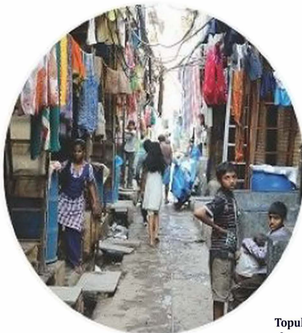
dincolo de frumusețea perenă

Viață, moarte și speranță în orașul de jos din Mumbai

Topul celor mai bune 10 cărţi, *New York Times Book Review,* 2012

câştigătoare a Premiului Pulitzer

KATHERINE BOO

Narator

POVEȘTI REALE, BINE SCRISE

dincolo de
frumusețea
perenă

dincolo de frumusețea perenă

Viață, moarte și speranță în orașul de jos din Mumbai

Traducere din engleză și note de
Paul Slayer Grigoriu

KATHERINE BOO

Narator

POVEȘTI REALE, BINE SCRISE

cuprins

Pentru cei doi Sunil,
care m-au învățat să nu renunț niciodată

prolog

printre trandafiri

17 iulie 2008 - Mumbai

SE APROPIA MIEZUL NOPȚII, femeia cu un singur picior era arsă rău și poliția din Mumbai venea după Abdul și tatăl lui. În coliba dintr-o mahala din preajma aeroportului internațional, părinții lui Abdul au luat o hotărâre în uimitor de puține cuvinte. Tatăl, om bolnav, avea să aștepte în baraca cu acoperiș de tablă, plină de gunoaie, în care locuia familia de unsprezece oameni. Avea să fie liniștit în momentul arestării. Abdul, cel care întreținea gospodăria, era cel care trebuia să fugă.

Lui Abdul, ca de obicei, nu i se ceruse părerea despre acest plan. Deja avea mintea paralizată de panică. Avea șaisprezece ani sau poate nouăsprezece - părinții lui erau praf la date. Allah, în înțelepciunea Lui nepătrunsă, îl făcuse mic și iritabil. Un laș: Abdul o spunea despre sine însuși. Habar n-avea cum să se ferească de polițiști. El se pricepea în primul rând la gunoi. Aproape toate orele de lucru din aproape toți anii de care-și amintea, cumpărase și le vânduse reciclatorilor lucrurile aruncate de oameni mai bogați.

Acum Abdul pricepea că trebuie să dispară, dar dincolo de asta imaginația îl trăda. S-a apucat să fugă, apoi s-a întors acasă. Singurul loc în care îi venea în minte să se ascundă erau gunoaiele lui.

A crăpat uşa colibei familiei şi a aruncat o privire afară. Casa lui era la jumătatea unui rând de locuinţe dezordonate construite manual; magazia strâmbă unde îşi ţinea gunoaiele era chiar alături. Dacă ajungea la ea fără să fie văzut, vecinii aveau să fie lipsiţi de plăcerea de a-l turna la poliţie.

Totuşi nu-i plăcea luna: plină şi strălucind prosteşte, luminând un spaţiu gol prăfuit din faţa casei. Pe el erau barăcile a două duzini de familii şi Abdul se temea că nu e singurul care trage cu ochiul de la adăpostul unei uşi de placaj. Unii dintre locuitorii acestei mahalale îi doreau răul familiei lui din cauza vechilor resentimente dintre hinduşi şi musulmani. Alţii îi priveau cu ochi răi familia din motivul modern, invidia economică. Muncind cu deşeurile, ceea ce multor indieni li se părea înjositor, Abdul îşi ridicase familia numeroasă deasupra nivelului de subzistenţă.

Spaţiul gol era tăcut, cel puţin – în mod ciudat. Un fel de plajă pentru o baltă mare de apă de canalizare care marca graniţa de est a mahalalei, locul era cuprins de tămbălău aproape în fiecare seară: oamenii se băteau, găteau, flirtau, făceau baie, păşteau capre, jucau cricket, aşteptau apa la o cişmea publică, făceau coadă în faţa unui mic bordel sau dormeau sub efectul unui rachiu otrăvit distribuit dintr-o baracă aflată la două case mai încolo de a lui Abdul. Presiunile care se acumulau în cocioabe înghesuite de pe uliţele înguste ale mahalalei nu aveau decât acest loc, *maidanul*, ca să se elibereze. Dar după bătaie şi după ce femeia numită Un Picior arsese, oameni se retrăseseră în colibele lor.

Acum, între porcii sălbatici, bivolii de apă şi obişnuitul rând de alcoolici cu faţa în jos, nu părea să mai fie decât o singură prezenţă vigilentă: un băiat mic, greu de descris, din Nepal. Stătea cu braţele peste genunchi într-un abur

albastru lucios lângă lacul cu apă de canal – oglindirea firmei de neon a unui hotel de lux de peste apă. Lui Abdul nu-i păsa dacă băiatul nepalez îl vede cum se ascunde. Puștiul ăsta, Adarsh, nu era un spion al poliției. Îi plăcea doar să stea afară până târziu, ca să o evite pe mama lui, cu accesele ei nocturne de furie.

Era cel mai sigur moment pentru Abdul. A luat-o la fugă spre magazia cu gunoaie și a închis ușa în urma lui.

Înăuntru era un întuneric negru ca tăciunele, cu șobolani vânzolindu-se, și totuși liniștitor. Depozitul *lui* – 35 de metri pătrați plini până la tavanul crăpat cu lucrurile din această lume la care se pricepea Abdul. Sticle goale de apă și whisky, ziare mucegăite, aplicatoare folosite de tampoane, folii de aluminiu vătuit, umbrele sfâșiate de muson, șireturi rupte, bețișoare îngălbenite de urechi, bandă șifonată de casetă, cutii rupte de plastic în care cândva fuseseră imitații de păpuși Barbie. Undeva în întuneric era însăși Berbee sau Barbee, mutilată într-unul dintre experimentele la care copiii cu prea multe jucării păreau să supună acele jucării care le ieșiseră din grații. Abdul devenise de-a lungul anilor expert în minimizarea lucrurilor care-l puteau distrage. Punea păpușile de felul acesta în mormanul lui de gunoi cu țâțele în jos.

Ferește-te de necazuri. Acesta era principiul operațional al lui Abdul Hakim Husain, o idee atât de fixă încât părea să-și fi lăsat amprenta pe forma lui fizică. Avea ochii în fundul capului și obraji căzuți, un trup cocoșat de muncă și subțire – genul care avea nevoie de mai puțin decât spațiul obișnuit când se strecura pe ulițe de mahala sufocate de oameni. Totul la el era mărunt, în afară de urechile clăpăuge și părul care se ondula în sus, feminin, de fiecare dată când își ștergea sudoarea de pe frunte.

O prezență modestă, greu de observat, era un lucru util în Annawadi, capătul de mahala noroioasă în care trăia.

Aici, în înfloritoarele suburbii vestice ale capitalei financiare a Indiei, trei mii de oameni se strânseseră în sau pe 335 de colibe. Era un du-te-vino neîncetat de emigranți din India - mai ales hinduși, din toate castele și subcastele. Vecinii lui erau reprezentanți ai unor credințe și culturi atât de diverse încât Abdul, unul dintre cei aproximativ patruzeci de musulmani din mahala, nici nu visa să le înțeleagă. Pur și simplu vedea în Annawadi un loc plin de contradicții, noi și vechi, în care era decis să nu se amestece. Pentru că Annawadi era de asemenea minunat poziționată pentru un traficant de gunoaie ale bogaților.

ABDUL ȘI VECINII LUI stăteau ilegal pe un teren care aparținea Autorității Aeroportuare din India. Doar o magistrală mărginită de arbori de cocos despărțea mahalaua de intrarea la terminalul internațional. La dispoziția clientelei aeroportului și înconjurând Annawadi se aflau cinci hoteluri extravagante: patru megaliți de marmură ornamentați și un Hyatt neted de sticlă albastră, de la ale cărui ferestre de sus Annawadi și alte câteva așezări învecinate de intruși arătau ca niște sate aruncate de sus în spațiile dintre clădiri moderne elegante.

— În jurul nostru sunt numai trandafiri, descria situația Mirchi, fratele mai mic al lui Abdul. Iar noi suntem căcatul dintre ei.

În noul secol, economia Indiei creștea mai repede decât a oricui altcuiva în afară de China, lângă aeroportul internațional răsăriseră blocuri roz și clădiri de birouri din sticlă. Un birou se numea pur și simplu „More". Mai multe macarale pentru mai multe clădiri, dintre care cele mai înalte interferau cu aterizarea a tot mai multe și mai multe avioane: era o cursă cu obstacole încețoșată, născută din prosperitate, acolo, în orașul de sus, din care teancuri de oportunități se rostogoliseră până jos, în mahalale.

În fiecare dimineață, mii de colectori de deșeuri se răspândeau în zona aeroportului în căutare de surplus vandabil - câteva kilograme din miile de tone de gunoi pe care Mumbai le arunca zilnic. Acești gunoieri culegeau pachete șifonate de țigări aruncate din mașini cu ferestrele închise la culoare. Scotoceau prin canale și cotrobăiau prin coșuri de gunoi după sticle goale de apă și bere. În fiecare seară se întorceau pe șoseaua spre mahala cu saci de pânză groasă plini de gunoaie în spate, ca o procesiune de Moș Crăciuni cu dinții sparți și mintea la profit.

Abdul aștepta la cântarul lui ruginit. În ierarhia afacerilor cu deșeuri ale marginimii orașului, adolescentul era un pic deasupra gunoierilor: un negustor care evalua și cumpăra ce găseau. Profitul lui venea din vânzarea în vrac a gunoaielor către mici centre de reciclare aflate la câțiva kilometri.

Mama lui Abdul era certăreața familiei, care lansa invective pline de patimă spre gunoierii care cereau prea mult pentru gunoiul lor. Abdul era greoi și lent la vorbă. El excela la sortare - procesul crucial, exigent, de categorisire a deșeurilor achiziționate în șaizeci de tipuri de hârtie, plastic, metal și altele asemenea, pentru a fi vândute.

Sigur că era rapid. Sorta de când avea vreo șase ani, pentru că tuberculoza și munca prin gunoaie îi șubreziseră plămânii tatălui lui Abdul. Aptitudinile motorii ale lui Abdul se dezvoltaseră în jurul muncii lui.

— Oricum n-aveai tu minte de școală, observase de curând tatăl lui.

Abdul nu era sigur că făcuse suficientă școală ca să poată aprecia. În vremurile vechi stătuse într-o clasă în care nu se întâmpla mare lucru. Apoi nu mai rămăsese decât munca. O muncă ce ridica atâta mizerie în aer încât ajunsese să aibă mucii negri. O muncă mai mult plictisitoare decât murdară. O muncă pe care se aștepta să o facă

tot restul vieții. În cele mai multe zile, această perspectivă îl apăsa ca o sentință. În seara asta, când se ascundea de poliție, era ca o speranță.

MIROSUL DE ARS DE LA UN PICIOR era mai slab în magazie, date fiind mirosul concurent de gunoi și sudoarea de frică ce întina hainele lui Abdul. S-a dezbrăcat, și-a ascuns pantalonii și cămașa în spatele unui teanc fragil de ziare de lângă ușă.

Cea mai bună idee care i-a trecut prin cap a fost să se urce în vârful grămezii lui de doi metri și jumătate de gunoaie, apoi să se cufunde lângă peretele din spate, cât mai departe de ușă. Era agil și la lumina zilei putea să se descurce pe această grămadă aflată în echilibru precar în cincisprezece secunde. Dar un pas greșit în întuneric ar fi provocat o alunecare de sticle și cutii care ar fi dat în vileag pe o rază mare unde se afla, de vreme ce pereții dintre colibe erau subțiri și comuni.

Din dreapta lui Abdul se auzeau, deconcertante, sforăituri ușoare: un văr laconic venise de curând dintr-un sat și probabil credea că la oraș ard zilnic femei. Cu o mișcare spre stânga, Abdul a pipăit prin întuneric după o masă de pungi albastre de poliuretan. Magneți pentru mizerie, pungile astea. Ura să le sorteze. Dar își amintea că aruncase pachetul de pungi pe un morman de carton umed - adică ceea ce îi trebuia pentru o cățărare fără zgomot.

A găsit pungile și cutiile aplatizate lângă peretele lateral, cel care despărțea magazia de casă. S-a ridicat, a așteptat. Cartonul s-a compresat, șobolanii s-au relocat, dar nimic din metal nu a zăngănit pe podea. Acum putea folosi peretele lateral ca să-și țină echilibrul în timp ce se gândea la următorul pas.

Cineva se târșâia de partea cealaltă a peretelui. Tatăl lui, cel mai probabil. Acum pesemne se dezbrăcase de

hainele de noapte și purta tricoul de poliester care-i atârna lălâu pe umeri, probabil studia o mână de tutun. Omul se jucase toată seara cu tutunul lui, formase cercuri, triunghiuri și iar cercuri din el. Asta făcea când nu știa ce face.

Încă câțiva pași, un zornăit nu tocmai folositor, și Abdul a ajuns la peretele din spate. S-a întins. Acum îi părea rău că nu avea pantalonii. Țânțarii. Marginile unor ambalaje rupte cu clapetă care îl tăiau în spatele pulpelor.

Mirosul de ars care zăbovea în aer era amar, mai mult kerosen și sanda arsă decât carne. Dacă Abdul l-ar fi simțit pe o uliță din mahala, nu l-ar fi băgat în seamă. Era parfum în comparație cu mâncarea de hotel stricată aruncată în fiecare seară la Annawadi, care ținea în viață trei sute de porci cu căcatul întărit pe ei. Problema din stomacul lui venea de la faptul că știa ce și cine era acest miros.

Abdul o cunoștea pe Un Picior din ziua în care, cu opt ani în urmă, familia lui sosise în Annawadi. Nu avea cum să nu o cunoască, de vreme ce doar un cearșaf despărțea depozitul ei de al lui. Încă de pe atunci mirosul ei îl tulbura. În ciuda sărăciei, se parfuma cumva. Mama lui Abdul, care mirosea a lapte de țâță și ceapă prăjită, nu era de acord.

Pe vremea cearșafurilor, Abdul credea că mama lui, Zehrunisa, avea aproape tot timpul dreptate. Era tandră și jucăușă cu copiii ei și singurul ei mare defect, după părerea lui Abdul, fiul ei cel mare, era limbajul pe care îl folosea când se tocmea. Deși negocierea presărată cu insulte era norma în afacerile cu deșeuri, i se părea că mama lui se supunea cu prea multă plăcere acelei norme.

— Pește prost cu minte de lămâie! spunea într-o izbucnire mimată. Crezi că-mi mor mie de foame copiii fără cutiile tale? Ar trebui să-ți dau jos pantalonii și să-ți tai chestia aia mică pe care o ai acolo!

Asta venind de la o femeie care fusese crescută într-un sat uitat de lume să poarte burqa, să fie evlavioasă.

Abdul se socotea „90% de modă veche" și o mustra direct pe mama lui.

— Şi ce ar spune tatăl tău dacă te-ar auzi înjurând pe stradă?

— N-ar zice de bine, a răspuns Zehrunisa într-o zi, dar el m-a trimis să mă mărit cu un bărbat bolnav. Dacă aş fi stat liniştită în casă, cum făcea mama mea, toţi copiii ăştia ar fi murit de foame.

Abdul nu îndrăznea să vorbească despre marea plagă a tatălui său, Karam Husain: prea bolnav ca să sorteze multe gunoaie, nu destul de bolnav ca să se ţină departe de nevastă-sa. Secta wahabiţilor în care fusese crescut era împotriva contracepţiei şi, din cele zece naşteri ale Zehrunisei, nouă copii supravieţuiseră.

Zehrunisa se consola la fiecare sarcină, spunându-şi că produce mână de lucru pentru viitor. Abdul era însă mâna de lucru a prezentului şi noii fraţi şi noile surori îi sporeau temerile. Făcea greşeli, le dădea gunoierilor bani grei pentru saci cu lucruri fără valoare.

— Ia-o mai moale, îi spusese blând tatăl lui. Foloseşte-ţi nasul, gura şi urechile, nu doar greutăţile.

Atinge resturile de metal cu un cui. Sunetul îţi va spune din ce sunt făcute. Mestecă plasticul, ca să identifici tipul. Dacă e plastic dur, îndoaie-l şi miroase-l. Un miros proaspăt e semnul că e poliuretan de bună calitate.

Abdul învăţase. Într-un an avuseseră mereu ce mânca. În altul, casa se făcuse mai mare. Cearşaful fusese înlocuit de un perete despărţitor din resturi de aluminiu şi, mai târziu, de un zid din cărămizi neconforme care făcuse din casa lui cea mai solidă locuinţă din şir. Sentimentele care îl cuprindeau când contempla peretele de cărămidă erau diferite: mândrie; teamă că acele cărămizi erau atât de proaste încât zidul avea să se prăbuşească; uşurare fizică. Acum era o barieră de opt centimetri între el şi Un Picior,

care-şi aducea amanţi când soţul ei sorta gunoiul în altă parte.

În ultimele luni, Abdul avusese ocazia să o observe doar când cloncănea pe cârjele ei metalice, în drum spre piaţă sau spre toaleta publică. Cârjele lui Un Picior păreau să fie prea scurte, pentru că, atunci când mergea, fundul îi ieşea în afară - o mişcare ciudată care-i făcea pe oameni să râdă. Rujul provoca alte râsete. *Se pictează pe faţă doar ca să stea deasupra budei?* În unele zile buzele erau portocalii, în altele, roşu-vişiniu, ca şi cum s-ar fi cocoţat în pomul de jamun de lângă hotelul Leela şi ar fi mâncat toate fructele.

Un Picior primise la naştere numele Sita. Avea pielea deschisă la culoare, ceea ce în general era un atu, dar piciorul şchiop îi scăzuse preţul de măritiş. Părinţii ei hinduşi acceptaseră singura ofertă pe care o primiseră: un musulman sărac, urât, muncitor, bătrân - „pe jumătate mort, dar cine altcineva să se uite la ea", după cum spusese cândva mama ei încruntându-se. Soţul improbabil îi schimbase numele în Fatima şi din nepotriveala lor ieşiseră trei fete sfrijite. Cea mai bolnăvicioasă fiică se înecase într-o găleată, acasă. Fatima nu păruse să sufere, aşa că oamenii începuseră să vorbească. După câteva zile ieşise din nou din coliba ei, dând în continuare ciudat din şolduri şi holbându-se la bărbaţi cu ochii ei cu pete aurii şi care priveau drept în faţă.

În ultima vreme, la Annawadi era prea multă dorinţă, sau aşa i se părea lui Abdul. Pe măsură ce India începea să prospere, vechile idei despre acceptarea vieţii impuse de castă sau de divinităţi se transformau în credinţa în reinventarea pământească. Locuitorii din Annawadi vorbeau acum frecvent despre o viaţă mai bună, de parcă norocul ar fi fost un văr ce trebuia să sosească duminică, de parcă viitorul nu ar fi semănat deloc cu trecutul.

Mirchi, fratele lui Abdul, nu avea de gând să sorteze gunoiul. Se gândea să poarte o uniformă apretată și să se ducă la muncă la un hotel de lux. Auzise el de chelneri care toată ziua bagă scobitori în bucăți de brânză sau așază cuțite și furculițe pe mese. Voia ceva curat, de felul acesta.

— Uită-te la mine! se răstise într-o zi la mama lor. O să am o baie cât coliba asta!

Visul lui Raja Kamble, un curățător bolnăvicios de toalete care stătea pe ulița din spatele lui Abdul, era unul de renaștere medicală. O nouă valvă care să-i repare inima și avea să supraviețuiască pentru a-și crește până la capăt copiii. Meena, în vârstă de cincisprezece ani, a cărei colibă era după colț, tânjea după gustul libertății și al aventurii pe care le văzuse în seriale la televizor, în locul unei căsătorii aranjate și al supunerii domestice. Sunil, un gunoier de doisprezece ani care rămăsese mic, voia să mănânce de ajuns ca să poată începe să crească. Asha, o femeie înfiptă care stătea lângă toaleta publică, avea un alt fel de ambiție. Își dorea să fie primul administrator femeie al mahalalei din Annawadi, apoi să meargă, purtată de corupția inexorabilă a orașului, spre clasa de mijloc. Fiica ei adolescentă, Manju, era de părere că propriul ei obiectiv era mai nobil: să devină prima fată absolventă de colegiu din Annawadi.

Cea mai absurdă dintre acești visători era Un Picior. Toată lumea era de aceeași părere. Interesul ei constant era sexul extramarital, însă nu doar ca să-și facă rost de bani de buzunar. Asta vecinii ei ar fi înțeles-o. Dar Un Picior voia să depășească beteșugul după care o porecliseră ceilalți. Voia să fie respectată și socotită atrăgătoare. Cei din Annawadi erau de părere că asemenea dorințe erau nepotrivite pentru o schiloadă.

Ce își dorea Abdul era următorul lucru: o soție, care să nu cunoască cuvinte precum *pește* și *futangiu de soră*, pe care să n-o deranjeze prea tare mirosul lui; și, în cele din urmă, un cămin undeva, oriunde, numai nu în Annawadi. Ca mai toți cei din mahala și, apropo, din toată lumea, era de părere că visele îi erau pe măsura capacităților.

POLIȚIA ERA în Annawadi, venea prin maidan către casa lui. Trebuia să fie poliția. Niciun locuitor al mahalalei nu vorbea atât de sigur pe el.

Familia lui Abdul îi cunoștea pe mulți dintre polițiștii de la secția locală, suficienți cât să se teamă de toți. Când au aflat că o familie din mahala făcea bani, au început să vină o dată la două zile ca să-i stoarcă o parte. Cel mai rău dintre toți fusese polițistul Pawar, care o brutalizase pe micuța Deepa, o fată fără locuință care vindea flori lângă Hyatt. Dar cei mai mulți dintre ei și-ar fi suflat cu plăcere nasul în ultima lor bucată de pâine.

Abdul se pregătise pentru acest moment când polițiștii treceau pragul familiei lui – pentru țipetele copiilor mici, ale vaselor de inox răscolite. Dar cei doi polițiști erau cât se poate de calmi, chiar prietenoși, în timp ce relatau faptele șocante. Un Picior supraviețuise și lansase o acuzație de pe patul de spital: că Abdul, sora lui mai mare și tatăl lor o bătuseră și îi dăduseră foc.

Mai târziu Abdul avea să-și aducă aminte cum cuvintele polițiștilor pătrundeau prin peretele magaziei cu o încetineală toropitoare. Deci și sora lui, Kehkashan, era acuzată. Pentru asta și-a dorit ca Un Picior să moară. Apoi și-a dorit să nu o fi dorit. Dacă Un Picior murea, familia lui ar fi încurcat-o și mai rău.

Să fii sărac în Annawadi sau în orice mahala din Mumbai însemna să fii vinovat de ceva. Abdul cumpăra uneori bucăți de metal pe care gunoierii le furaseră. Avea

o afacere, așa cum era ea, fără autorizație. Și a locui pur și simplu în Annawadi era ilegal, de vreme ce autoritatea aeroportuară voia ca locuitorii ilegali ca el să dispară de pe terenul ei. Dar nu el și familia lui o arseseră pe Un Picior. Își dăduse singură foc.

Tatăl lui Abdul susținea inocența familiei cu vocea lui gâfâită, venită din plămâni slabi, când polițiștii îl scoseseră din casă.

— Deci unde e fiul dumneavoastră? întrebase unul dintre ei când ajunseseră în dreptul ușii magaziei.

Tonul ridicat al polițistului nu era în cazul respectiv o demonstrație de forță. Încerca să se facă auzit deasupra tânguielilor mamei lui Abdul.

Zehrunisa Husain era o fabrică de lacrimi chiar și în zilele bune; era unul dintre principalele moduri de a începe o conversație. Dar acum plânsetele copiilor îl intensificau pe al ei. Dragostea micuților Husaini pentru tatăl lor era mai simplă decât dragostea lui Abdul pentru el și aveau să-și amintească de seara când polițiștii veniseră să-l ia.

Timpul trecea. Tânguielile au slăbit.

— Se întoarce în jumătate de oră, le spunea mama lui copiilor pe o voce înaltă cântătoare, una dintre tonalitățile ei mincinoase.

Lui Abdul i-a venit inima la loc la auzul cuvintelor *se întoarce*. După ce îl arestase pe tatăl lui, poliția păruse să plece din Annawadi.

Abdul nu putea exclude posibilitatea ca polițiștii să se întoarcă să-l caute. Dar, din câte știa despre nivelul de energie al polițiștilor din Annawadi, era mai probabil să o lase baltă până mâine. Asta îi mai dădea trei sau patru ore de întuneric în care să pună la cale o fugă mai consistentă decât evadarea în coliba alăturată.

Nu se simțea *incapabil* să îndrăznească. Una dintre mândriile lui ascunse era că, tot sortând gunoaie, mâinile lui dobândiseră o putere ucigașă – că putea să spargă o cărămidă în două, ca Bruce Lee.

— Păi, să facem rost de o cărămidă, îi răspunsese o fată cu care începuse cândva, neînțelept, această conversație.

Abdul o dăduse la întors. Credința cu cărămida era un lucru pe care voia să-l afișeze, nu să-l testeze.

Fratele lui, Mirchi, cu doi ani mai mic, era mult mai curajos și nu s-ar fi ascuns în magazie. Lui Mirchi îi plăceau filmele de la Bollywood în care tâlhari cu pieptulrile descoperite săreau pe ferestre înalte și fugeau pe acoperișurile trenurilor în mers în timp ce polițiștii care îi urmăreau trăgeau și nu nimereau. Abdul lua toate pericolele din toate filmele foarte în serios. Încă-și mai amintea seara când mersese cu un băiat la un depozit aflat la mai puțin de doi kilometri, unde rulau filme piratate. Filmul fusese despre un conac cu un monstru în beci – o făptură cu blana portocalie care se hrănea cu carne de om. Când se terminase, trebuise să-i plătească proprietarului douăzeci de rupii ca să-l lase să doarmă pe jos, fiindcă avea picioarele prea țepene de frică pentru a merge acasă.

Oricât de rușine i-ar fi fost când alți băieți îi descopereau caracterul temător, Abdul își spunea că ar fi fost irațional să fie altfel. În timp ce sorta ziare sau cutii de tablă, sarcini care țineau mai mult de pipăit decât de vedere, își studia vecinii. Acest obicei făcea timpul să treacă și pe el să creeze teorii, dintre care una a ajuns să prevaleze asupra celorlalte. I se părea că în Annawadi norocul nu era doar rezultatul a ceea ce făceau oamenii sau a cât de bine făceau acel lucru, ci al accidentelor și al catastrofelor pe care le evitau. O viață decentă însemna trenul care nu te lovise, proprietarul pe care nu-l jigniseși, malaria pe care nu o luaseși. Și dacă îi părea rău că nu era mai deștept, era

de părere că avea o calitate aproape la fel de utilă pentru condițiile în care trăia. Era *chaukanna*, vigilent.

— Ochii mei văd în toate direcțiile, era alt mod de a spune acest lucru.

Credea că putea anticipa calamitățile în timp util pentru a se feri din calea lor. Arderea lui Un Picior fusese prima dată când fusese luat prin surprindere.

CE ORĂ ERA? O vecină pe nume Cynthia era pe maidan și striga:

— De ce poliția nu i-a arestat și restul familiei?

Cynthia era apropiată de Fatima Un Picior și disprețuia familia lui Abdul de când afacerea cu gunoaie a propriei familii eșuase.

— Să mărșăluim la secția de poliție, să-i facem pe polițiști să vină să-i ia, li se adresa celorlalți rezidenți.

Din casa lui Abdul nu răzbătea decât tăcerea.

După o vreme, din fericire, Cynthia a tăcut. Nu părea să apară un val de susținere publică pentru marșul de protest, ci doar enervare pentru că Cynthia trezise pe toată lumea. Abdul a simțit cum tensiunea nopții se risipea în sfârșit, până când peste tot în jurul lui au început să zornăie vase de oțel. S-a trezit speriat, nedumerit.

O lumină aurie se prelingea printre crăpăturile dintr-o ușă. Nu ușa depozitului lui. O ușă pe care i-a luat un minut să o localizeze. Cu pantalonii trași pe el, părea să fie pe podeaua colibei unui tânăr bucătar musulman care locuia peste maidan. Era dimineață. Zgomotele din jurul lui erau locuitorii din Annawadi, din colibele învecinate, care pregăteau micul dejun.

Când și de ce traversase maidanul până la această colibă? Panica îi săpase o gaură în memorie și Abdul nu avea să fie niciodată sigur de ultimele ceasuri ale acestei nopți. Singurul lucru limpede era că în cea mai gravă situație a

vieții lui, într-un moment care cerea curaj și spirit întreprinzător, rămăsese în Annawadi și adormise.

Deodată și-a dat seama ce are de făcut: să o găsească pe mama lui. Se dovedise un fugar de doi bani și avea nevoie să-i spună ea ce să facă.

— Du-te repede, a spus Zehrunisa Husain după ce i-a comunicat instrucțiunile. Cât poți tu de repede!

Abdul a înhățat o cămașă curată și a fugit. Peste poieniță, printr-un zigzag de ulițe cu colibe, până la un drum neasfaltat. Gunoaie și bizoni de apă, în partea cu mahalaua. Hotelul Hyatt, din sticlă lucioasă, pe cealaltă parte. El, bâjbâind după nasturii cămășii în timp ce alerga. După două sute de metri a ajuns la magistrala lată care ducea la aeroport, mărginită de grădini în floare, frumuseți ale unui oraș pe care abia dacă-l cunoștea.

Chiar și fluturi: a zburat prin dreptul lor și s-a dus în aeroport. Sosiri, jos. Plecări, sus. A mers pe o a treia variantă, pe lângă un șir lung de garduri albastre cu alb din aluminiu, în spatele cărora bubuiau picamărele, excavau fundațiile unui nou terminal strălucitor. Abdul încercase ocazional să valorifice zona de securitate a perimetrului. Două plăci de aluminiu, șutite și vândute, și un băiat gunoier putea să stea la odihnă un an.

A continuat să se miște, a făcut dreapta brusc în fața unui câmp de taxiuri negre cu galben sclipind în soarele violent al dimineții. Încă o dată dreapta, într-o zonă umbroasă de șosea, cu o creangă plină de frunze aplecată deasupra ei. Încă o dată dreapta și era înăuntrul Secției de Poliție Sahar.

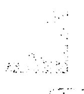
Zehrunisa îl citise pe fiul ei după față: băiatul acesta era prea fricos ca să se ascundă de poliție. Propria ei temere, când se trezise, era că polițiștii aveau să-l bată pe soțul ei, ca pedeapsă pentru fuga lui Abdul. Era datoria fiului cel mare să-l protejeze pe tatăl bolnav.

Abdul avea să-şi facă datoria şi avea s-o facă aproape-aproape - bucuros. Oamenii vinovaţi se ascundeau; pentru că era nevinovat, voia ca asta să-i fie scris în frunte. Deci ce altceva să facă decât să se ducă la autorităţile responsabile cu înscrisurile - la lege, la justiţie, concepte în care scurta lui istorie nu-i dăduse motive să creadă? Avea să încerce să creadă în ele acum.

Un poliţist în uniformă kaki cu epoleţi se revărsa în spatele unui birou gri de metal. Văzându-l pe Abdul, s-a ridicat în picioare, surprins. Buzele, sub mustaţă, îi erau umede şi ca de peşte, iar Abdul avea să şi le amintească mai târziu - felul în care se depărtau un pic înainte să zâmbească.

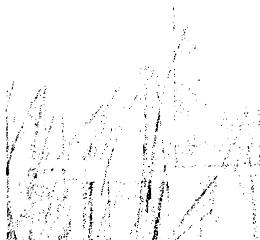
partea I

subcetățeni

Toată lumea din Annawadi spune: „a, o să-l fac pe copilul meu doctor, avocat, și el ne va face bogați". E orgoliu, nimic mai mult. Bărcuța ta o ia spre vest și te lauzi: „Ce navigator grozav sunt!". Și apoi vântul te împinge spre est.

– Tatăl lui Abdul, Karam Husain

unu

ANNAWADI

SĂ LĂSĂM momentul în care poliţistul Buze de Peşte s-a întâlnit cu Abdul la secţia de poliţie. Să dăm înapoi, să-l vedem pe Abdul alergând invers, de la secţie şi aeroport spre casă. Să vedem flăcările care o cuprind pe o femeie handicapată într-o tunică cu flori roz micşorându-se până la o cutie de chibrituri de pe podea. Să o vedem pe Fatima cu câteva minute mai devreme, dansând cu cârjele pe un cântec răguşit de dragoste, cu trăsăturile delicate nevătămate. Să dăm mai departe înapoi, cu încă câteva luni în urmă, şi să ne oprim la o zi obişnuită din ianuarie 2008. Era o vreme la fel de plină de speranţe ca toate celelalte din anii de când o mahala micuţă se ivise în cel mai mare oraş al unei ţări în care locuieşte o treime din săracii planetei. O ţară ameţită acum de dezvoltare şi circulaţia banilor.

Zorile s-au ivit vântoase, cum se întâmpla adesea în ianuarie, luna zmeielor prinse în copaci şi a guturaiului. Pentru că familia lui nu avea pe podea suficient loc ca toţi membrii ei să se întindă, Abdul dormea pe maidanul cu pietre care fusese timp de ani de zile patul lui. Mama lui a trecut cu grijă peste unul dintre fraţii mai mici, apoi peste altul, şi s-a aplecat mult până la urechea lui Abdul.

— Trezește-te, prostule! a spus exuberantă. Crezi că munca ta stă să viseze?

Superstițioasă din fire, Zehrunisa observase că unele dintre cele mai profitabile zile ale familiei erau cele când revărsa insulte asupra fiului ei cel mare. Cum venitul lunii ianuarie era crucial pentru cel mai recent plan al familiei Husain de a scăpa din Annawadi, hotărâse să transforme înjurăturile în rutină.

Abdul s-a ridicat plângându-se foarte puțin, pentru că singurele tânguieli pe care le tolera mama lui erau ale ei. În plus, aceasta era ora blândă în care ura cel mai puțin Annawadi. Soarele palid arunca peste lacul cu apă de canal un argintiu strălucitor și papagalii cuibăriți pe latura îndepărtată a lacului încă se mai auzeau peste șuvoi. În fața colibelor vecinilor, unele ținute în picioare de bandă adezivă și frânghii, cârpe umede împrospătau discret trupurile. Copiii cu cravate de la uniformele școlare cărau oale de apă de la cișmelele publice. O coadă apatică se întindea în fața unui bloc de beton portocaliu cu toalete publice. Până și ochii caprelor erau îngreuiați de somn. Era clipa de intimitate și familiaritate, înainte ca marea goană după micuța nișă a pieței să înceapă.

Unul câte unul, lucrătorii din construcții plecau spre o intersecție aglomerată unde supraveghetorii de șantier alegeau muncitori cu ziua. Fete tinere împleteau ghirlande de gălbenele, urmând să le vândă în traficul Șoselei Aeroportului. Femeile mai bătrâne cârpeau petice pe cuverturi de bumbac roz cu albastru pentru o companie care plătea la bucată. Într-o fabrică mică de modelat plasticul, înăbușitoare, bărbați cu pieptul descoperit manipulau mașinării care transformau mărgelele colorate în decorațiuni pentru oglinzi retrovizoare - rațe zâmbitoare și pisici roz cu bijuterii de gât pe care nu-și închipuiau cine și unde le-ar putea cumpăra. Și Abdul se târa pe maidan,

începând să sorteze gunoiul cumpărat în două săptămâni, cu o cămașă murdară prinsă de coloana noduroasă.

Abordarea lui față de vecini era următoarea: „Cu cât te cunosc mai bine, cu atât îmi placi mai puțin și cu atât mă placi tu mai puțin pe mine. Așa că hai să ne vedem de treburile noastre". Dar, adâncit în munca lui, cum avea să fie în această dimineață, și-i putea imagina pe ceilalți locuitori din Annawadi muncind camaraderește alături de el.

ANNAWADI ERA LA DOUĂ sute de metri de Șoseaua Aeroportului, o zonă unde India nouă și India veche se ciocneau și întârziau India nouă. Șoferi în SUV-uri îi claxonau furioși pe curierii pe bicicletă care porneau în grup de la un magazin de pui din mahala, fiecare cu câte 300 de ouă în portbagaj. Annawadi în sine nu era cu nimic deosebită în contextul mahalalelor din Mumbai. Toate casele erau strâmbe, așa că una mai puțin strâmbă părea dreaptă. Apa de canalizare și boala păreau viață.

Mahalaua fusese colonizată în 1991 de un grup de muncitori aduși în camioane din statul Tamil Nadu* din sudul Indiei pentru a repara o pistă a aeroportului internațional. Odată munca terminată, hotărâseră să rămână lângă aeroport și potențialul lui titanic de construcție. Într-o zonă cu puțin spațiu nerevendicat, o zonă de tufișuri, îmbibată de apă și plină de șerpi, peste drum de terminalul internațional, părea locul cel mai puțin rău unde să trăiești.

Alți oameni săraci socoteau locul prea umed pentru a putea fi locuit, dar tamilienii s-au pus pe treabă, au smuls tufișurile care adăposteau șerpii, au scos pământ din locuri mai uscate și l-au pus în noroi. După o lună, stâlpii lor de

* Grup etnic originar din mai multe regiuni, printre care Tamil Nadu, cuprinzând în jur de 77 de milioane de membri împrăștiați în Sri Lanka, India, Singapore etc.; limba maternă – tamil.

bambus nu s-au mai prăbușit odată înfipți în pământ. Au pus saci goi de ciment peste stâlpi ca acoperiș și așa au avut o așezare. Locuitorii mahalalelor vecine i-au dat numele: Annawadi – țara *anna*, un cuvânt reverențios din tamil pentru frate mai mare. Mai răspândiți erau termenii mai puțin respectabili pentru emigranții tamilieni. Dar alți cetățeni săraci îi văzuseră pe tamilieni asudând pentru a scoate teren solid din mlaștină și această muncă îi făcuse ceva mai respectați.

Șaptesprezece ani mai târziu, aproape nimeni din această mahala nu era considerat sărac după criteriile oficiale din India. Locuitorii din Annawadi erau mai degrabă printre cei aproximativ o sută de milioane de indieni scăpați de sărăcie din 1991, când, cam în același timp cu înființarea mahalalei, guvernul central îmbrățișase liberalizarea economică. Locuitorii din Annawadi erau astfel parte dintr-una din cele mai impresionante povești de succes din istoria modernă a capitalismului global, o poveste în plină desfășurare.

Este adevărat, doar șase din cei trei mii de locuitori aveau serviciu stabil. (Ceilalți, la fel ca 85% din lucrătorii indieni, făceau parte din economia informală, neorganizată.) Este adevărat, câțiva locuitori prindeau șobolani și broaște și le mâncau la cină. Câțiva mâncau iarbă din tufărișul de la marginea lacului de ape reziduale. Și acești indivizi, suflete nefericite, își aduceau astfel o contribuție inestimabilă la statutul vecinilor lor. Le dădeau acelor locuitori ai mahalalei care nu frigeau șobolani și nu mâncau buruieni, ca Abdul, un sentiment sporit al mobilității lor ascendente.

Aeroportul și hotelurile vărsau deșeuri iarna, sezonul de vârf pentru turism, călătorii de afaceri și nunți sofisticate, a căror lipsă de moderație reflecta o bursă ce atinsese

un maxim istoric. Iar pentru Abdul era cu atât mai bine cu cât o frenezie de construcții în China, în așteptarea Jocurilor Olimpice de vară de la Beijing, crescuse prețurile resturilor de metal în toată lumea. Era un moment bun să fii comerciant de gunoi în Mumbai, nu că ăsta ar fi fost termenul pe care trecătorii îl foloseau pentru Abdul. Unii îi spuneau gunoi și atât.

În această dimineață, în timp ce alegea șuruburi și ținte din mormanul lui, încerca să fie atent la caprele din Annawadi, cărora le plăcea mirosul resturilor de lichid din sticlele lui și gustul lipiciului de sub etichete. De obicei, pe Abdul nu-l deranja că-și băgau nasul peste tot, dar zilele astea erau izvoare de căcat lichid - o amenințare.

Caprele erau ale unui musulman care conducea un bordel din coliba lui și își considera târfele o hoardă de simulante. Într-o încercare de diversificare, creștea animale ca să le vândă pentru sacrificiul de Eid, sărbătoarea care marca sfârșitul Ramadanului. Însă caprele se dovediseră la fel de buclucașe ca fetele. Douăsprezece din turma de douăzeci și două muriseră și supraviețuitoarele aveau dificultăți intestinale. Proprietarul de bordel dădea vina pe magia neagră făcută de proprietarii tamilieni ai magazinului local de băuturi alcoolice. Alții bănuiau că de vină ar fi fost locul de unde beau caprele apă, lacul cu apă de canalizare.

Noaptea târziu, contractorii care modernizau aeroportul aruncau lucruri în lac. Locuitorii din Annawadi aruncau și ei lucruri acolo: de curând, cadavrele în descompunere a douăsprezece capre. Orice ar fi fost în acea ciorbă, porcii și câinii care au dormit în părțile mai puțin adânci au apărut cu pete albastre pe pântece. Totuși unele creaturi supraviețuiau lacului, și nu doar țânțarii purtători de malarie. La orele dimineții, un pescar avansa greu prin apă, cu o mână dând la o parte pachete de țigări și pungi

albastre de plastic, în timp ce cealaltă tulbura suprafața apei cu o plasă. Avea să ducă ce prindea la magazinul Marol, ca să fie transformat în ulei de pește, un produs medical pentru care cererea crescuse, acum, că era la căutare în Occident.

Abdul s-a ridicat ca să scape de un cârcel la gambă și a observat surprins că cerul era maroniu ca aripile unui gândac și prin aburul de poluare soarele vestea sosirea după-amiezii. Când sorta, pierdea de obicei noțiunea timpului. Surorile lui mai mici se jucau cu fiicele lui Un Picior pe un scaun cu rotile improvizat, un scaun stricat de plastic flancat de roți ruginite de bicicletă. Mirchi, care se întorsese deja acasă de la orele din clasa a noua, stătea tolănit în ușa colibei familiale, cu o carte de matematică necitită în poală.

Mirchi îl aștepta nerăbdător pe prietenul lui cel mai bun, Rahul, un băiat hindus care locuia la câteva colibe mai încolo și care devenise o celebritate în Annawadi. Luna aceasta Rahul făcuse ce visa Mirchi să facă: rupsese bariera între lumea mahalalei și lumea bogaților.

Mama lui Rahul, Asha, o educatoare de grădiniță cu legături misterioase cu politicienii locali și cu poliția, reușise să-i facă rost de câteva nopți de muncă temporară la hotel Intercontinental, peste lacul cu apă de canal. Rahul – un băiat de clasa a noua cu față rotundă și dinții strâmbi – văzuse opulența orașului de sus la prima mână.

Și acum iată-l, îmbrăcat într-o costumație cumpărată din profiturile acestui noroc chior: pantaloni trei-sferturi cu multe buzunare care-i atârnau jos, pe șolduri, o catarama lucioasă ovală de o greutate reciclabilă promițătoare, bonetă neagră de tricot trasă până pe ochi. „Stilul hip-hop", îi spunea Rahul. Cu o zi înainte fusese comemorarea a șaizeci de ani de la asasinarea lui Mahatma Gandhi, o zi de sărbătoare națională în care indienii de elită socoteau cândva că

e de prost-gust să dai o petrecere somptuoasă. Dar Rahul lucrase la un eveniment fenomenal la Intercontinental și știa că Mirchi avea să aprecieze detaliile.

— Mirchi, nu pot să te mint, a spus Rahul, rânjind. Pe partea mea de sală erau cinci sute de femei îmbrăcate doar pe jumate - ca și cum ar fi uitat să-și pună jumătatea de jos când au plecat de acasă!

— Aoleu, unde eram? a spus Mirchi. Zi-mi. Vreo celebritate?

— Toate celebritățile! O petrecere Bollywood. Unele dintre vedete erau în zona VIP, în spatele unui cordon, dar John Abraham a venit pe unde eram eu. Avea o haină groasă neagră și își fuma țigările chiar în fața mea. Și se pare că era și Bipasha* acolo, dar nu mi-am dat seama sigur dacă era ea sau altă vampă, pentru că dacă directorul te vede că te uiți la invitați te dă afară, îți ia toți banii - ne-au zis asta de douăzeci de ori înainte să înceapă petrecerea, de parcă eram bătuți în cap. Trebuie să te concentrezi pe masă și pe covor. Și dacă vezi o farfurie murdară sau un șervețel, le înhați și le duci la coșul de gunoi din spate. Oh, ce frumos arăta sala aia. Întâi am pus un covor alb gros - călcai pe el și te scufundai. Apoi au aprins lumânări albe și au făcut întuneric ca în discotecă și pe o masă bucătarul a pus doi delfini imenși din gheață aromată. Un delfin avea cireșe pe post de ochi...

— Nenorocitule, lasă peștele, zi-mi de fete, a protestat Mirchi. Vor să te uiți la ele când se îmbracă așa.

— Serios, n-ai voie să te uiți. Nici măcar la toaletele oamenilor bogați. Cei de la pază te zboară. Dar toaletele angajaților erau frumoase. Ai de ales între stilul indian și cel american.

* John Abraham, născut pe 17 decembrie 1972, actor, producător de film și fost model indian, una dintre celebritățile de la Bollywood.

Rahul, care avea o fibră patriotică, făcuse pipi într-una indiană, o scurgere deschisă în podea.

Alți băieți i s-au alăturat lui Rahul în fața colibei familiei Husain. Celor din Annawadi le place să vorbească despre hoteluri și despre lucrurile depravate care se petrec probabil înăuntru. Un gunoier abrutizat de droguri vorbea *cu* hotelurile:

— Știu că vrei să mă omori, te-n gură de Hyatt!

Dar relatările lui Rahul aveau o valoare specială, pentru că nu mințea, sau cel puțin nu mai mult de o propoziție din douăzeci. Asta, împreună cu o dispoziție veselă făceau din el un băiat căruia ceilalți nu-i purtau pică pentru privilegiile lui.

Rahul recunoștea cinstit că nu făcea doi bani pe lângă angajații stabili de la Intercontinental. Mulți dintre chelneri făcuseră colegiul, erau înalți și cu pielea deschisă, aveau telefoane mobile atât de lucioase încât proprietarii lor își puteau aranja părul în ele. Unii dintre chelneri râseseră de unghia de la degetul mare al lui Rahul, lungă, vopsită în albastru, la mare modă între bărbații din Annawadi. Când și-a tăiat unghia, l-au necăjit cu felul lui de a vorbi. Termenul deferent folosit de cei din Annawadi pentru un om bogat, *sa'ab*, nu e termenul corect în cartierele înstărite din oraș, le-a comunicat prietenilor lui.

— Chelnerii spun că te face să pari unul din clasa D – un vagabond, un *tapori*, a spus. Cuvântul corect e *sir*.

— *Sirrrrrrrrr*, a spus cineva rostogolind r-urile, apoi toți au început să spună așa, râzând.

Băieții stăteau aproape unul de altul, deși era destul loc pe maidan. Pentru cei care dormeau în spații înghesuite, piciorul lui la mine în gură, al meu în a ei, senzația atingerii pielii ajunsese obișnuință. Abdul i-a ocolit, ducând un braț de etichete de hârtie rupte pentru bagaje pe maidan și întinzându-se după etichetele care-i zburau din mână.

Ceilalți băieți nu-l băgau în seamă. Abdul nu vorbea mult și, când o făcea, parcă ar fi petrecut câteva săptămâni în privat rumegând o idee. Ar fi putut avea un prieten-doi dacă ar fi știut să spună o poveste bună.

Odată, în încercarea de a depăși această lacună, trântise o poveste despre cum ar fi fost chiar el în Intercontinental - cum se filmase acolo un film de la Bollywood numit *Welcome* și cum o văzuse el pe Katrina Kaif* îmbrăcată toată în alb. Fusese o invenție slabă. Rahul își dăduse seama imediat. Dar ultima relatare a lui Rahul avea să-i permită lui Abdul să spună minciuni mai bine informate pe viitor.

Un băiat nepalez l-a întrebat pe Rahul despre femeile din hoteluri. Prin șipcile gardurilor de la hoteluri le văzuse pe unele dintre ele fumând - „nu o țigară, ci mai multe" - în timp ce își așteptau șoferii să tragă mașinile la intrare.

— Din ce sat sunt femeile astea?

— Ascultă, idiotule, a spus Rahul afectuos. Oamenii albi vin din tot felul de țări. Ești un țăranoi dacă nici asta nu știi.

— Ce țări? America?

Rahul nu știa să spună.

— Dar sunt și foarte mulți clienți indieni la hoteluri, îți garantez.

Indieni „de dimensiuni sănătoase" - mari și grași, nu pipemiciți, ca băiatul nepalez și mulți alți copii de aici.

Primul angajament al lui Rahul fusese la petrecerea de Revelion de la Intercontinental. Sindrofiile de Revelion de la hotelurile de lux din Mumbai erau renumite și de multe ori gunoierii se întorseseră în Annawadi cu broșuri

* Katrina Kaif, născută pe 16 iulie 1983, model și actriță de la Bollywood, care pe lângă filmele în limba hindi apare și într-o serie de producții în limbile telugu și malayalam.

aruncate. *Întâmpinați anul 2008 cu stil la hotelul Le Royal Meridien! Faceți o plimbare pe străzile Parisului răsfățați cu artă, muzică și mâncare. Lăsați-vă cuprinși de strălucirea spectacolelor în direct. Rezervați-vă biletele de îmbarcare și Bon Voyage! 12 000 de rupii de cuplu, șampania inclusă.* Reclamele erau tipărite pe hârtie lucioasă, pentru care reciclatorii plăteau două rupii sau patru cenți americani kilogramul.

Rahul fusese dezamăgit de ritualurile de Revelion ale bogaților.

— Tâmpite, trăsese concluzia. Oameni care doar beau și dansează și stau degeaba și se poartă prostește, cum fac cei de aici în fiecare seară.

— Oamenii de la hotel sunt ciudați când beau, le-a spus prietenilor lui. Seara trecută, la sfârșitul petrecerii, era un zmeu - arăta bine, costum în dungi, haine scumpe. Era beat, criță, și a început să-și bage pâine în buzunarele de la pantaloni, în sacou. Apoi și-a mai băgat niște felii direct în pantaloni! Feliile au căzut pe jos și se târa pe sub masă după ele. Un chelner spunea că probabil că tipului ăstuia i-a fost foame, mai demult - whisky-ul îi trezise amintirile. Dar eu, când o să fiu destul de bogat ca să stau la un hotel mare, n-o să mă port ca un ratat din ăsta.

Mirchi a râs și a pus întrebarea pe care mulți și-o puneau lor înșiși în Mumbai în 2008:

— Și ce o să faci, *sirrrrrrrrrrr*, ca să fii primit la un asemenea hotel?

Dar Rahul se căra, cu atenția mutată spre un zmeu de plastic verde prins într-un smochin de pagodă la intrarea în Annawadi. Părea rupt, dar, odată netezit, se gândea că l-ar putea revinde cu două rupii. Trebuia doar să revendice zmeul înainte să-i vină aceeași idee altui băiat cu gândul la bani.

Rahul învățase antreprenoriatul serial de la mama lui, Asha, o femeie care îi speria un pic pe părinții lui Abdul. Era om de încredere într-un partid politic, Shiv Sena, dominat de hinduși născuți în Maharashtra, statul din care făcea parte Mumbai. Cum populația din jurul orașului Mumbai mergea spre douăzeci de milioane, concurența pentru locuri de muncă și locuințe era feroce, iar Shiv Sena dădea vina pe emigranții din alte state care le răpeau băștinașilor oportunitățile ce li se cuveneau. (Fondatorul octogenar al partidului, Bal Thackeray, avea o slăbiciune pentru programul de purificare etnică al lui Hitler.) Obiectivul care punea acum în mișcare Shiv Sena era eliberarea Mumbaiului de emigranții din statele indiene mai sărace din nord. Animozitatea partidului față de minoritatea musulmană a orașului era mai veche, mai violentă. Asta făcea ca familia lui Abdul, musulmană cu rădăcinile în statul nordic Uttar Pradesh, să fie de două ori suspectă.

Însă prietenia dintre Rahul și Mirchi trecea dincolo de politicile etnice și religioase. Mirchi ridica uneori pumnul și striga salutul Shiv Sena, „Jai Maharashtra!", doar ca să-l facă pe Rahul să râdă. Cei doi băieți de clasa a noua începuseră chiar și să arate la fel, după ce hotărâseră să-și lase cârlionți pe frunte, pe care îi dădeau din ochi ca vedeta de cinema Ajay Devgan*.

Abdul îi invidia că erau așa de apropiați. Singurul lui simulacru de prieten era un băiat fără locuință de cincisprezece ani pe nume Kalu, care fura coșuri de gunoi pentru reciclarea materialelor folosite la aeroport. Dar Kalu lucra noaptea, când Abdul dormea, și nu mai vorbeau prea mult.

* Ajay Devgan, născut pe 2 aprilie 1969, regizor, producător și probabil cel mai popular actor al cinematografului în limba hindi

Abdul avea cea mai profundă afecțiune pentru fratele lui de doi ani, Lallu, lucru care începuse să-l îngrijoreze. Asculta cântecele de dragoste de la Bollywood și singura concluzie la care putea ajunge era că i se dăruise o inimă prea mică. Nu tânjea niciodată din tot sufletul după vreo fată și deși era sigur că își iubea mama, sentimentul nu era însoțit de nicio efuziune. Dar i se întâmpla să-i dea lacrimile doar când se uita la Lallu, care era pe atât de neînfricat, pe cât era Abdul de nevricos. Atâtea umflături de la mușcăturile de șobolan pe obraji, pe ceafă.

Ce să facă? Când magazia era prea plină, cum se întâmpla în lunile încărcate ca aceasta, gunoiul se îngrămădea în coliba lor și veneau și șobolanii. Dar când Abdul lăsa gunoiul afară, îl furau gunoierii, și ura să cumpere același gunoi de două ori.

La 3 după-amiaza Abdul se ocupa de dopurile de sticlă, o mare bătaie de cap a celor care sortau. Unele erau căptușite pe interior cu plastic, care trebuia scos înainte ca dopurile să fie așezate în mormanul de aluminiu. Gunoaiele bogaților deveneau în fiecare an mai complexe, pline de materiale hibride, impurități, impostori. Plăci care păreau de lemn erau îmbibate de plastic. Cum să clasifice o lufa? Proprietarii fabricilor de reciclare voiau deșeuri dintr-un singur material, pure.

Mama lui stătea pe vine lângă el și punea o piatră pe o grămadă de haine ude, murdare. Se uita fix la Mirchi, care moțăia în prag.

— Ce e? Gata școala? a spus.

Zehrunisa se aștepta ca Mirchi să treacă de clasa a noua la școala privată de mâna a treia în limba urdu, pentru care plăteau trei sute de rupii pe an. Trebuiseră să

plătească, de vreme ce înmulțirea oportunităților de învățământ nu era unul dintre punctele forte ale guvernului indian. Școala municipală gratuită de lângă aeroport avea doar opt clase și adesea profesorii nu apăreau.

– Ori înveți, ori îl ajuți pe fratele tău, i-a spus Zehrunisa lui Mirchi.

El s-a uitat la deșeurile reciclabile ale lui Abdul și și-a deschis cartea de matematică.

De ceva vreme pe Mirchi îl deprima și să se uite la gunoi, o evoluție pe care Abdul se străduia să nu i-o ia în nume de rău. În schimb încerca să împărtășească speranța părinților lui: ca atunci când fratele lui avea să termine liceul, istețimea și farmecul lui deosebit să înlăture dezavantajul pe care-l reprezenta religia musulmană pe piața muncii. Deși se spunea că Mumbai era mai cosmopolit și mai meritocrat decât orice alt oraș din India, musulmanii erau în continuare excluși de la multe locuri bune de muncă, inclusiv unele dintre cele din hotelurile de lux unde își dorea Mirchi să lucreze.

Lui Abdul i se părea de înțeles că într-un oraș poliglot oamenii se sortau între ei cum își sorta el gunoiul. În Mumbai erau prea mulți oameni ca să aibă toți loc de muncă, deci de ce hindușii din casta Kunbi din Maharashtra nu ar angaja alți kumbi din Maharashtra în locul unui musulman provenit dintre gunoaie? Însă Mirchi spunea că acum lumea se amesteca, că vechile prejudecăți își pierdeau din putere și că Abdul pur și simplu nu-și dădea seama, pentru că stătea toată ziua cu capul în mormanul lui de gunoi.

Abdul lucra acum cât de repede putea ca să termine până la asfințit, când băieți hinduși robuști începeau să joace cricket pe maidan și îi luau la țintă mormanele sortate și uneori capul. Dacă jucătorii de cricket îi puneau la

grea încercare lui Abdul politica non-violentă, singura luptă fizică de care avusese parte fusese cu doi băieți de zece ani care îl puseseră la pământ pe unul dintre frații lui mai mici. Și jucătorii aceștia de cricket tocmai băgaseră încă un copil musulman în spital după ce-l izbiseră în cap cu bâtele.

Mult deasupra lui Abdul, Rahul se bâțâia pe altă ramură, în încercarea de a descâlci un al doilea zmeu ce putea fi vândut ulterior. Frunzele copacului erau gri, ca multe lucruri din Annawadi, de la nisipul și pietrișul unei fabrici de beton din apropiere. N-o să mori din asta, îi asigurau vechii locatari pe nou-veniții cu ochi roșii care se plângeau de aerul înghițit. Dar oamenii păreau să tot moară din asta – astm netratat, disfuncții pulmonare, tuberculoză. Tatăl lui Abdul, care își vedea de ale lui în colibă, pomenea de adevărata consolare. Fabrica de beton și toate celelalte construcții le dădeau de lucru multora din acest oraș înfloritor al aeroportului. Plămânii stricați erau prețul pe care îl plăteai ca să trăiești în preajma progresului.

La 6 după-amiaza, Abdul s-a ridicat, triumfător. Îi învinsese pe jucătorii de cricket și în fața lui erau paisprezece saci zdrențăroși de deșeuri sortate. În timp ce din hotelurile înconjurătoare se ridicau nori de fum – fumigația de seară împotriva țânțarilor –, Abdul și doi dintre frații lui mai mici au urcat sacii în bena unei rable cu trei roți, de culoarea lămâii verzi. Acest mic vehicul, una dintre cele mai importante avuții ale familiei Husain, îi permitea lui Abdul să le ducă deșeurile reciclatorilor. Și acum hai la Șoseaua Aeroportului și de aici în concertul de claxoane al orașului.

Vehicule pe patru roți, biciclete, autobuze, scutere, mii de oameni pe jos: i-a luat lui Abdul mai mult de o oră să facă cinci kilometri, dată fiind circulația catastrofală dintr-o intersecție de lângă grădinile hotelului Leela, unde,

după colț, limuzine europene așteptau să intre în atelierul unui concern numit „Spa de Car". O porțiune a primei linii de metrou a orașului se construia aici, pentru a veni în completarea unei autostrăzi suspendate care se ridica încet deasupra Șoselei Aeroportului. Abdul se temea să nu rămână fără benzină în ambuteiaj, dar în lumina subțire dinainte de lăsarea nopții vehiculul său a ajuns tușind într-o mahala întinsă numită Saki Naka.

Printre kilometrii de depozite din Saki Naka erau utilaje de topit metalul și de mărunțire a plasticului aparținând unor oameni în kurte* apretate – kurte albe, care să dea seama de distanța dintre proprietari și mizeria afacerii lor. Unii dintre lucrătorii din fabrici aveau fețele negre de la praful de carbon și cu siguranță plămânii negri de la inhalarea reziduurilor de fier. Cu câteva săptămâni în urmă Abdul văzuse un băiat care-și tăiase mâna în timp ce băga plastic într-una dintre mașinile de mărunțit. Ochii băiatului se umpluseră de lacrimi, dar nu țipase. În schimb rămăsese pe loc cu ciotul din care țâșnea sângele, rămas fără posibilitatea să-și câștige traiul, și începuse să-și ceară scuze de la proprietarul fabricii.

— Sa'ab, îmi pare rău, îi spusese bărbatului în alb. N-o să vă fac probleme, n-o să raportez ce s-a întâmplat. N-o să aveți necazuri din cauza mea.

Oricât ar fi vorbit Mirchi despre progres, în India fiecare știa în continuare unde îi este locul și a-ți dori ca lucrurile să fie altfel i se părea lui Abdul o copilărie, ca și cum ai încerca să-ți scrii numele într-un vas de kulfi** topit. Lucrase din greu în meseria stigmatizată pentru care se născuse și acum poziția lui nu mai era neprofitabilă. Avea

* Kurta, un fel de cămașă, articol de îmbrăcăminte tradițional din sudul Asiei, cu forme variind în funcție de regiune.

** Desert tradițional indian din lapte, asemănător cu înghețata, însă mai dens.

de gând să se întoarcă acasă plin de bani. Greutatea bunurilor sale, așa cum o estimase în gând, fusese aproximativ corectă. Materialele reciclabile din sezonul de vârf, legate de o piață globală înfloritoare, îi aduceau familiei lui un venit de care puțini locuitori din Annawadi avuseseră vreodată parte. Făcea un profit de cinci sute de rupii sau unsprezece dolari pe zi - destul ca să demareze planul care-i inspira mamei lui înjurăturile de dimineață și de care până și micii membri ai familiei Husain știau.

Cu banii aceștia, puși lângă economiile de anul trecut, părinții lui aveau să facă acum primul depozit pentru o bucată de pământ de 365 de metri pătrați într-o comunitate liniștită din Vasai, chiar lângă oraș, unde predominau reciclatorii musulmani. Dacă viața și piața globală mergeau înainte, în curând aveau să fie proprietari de pământ, nu gunoieri, într-un loc unde Abdul era destul de sigur că nimeni nu avea să-i spună gunoi.

doi

ASHA

MAMA LUI RAHUL, ASHA, a observat în acea iarnă a speranței: administratorul Annawadi se scrântise și devenise evlavios! Deși Robert Pires își bătea a doua soție, o lăsa să trăiască. A ridicat un sanctuar creștin în fața colibei lui, apoi un al doilea altar, al unei zeițe hinduse. În fiecare sâmbătă, în fața acestor altare, își împreuna mâinile cărnoase la rugăciune și se căia de toate fărădelegile lui trecute dându-le ceai și pâine copiilor înfometați. În zilele săptămânii, când atracțiile lumii de dincolo păleau, își petrecea vremea într-o comuniune leneșă cu nouă cai pe care îi ținea în mahala, dintre care pe doi îi vopsise în dungi, ca să arate ca niște zebre. Robert închiria zebrele false, alături de o căruță, pentru aniversările copiilor din clasa mijlocie – o întoarcere către munca cinstită pe care gândea că zeii judecători ar putea-o lua în calcul.

În această schimbare, Asha Waghekar, în vârstă de treizeci și nouă de ani, a văzut o oportunitate. Robert își pierduse gustul pentru putere tocmai când ea și-l descoperea. Să împletească alții gălbenele. Să sorteze alții gunoiul. Pentru locuitorii orașului de sus care voiau să exploateze Annawadi și pentru cei de jos care își doreau să-i supraviețuiască, ea voia să fie în prim-plan.

Postul de administrator al mahalalei era neoficial, dar locuitorii știau cine îl ocupă – cel ales de politicienii și poliţiştii locali să conducă așezarea în funcție de interesele autorităților. Chiar și într-o Indie care se moderniza rapid, femeile administrator de mahala erau relativ rare, iar acele femei care reușeau să dobândească o asemenea putere erau de obicei moștenitoare ale dreptului de proprietate asupra unor pământuri sau loctiitoare ale unor soți puternici.

Asha nu avea drepturi. Soțul ei era alcoolic, un muncitor itinerant în construcții, un bărbat care excela doar în aceea că nu avea nicio ambiție. Cum ea îi crescuse pe cei trei copii, care acum erau adolescenți, puțini vecini o vedeau ca pe soția cuiva. Era pur și simplu Asha, o femeie pe cont propriu. Dacă ar fi avut altă situație, poate că nu ar fi ajuns să-și dea seama ce minte avea.

Principala contribuție a lui Robert la istoria Annawadi fusese că îi adusese pe Asha și pe alți locuitori din Maharashtra în mahala, ca parte a efortului Shiv Sena de a-și mări grupul de votanți la aeroport. Ca momeală se făcuse și o racordare publică la apă, iar până în 2002 băștinașii din Maharashtra luaseră puterea de la lucrătorii tamilieni care curățaseră la început terenul. Dar e lucru greu să-ți păstrezi o majoritate într-o mahala în care aproape nimeni nu are un loc de muncă permanent. Oamenii veneau și plecau, iar la începutul lui 2008 indienii din nord împotriva cărora făcuse Shiv Sena campanie deveniseră o pluralitate. Pentru Asha, ca și pentru Delegatul Districtului 76, oficialul ales al zonei în care se afla Annawadi, era evident că Robert le aparținea acum zebrelor. Nu-l mai interesau Shiv Sena și mahalaua.

Delegatul, Subhash Sawant, era un bărbat dat cu fond de ten, părul vopsit, ochelari de aviator și perspicace. Dacă alegerea firească pentru a-i succede lui Robert ca

administrator al mahalalei ar fi fost un activist Shiv Sena cu vorbele la el pe nume Avinash, Avinash era prea ocupat ca să slujească intereselor Delegatului. Repara zi și noapte sistemele septice ale hotelurilor, ca să-și permită să-l dea pe fiul lui la o școală privată.

Asha, pe de altă parte, avea timp. Slujba ei temporară, educatoare de grădiniță pentru copiii de la o școală municipală mare, era o sinecură pe care Delegatul o ajutase să o obțină, trecând cu vederea faptul că școlarizarea ei luase sfârșit în clasa a șaptea. În schimb, își petrecea o bună parte din orele de școală vorbind la telefonul mobil și ocupându-se de treburile Shiv Sena. Putea să-și ofere vecinii pentru sondaje. Putea să mobilizeze o sută de femei pentru un marș de protest ad-hoc. Șeful era de părere că putea mai mult. I-a cerut să se ocupe de o problemă măruntă din Annawadi, apoi de alta, nu chiar așa măruntă, și de încă una, deloc măruntă, moment în care i-a dat un buchet de flori, iar soția lui grasă a început să-i arunce priviri urâte.

Asha a privit aceste lucruri ca pe semnele unui triumf iminent. La opt ani după ce sosise în Annawadi și își investise speranțele de creștere economică în munca politică, avea un protector influent. Cu timpul, își închipuia, până și bărbații din Annawadi aveau să fie siliți să recunoască faptul că devenea cea mai puternică persoană din cloaca asta.

Mulți bărbați îi dăduseră târcoale, de la început. Analizându-i sânii mari și soțul mic și bețiv, îi sugeraseră distracții care să ostoiască sărăcia copiilor ei. Robert cel amenințător venise și el cu o propunere directă într-o seară când ea umplea o oală de apă la cișmea. Asha pusese oala jos și răspunsese degajată:

— Orice vrei. Spune, ticălosule. Să mă dezbrac și să dansez pentru tine acum?

Nicio altă femeie, până atunci și mai târziu, nu vorbise așa cu administratorul mahalalei.

Asha își ascuțise limba când era copil și lucra pe pământurile unui sat lovit de sărăcie din Maharashtra de nord-est. Expresiile tăioase fuseseră o armă bună când lucra între bărbați libidinoși. Discreția și subtilitatea, calități utile pentru a controla o mahala, erau lucruri pe care le învățase de când venise la oraș.

Dincolo de adevărul evident – că Mumbai era un ghem de speranțe și ambiții – văzuse concluzia profitabilă. Mumbai era un loc care mustea de nemulțumire și peste care plutea invidia. Exista oare un singur suflet în acest oraș inegal și pe cale de îmbogățire care să nu dea vina pe altcineva pentru insatisfacțiile lui? Cetățenii avuți îi acuzau pe locuitorii mahalalelor că făceau orașul mizerabil și irespirabil, chiar dacă surplusul de capital uman menținea scăzute salariile menajerelor și șoferilor lor. Locuitorii mahalalelor se plângeau de obstacolele pe care cei bogați și puternici le ridicau pentru a-i împiedica să beneficieze și ei de noul profit. Toată lumea, peste tot, se plângea de ceilalți. Dar în orașul de secol XXI se strângeau mai puțini oameni care să-și scoată disputele în stradă. Pe măsură ce identitățile de grup întemeiate pe caste, etnie și religie se atenuau treptat, furia și speranța se privatizau, ca atâtea alte lucruri din Mumbai. Această evoluție creștea cererea pentru mediatori iscusiți – atenuatori umani de șoc pentru interesele contradictorii, greu de interpretat, ale unuia dintre cele mai mari orașe ale lumii.

De-a lungul timpului, desigur, mulți atenuatori de șoc și-au pierdut elanul. Dar cine spunea că o femeie, o noutate relativă, nu avea să aibă viață mai lungă? Asha avea darul să rezolve problemele vecinilor ei. Acum, că Delegatul pleca urechea la ea, putea rezolva mai multe probleme de acest fel, pentru un comision. Și, când ar fi

avut controlul real asupra mahalalei, putea să creeze probleme ca să le rezolve – o succesiune profitabilă pe care o învățase urmărindu-l pe Delegat.

Sentimentele de vinovăție de felul celui care-l copleșise pe Robert erau un impediment în calea muncii eficiente în canalele subterane ale orașului, iar Asha le socotea emoții de lux.

— Corupția, peste tot corupție, le spunea copiilor ei, fluturând mâinile ca două păsări luându-și zborul.

CÂND ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ ASHA A AJUNS ACASĂ de la slujba ei de educatoare, nu a grăbit pasul când a văzut mai mulți solicitatori aliniați de-a lungul peretelui colibei ei. De la Delegat învățase avantajul psihologic de a-i lăsa pe oameni să aștepte și să fiarbă. Cu o mișcare aproape imperceptibilă din cap către vizitatori, a pășit în spatele unei perdele dantelate din spatele colibei și și-a desfăcut sariul roșu închis pe care îl purtase la muncă.

Acum, că era mai bătrână, ochii ei atrăgeau atenția mai mult decât sânii. Putea să-i transforme în arme într-o clipită, iar băieții prinși cum căscau ochii la superba ei fiică de nouăsprezece ani, Manju, făceau un pas în spate ca loviți. Când Asha se gândea la bani, ochii i se îngustau. Se gândea mai tot timpul la bani; locuitorii din Annawadi îi spuneau pe ascuns Chiorâș. Dar lucrul cu adevărat deosebit la ochii ei era strălucirea. Cei mai mulți ochi se întunecau odată cu vârsta și dezamăgirile. Ai ei erau mult mai sclipitori acum decât în fotografia cu ea tânără pe care o avea. O fată de țară înaltă, încovoiată, sfrijită, cu pielea arsă de soare, proaspăt intrată într-o căsătorie dezastruoasă: când privea acea fotografie, Asha râdea.

A ieșit din spatele perdelei într-o rochie de casă fără formă, altă strategie pe care o prinsese de la Delegat. Adesea prezida adunarea din sufrageria lui mov-deschis,

cu mobilă mov-deschis, în maiou, cu picioarele abia acoperite de lungi*, în timp ce solicitatorii transpirau temători în costume de poliester. Ar fi putut la fel de bine să spună cu voce tare: *Problemele voastre mă interesează așa de puțin, că nu m-am obosit să mă îmbrac.*

Așezându-se pe jos, Asha a acceptat ceașca de ceai adusă de Manju și i-a făcut semn primei vecine să vorbească. Bătrâna cu chipul ridat și frumos și șuvițe încâlcite de păr argintiu, nu venise cu o problemă. Vărsa lacrimi de recunoștință pentru că în această zi, cu trei ani în urmă, Asha o ajutase să-și găsească o slujbă temporară la guvernul local, să desfunde canale pentru nouăzeci de rupii pe zi. Înainte să înțeleagă cum stă treaba, Asha făcuse multe asemenea favoruri gratuite.

Din banii câștigați, bătrâna îi adusese Ashei un sari ieftin verde. Ashei nu-i plăcea culoarea. Totuși era bine ca ceilalți vizitatori să audă binecuvântările bătrânei, să vadă cum își lipea fruntea de picioarele goale ale Ashei.

A urmat o altă plângăcioasă: o dansatoare exotică supraponderală își pierduse slujba dintr-un bar și acum se descurca în calitate de concubină a unui polițist însurat. Trebuia să-l satisfacă în coliba pe care o împărțea cu mama și copiii ei, ceea ce dădea naștere la istericale familiale.

— Spune că n-o să mai vină, din cauza scandalului. Și noi ce o să mâncăm?

Asha a cloncănit. O campanie de moravuri alungase cea mai mare parte a comerțului sexual din zona aeroportului, iar „femeile de margine” din Annawadi, cum li se spunea, aveau acum trei posibilități proaste pentru a-și satisface clienții: în colibele familiilor; în spatele unui șir

---

* Articol tradițional de îmbrăcăminte, asemănător unei fuste, purtat și de femei, și de bărbați.

de camioane parcate noaptea lângă Annawadi; sau în bordelul ca un țarc de capre, cu o singură încăpere.

Asha a sfătuit-o aspru: explică mai clar familiei tale avantajele pe termen lung ale legăturii.

— Poate că polițistul nu-ți dă prea mulți bani acum, dar mai târziu poate o să-ți repare casa. Deci spune-le să stea liniștiți, că vor vedea ei.

În timp ce vorbea, își trecea vârfurile degetelor peste noua gresie de ceramică portocalie de pe jos. Cu opt ani în urmă, când Annawadi era o tabără amărâtă, cei trei copii ai ei săriseră în bene ca să fure resturile de lemn și aluminiu din care familia își încropise o magazie. Acum coliba avea pereți tencuiți, un ventilator de tavan, un sanctuar de lemn cu o lumânare electrică și un frigider de calitate, chiar dacă nefuncțional. Totuși locul era îngust și înghesuit. Ăsta fusese târgul. Ca să finanțeze îmbunătățirile care ar fi putut să-i convingă pe vecini de statutul ei în creștere, își închiriase bucăți din spațiul de locuit unora din fluxul neîntrerupt de nou-veniți din Mumbai. Avea chiriași emigranți băgați într-o cameră lăturalnică, într-una din spatele colibei și pe acoperiș.

Deși Shiv Sena era ostil față de asemenea emigranți, Asha fusese mereu mai mult practică decât ideologică și nicio oportunitate financiară nu i se părea prea mică.

— Ce vă pasă dacă alții spun că suntem zgârciți? îi întreba pe copiii ei.

Cum se spunea la ea în sat, lacul se umplea picătură cu picătură.

— Zi repede, mă așteaptă lumea, a spus Asha în telefonul mobil.

Era sora ei mai mică, pe care era geloasă. Soțul surorii ei era un șofer harnic, iar coliba lor dintr-o mahala învecinată avea un sistem audio și patru câini albi pufoși, de distracție. Consolarea Ashei era că fiica surorii ei era

simplă și greoaie la minte, departe de Manju, singura elevă de colegiu din Annawadi, care acum frământa aluatul pentru cină și se prefăcea că nu trage cu urechea la discuțiile mamei ei.

Sora Ashei încerca să intre în afacerile de mediere și văzuse o ocazie în faptul că o fată hindusă din mahalaua ei fugise cu un musulman. Asha a ieșit din casă și a scăzut tonul.

— Ideea de bază e, a sfătuit-o pe sora ei, să iei bani de la familia ei, dar să nu-i spui niciodată că tu ceri banii. Spune-i că poliția îi cere. Trebuie să închid.

Un vechi prieten, Raja Kamble, s-a încordat când s-a întors Asha, pentru că era rândul lui să vorbească. Asha și domnul Kamble veniseră în același timp în Annawadi; copiii lor crescuseră împreună. Acum domnul Kamble era o priveliște tristă, doar rotule și orbite.

Domnul Kamble fusese un copil chiar mai sărac decât Asha; abandonat când era sugar; trăitor pe stradă; lucrător la munci fără speranță, printre ele târâtul dintr-un birou într-altul pentru a vinde bucăți parfumate de material textil de băgat în receptorul telefonului, pe cele mai neînsemnate comisioane.

— O cârpă parfumată pentru telefon, sa'ab? Ca să scăpați de mirosul anotimpului cald?

Totuși pe la vreo treizeci de ani dăduse norocul peste el. Pe când lucra la un chioșc cu mâncare dintr-o gară, un client fidel, un angajat la serviciul de întreținere al guvernului local, îl plăcuse și-i fusese milă de el. Pe scurt, bărbatul îi oferise domnului Kamble propriul lui nume de familie și visul oricărui sărac din Mumbai: o slujbă permanentă, ca a lui.

Slujba consta în a curăța toalete publice și a falsifica pontajul binefăcătorului lui și al altor angajați din salubritate, ca ei să poată să-și ia alte slujbe primind în același

timp bani de la stat. Domnul Kamble s-a simțit onorat de această responsabilitate. A făcut trei copii cu soția lui, și-a consolidat pereții colibei cu cărămidă și pe unul dintre pereți a agățat o cușcă pentru doi porumbei. (În anii trăiți pe stradă prinsese drag de păsări.) Domnul Kamble fusese una dintre marile povești de succes din Annawadi – un om socotit demn de apelative ca *ji* sau *mister* – până în ziua în care se prăbușise în timp ce curăța o căcăstoare.

Avea inima slabă. Departamentul de salubritate l-a concediat și i-a spus că dacă făcea rost de o nouă valvă pentru inimă și de o rețetă de la doctor se putea întoarce. Spitalele publice din Mumbai ar fi trebuit să facă o asemenea operație aproape pe degeaba, dar chirurgii cereau șpagă. Șaizeci de mii de rupii, a spus chirurgul de la Spitalul Sion. Doctorul de la Spitalul Cooper voia mai mult.

La fiecare doi oameni din Annawadi care se ridicau, unul avea o cădere catastrofală. Dar domnul Kamble încă spera. În ultimele două luni își târâse trupul trădător pe străzi cerându-le politicienilor, asociațiilor de caritate și corporațiilor să-i doneze banii pentru valva de inimă. Delegatul dăduse trei sute de rupii. Un director de la o fabrică de vopsea dăruise o mie. După sute de donații, tot avea cu patruzeci de mii de rupii prea puțin.

Acum se forța să zâmbească la Asha – zece dinți pătrați și galbeni, care păreau enormi pe fața lui răvășită.

— Nu vreau pomană, a spus. Vreau să-mi repar inima ca să pot să muncesc mai departe și să-i văd pe copiii mei căsătoriți. Ai putea să-mi aranjezi un împrumut guvernamental?

Aflase că Asha era unul dintre actorii mărunți implicați într-o escrocherie cu una dintre numeroasele scheme de combatere a sărăciei pe care le pusese la cale guvernul de la New Delhi pentru a include mai mulți cetățeni în povestea sa înfloritoare. Guvernul împrumuta bani în rate

subvenționate pentru a-i ajuta pe antreprenorii săraci să înceapă afaceri care să creeze locuri de muncă. Însă aceste noi companii puteau fi și fictive. Un locuitor al mahalalei cerea un credit pentru o afacere imaginară; un reprezentant al autorităților locale confirma că avea să creeze multe locuri de muncă într-o comunitate nevoiașă; și un director al băncii de stat Dena îl aproba. Apoi funcționarul și directorul de bancă își luau partea zdravănă din banii de credit. Asha, care se împrietenise cu directorul de bancă, îl ajuta să-i selecteze pe locuitorii din Annawadi care aveau să primească împrumuturi - ca să primească și ea o parte din banii de credit, spera.

Domnul Kamble hotărâse că afacerea lui imaginară avea să fie un chioșc alimentar ca acela la care lucra când i se schimbase norocul. Dacă primea un împrumut de cincizeci de mii de rupii și din el le plătea câte cinci mii Ashei, directorului de bancă și funcționarului public, aveau să-i mai trebuiască doar cinci mii pentru valvă și putea să meargă la un cămătar pentru restul de bani.

— Îți dai seama în ce situație sunt, Asha, a spus. N-am de lucru, n-am venit până nu mă operez. Și dacă nu mă operez - înțelegi.

Ea a privit către el, a făcut sunetul acela șuierat pe care-l făcea adesea când se gândea.

— Da, îmi dau seama că ești într-o situație proastă, a spus după un minut. Ce cred eu că ar trebui să faci este să te duci la templu. Nu, du-te la maestrul meu, Gajanan Maharaj, și roagă-te.

Rămăsese înmărmurit.

— Să mă rog?

— Da. Trebuie să te rogi în fiecare zi pentru ce vrei. Un împrumut, sănătate - roagă-te la acest maestru. Ține-te tare, spune-i să te ajute și s-ar putea să primești răspuns.

Fiica Ashei, Manju, a tras brusc aer în piept. Când era copil, își dorise uneori ca blândul domn Kamble să fi fost tatăl ei. Și știa, cum știa și domnul Kamble, că atunci când Asha spunea să te duci la templu și la maestru, însemna că trebuie să vii cu o propunere financiară mai bună.

– Dar suntem prieteni – mă cunoști, așa că mă gândeam că...

Vocea domnului Kamble suna de parcă ar fi înghițit nisip.

– Nu-i ușor să faci rost de un împrumut. Pentru că suntem prieteni vreau ca zeii să te ajute. Ca să trăiești mult și bine.

În timp ce domnul Kamble pleca șchiopătând, Asha era sigură că avea să se întoarcă înainte să ajungă la vreun templu. Un om pe moarte trebuie să plătească o grămadă ca să trăiască.

În ultima vreme, Asha cam lipsise de la templu. Se considera o femeie religioasă, dar în ultimele săptămâni observase că primea ce-și dorea de la zei indiferent dacă se ruga și postea sau nu. De ceva vreme avusese de gând să se roage pentru necazul unei vecine care spusese lucruri nepotrivite despre natura relației Ashei cu Delegatul, dar până să apuce, soțul femeii se îmbolnăvise, fiul ei mai mare fusese lovit de o mașină și cel mai mic căzuse de pe motocicletă. Asha trăsese concluzia, în urma acestei dovezi și a altor câtorva, că nimerise într-un curent cosmic norocos. Poate chiar acel curent din care ieșise recent domnul Kamble.

În capătul celălalt al camerei, fiica ei făcea o criză de furie – dintre cele tăcute, singurele pe care le făcea vreodată Manju. Azvârlea bucățile de ceapă în tigaie cu atâta putere încât unele săreau și cădeau pe jos. Asha a ridicat din sprânceană. Mai târziu, pe seară, fata avea să se furișeze din casă ca să se întâlnească cu prietena ei Meena în

toaleta publică împuțită, fără îndoială ca să se plângă de faptul că mama ei respinsese un vecin muribund. Asha nu ar fi trebuit să știe de aceste serii de confesiuni din toaletă, dar puține lucruri se întâmplau în Annawadi care să nu ajungă în cele din urmă la ea.

Asha era mulțumită de supușenia lui Manju, de frumusețea ei celebră pe plan local și de studiile care aduseseră în casă nume ciudate precum „Titania" și „Desdemona". Dar Asha socotea că Manju era sentimentală din cauza unei greșeli de educație a ei. Fata își petrecea după-amiezele învățându-i engleza pe unii dintre cei mai săraci copii din Annawadi – o slujbă care fusese ideea Ashei, de vreme ce îi aducea trei sute de rupii pe lună –, dar acum Manju vorbea mereu despre nu știu care copilă săracă pe care o bătuse mama ei vitregă.

Asha își înțelegea multe dintre propriile contradicții, printre care și că puteai fi mândru că ți-ai scutit odraslele de greutăți și să le porți în același timp pică pentru asta. Când, în copilăria Ashei, nu era de mâncare, fetele din familie rămâneau nemâncate. Deși de obicei lumea vorbește despre foame în legătură cu stomacul, Asha își amintea de gust – un gust rău care ți se cuibărea pe limbă și pe care uneori îl mai simțeai când înghițeai, după zeci de ani. Manju o privea pe mama ei cu milă, nu cu înțelegere, când Asha încerca să-l descrie.

Cum, ca de obicei, Asha căuta un aspect financiar în plângerile vecinilor ei, până acum cele mai multe erau pur și simplu plicticoase – de pildă ciondăneala între născătoarea de musulmani, Zehrunisa Husain, și Fatima Un Picior, care spuneau fiecare că copilul celeilalte îl ciupise pe al ei. Ashei nu-i plăcea niciuna dintre aceste femei. Fatima își bătea copiii cu cârjele. Iar Zehrunisa i se părea Ashei inacceptabil de mândră. Cu doar trei ani în urmă, în timpul unui muson ucigător, familia Husain nu avea

acoperiş deasupra capetelor, moment în care Rahul o imitase răutăcios pe Zehrunisa plângând. Dar acum se auzea că ea şi fiul ei ursuz Abdul făceau bani.

— Bani murdari musulmani, *haram ka paisa,* le spunea Asha.

Propriile ei aspiraţii se învârteau în jurul iniţiativelor împotriva sărăciei, nu al gunoiului.

Un grup de autoajutorare pentru femei sponsorizat de guvern părea destul de promiţător, acum, că ştia cum să-l învârtă. Programul ar fi trebuit să încurajeze femei vulnerabile financiar să-şi pună la un loc economiile şi să se împrumute una pe alta la dobânzi mici în vremuri grele. Dar grupul Ashei prefera să le împrumute banii strânşi cu dobânzi mari unor femei mai sărace pe care le excluseseră din grup - de pildă bătrâna care curăţa canalul şi care-i adusese un sari.

Totuşi, când în Mumbai veneau ziarişti străini să vadă dacă grupurile de autoajutorare le erau de folos femeilor, uneori oficialii îi duceau la Asha. Treaba ei era să strângă tot felul de vecine care să zâmbească afectat când oficialii spuneau cum colectivul lor le scosese din sărăcie. Apoi avea să fie scoasă la înaintare Manju în timp ce Asha rostea concluzia:

— Şi acum fiica mea va absolvi colegiul fără să depindă de niciun bărbat.

Femeile străine erau mereu cuprinse de emoţie când spunea asta.

— Oamenii mari cred că fiindcă suntem săraci nu înţelegem mare lucru, le spunea copiilor ei.

Asha înţelegea destule. Era o verigă minusculă într-o simulare naţională, în care multe dintre vechile probleme ale Indiei - sărăcia, bolile, analfabetismul, copiii puşi la muncă - erau abordate în mod agresiv. Între timp, celelalte probleme vechi, corupţia şi exploatarea celor slabi de

către cei mai puțini slabi, mergeau mai departe fără mari obstacole.

În Occident și în rândul unei părți a elitei indiene acest cuvânt, *corupție*, avea conotații pur negative; era un obstacol în calea ambițiilor moderne, globale ale Indiei. Dar pentru săracii unei țări în care corupția fura o mulțime de oportunități, corupția era una dintre oportunitățile reale care le rămâneau.

ÎN TIMP CE MANJU TERMINA DE GĂTIT, Asha umbla la televizor, care fusese primul din Annawadi, deși de atunci se întâmplase ceva cu culorile. Crainicul era de un roz strălucitor pe când dădea ultimele vești despre celebrul bebeluș Lakshmi, o nou-născută cu opt membre și numită ca atare după zeița hindusă cu multe membre. Cu câteva luni în urmă, o echipă de chirurgi de elită din Bangalore se ocupase cu dez-membrarea ei. Reportajul urma scenariul obișnuit: minunile tehnologiei medicale, eroismul chirurgilor, o filmare cu fetița de doi ani acasă, pasămite fericită și normală. Dar până și la un televizor prost era evident că fetița nu era bine. Asha și-a spus că familia s-ar fi descurcat mai bine din punct de vedere financiar dacă ar fi lăsat-o pe Lakshmi așa cum era și ar fi făcut un spectacol de circ cu ea. Totuși era genul de relatare despre o transformare medicală care avea să-l amărască și mai rău pe domnul Kamble, care urmărea același post în limba marathi.

Toată lumea din Annawadi își dorea una dintre minunile care-ți schimbau viața, minuni despre care se spunea că se întâmplă în Noua Indie. Voiau să ajungă de foarte jos foarte sus, cum se spunea, și încă repede. Asha credea în miracolele din Noua Indie, dar era de părere că aveau loc doar treptat, pe măsură ce avantajele mici asupra vecinilor se transformau într-unele mai m

Obiectivul ei pe termen lung era să ajungă nu doar administrator al mahalalei, ci Delegat pentru Zona 76 – un vis făcut posibil de legislația progresistă, încurajată la nivel internațional. În efortul de a garanta că femeile jucau un rol important în guvernarea Indiei, partidelor politice li se cerea să propună doar femei-candidat pentru anumite alegeri. Ultima oară când Zona 76 avusese o confruntare exclusiv feminină, Delegatul Subhash Sawant își scosese în față menajera. Menajera câștigase și el continuase să conducă zona. Asha se gândea că ar putea-o alege pe ea să candideze la următoarele alegeri exclusiv feminine, de vreme ce noua lui menajeră era surdomută – ideală pentru a-i păstra secretele, nu însă și pentru a face campanie.

Zona 76 includea multe mahalale mai mari decât a ei, dar Asha tocmai făcuse o primă mișcare pentru a-și crea un renume dincolo de granițele Annawadi: investise într-un mare panou de plastic cu numele ei, o fotografie color și o listă a realizărilor ei ca reprezentantă a aripii feminine a Shiv Sena. Acum panoul era agățat la o piață în aer liber la aproape un kilometru depărtare. Din păcate trebuise să adauge fotografiile altor trei femei din Shiv Sena. Delegatul o avertizase de mai multe ori să nu-și asume toate meritele.

— Dar eu a trebuit să plătesc toată treaba, i s-a plâns soțului ei, care apăruse la cină vesel și beat în loc de pus pe ceartă și beat, o schimbare bine-venită.

— Femeile celelalte încă au mentalitatea de țară, i-a spus. Nu înțeleg că, dacă cheltuiești ceva mai mult la început, obții mai mult mai târziu.

Rahul și fiul ei mic, Ganesh, au venit și ei. Asha i-a tras râzând în sus pantalonii trei sferturi care-i atârnau pe șolduri lui Rahul.

— Știu că ăsta-i *stilul*, *stilul* tău, *stilul* american, a spus. Și cu toate astea tot o prostie este.

Și-au luat fiecare câte o farfurie de linte, legume fierte și pâine strâmbă de grâu, o masă a cărei lipsă de gust părea intenționată și poate era rezultatul furiei tăcute a lui Manju în legătură cu domnul Kamble.

Asha știa că fiica ei o judecă pentru intrigile și afacerile ei pe sub tejghea și pentru întâlnirile la ceas de noapte cu Delegatul, polițiștii și funcționarii publici pe care păreau să le implice de fiecare dată aceste aranjamente. Dar politicile pe care Manju le disprețuia îi dădeau ocazia să urmeze colegiul și într-o zi poate aveau să-i ridice pe toți în clasa de mijloc.

— Deci trebuie să te învăț de la început cum să faci pâinicile rotunde?

Asha o necăjea pe fiica ei, ridicând veselă una dintre ele în aer.

— Haide! Cine o să se mărite cu tine când faci așa niște pâini caraghioase?

Pâinica ce se legăna în degetele Ashei era un specimen atât de jalnic încât și pe Manju a pufnit-o râsul și Asha a tras concluzia greșită că fiica ei uitase de domnul Kamble.

trei

SUNIL

ABDUL FUSESE TOTDEAUNA AGITAT, dar în februarie 2008 gunoierii au observat că devenise și mai agitat: își zornăia monedele în buzunar, bâțâia din picioare de parcă se pregătea să sară, mesteca un chibrit în timp ce făcea ceva ciudat cu limba în spatele dinților. Prin oraș, găști de tineri maharashtrieni începuseră să-i bată pe emigranții din nord - *bhaiyași*, cum li se spunea - în speranța de a-i izgoni și de a face mai ușoară lupta pentru locuri de muncă.

Deși Abdul se născuse în Mumbai, faptul că tatăl lui venise din nord făcea din familie o țintă, și nu la modul abstract. Scandalagii care scandau „Bateți-i pe bhaiyași!" treceau prin mahalalele de lângă aeroport, devastau mici afaceri ale indienilor din nord, dădeau foc taxiurilor șoferilor din nord, confiscau marfa pe care negustorii ambulanți emigranți o întindeau pe pături.

Aceste revolte ale săracilor împotriva săracilor nu erau proteste spontane pornite de jos împotriva lipsei de locuri de muncă din oraș. Revoltele spontane erau rare în Mumbaiul modern. Campania împotriva emigranților fusese mai degrabă orchestrată în orașul de sus de un politician aspirant - un nepot al fondatorului Shiv Sena. Nepotul parvenit voia să le arate alegătorilor că noul partid

politic pe care îl pusese pe picioare îi ura pe bhaiyași chiar mai tare decât Shiv Sena.

Abdul s-a oprit din muncă și a rămas în casă ca să se ferească de violențele despre care gunoierii itineranți veneau cu relatări alarmante. Coaste rupte, capete strivite, doi bărbați cărora li se dăduse foc...

— Ajunge, a izbucnit Abdul într-o seară. Vă rog nu mai povestiți! Răzmerițele sunt doar un spectacol, câțiva ticăloși care fac zgomot și îi sperie pe oameni.

Abdul repeta cuvintele tatălui său, Karam, care încerca să le stingă copiilor săi curiozitatea legată de aspectele vieții din India pe care nu le puteau controla. Deși Karam și Zehrunisa vorbeau uneori în șoaptă despre luptele din oraș din 1992-1993 dintre hinduși și musulmani și despre cele din 2002 din statul vecin Gujarat, își hrăniseră copiii cu cântece patriotice despre India, unde cetățenii toleranți de o mie de etnii, credințe, limbi și caste se înțelegeau cu toții.

Mai bun decât lumea întreagă-i al nostru Hindustan
Noi îi suntem privighetori, el nouă grădină

Acest cântec, cu versuri scrise de marele poet de limbă urdu Iqbal, se auzea de fiecare dată când lui Karam îi suna telefonul.

— Copiii ăștia trebuie să învețe întâi să alerge după pâine și orez, îi spunea soției lui. Când vor fi mai mari, pot să se ocupe și de restul.

Dar Sunil Dharma, un gunoier isteț de doisprezece ani, înțelegea ce e cu bățul de chibrit agitat din gura lui Abdul. Cel care sorta gunoaiele era deja îngrijorat.

Sunil, un bhaiyaș hindus, se întreba ce e cu Abdul, despre care gândea că muncește mai mult decât oricine altcineva din Annawadi - „ține capul plecat zi și noapte”.

Sunil se speriase odată când îi văzuse chipul sortatorului de gunoi în plin soare. În afară de ochii de copil, negri ca gaura cheii, i se părea că Abdul arată ca un bătrân decrepit.

Sunil era un băiat de o șchioapă, mai mic chiar și decât Abdul, dar se socotea mai sofisticat decât ceilalți gunoieri. Era foarte bun pentru vârsta lui la stabilirea motivelor. Era un meșteșug pe care îl dobândise de-a lungul mai multor șederi la orfelinatul Slujnicelor Fericitei Treimi.

Deși Sunil nu era orfan, înțelegea că expresii precum *orfan cu SIDA* și *pe vremea când eram mâna dreaptă a Maicii Tereza* o ajutau pe sora Paulette, călugărița care conducea căminul de copii al Slujnicelor Fericitei Treimi, să facă rost de bani de la străini. Știa de ce el și ceilalți copii primeau înghețată doar când veneau în vizită fotografii de la ziare și de ce alimentele și hainele donate pentru copii erau revândute pe furiș dincolo de porțile orfelinatului. Sunil se înfuria rar când descoperea motivele secrete din spatele purtărilor oamenilor. Faptul că intuia cum funcționează lumea, dincolo de suprafață, i se părea a fi o armă. Și când sora Paulette hotărâse că era prea greu să aibă grijă de băieții de peste unsprezece ani și Sunil fusese trimis în stradă, încercase să se concentreze pe lucrurile pe care le dobândise în îngrijirea ei. Învățase cum să citească în limba marathi și în limba lui maternă, hindi, și să numere până la o sută în engleză. Cum să găsească India pe o hartă a lumii. Cum să facă înmulțiri, oarecum. Cum călugărițele nu erau așa de diferite de oamenii obișnuiți, cum se spunea de obicei despre ele.

Sora lui, Sunita, cu doi ani mai mică, nu voise să stea la orfelinat fără el, așa că se întorseseră împreună în Annawadi, unde mama lor murise demult de tuberculoză. Tatăl lor stătea în continuare cu chirie într-o colibă de pe aleea cea mai împuțită din Annawadi, unde porcii sălbatici se îndopau cu mâncarea stricată de la hoteluri. Casa era

lungă de trei metri, lată de doi, murdară, fără lumină și ticsită de lemne pentru gătit, iar lui Sunil îi era aproape la fel de rușine de ea ca de tatăl lui.

Când era beat, omul mirosea de-ți muta nasul. Când nu era beat, muncea pe șantier ca să poată să miroasă din nou de să-ți mute nasul și rar punea deoparte bani de mâncare. Doar Sunil avea grijă de Sunita. Odată, pe când avea cinci sau șase ani, o pierduse timp de o săptămână, dar de atunci avusese mereu grijă ce făcea cu ea.

Pierderea Sunitei era una dintre puținele amintiri limpezi din copilăria lui Sunil – cât de tare se supărase mama lui Rahul, Asha. Devenită deodată aliata lui, o găsise pe Sunita în sudul orașului, apoi dăduse buzna în coliba tatălui său ca să-i spună că, la cum bea, copiii lui aveau să moară. Nu mult timp după aceea, Sunil și Sunita alergau peste Șoseaua Aeroportului, fiecare ținând o mână a Ashei, de parcă ar fi fost o familie obișnuită. Totuși, când ajunseseră la poarta neagră de fier a orfelinatului, Asha le lăsase mâinile și plecase.

În anii scurși de atunci, Sunil se întorsese frecvent în Annawadi – când avusese varicelă sau gălbinare, ori vreo altă zeiță intrase în el și amenințase sănătatea celorlalți copii ai surorii Paulette. De aceea era obișnuit cu tranziția: să se obișnuiască din nou cu munca de gunoier, cu șobolanii care ieșeau din stiva de lemne și-l mușcau când dormea și cu o stare aproape constantă de foame.

Pe vremuri, Sunil și Sunita stăteau tăcuți în fața colibelor vecinilor la ora cinei. Mai devreme sau mai târziu, vreo femeie milostivă apărea cu o farfurie. Sunita încă mai putea folosi această abordare, dar Sunil trecuse de vârsta la care se putea baza pe milostenie. Arăta mai degrabă de nouă ani decât de doisprezece, un lucru care-l supăra la nivel masculin, și ar fi putut măcar să fie de ajutor. Dar nu-i mai părea nimănui rău pentru el.

Doar la ora mesei îl deranja că nu era vrednic de milă. La orfelinat, când veneau în vizită femei bogate, refuza să cerșească rupii. În schimb îi intrase în cap ideea că una dintre femei ar putea să-l aleagă, să-l răsplătească pentru reținerea sa demnă. Ani de zile așteptase ca un asemenea vizitator discriminator să-l privească în ochi; plănuia să se prezinte ca „Sunny", un nume care i-ar fi putut plăcea unui străin. În cele din urmă ajunsese să înțeleagă lipsa de plauzibilitate a speranței lui și faptul că se confunda în masa de nevoiași. Dar obiceiul de a nu cere nimic de la nimeni ajunsese deja parte din el.

În primele săptămâni după ce se întorsese acasă, cu aptitudinile de gunoier ruginite, luase sandalele din picioarele tatălui său adormit și i le vânduse lui Abdul pe mâncare. Mâncase cinci vada pav* până când tatăl lui se trezise și-l ciomăgise. În altă zi vânduse cratița tatălui său. Își dăduse propriile sandale la schimb pentru orez, după care nu prea mai avusese ce vinde. Crampele de foame puteau fi tratate cu fumuri trase din mucuri de țigară. Îl ajuta și să stea întins. Dar nimic nu-l consola de conștiința faptului că foamea îl oprea din creștere.

Sunil moștenise de la tatăl lui buzele cărnoase, ochii îndepărtați și claia de păr care i se revărsa de pe frunte. (O deosebire față de tatăl lui era că părul lui arăta bine chiar când capul îi zăcea într-un șanț.) Dar Sunil se temea că moștenise și constituția plăpândă a tatălui său.

Cu un an în urmă, la orfelinat, se oprise din creștere. Încercase să creadă că trupul lui făcea doar o pauză, că își strângea în avans forțele pentru un proces intens de mărire. Dar între timp Sunita ajunsese mai înaltă decât el.

* Fel de mâncare indian din statul Maharashtra, asemănător unui hamburger vegetarian, făcut dintr-un cartof și condimente.

Ca să-și pună în mișcare sistemul, și-a dat seama că trebuia să devină un gunoier mai bun. Asta implica și să ignore evidența: că profesia lui putea distruge corpul foarte repede. Zgârieturile de la plonjoanele în tomberoane se adânceau și se infectau. Unde se rupea pielea, intrau viermii. Păduchii colonizau părul, cangrenele mâncau degetele, partea din spatele genunchilor se umfla de la trunchiurile de copaci, iar Abdul și frații lui mai mici puneau pariuri care dintre gunoieri avea să moară următorul.

Sunil avea propriul său pronostic: tipul zărghit care vorbea cu hotelurile și credea că hotelul Hyatt încearcă să-l omoare.

— Cred că i-a expirat garanția, îi spunea lui Abdul.

Dar Abdul spunea că avea să fie un tamilian ai cărui ochi se făcuseră din galbeni portocalii - și s-a dovedit că Abdul avusese dreptate.

CA MAJORITATEA GUNOIERILOR, Sunil știa cum îl vedeau cei care frecventau aeroportul: desculț, murdar, jalnic. Spre sfârșitul iernii se apăra de acest dispreț închipuit mergând cu un pas mare și legănat pe care îl folosea exclusiv pe Șoseaua Aeroportului. Era mersul unui băiat spre școală, fără grabă, cu respirație largă. Pe această primă porțiune a traseului său zilnic avea sacul de gunoi gol, așa că putea să îl strângă sub braț sau să-l poarte peste umeri, ca pelerina unui supererou. Când sora Paulette trecea pe acolo în duba ei albă cu șofer, și-l putea trage peste cap. Sora Paulette-Toaleta, așa îi spunea acum în gând. Și-o închipuia mergând pe Șoseaua Aeroportului în căutarea unor copii mai promițători decât el.

Pe acest drum, dimineața devreme, tinere bine îmbrăcate se grăbeau din stația de autobuz către slujbele lor din hoteluri, cu genți cât un sanctuar casnic. Detesta

întâlnirea cu aceste genți pe trotuarele aglomerate. Puteau să-l arunce pe un copil în stradă. Dar în zori orașul părea suficient de spațios pentru toată lumea. În loc să fie împins de fluxul de pietoni, putea să hoinărească prin grădinile pe care noua conducere a aeroportului le instalase la marginea drumului. Era un cățărător expert și avea de gând să profite de arborii de cocos când aveau să dea în pârg. Avea grijă să nu calce peste drogații costelivi care moțăiau în spatele crinilor.

I se părea interesant că de pe Șoseaua Aeroportului doar fuioarele de fum din focurile la care se gătea în Annawadi nu puteau fi văzute. Cei de la aeroport construiseră garduri înalte, lucioase, de aluminiu pe partea cu mahalaua, prin dreptul căreia treceau cei mai mulți șoferi înainte de a vira spre terminalul internațional. Șoferii care veneau spre terminal din cealaltă direcție aveau să vadă doar un zid de beton acoperit de reclame galbene ca lumina soarelui. Reclamele erau la plăci de gresie în stil italian și sloganul firmei se întindea pe toată lungimea zidului: FRUMUSEȚE PERENĂ FRUMUSEȚE PERENĂ FRUMUSEȚE PERENĂ. Sunil mergea adesea pe zidul Frumuseții Perene, căutând gunoi, dar Șoseaua Aeroportului era inutil de curată.

Pentru colectorii de deșeuri, drumul unde se încărcau și se descărcau avioanele era cea mai profitabilă și de aceea cea mai râvnită parte a aeroportului. Plin de camioane, platforme, tomberoane care se revărsau și mici resturi de mâncare, locul era invadat în fiecare săptămână de tot mai mulți gunoieri. Unii dintre bărbați îi arătau lui Sunil cuțitele, ca să-l țină departe de tomberoanele promițătoare; mai des, așteptau până își umplea sacul, apoi îl pocneau și i-l furau. Femeile din casta Matang, culegătoare tradiționale de deșeuri, aruncau cu pietre. Femeile Matang lucrau în sariuri roșu cu verde, cu bijuteriile de zestre în nas și se purtau frumos cu el în Annawadi, unde toată lumea stătea

la coadă ca să-și pună sacii pe cântar. Dar cei din alte caste le luau mijloacele de trai tradiționale celor din casta Matang, pentru că era greu să faci rost de o muncă stabilă și exista oricând gunoi. Pentru cei din casta Matang, cei ca Sunil, care aparținea unei caste de tâmplari din Uttar Pradesh, erau invadatori pe Șoseaua Mărfii.

Mai rea pentru Matang și pentru Sunil era concurența crescândă pentru gunoi a profesioniștilor. O armată de lucrători în uniformă golea de mizerie zona terminalului internațional. Marile concerne de reciclare luau aproape tot gunoiul hotelurilor de lux – „o avere de neînchipuit", cum spunea în șoaptă Abdul. Iar pe străzi umblau noi camioane municipale de gunoi, în cadrul unei campanii civice conduse de vedete de la Bollywood, care încerca să combată reputația de oraș murdar a Mumbaiului. Înscrisuri șic portocalii de deasupra tomberoanelor porunceau: FACEȚI CURĂȚENIE! Unii dintre gunoierii liber-profesioniști își făceau griji că în curând nu mai aveau să aibă deloc de lucru.

La sfârșitul zilelor sale brutale, Sunil îi vindea lui Abdul ce nu i se furase. În timp ce cei din casta Matang strângeau o medie de patruzeci de rupii pe zi, partea lui era rar mai mare de cincisprezece – în jur de treizeci și cinci de cenți americani. Sunil simțea că nu avea să crească niciodată dacă nu descoperea locuri la care alții nu se gândiseră și, în acest scop, începuse să fie mai puțin atent la ceilalți gunoieri și mai atent la oamenii care aruncau lucruri. Așa făceau corbii din Annawadi, zburau în cerc și observau înainte să încerce să înhațe.

Cu siguranță, călătorii bogați aruncau gunoaie fantastice lângă terminalul internațional, dar personalul de pază al aeroportului îi gonea pe gunoierii care se apropiau, chiar și pe cei mici, care voiau doar să audă dacă tabloul cu sosiri făcea *ceac-ceac-zvârr* când se schimba, cum

susțineau cei aflați de mult în Annawadi. Muncitorii care construiau noul terminal lăsau și ei în urmă gunoi, dar șantierul lor era înconjurat de garduri de aluminiu albastru cu alb, fără puncte de sprijin pentru cățărare. Polițiștii de la Secția de Poliție Sahar, aflată pe domeniul aeroportului, aveau și ei un flux de gunoaie, dar ca cei mai mulți locuitori din Annawadi, Sunil se temea de poliție. În schimb se concentra pe o zonă de taxiuri galbene cu negru de lângă secție.

Un chioșc cu mâncare de lângă zona de taxiuri îi servea pe șoferii care așteptau sosirile. Cei mai mulți șoferi își sorbeau ceaiul din paharele de plastic, își mâncau porția de samosa* și își aruncau gunoiul pe loc. Acest teritoriu privilegiat le aparținea altor gunoieri, dar Sunil a observat că nu toți șoferii făceau același lucru.

Unii dintre taximetriști își aruncau paharele și sticlele peste un perete jos de piatră din spatele chioșcului. De cealaltă parte a peretelui, la douăzeci de metri mai jos, era râul Mithi – de fapt o ecluză de beton prin care fusese redirecționat râul când se mărise aeroportul. Șoferilor le plăcea probabil să-și închipuie că gunoiul lor ajungea în apă și era dus de ea, dar Sunil sărise zidul și descoperise o terasă îngustă de partea cealaltă, un metru și jumătate mai jos. Din cauza felului în care bătea vântul în ecluză, gunoiul azvârlit peste perete avea tendința să fie împins înapoi și să rămână pe acea bucată de beton. Era un spațiu pe care un băiat mic își putea menține echilibrul.

Sigur, dacă se poticnea în timp ce sărea, ajungea în râu. Sunil știa să înoate, învățase în Naupada, o mahala de lângă hotelul Intercontinental care ajungea sub ape la fiecare muson. Însă nu auzise de nimeni să se fi înecat în Naupada. Naupada era definiția locală a distracției. Râul

* Fel de mâncare răspândit în Asia, Arabia sau Africa, un fel de colțunași cu diferite umpluturi.

Mithi, cu curenții lui nefirești, era locul unde se numărau cadavrele. După câteva sărituri, se bizuia pe picioarele lui.

Terasa se întindea peste o sută de metri, de la stația de taxiuri până la o rampă de trafic, iar cei care urcau pe rampă uneori încetineau și arătau către el cum stătea acolo ghemuit, mult deasupra apei. Îi plăcea ideea că munca pe terasă părea dramatică de la distanță. De fapt era mai puțin înfricoșătoare decât lucrul pe Șoseaua Mărfii sau strânsul de gunoaie în timpul răzmerițelor, cu oamenii care fugeau de colo-colo urlând „Bateți-i pe bhaiyași!". Și era dispus să-și asume riscuri pentru a nu fi bondoc și pitic. Sacul creștea și devenea incomod când cobora pe terasă și a învățat să se concentreze doar pe gunoiul aflat direct în fața lui, fără să se uite în jos sau în față.

PÂNĂ ÎN MARTIE, CÂND S-AU TERMINAT RĂZMERIȚELE, cel mai profund efect al lor a început să iasă la iveală în mahalalele ca Annawadi. Multor indieni din nord le fusese frică să muncească timp de două săptămâni. Incapabili să-și revină de pe urma banilor pierduți, unii dintre emigranți împlineau cu întârziere speranțele noului partid politic, Maharashtra Navnirman Sena, care voia să-i dezrădăcineze din Mumbai.

Părinții lui Abdul închiriau o încăpere de paisprezece metri pătrați din spatele colibei lor familiei extinse a unui șofer de auto-ricșă din statul nordic Bihar. Într-o după-amiază de la jumătatea lui martie, soția îndurerată a șoferului a venit la mama lui Abdul. Zehrunisa l-a pus la sân pe fiul ei de doi ani, Lallu, și a ascultat-o pe chiriașa ei.

Soțul femeii și fratele lui își închiriau auto-ricșa cu două sute de rupii pe zi. Deși nu lucraseră în timpul răzmerițelor, tot trebuiau să plătească chirie pentru taxiul cu trei roți. Acum nu aveau bani de gaz pentru el, nici pentru

chiria pe care o datorau familiei Husain. Femeia bihari îi cerea Zehrunisei să o păsuiască.

— Ce pot să fac? Te rog, nu ne da afară.

— O, dar toți am suferit de pe urma răzmerițelor, a spus Zehrunisa. Nici Abdul nu a mai lucrat. Nu mă ascund de tine. Știi starea de sănătate a tatălui copiilor mei. Încă patru zile și o să dormim și noi în stradă.

Avea obiceiul să-și exagereze sărăcia în fața vecinilor, a gunoierilor și a polițiștilor care veneau după mită.

— Dar afacerea voastră o să meargă în continuare, a spus femeia bihari, jucându-se cu capetele acoperământului pallu verde-pal pe care îl avea pe cap. N-o să-ți pierzi casa. Știi cum trăim – câștigăm cât să avem ce mânca. Vezi că soțul meu muncește din greu, că am copii buni.

Fiul ei mijlociu era cel mai bun elev al micii școli conduse de fiica Ashei, Manju. Știa câte un cuvânt englezesc pentru fiecare literă a alfabetului: *jog kite lion marigold night owl pot queen rose.**

Zehrunisa a încercat să mute conversația spre politică.

— Allah, nenorociții ăștia de la Shiv Sena și partidul ăsta nou. De atâția ani tot încearcă să ne gonească. Muncim din greu. Cine stă la mila lor? Ne pun ei mâncare în farfurie? Tot ce fac e un *tamasha*** inutil...

Acum femeia ținea capetele acoperământului pallu strânse în pumni. Nu voia să vorbească despre politică, mai ales nu cu Zehrunisa, care turuia ca o moară stricată. Studia o șopârlă care-și umfla gâtul pe perete. În cele din urmă și-a întrerupt proprietăreasa.

— Ce-ți spune inima? Eu pot să mă întorc cu copiii în sat, să par o proastă în fața alor mei. Măcar acolo pot să

* Ghiont, zmeu, leu, gălbenea, noapte, bufniță, oală, regină, trandafir.

** Spectacol.

cresc ceva de mâncare. Dar soțul meu și fratele lui... ce să facă? Să-i las în stradă?

I-a scrutat Zehrunisei chipul până când femeia musulmană și-a întors privirea.

Mama lui Abdul era cum spuneau mereu gunoierii: zece bărbați să fi tras și nu i-ar fi putut scoate portofelul din buzunar. În timp ce ochii femeii s-au umplut de lacrimi, Zehrunisa îl legăna pe Lallu și a început să-i cânte. Gunoierii mai spuneau ceva: că purta acel copil mare, răsfățat, ca pe o pavăză. Și așa bărbații bihari au ajuns în stradă, iar soția și copiii au pornit-o într-un drum de trei zile cu trenul spre casă.

— Mi-a spus să-mi ascult inima și așa am făcut, i-a spus Zehrunisa lui Abdul după câteva zile. Inima mi-a spus că, dacă scăpăm banii, cum o să mai plătim următoarea rată pentru terenul din Vasai? Dacă tatăl tău ajunge iar la spital? În sfârșit facem și noi niște bani, dar, dacă ne gândim că suntem asigurați, o să rămânem blocați pe vecie în Annawadi, să gonim muștele.

— Vor veni alți oameni după muson, le-a spus Abdul lui Sunil și celorlalți gunoieri, pentru că asta îi spusese tatăl lui. Unde altundeva să se ducă?

Orașul era dur cu emigranții, cumplit uneori, și de asemenea mai bun decât orice alt loc.

ZECI DE ANI AEROPORTUL de care depindea traiul celor din Annawadi fusese un tărâm al bandei adezive, al toaletelor instabile și al dezorganizării. Acum, în numele competitivității globale, guvernul îl privatizase. Noul consorțiu director, condus de un conglomerat conștient de importanța imaginii, pe nume GVK, avea sarcina să construiască un terminal nou frumos și hipereficient – o operă arhitecturală care să îi impresioneze pe călători cu statutul de oraș global către care tindea Mumbai. Noua

conducere fusese de asemenea delegată să demoleze Annawadi și alte treizeci de așezări de intruși care înfloriseră pe terenul gol al aeroportului. Deși defrișarea mahalalelor de aeroport fusese propusă și amânată de zeci de ani, GVK și guvernul păreau hotărâte să o ducă la capăt.

Siguranța perimetrului aeroportului era unul dintre motivele pentru a recupera terenul de la cele aproximativ nouăzeci de mii de familii care se așezaseră aici. Alt motiv era valoarea terenului, căci colibele se întindeau pe un spațiu care putea fi dezvoltat vertical cu un profit enorm. Al treilea motiv, într-un aeroport desemnat ca „noua poartă a Indiei", cu o pană de păun pe siglă, era mândria națională. Pentru că printre lucrurile pe care globalizarea dezlănțuită le schimbase în India se număra și sensibilitatea ei în privința mahalalelor.

În timp ce marile bănci din America și Marea Britanie dădeau faliment, capitalul fără stare se îndrepta spre est. Singapore și Shanghai prosperau, dar Mumbai nu profitase la fel de elegant. Deși avea și el din belșug forță de muncă tânără, ieftină, care putea fi formată, existau costuri de oportunitate legate de faptul că această capitală financiară indiană era cunoscută și ca Slumbai*. În ciuda creșterii economice, mai mult de jumătate dintre cetățenii zonei Mumbai trăiau în locuințe provizorii. Și dacă unii dintre oamenii de afaceri străini care aterizau în aeroportul din Mumbai priveau cu dezgust mahalalele, iar alții cu milă, puțini socoteau că această priveliște era dovada că orașul era foarte funcțional și bine gospodărit.

Locuitorii din Annawadi înțelegeau că așezarea lor era percepută de cei mai mulți ca o pacoste și că locuințele lor, ca și munca lor, erau provizorii. Totuși se agățau de cei doi kilometri pătrați care pentru ei erau împărțiți în trei părți

* De la *slum*, mahala.

diferite. Abdul și Rahul locuiau în Tamil Sai Nagar, cea mai veche și mai curată secțiune, a cărei ancoră erau toaletele publice. Partea lui Sunil, mai săracă și mai primitivă, fusese construită de dalitii din Maharashtra rurală. (În sistemul de caste indian, cea mai ticluit opresivă diviziune a muncii gândită vreodată, daliții - cândva numiți cei de neatins - erau cel mai jos.) Daliții din Annawadi își botezaseră aleile din mahala Gautam Nagar, după un băiețel de opt ani care murise de pneumonie în timpul uneia dintre demolările periodice ale aeroportului.

A treia porțiune din Annawadi era o șosea plină de hârtoape unde locuiau mulți gunoieri. Această porțiune nu avea colibe. Gunoierii dormeau pe sacii lor de gunoi, ca să nu li-i fure alți gunoieri.

Și micii găinari dormeau pe șoseaua-șanț. Principalele lor ținte erau șantierele de construcție din jurul aeroportului, unde muncitorii erau uneori neatenți cu șuruburile, tijele și cuiele. Înainte să se privatizeze aeroportul, mulți dintre hoți lucraseră acolo, ducând bagajele pasagerilor la mașini în schimbul unui bacșiș. Dar una dintre schimbările care făcuseră ca domeniul terminalului internațional să fie aproape la fel de fastuos ca cele ale hotelurilor de lux fusese alungarea cărăușilor zdrențăroși, alături de mamele care își ridicau copiii și cerșeau bani de lapte și copiii ieșiți la vânătoare de buzunare.

Cărăușii-deveniți-hoți făceau un pic mai mulți bani decât colectorii de deșeuri ca Sunil și îi cheltuiau aproape pe toți pe un pui cu orez și ardei iuți de la chioșcul de pe Șoseaua Aeroportului al unei chinezoaice. De obicei își asezonau cina cu Eraz-ex, echivalentul indian al pastei corectoare. Cei din clădirile de birouri aruncau sticlele încă pline. Băieții de stradă din Annawadi știau cât valorează resturile. Diluează cu salivă, pune pe o cârpă,

inhalează: o infuzie de curaj pentru munca de după miezul nopţii.

Însă inhalarea de Eraz-ex era problematică pe termen lung. După cum i-a atras atenţia Abdul lui Sunil, dependenţii fie erau subţiri ca nişte beţe de chibrit, fie aveau gâlme mari, îngrijorătoare, în stomac.

Abdul simţea o vagă nevoie de a-l proteja pe gunoierul subdimensionat. Băiatul se entuziasma de lucruri neobişnuite, ca o hartă a oraşului pe care o văzuse recent în faţa unei cantine a muncitorilor de la aeroport. Reîntors în Annawadi, Sunil vorbea despre acea hartă ca şi cum ar fi fost un lingou de aur pe care îl găsise în şanţ şi părea mirat că pe ceilalţi gunoieri nu-i interesa. Abdul a recunoscut această tendinţă de a se agita în privinţa unor descoperiri faţă de care ceilalţi erau indiferenţi. El nu mai încerca să-şi explice entuziasmele şi se gândea că Sunil avea să se obişnuiască, în timp, cu propria solitudine.

Cât despre Sunil, nu putea să nu observe că hoţii drogaţi se distrau mai bine decât Abdul cel treaz şi robotitor. Când venea primăvara, se strângeau zgomotoşi la primul centru de divertisment din Annawadi, o baracă la marginea drumului cu două console greoaie de jocuri video înăuntru.

Salonul de jocuri era un chilipir pentru un bătrân tamilian care începuse să-i facă concurenţă lui Abdul pentru bunurile gunoierilor. Tamilianul era aproape la fel de isteţ ca Asha. Îi împrumuta pe gunoieri cu o rupie, cât costa să joci Bomberman sau Metal Slug 3. Îi împrumuta cu bucăţi de săpun şi bani de mâncare. Pe hoţi îi împrumuta cu unelte de tăiat sârma ghimpată sau de scos capace de rezervor. Îndatoraţi, gunoierii şi hoţii trebuiau să-i vândă bunurile lor.

Familia Husain socotea această concurenţă necinstită şi într-o noapte, în semn de răzbunare, Mirchi a pătruns

în sala de jocuri și a golit cutiile cu monede ale consolelor. Când tamilianul a descoperit infracțiunea a râs. Profiturile sălii de jocuri erau neinsemnate față de veniturile mai mari din lucruri furate.

Pentru Sunil, un băiat de stradă ieșea în evidență un caraghios de cincisprezece ani pe nume Kalu, care era cât de cât prieten cu Abdul. Kalu râdea de omul de la salonul de jocuri pentru că purta *lungi* prea scurte și susținea că musulmanii ca Abdul erau hoți cu magneți ascunși sub cântare. Coșurile de gunoi din aeroport, care conțineau adesea resturi de aluminiu, erau specialitatea de hoț a lui Kalu. Deși coșurile erau în zone împrejmuite cu garduri de sârmă ghimpată, toleranța la durere a lui Kalu era legendară. Datorită Eraz-ex, care era și balsamul local pentru răni provocate de țepii sârmei, putea să facă trei ture peste garduri pe noapte. După ce-i vindea metalul lui Abdul, uneori îi strecura lui Sunil câteva rupii de mâncare.

Ca și Sunil, Kalu rămăsese fără mamă când era mic și muncea de la zece ani. Una dintre slujbele lui fusese lustruirea diamantelor într-o fabrică locală bine păzită, poveste la care ceilalți băieți o luau razna.

— De ce nu ți-ai băgat un diamant în ureche?

— Sau zece în cur!

Nu erau convinși de descrierile făcute de Kalu aparatelor de detectat diamante prin care trebuia să treacă la sfârșitul fiecărei zile.

Ce îi plăcea la nebunie lui Sunil la Kalu erau imitațiile inspirate din filmele pe care le văzuse, făcute în beneficiul copiilor care nu fuseseră niciodată într-o sală de cinema. Cu o limbă bengali aproximativă și stridentă, Kalu se transforma în femeia posedată din drama de la Bollywood *Bhool Bulaiya*. Cu o chineză aproximativă și guturală, era

Bruce Lee în *Dragonul intră în scenă*. Refuza să-l mai imite pe *King Kong*, în ciuda cererii publicului. Îi plăcea mai mult să fie Depika din *Om Shanti Om*.

– *Arre ky item hai!* spunea mergând țanțoș. Doar ea poate să poarte costumele astea demodate!

Kalu în sine era simplu, dacă-i luai separat trăsăturile: ochi mici, nas turtit, bărbie ascuțită, piele închisă. Când ceilalți băieți de stradă îi dăduseră porecla - *Kalu*, adică „băiat negru" - nu fusese un compliment. Dar era respectat, nu doar pentru toleranța la durere, ci și pentru că știa să-i distreze pe ceilalți. Când se sătura să imite vedetele de cinema, juca rolul principalilor ciudați din Annawadi, inclusiv pe al lui Un Picior cea cu ruj de buze, care mergea cu fundul bombat și care în ultima vreme și-o trăgea cu un băiat de stradă heroinoman când soțul ei era la muncă. Faptul că un băiat de stradă avea parte de sex, chiar și cu o schiloadă ca Un Picior, era fantastic.

Sunil trăgea adesea cu urechea la conversațiile pe care le avea Kalu după căderea întunericului și așa aflase că uneori polițiștii îi informau pe băieții de stradă în legătură cu depozite și șantiere din apropiere de unde puteau fura materiale de construcții. Gaborii luau apoi o parte din câștiguri. Odată, la miezul nopții, Sunil a auzit cum Kalu, neobișnuit de serios, îi povestea lui Abdul despre o expediție de furt ratată de lângă aeroport.

Un polițist îl îndreptase către un șantier industrial fără gard de sârmă ghimpată și cu metal pe jos - un loc căruia Kalu îi spunea „atelierele". Se dusese acolo la 11 noaptea și găsise niște bucăți de fier, dar un paznic venise după el. Dosise metalul în niște buruieni înalte și fugise înapoi acasă.

— Dacă nu iau fierul până dimineață, o să-l găsească alt băiat, i-a spus Kalu lui Abdul. Dar sunt prea obosit ca să mă întorc acum.

— Păi, spune-i unuia dintre băieții ăștia să te trezească mai târziu, sugerase Abdul.

Însă ceilalți băieți erau drogați și oricum aveau o noțiune vagă a timpului.

— Pot să te trezesc eu, se oferise Sunil.

Nu putea să doarmă din cauza șobolanilor din coliba lui.

— Bine, a spus Kalu. Vino la trei dimineața. Dacă nu vii, sunt terminat.

Kalu a spus *terminat* într-o doară, cum spunea cele mai multe lucruri, dar Sunil l-a luat în serios. S-a întins pe maidan, la câțiva metri de Abdul, și a urmărit trecerea timpului după mișcarea lunii. Când s-a gândit el că trebuie să fie trei dimineața, l-a găsit pe Kalu dormind ghemuit pe bancheta din spate a unei ricșe. Băiatul de cincisprezece ani s-a sculat, și-a șters buzele și a spus:

— Băiatul care trebuia să meargă cu mine e prea drogat. Vrei să vii tu?

Sunil s-a simțit înfricoșat, apoi onorat.

— Ți-e frică de apă? a întrebat Kalu.

— Știu să înot. Înot în Naupada.

— Ai un cearșaf?

Sunil avea cearșaf. A fugit după el, apoi l-a urmat pe Kalu pe Șoseaua Aeroportului. Când au traversat strada, Sunil și-a înfășurat cearșaful în jurul lui. Îi era răcoare, deși nu era o noapte rece. Kalu s-a întors spre el și a râs.

— O să-i sperii pe oameni așa! Or să creadă că ești o fantomă!

Fără tragere de inimă, Sunil și-a înghesuit cearșaful sub braț pe când ajungeau pe drumul spre terminalul internațional.

Încă mai ieșeau mașini din aeroport. Sosiri din Europa și America, a spus Kalu; învățase orarele de zbor și numele multor orașe din lume în timp ce descărca bagaje.

Spunea că cele mai bune bacșișuri le dădeau saudiții, americanii și nemții, în ordinea asta.

Trecând de un semn lucios cu PLECĂRI și câteva baraje de securitate pe care scria CĂLĂTORIE PLĂCUTĂ, băieții au sprintat spre un drum pe jumătate asfaltat folosit de utilajele de construcții, apoi au cotit-o pe o alee mai îngustă, foarte întunecată. Sunil putea să meargă pe ea fără să vadă. După câteva garduri înalte în spatele cărora se pregătea mâncarea pentru avioane era o toaletă în aer liber unde găsise adesea sticle goale de apă. Băieții au trecut repede peste acest teren pustiu. Acum erau la marginea unui jgheab lat care izvora din râul Mithi. Sunil venea aici din când în când să prindă pește mangoor pe care îl vindea în mahala. Când era mic, apa fusese albastră - „ca apa din piscine", spunea. Între timp ajunsese neagră și puturoasă, dar peștele era în continuare dulce.

Peste jgheab la dreapta erau garduri de siguranță, care protejau hangare luminate. Avioanele rămâneau aici peste noapte. Partea din stânga jgheabului, unde spunea Kalu că mergeau ei, era întunecată și tăcută. Sunil distingea un arbore Ashoka fusiform și, în spatele lui, câteva construcții mari, indistincte, ca niște magazii. Kalu a sărit în apa fetidă și a dat din mâini în direcția lor. Sunil a înotat și el, apoi a început să meargă când l-a văzut pe Kalu mergând. Curenții din rigolă erau slabi, musonul trecuse de nouă luni. Totuși Sunil își simțea stomacul lichid când s-a cățărat pe malul celălalt.

Ceea ce numea Kalu „atelierele" era un domeniu industrial nou și mare. Metal topit. Plastifianți. Lubrifianți. Un concern numit Gold-I-Am Jewels Unlimited. Luminile albăstrii din fața câtorva depozite luminau chipurile paznicilor în uniforme, ale căror umbre păreau să aibă zece metri.

Lui Sunil îi venea să se arunce înapoi în apă. Dar Kalu plănuise un circuit către buruienile în care ascunsese fierul.

— Paznicii n-or să vadă, a spus. O să fie ușor.

Și așa a și fost. Fiarele din buruieni i s-au părut lui Sunil ca niște haltere și când le-a ridicat tot haltere parcă erau. De aici s-a născut unica dilemă a serii: câtă greutate puteau să ducă băieții în timp ce înotau. Au făcut lațuri din cearșafuri și au hotărât să care trei bucăți de fier de căciulă.

Au plecat clătinându-se cu încărcătura și după cincisprezece minute erau înapoi în Annawadi, uzi leoarcă. Când s-a trezit în zori, Abdul a cumpărat fierul cu 380 de rupii, iar Sunil a primit o treime. Cât au primit polițiștii, Sunil nu știa. Kalu părea destul de mulțumit de acest profit. Pentru Sunil, era primul venit din viața lui de care putea dispune cum voia.

Deci hai la Pinky Talkie Town. Kalu mergea înainte spre cinematograf, unde Sunil a rămas mut de uimire când a văzut covorul și curățenia. Filmul de la amiază era american, iar actorul principal, un bărbat pe nume Will Smith care, pe ecran, părea unicul supraviețuitor al unei molime din New York. O cățea supraviețuise și ea molimei și s-a împrietenit cu eroul. Câinele era galben cu o pată mare ca o șa pe spate, iar bărbatul vorbea cu el de parcă ar fi înțeles totul. Apoi, spre sfârșit, bărbatul l-a sugrumat.

Sunil s-a gândit că eroul trebuie să fi avut un motiv să-și ucidă singurul prieten. Pe lângă molimă mai fuseseră și o fantomă și o explozie și, deși aceste evenimente contribuiseră fără îndoială la decizia eroului, Sunil nu pricepea firul logic. Când a ieșit din sala întunecată în explozia de soare a unei după-amiezi de primăvară, era scârbit de trădarea cățelei. Și-a revenit parțial după ce a mâncat până s-a umflat.

După câteva săptămâni, Kalu i-a cerut din nou ajutorul și, în timp ce se uita la alți hoți cum înfulecau porții de pui

cu orez și chili, a început să-și cântărească potențiala carieră în comparație cu strânsul de deșeuri care ducea la viermi, bube și ochi portocalii. Dar, deocamdată, și-a spus, avea să rămână la tomberoanele și ecluza lui.

Abdul a părut ușurat la auzul acestei alegeri, deși Sunil nu-și dădea seama exact la ce se gândea acest băiat bătrânicios. Nici Kalu nu trăgea de el, ceea ce era bine, pentru că Sunil nu era sigur că altcineva ar fi putut înțelege raționamentul lui. Avea o legătură cu faptul că, în cea mai profitabilă zi din viața lui, nu atinsese acea stare de euforie căreia ceilalți băieți îi spuneau „bucuria deplină". Cățeaua strangulată nu fusese decât unul dintre motive. Uneori spunea despre faptul că era gunoier: „Nu-mi place de mine, că fac treaba asta. E ca o insultă". Se gândea că i-ar putea plăcea chiar mai puțin de el însuși dacă ar fi hoț. În plus, învârtelile lui Kalu cu polițiștii de la Sahar nu-i plăceau.

Mai târziu Sunil avea să înțeleagă puterea pe care o aveau polițiștii din Mumbai asupra băieților de stradă. Însă acum, priceput cum era la intuit cauzele, nu putea să spună decât că ițele din spatele muncii de noapte a lui Kalu erau prea greu de descâlcit pentru un băiat de doisprezece ani.

patru

MANJU

MANJU NU PRICEPEA NIMIC din intriga acestui roman, *Doamna Dalloway*. Fiica Ashei se simțea atât de apatică în timp ce citea pentru colegiu încât se temea că luase iar febră denga sau malarie - un risc obișnuit când locuiești la zece metri de un lac fremătător cu apă de canalizare. Nu, a hotărât. Era pur și simplu vremea: abia venise primăvara și deja soarele dogorea cu o forță tăioasă albă care rănea ochii și îi făcea pe bizonii de apă din Annawadi să intre prematur în călduri. Lui Manju i se părea că și mama ei era palidă, dar asta probabil din cauză că Delegatul Subhash Sawant - omul de la care Asha aștepta să o facă șeful mahalalei - fusese pus sub acuzare pentru fraudă electorală.

Când Manju o întrebase prima dată în legătură cu zvonul, Asha nu-i acordase importanță. Protectorul ei mai aranjase în trecut ca două acuzații de crimă să dispară. „În Mumbai procesele se puteau aranja", cum spusese Delegatul. Atunci de ce masa corporală părea să i se scurgă dinspre piept spre burtă? Umezeala din jurul gulerului nu părea tocmai perfect corelată cu vremea.

La fel cum pentru anumite alegeri le permitea doar femeilor să candideze, guvernul indian păstra altele doar pentru candidații din castele inferioare, pentru a spori

prezența categoriilor de populație marginalizate de-a lungul istoriei în structurile de conducere a țării. La alegerile de anul trecut, rezervate în Zona 76 candidaților din castele inferioare, Delegatul câștigase detașat. Însă Subhash Sawant nu era dintr-o castă inferioară. Pur și simplu fabricase un nou certificat de castă, un nou loc al nașterii și un nou set de strămoși, ca să fie eligibil. Cel puțin zece candidați din alte zone ale orașului, cei mai mulți de la Shiv Sena, făcuseră același lucru.

Dar candidatul Partidului Congresului pentru Zona 76, un membru autentic al unei caste inferioare care ieșise pe locul doi, asalta acum Înalta Curte cu dovezi ale falsurilor lui Subhash Sawant și îi cerea judecătorului să modifice rezultatul alegerilor. Deodată, Delegatul a simțit nevoia să fie omagiat de cetățeni. Conducea zona asta de peste un deceniu și abia își mai amintea de vremurile dinainte, când conducea ricșa și se ocupa cu mici găinării. Așa că începuse să viziteze mahalalele zonei și să primească dovezile de iubire ale alegătorilor săi, sperând că asta ar putea cumva să conteze mai mult decât o discrepanță în acte.

Urmează Annawadi. Asha și Manju aveau să-i strângă pe locuitorii mahalalei într-un templu roz de lângă lacul cu apă de canalizare, ca să se roage cu el pentru o victorie în fața instanței.

Asha a tresărit când a dat ordinul. Era perioada examenelor școlare și părinții ezitau să-și părăsească colibele și să riște ca odraslele lor să-și abandoneze manualele. Trebuise să-și pună în joc toată influența ca să asigure o participare decentă.

La apus în seara hotărâtă, Subhash Sawant a intrat în Annawadi într-un costum impecabil de safari, urmat de o suită. Sunil și ceilalți gunoieri se holbau de la distanță. Delegatul avea un mers crăcănat, ca de polițist – de parcă

ar fi avut pulpele prea musculoase ca să meargă normal. Iar în păr avea ulei cât să prăjești usturoiul în el.

Delegatul a fost de acord cu mâncarea pe care Manju și prietena ei Meena au gătit-o pentru ceremonie, poori bhaji*. A fost mulțumit și de decorațiile din templul minuscul, mobilat cu o veche bancă de școală din metal. Muncitorii tamilieni care se stabiliseră în Annawadi, printre ei și părinții Meenei, ridicaseră această colibă și i-o închinaseră Mariammei, zeița care apără de molimă. Cu aprobarea lui Subhash Sawant, Asha ajutase la preluarea controlului asupra ei de către maharashtrieni, după care templul roz stătuse închis aproape tot timpul. Dar în această după-amiază Meena și Manju făcuseră curățenie zdravănă. Muștele moarte și excrementele de șobolani dispăruseră, noii idoli luceau.

— Cheamă-i pe oameni și o să vin să vorbesc după cină, i-a spus Delegatul Ashei înainte să plece cu anturajul în mașinile lor de teren.

Asha a bătut clopotul templului la 8 seara și după puțin timp locul era ticsit. În timp ce un cântăreț din tabla bătea ușor instrumentul, Asha s-a așezat lângă banca de școală, cu lumina a douăsprezece lumânări votive reflectându-se în marginea aurie a celui mai bun sari al ei.

Aproape toți cei din templu, inclusiv Asha, erau cu adevărat din castele inferioare. Cei mai mulți erau emigranți dintre cei pe care Shiv Sena voia să-i izgonească din Mumbai. Însă locuitorii nu veniseră doar de teamă să nu o supere pe Asha, ci și din încredere în Delegat.

Înțelegeau că Subhash Sawant e corupt. Presupuneau că și-a falsificat certificatul de castă.

— Însă doar el vine aici, se arată, spuneau locuitorii din Annawadi.

* Fel de mâncare din sudul Asiei, un fel de turte prăjite cu cartofi.

Înainte de alegeri, folosise banii de la bugetul local sau profitase de generozitatea unei asociații de caritate americane proeminente, World Vision, ca să le dăruiască o facilitate locuitorilor din Annawadi: o toaletă publică; un catarg; rigole; o platformă de beton lângă lacul cu apă de canal, pe care stătea de obicei când venea. Și, de fiecare dată când îi vizita, le spunea localnicilor cum luptase din greu împotriva buldozerelor șefilor aeroportului, care demolaseră colibe aici în 2001 și 2004. În schema proiectului de modernizare a aeroportului și a conducerii Mumbaiului, Delegatul era un jucător mărunt, un politician de mâna a treia. Dar ocupa un loc mai important decât prim-ministrul indian în imaginația politică a locuitorilor din Annawadi. Avea nevoile de voturile lor; ei aveau nevoie să creadă în puterea lui de a-i proteja.

— Când vine? întrebau oamenii.

— În curând, a promis Asha.

Templul ticsit s-a îmbibat de sudoare. Locuințele din mahala, inclusiv templele, atrăgeau căldura orașului și o rețineau, dar în prima oră nimeni nu și-a exprimat nemulțumirea. În următoarea oră, din templu răsunau suspine.

Timpul era prețios pentru locuitorii din Annawadi, chiar și pentru cei care nu erau stresați de examenele copiilor. Aveau de lucru în zori, trebuiau să-și curețe casele, să-și îmbăieze copiii și mai ales să ia apă de la cișmelele picurătoare ale mahalalei înainte să sece, ceea ce însemna o coadă de câteva ore. Autoritățile trimiteau apă prin cinci cișmele în Annawadi, nouăzeci de minute dimineața și nouăzeci de minute seara. Cei de la Shiv Sena își însușiseră cișmelele și le cereau vecinilor taxă de folosire. Acești samsari de apă erau priviți rău, dar nu mai rău decât asistentul social renegat de la World Vision care strânsese bani de la locuitorii din Annawadi pentru o nouă cișmea, apoi fugise cu ei.

La 10 seara, bluza Ashei era leoarcă la gât și subsuori, dar în sfârșit a dat de șoferul lui Subhash Sawant la telefon.

— E pe drum, i-a spus mulțimii, apoi a început o rugăciune de grup, ca Delegatul să-i găsească pe localnici cuprinși de evlavie când avea să sosească.

La 11 seara tot nu venise. Asha i-a făcut semn fiicei ei.

— Adu mâncarea.

Felurile de mâncare pregătite de Manju urmau să fie consumate după ceremonie, dar oamenii începeau să plece și nici Delegatul, nici șoferul nu răspundeau la telefon.

Credincioșii de ocazie au mâncat și au plecat acasă, lăsând în templu doar o duzină de oameni, cei mai mulți niște bețivi jalnici. Asha avea o expresie răvășită.

Cei plecați aveau să spună că Asha le promisese să li-l dea pe Delegat și eșuase. Mai rău, Subhash Sawant, genul de noctambul, avea să sosească și să găsească templul gol. Era o catastrofă pentru care numai ea avea să fie învinovățită. Avea să-i zâmbească cu acel zâmbet insultător. Avea să spună că localnicii nu o respectau, că Annawadi nu era pregătită să aibă o femeie ca administrator de mahala. Fără îndoială avea să spună cât de mulți oameni se adunaseră într-o seară de mare succes în nu știu câte alte mahalale.

În timp ce Asha îi expunea cu amărăciune aceste posibilități fiicei ei, un eunuc tânăr și frumos a intrat în Annawadi. Văzând un toboșar cum stătea degeaba într-un templu gol strălucind de lumină, a intrat și a început să danseze.

Eunucul avea șuvițe lungi, dese, gene care-i atingeau sprâncenele, brățări ieftine de metal la mâini și șolduri, care se învârteau încet, la început. Și-a întins brațele, nemișcate ca ale unei statui, în timp ce picioarele i-au devenit alunecoase. Toboșarul a înviat. Manju a rămas cu

gura căscată. Partea de sus și cea de jos a trupului eunucului păreau să fie mișcate de comenzi diferite. S-a oprit și a luat o lumânare votivă în dinți, apoi s-a lansat într-o piruetă care a stins flacăra.

Eunucii sau *hijra* din Mumbai erau în același timp temuți și idolatrizați. Aveau atâta ghinion, cu sexualitatea lor ambiguă, încât ghinionul era perceput ca fiind contagios. Când îți călcau eunucii pragul, trebuia să-i plătești să plece. Plăteai un pic mai mult dacă voiai să-i arunci dușmanului tău o nucă de cocos în față. Dar odată nuca de cocos aruncată, deochiul se lipea, chiar dacă dușmanul tău angaja o *baba* să ardă trei bețișoare parfumate într-un pahar de orez cu un strop de cinabru.

În Annawadi trăiau șase eunuci pe ale căror fețe mânjite de machiaj se citea suferința. Unii dintre ei veniseră în templu în spatele celui tânăr. Dar acest eunuc tânăr, un străin, nu era boit, feminitatea lui nu ținea de îmbrăcăminte și vopsea de buze, ci de ceva cu neputință de numit de pe chipul lui. Nu voia bani ca să plece. Acum se învârtea așa de repede încât șuvițele îi stăteau perpendiculare față de pământ, iar sudoarea lui stropea fețele locuitorilor mahalalei care se întorseseră în templu, vrăjiți.

Prăbușit în patru labe, s-a ridicat, cu fundul în sus, apoi a cântat o notă limpede, înaltă, care s-a răsfrânt din convulsia lui. Îl chema Suraj și avea optsprezece ani. Fiul Ashei, Rahul, a ghicit din prima ceea ce alții nu intuiseră: sub blugii lui strâmți, Suraj era neatins. Pur și simplu simțise dintotdeauna, spre durerea mamei și surorilor lui, că e trei părți fată, o parte băiat. Acum trăia din bacșișurile pe care le primea mergând dintr-o mahala într-alta și dansând cu atâta vigoare încât avea dureri intestinale. Ca și Asha, încerca să-și facă un nume în Zona 76.

Două femei s-au băgat în față ca să se învârtă cu eunucul, transformându-se în fâșii sinuoase roșii cu verde.

Apoi eunucul s-a prăbușit pe jos. Oamenii au oftat, bănuind un atac de apoplexie, până când a vestit că o zeiță dinăuntrul lui avea ceva de spus.

— Yellama spune să-i aduceți o frunză de neem și va răspunde întrebărilor voastre despre viitor!

Asha s-a încruntat. Dacă venea Subhash Sawant și vedea acest spectacol? A hotărât că era mai bine decât să găsească un templu gol. Oamenii soseau în continuare și săreau ca să îl zărească pe eunuc peste celelalte capete. Au apărut băieții de stradă și proprietarul bordelului cu clienții lui. Fiii lui Robert, crescătorul de zebre, au dat foc la două cauciucuri pe maidan, sporind agitația, în timp ce în templu i se puneau întrebări zeiței cuibărite în sufletul eunucului.

„Să fac un împrumut ca să-mi repar casa?" „Să-l plătesc pe omul care zice că-mi poate face rost de o slujbă?" „Din ce o să plătesc nunta fiică-mii?" „Ce-o să se aleagă de fiul meu?" Mai mulți au întrebat dacă copiii lor vor lua examenele, unul a întrebat de o valvă pentru inimă și mulți despre conducerea aeroportului. „Când ne vor sparge casele ăia de la aeroport?" Poate că zeița știa mai multe și decât Delegatul Subhash Sawant.

Nu conta că răspunsurile eunucului erau niște bolboroseli sau limba vreunei zeițe pe care nu o înțelegea nimeni. Vocea, fie că era a zeiței, fie că era a eunucului, era hipnotică și părea ea însăși o binecuvântare.

Acum oamenii își strigau întrebările. Strigătele se auzeau și în casa familiei Husain, peste maidan.

— *Ce* mai e și asta! Când or să tacă odată? a țipat fratele lui Abdul, Mirchi, și și-a pus fruntea pe cartea de matematică.

Cum putea să învețe pentru examenele de clasa a noua? Tatăl lui se plimba de colo-colo și îi blestema pe Delegat și pe hindușii din Annawadi.

— Idolatrii ăştia care fug de muncă ne obosesc cu gălăgia lor la o sută de sărbători pe an şi acum nici măcar nu-i sărbătoare, şi-au pierdut minţile din cauza... monstrului ăstuia dansator.

Cel mai avansat student din Annawadi, un băiat de douăzeci şi unu de ani pe nume Prakash, locuia la patru case de templu. Stătea acasă cu o carte de economie în poală şi capul în mâini. Două lacrimi i se scurgeau printre degete. Examenele lui finale de absolvire a colegiului, atât de importante, sabotate de un eunuc rotitor. Ar fi fugit la Bangalore, un oraş despre care socotea că-i respectă mai mult pe intelectuali, cum ar fi prins o şansă.

La 1 dimineaţa, Delegatul a răspuns la telefon. Nu venea, avea treabă cu oameni mai importanţi. Dar era mulţumit de Asha, pentru că presupunea că zarva glorioasă pe care o auzea la telefon era toată mahalaua strânsă în cinstea lui.

Fâşia norocoasă a Ashei continua.

— Înăuntru acum, i-a spus lui Manju.

— Vin, a spus Manju absentă, cu ochii lipiţi în continuare de eunucul ud de sudoare. Dar, mamă? N-am văzut în viaţa mea aşa ceva.

LOCUITORII DIN ANNAWADI ERAU DE ACORD că Manju era mai cumsecade decât ar fi trebuit, date fiind felul cum arăta, legăturile politice ale mamei ei și programul infernal. Dimineața mergea la colegiu. După-amiaza, în coliba familiei, conducea singura școală din mahala. În celelalte ceasuri se ocupa de gătit, curățenie, adusul apei și spălat pentru familia ei de cinci persoane. Aceste obligații erau aduse la îndeplinire în urma unui somn de doar patru ore pe noapte și îi afectau rar temperamentul. Dar în această

primăvară chipul ei era încercat de o serie de infecții și stări febrile misterioase.

Asha era îngrijorată că trupul fiicei ei se încingea, ceea ce sporea riscul să-și piardă virtutea. Manju nu era în pericol. Își petrecuse anii adolescenței transformându-se într-un model de ținută demnă și blândă - ținută pe care socotea că mama ei nu o avea.

Într-o după-amiază, fratele ei Rahul stătea în fața unei oglinjoare fixate de peretele colibei lor. Se masa pe față cu loțiunea de piele Fair and Lovely a lui Manju și se uita la ea prin sticla maro pătată. Ea stătea în genunchi, cu o șuviță lucioasă peste umăr, și murmura cuvinte în engleză cu o disperare crescândă.

— Ce față ai, a spus Rahul.

Manju a ridicat privirea.

— Rahul, nu atâta cremă!

Loțiunea Fair and Lovely era esențială ca să-și mențină tenul deschis și, odată cu el, statutul pe piața maritală, dar Rahul și fratele lor mai mic, Ganesh, o foloseau mai darnic decât ea.

Rahul a dat drumul la televizor, unde șoricelul de desene animate Jerry, vopsit cu cremă de ghete, îl convingea pe Tom că înghițise suficiente explozive cât să arunce în aer un oraș. Manju s-a uitat un minut, apoi a oftat din nou.

— Nu știu ce să fac, a spus. Îmi vin elevii într-o oră și sunt în urmă cu învățatul pentru mine. Profesorul meu de informatică mi-a spus: „Întreab-o pe mama ta ce vrea să faci - tema la Photoshop sau treabă în casă?". Altfel o să mă pice. Și ți-am zis ce s-a întâmplat ieri la ora de psihologie? Mi-am lăsat geanta sub masă când m-am dus la toaletă și cineva mi-a luat banii. Ce oameni! Și fetele celelalte au mai mulți bani decât mine. Dar de ce-mi bat capul să-ți povestesc? Stai cu ochii în televizor - nici măcar nu mă asculți.

— Ba *ascult*, a protestat Rahul. Ai atâtea probleme că nu știu la care să mă gândesc mai întâi.

Rahul avea problemele lui, prins între examenele de clasa a noua și slujba de noapte cu jumătate de normă la hotel. De acum putea să imite măiastru fețele pe care le făceau chelnerii de la Intercontinental când se apropiau de un client. Trebuiau să fie în același timp alerte, să spună *sunt atent și serviabil* și cu bărbia slugarnic lăsată în jos: *Dacă vreți, domnule, sunt invizibil pentru dumneavoastră*. Fața lui era deschisă, cu ochi jucăuși. Fetele din Annawadi erau repede cucerite de ea. Dar era de părere că o față mai bine controlată l-ar fi scutit de umilința de care avusese parte la o petrecere recentă de la hotel.

Problema pornise de la un DJ care, după miezul nopții, părea să-i citească preferințele prin telepatie. O piesă tare a Christinei Aguilera – *I am beautiful, no matter what they say** – fusese urmată de „Rise Up", un cântec dansabil, preferatul de atunci al lui Rahul.

Rise up! Don't be falling down again
Rise up! Long time I broke the chains.**

Nu înțelegea nimic din versurile în engleză, basul era irezistibil. De fiecare dată când îl auzea, vibra pe dinăuntru. Când prin boxele hotelurilor s-au auzit primele acorduri, probabil că a zâmbit sau a bătut din picior. Deodată, doi clienți tineri ai hotelului l-au prins de braț și l-au rugat să le arate niște „mișcări de Mumbai".

Se știa că albii rupți de beți lăsau bacșișuri generoase. A început, discret, credea el, să le arate câțiva pași – fără umeri și mâini, doar capul și picioarele.

---

* Sunt frumoasă, indiferent ce spun alții.

** Ridică-te! Nu mai cădea din nou/Ridică-te! Am frânt de mult lanțurile.

— Ai înnebunit, cretinule?

Un director al hotelului l-a înhățat. Alți șefi au venit în fugă de prin încăpere. Parcă înjunghiase o vedetă de la Bollywood cu o furculiță. Chelnerii permanenți râdeau pe înfundate când a fost târât pe călcâie în camera pentru gunoi. Doar mai târziu, pe când își revenea, acasă, a găsit argumentația pe care ar fi putut-o folosi ca să se apere. Dacă prima lege a muncii la hotel era să nu te uiți la clienți, a doua nu era oare să le dai orice îți cereau?

În timp ce motanul Tom arunca o casă în aer, Rahul s-a întors spre oglindă și Manju a început să citească pentru examenul ei, literatură engleză. Lecția de astăzi era despre teatrul din vremea Restaurației și *Așa e lumea* a lui Congreve.

Manju nu citise *Așa e lumea* și nici profesorii ei nu se așteptau să o facă. Cu excepția celor mai bune colegii, în care cei mai mult studenți erau avuți, din castele superioare, în India artele liberale și cultura se învățau papagalicește. La colegiul ei mediocru de fete, înființat de Lions Club, i se cerea pur și simplu să învețe pe de rost un rezumat făcut de profesor pentru fiecare operă literară din programă, apoi să îl repete la test și, mai târziu, la examenul de stat. Manju avea talent la memorizare - îi spunea „pe-de-rostul meu". Dar îi venea greu să rețină personajele din *Așa e lumea*.

— Millament, Mirabell, Petulant - ai mai auzit așa nume? Și mai sunt atâtea, i-a spus lui Rahul după o vreme. Toți mint și îi fraieresc pe oameni de bani, dar nu înțeleg ce a scris profesorul meu că înseamnă povestea.

„Dragostea e subordonată" era fraza cu problema. Deși nu ținuse niciodată de mână un băiat de vârsta ei, *dragoste* era un cuvânt englezesc în legătură cu care se simțea încrezătoare. *Subordonată*, în schimb, o ducea cu gândul doar la supărarea pe mama ei, care nu-și ținuse

promisiunea de a-i cumpăra lui Manju un dicționar englez-marathi. Nici Rahul, nici mama ei nu știau engleză și pe amândoi îi deranja că limba foștilor colonizatori ai Indiei era considerată o condiție pentru un loc de muncă decent în birouri și hoteluri, când marathi era o limbă la fel de respectabilă.

Pentru Manju, noua importanță a englezei era un rezultat secundar a ceva ce o bucura: o Indie mai globalizată, bazată pe meritocrație. Nu conta prea mult dacă învățai limba studiindu-l pe Congreve sau exersând dialoguri Chase Manhattan Visa Card la Personaliteez Spoken English sau la unul dintre cursurile de formare pentru munca într-un call-center internațional. Cunoștințele de engleză – o calitate ce dovedea spirit monden și educație superioară – erau o potențială rampă de lansare spre lumea din afara mahalalelor. Engleza ei era încă lentă și greoaie, însă suficient de bună ca să fie a doua din Annawadi.

Cel mai bine vorbea engleză Prakash, studentul la economie care locuia lângă templu. În ierarhia socială complexă a tinerilor din Annawadi – bazată acum mai puțin pe castă, cât pe perspectivele economice –, Prakash era în vârf. Cândva făcuse parte din clasa de mijloc și învățase într-o școală privată bună, până când tatăl lui fusese lovit de un tren. În timpul liber vindea fonduri mutuale pentru ICICI Bank, făcea reclamă prin telefon pentru un comision mărunt.

Manju s-a gândit că Prakash trebuie să știe ce înseamnă cuvântul *subordonată*, dar nu vorbise niciodată cu el. O tânără din mahala trebuia mereu să pună în balanță valoarea oricărei potențiale interacțiuni cu un bărbat și zvonurile pe care avea să le inspire. Lumea deja vorbea despre un jucător de cricket care făcuse rost de fotografia ei și o laminase în formă de inimă. Deci când ieșea să

frece rufele nici măcar nu se uita la colegul de colegiu care citea în fața colibei lui, la câțiva metri depărtare.

— Mirabell - frumușel. Millament - galant. Domnul Fainall - încornorat.

Murmura fragmente de rezumat în timp ce freca piatra de chiloții mari ai mamei ei, de cămașa mică a tatălui.

— Nu, *Mirabell* e cel galant.

A dus hainele stoarse în casă și le-a atârnat pe o sârmă de lângă perete. O parte a peretelui se oprea la jumătate de metru de tavan și tatăl ei promisese de o veșnicie că avea să acopere gaura, dar mai curând avea să vină mama ei acasă cu un dicționar englez-marathi.

În timp ce curăța aragazul cu două ochiuri, a repetat:

— Subiectele sunt aventurile de dragoste, poziția socială și banii.

Gândacii, sute, s-au împrăștiat. Călcând peste Rahul, care acum dormea pe jos, a scos câteva resturi de mâncare și le-a aruncat în lacul cu apă de canal pe care anotimpul îl transformase ca prin farmec într-un covor gros de zambile de apă.

— Mirabell urmărește propășirea socială prin căsătoria cu frumoasa Millament.

Când învăța pe de rost, Manju se vedea adesea pe ea însăși în rolul eroinei, dar fata asta, Millament, o lăsa rece - se tot plângea, când era suficient de bogată și de independentă ca să-și negocieze propriul măritiș. Manju voia să se facă profesoară după terminarea colegiului și marea ei temere era că, într-un acces de invidie, mama ei avea să o mărite cu un băiat de la țară care să fie de părere că femeia nu trebuie să muncească. Că avea să moară făcând ce făcea și acum: măturând praful venit de afară, spălând pe jos, apoi măturând praful care intrase din nou în timp ce spăla.

— În piesa lui Congreve banii sunt mai importanți decât dragostea.

Asta era punctul de vedere al mamei ei, evident. Fratele mai mic al lui Manju, Ganesh, era în fața casei și se ocupa de un mic magazin alimentar, ultima idee antreprenorială a Ashei, un eșec. Ca să deschidă magazinul își făcuse rost de unul dintre împrumuturile guvernamentale despre care domnul Kamble spera că aveau să-i finanțeze valva pentru inimă. Asha avusese de gând ca soțul ei să se ocupe de magazin, dar el folosise câștigurile ca să se îmbete la muncă. Acum zăcea dormind la picioarele lui Ganesh.

Pe Manju n-o interesau prea mult banii. Tânjea după virtute, o dorință care era în parte teamă. În timp ce studia își pipăia uneori cicatricea de pe gât dintr-o seară în care furase bani de la mama ei ca să cumpere ciocolată. Asha reacționase cu un topor. Dar dorința lui Manju de a fi bună era și o răzvrătire – modul de a o pedepsi pe o mamă despre care se spunea că-și dobândise televizorul și alte avantaje purtându-se rău.

Mijlocul prin care Manju își dovedea bunacuviința era școala pe care o conducea din coliba ei în fiecare după-amiază. Școala era finanțată din banii guvernului central, ajunși la ea printr-o organizație catolică de caritate, și oficial Asha era profesoara. Dar mama ei era ocupată cu Shiv Sena, deci Manju ținuse orele de când era în clasa a șaptea și dăduse dovadă de o dăruire care pe mama ei o deranja. Deși Asha era mulțumită de micul venit pe care școala îl aducea gospodăriei, era de părere că Manju ar fi trebuit să țină orele doar în zilele când superiorul venea în control, așa cum făceau mulți alți profesori de școli din colibe.

Guvernul central numea școlile ca cea a lui Manju „școli punte". Sarcina lor era să le ofere două ore de învățătură pe zi copiilor muncitori sau fetelor ținute în casă de

treburile gospodăriei, pentru a-i obișnui și a le trezi interesul pentru învățământul organizat. Nu era greu să aprinzi entuziasmul. După cum știa orice locuitor al mahalalei, existau trei căi principale de a scăpa de sărăcie: găsirea unei nișe antreprenoriale, ca cea pe care o găsise familia Husain, cu gunoiul; politica și corupția în care își punea Asha speranțele; și învățământul. Câteva zeci de părinți din mahala trăiau cu roti* și sare ca să poată plăti taxa la școli particulare.

În ultimii cinci ani, în jurul aeroportului se deschiseseră mai mult de o sută de școli – unele excelente și scumpe; unele înșelătoare; unele, ca a lui Manju, cu adolescenți fără calificare pe post de profesori. Dar toate erau socotite mai bune decât școlile gratuite ca Marol Municipal, unde Asha avea contract de profesoară. Aprope 60% dintre profesorii de la școlile de stat nu terminaseră colegiul și mulți dintre profesorii permanenți le plătiseră pe sub mână sume mari celor din conducerea școlii ca să-și asigure locul. Delegatul era unul dintre politicienii care preferau să se folosească de aceste școli catastrofale în loc să le reformeze. Își deschisese propria școală particulară, scoțând pe altcineva în față.

— La Marol ne jucăm, luăm pauză, ne jucăm iar, apoi mâncăm de prânz, descria băiatul nepalez, Adarsh, programa școlii locale.

Prânzurile gratuite erau marea atracție. Adarsh venea la școala lui Manju după ziua obișnuită de școală, pentru că mereu preda câte ceva – adesea rezumatele pe care încerca să le memoreze pentru colegiu. Elevii ei nu înțelegeau intriga din *Doamna Dalloway* mai bine decât Manju însăși, dar pricepeau că Othello era suspect din cauză că avea pielea închisă la culoare.

* Un tip de pâine nedospită.

Acum, unul dintre elevii ei a intrat în colibă cu o asemenea viteză, că un afiş cu Bal Thackeray, bătrânul fondator al Shiv Sena, s-a mişcat de pe locul unde era fixat în perete.

— Devo! Ai ajuns prea devreme! a protestat Manju. Şi ai uitat să te descalţi!

Apoi ochii ei s-au mutat de la urmele de noroi de pe podea la faţa lui, care era plină de sânge.

— Ah, a spus băiatul, ţinându-se de cap. Un taxi...

Copiii din Annawadi erau mereu loviţi pe drumurile haotice – de obicei când traversau o intersecţie înşelătoare ca să ajungă la Şcoala Municipală Marol. Şoferii noi care vorbeau la telefoane mobile noi puteau fi o combinaţie ucigaşă. Manju s-a ridicat, a luat curcuma de pe aragaz şi a presărat praful galben pe capul lui Devo. Curcuma, la fel de bună pentru răni ca şi pentru mirese înainte de nuntă. A frecat condimentul până când a format în amestec cu sângele o pastă portocalie deschisă, apoi a apăsat tare. Se uita să vadă dacă oprise sângerarea când pe uşă a intrat mama chioară şi văduvă a lui Devo, cu o bucată de metal de treizeci de centimetri în mână.

— N-o să te omoare nicio maşină! N-o să te scape niciun zeu! Te-ai dus în stradă, ai umblat bezmetic şi acum o să mori de mâna mea!

Devo a ţâşnit sub un bufet de lemn unde familia lui Manju îşi ţinea bunurile şi a scos un urlet crunt în avans. Mama lui l-a tras afară şi a început să-l bată cu bucata de metal.

— Nu! a spus Manju. Nu la cap! Nu unde e lovit!

— Îţi rup dinţii! Te învineţesc, striga mama lui Devo.

Cea mai rapidă cale către ruina financiară în Annawadi era accidentul sau boala, iar femeia era deja îndatorată la cămătarul care finanţase ultima internare în spital a răposatului ei soţ.

— Dacă şoferul te lovea mai rău, de unde îl plăteam pe doctor? Zi-mi, Devo. Păi, am eu vreun ban de cheltuit ca să-ţi salvez ţie viaţa?

— Gata, a strigat Manju, încercând în zadar să o prindă pe femeie de mână.

Rahul, care între timp se trezise, a dat ochii peste cap; i se părea că şcoala din colibă era un magnet pentru dramele familiale. Într-un moment mai liniştit, Manju putea să spună că părinţii erau îngroziţi că-şi pierd controlul asupra copiilor într-un oraş în care pericolele păreau să se înmulţească - un oraş pe care în parte nu-l înţelegeau. Şi oricât ar fi urât Manju violenţa de orice fel, câte o bătaie ocazională, ca acea lovitură ocazională de topor, putea fi eficientă în a ţine un copil aproape de casă.

Totuşi mama lui Devo trecuse de limita educaţiei constructive. Manju s-a băgat între mamă şi fiu şi a reuşit să o prindă pe mama lui Devo într-o îmbrăţişare.

— Promite, i-a spus Manju gâfâind lui Devo. Promite că n-o să mai ieşi în stradă.

— N-o să mai ies, a strecurat printre suspine apăsate. N-o să mai fac greşeala asta.

Fixând-o pe Manju cu singurul ei ochi înainte să plece, mama lui a spus:

— Mâine, dacă nu stă şi învaţă cu tine, îi rup picioarele şi îi torn kerosen pe faţă.

Manju oprea sângerarea din rana băiatului a doua oară când o fetiţă a spus pe un ton acuzator:

— Doamna profesoară. Aţi întârziat la şcoală.

Manju şi-a desfăcut dupatta* pătată de sânge şi condiment.

— Haide, să-i aducem şi pe ceilalţi.

* Eşarfă lungă purtată de femei în sudul Asiei.

Rămaşi nesupravegheaţi în casă, elevii ei puteau fi la fel de extravaganţi ca fraţii ei cu loţiunea Fair and Lovely.

Manju părea mereu furioasă când ieşea din coliba ei. Oricine pleca de la ea de acasă strângea din buze dacă nu voia să înghită o gură de muşte, singurele făpturi din mahala cărora lucrurile stătute din noul magazin al mamei ei le trezeau entuziasmul.

— Clasă, veniţi, a strigat în timp ce traversa maidanul, călcând uşor printre mormanele de gunoi sortat de Abdul.

Ştia cine este, pentru că Rahul umbla cu fratele lui, Mirchi, dar bineînţeles că nu vorbea cu el. Băiatul cu gunoiul nu vorbea cu nimeni, din câte îşi dădea ea seama.

— Copii, hai mai repede, a strigat, bătând din palme când intra pe una dintre alei. Hai-hai! E târziu!

Punctul ei de vedere oficial era că o deranja să trebuiască să-şi strângă elevii. Nu ar fi trebuit să apară de bunăvoie?

De fapt îi plăcea să stea afară, să tragă cu ochiul prin uşi şi să prindă frânturi din bârfele cartierului, în aceste clipe în care haina de profesoară o proteja de zvonuri. Controversa aprinsă a zilei se lega de panourile cu reclame la motocicletele Honda de la un punct de vânzare din Siloam Springs, Arkansas. Asociaţia caritabilă World Vision avusese de gând să le dăruiască celor în jur de treizeci de copii din Annawadi pe care-i sponsoriza, dar asistenţii sociali care ar fi trebuit să le împartă păstraseră panourile. Manju era uşurată de fiecare dată când auzea de scandaluri locale în care mama ei nu juca un rol central.

Unul câte unul, elevii ei, în mare parte fete sub doisprezece ani, ieşeau din colibe. Multe dintre rochiile decolorate de vânt aveau fermoare stricate şi scoteau la iveală spinări osoase. Manju nu-şi făcea griji pentru micuţa Sharda. Fata se născuse ascuţită, ca mama ei, care spărsese pietre pe şosea până când îi cedaseră plămânii. Lakshmi era cazul

dureros. Mama ei vitregă păstra mâncarea din casă pentru proprii ei copii. Fiica de unsprezece ani a proprietarului bordelului, îmbrăcată în colanți negri strâmți și cu cercei mari care atârnau, îl căra după ea pe fratele ei. Ambilor copii le plăcea să fie în afara colibei când veneau vizitatori ca să facă sex, mai ales când era vorba despre sex cu mama lor. Pentru mulți dintre acești copii, mica școală a lui Manju nu era o punte. Era toată școala pe care aveau s-o facă.

Trupa a mărșăluit apoi spre coliba elevei secrete a lui Manju, prietena ei Meena. Părinții Meenei erau de modă veche când venea vorba despre fete și școală: prea multă carte făcea fetele mai puțin ascultătoare. Manju o învăța pe Meena engleză pe ascuns.

Meena, cincisprezece ani, fusese prima fată născută în Annawadi, sosită pe lume la doi ani după ce părinții ei ajutaseră la transformarea mlaștinei în mahala. Era dalită; Manju făcea parte din casta de fermieri Kunbi, o castă superioară, deși tot printre ultimele. Ca cei mai mulți locuitori tineri din Annawadi, fetele socoteau că obsesia cu castele a părinților lor era un vestigiu lipsit de importanță. Manju și Meena se împrieteniseră pentru că amândurora le plăcea să danseze și rămăseseră prietene pentru că știau să-și păstreze secretele.

Acum, văzând-o pe Manju în pragul casei ei, Meena a afișat un zâmbet care nu era zâmbetul ei larg, tulburător, de vedetă de cinema – cel pe care celelalte fete încercau fără succes să-l imite. Zâmbetul de astăzi era varianta pleacă-de-aici, care arăta că era consemnată, avea voie doar să aducă apă sau să meargă la toaletă. Vina ei, ca de obicei, era că nu reușise să-și țină gura față de frații și părinții ei. De ce nu avea voie să-i asculte pe băieții de pe maidan când vorbeau despre hoteluri? De ce nu avea voie să meargă la școală? Peste zi își îndeplinea îndatoririle

casnice, dar seara uneori o copleșea furia, iar mama și frații ei se simțeau obligați să o calmeze cu o bătaie. O asemenea purtare putea pune bețe în roate căsătoriei aranjate pentru ea în satul ei, Tamil Nadu.

Manju o sfătuia adesea pe Meena să-și țină nemulțumirile pentru ea, cum făcea Manju. Totuși, răzvrătirea fetei tamiliene avea un ecou în Manju. În această dimineață când Manju se pregătea să meargă la colegiu, micul bindi* argintiu pe care și-l punea pe frunte i-a alunecat și a rămas pe gât. Scânteia frumos acolo. Asha plecase deja la muncă. Manju l-a lăsat acolo. O fată putea fi virtuoasă fără să fie perfectă.

Înapoi la colibă, elevii s-au așezat pe podeaua însângerată.

— Good afternoon, students**, a spus ea în engleză.

— Good afternoon, teacher,*** au răspuns copiii la un volum asurzitor.

S-a oprit, neștiind ce să facă mai departe. Nu prinsese destul din *Așa e lumea*, ca să repete intriga cu elevii ei. Trebuia să și-o însușească mai târziu, în timp ce pregătea cina și înainte ca mama ei să înceapă să îi facă scandal tatălui ei că era beat. Tema oficială a zilei erau numele englezești ale fructelor - mere, banane, mango, papaya. Avea să ajungă treptat la ea, după recapitularea unei lecții anterioare despre mașini, trenuri și avioane. Dar pentru început, cum copiii se împungeau, zece minute de „cap-umeri-genunchi-picioare" care să-i stoarcă de energie.

Cântecul elevilor ei răsuna peste maidan, cum se întâmpla mereu la ora asta. Lui Sunil, tânărul gunoier, îi

* Punctul purtat pe frunte de femeile hinduse, simbol al unității sacre și al cosmosului.

** Bună ziua, studenți.

*** Bună ziua, (doamnă) profesoară.

plăcea să tragă cu urechea când își aducea marfa ca să i-o vândă lui Abdul. Mersese la orele lui Manju câteva zile în ianuarie și învățase cântecul englezesc *Steluța ce clipește**, până când hotărâse că mai bine își petrecea timpul muncind pentru hrană. Acum era de părere că școala lui Manju era o joacă de doi bani în colibă.

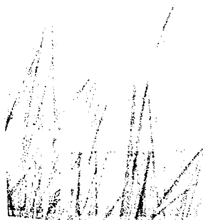
Abdul, pentru care Manju era cea-mai-cea fată din Annawadi, era uimit de sentimentul de superioritate al băiețelului. Una dintre pretențiile lui orgolioase, în aceste săptămâni dinainte ca Un Picior să ardă și totul să se schimbe, era că putea prezice soarta altora, mai ales a gunoierilor. Dar viitorul lui Sunil era greu de întrevăzut. Deși disprețul era o forță care schimba un om, faptul că era colector de deșeuri nu-i infectase încă mintea lui Sunil, dacă încă mai credea că a învăța pe de rost „A de la apple" putea schimba ceva în viața lui.

* *Twinkle, Twinkle Little Star*, cântec de leagăn englezesc, cu versurile scrise de poeta Jane Taylor (1783-1824).

partea a II-a

treaba cu arsul

Oamenii bogați se ceartă pe prostii.
De ce n-ar face și săracii același lucru?
– O mamă din Annawadi,
Rambha Jha

cinci

CASA CU FANTOME

LA ÎNCEPUT, FATIMA UN PICIOR l-a iubit pe soțul sărac și mai bătrân așa cum își iubește o soră fratele. A învățat alte tipuri de iubire după căsătorie. Această înclinație pentru afecțiune era o descoperire prea importantă ca să fie ascunsă. La aproximativ treizeci și cinci de ani devenise cunoscută în Annawadi pentru un apetit sexual la fel de țipător ca rujul ei. Dacă ar fi fost o altfel de femeie, aventurile ei ar fi fost scandaloase; faptul că era infirmă le transforma într-o glumă. Așa cum erau și accesele ei spectaculoase de furie, care înviorau multe seri din Annawadi.

Fatima își rafinase de timpuriu arsenalul verbal, date fiind insultele legate de piciorul cu care se născuse, care se transforma într-o înotătoare sub genunchi. La treizeci de ani o depășea la înjurături chiar și pe Zehrunisa. Când un program guvernamental i-a pus la dispoziție cârje de metal, a dobândit un armament dublu. Tare în umeri, îi izbea zdravăn cu cârjele pe vecinii pe care-i socotea lipsiți de respect. Mai și arunca cu cârjele și avea o țintă incredibilă. Rachiu Desi*, spuneau unii în șoaptă, pentru a-i explica ieșirile, deși în toată mahalaua nu era de ajuns rachiu ca s-o facă pe Fatima în halul ăsta de nebună.

* Băutură alcoolică indiană din fructe fermentate.

Era dezaxată și o recunoștea deschis. Era analfabetă - recunoștea și asta. Dar când alții vorbeau despre furia ei ca despre ceva ignorant, animalic, era *bukwaas*, o mare aiureală. O mare parte a reacțiilor ei venea din faptul că își dăduse seama cu întârziere că era și ea om ca toți ceilalți.

Uneori, bărbații de după-amiază îi lăsau bani; cei mai mulți erau prea săraci. Dar până și cei mai săraci dintre ei o ajutau să înhațe ceea ce îi luaseră părinții ei - acei părinți rușinați și de rușine care ascunseseră o fiică imperfectă în coliba lor.

Fusese zilnic o pedeapsă să-și vadă frații fugind spre școală și întorcându-se să absoarbă afecțiunea părinților lor.

— Mă uram atât de tare pe atunci, i-a spus Fatima Zehrunisei, pe care când se baza, când o invidia. Nu auzeam decât că mă născusem cum nu trebuie.

Acum, când mama ei lua trenul din partea cealaltă a orașului ca să vină în vizită, nu se putea abține să dea în dreapta și stânga o fotografie elegantă cu sora mai mică a Fatimei - minunea cu două picioare, cu o bijuterie lucioasă în nas.

— *Asta* fată bună, îi plăcea mamei să spună. Vezi ce drăguță e, ce frumoasă?

— Un Picior ar putea să spună lucruri mai rele, să fie mai rea, la cum a crescut, îi spunea Zehrunisa lui Abdul, deși în forul ei interior i se părea un răsfăț pentru o femeie adultă să se plângă de copilăria ei.

Zehrunisa nu suporta să vorbească despre primii ei ani din Pakistan, cu supă de apă și făină și coji, dinainte ca o căsătorie aranjată să o trimită peste graniță. Puține femei din Annawadi se puteau lăuda cu o tinerețe trăită în lapte și miere. Dar Fatima era de părere că anii mizerabili de la început trebuiau compensați de câțiva ani buni, pe care

N-o interesa să joace rolul târșâitor, recunoscător, pe care cei milostivi îl așteaptă de la infirmi. Îi era suficient de greu să-și păstreze mândria într-o mahala în care până și femeile robuste se epuizau ținând o gospodărie. În perioada musonului, diminețile Fatimei începeau uneori așa: un picior, două cârje, vas de cinci litri de apă de la cișmea, noroi alunecos, căzătură. Puneți la socoteală fiicele mici după care nu putea să fugă - făpturi nevoiașe, nărăvașe, care își scoteau neputințele la iveală. Doar în ceasurile în care veneau bărbații - soțul la muncă, fiicele la școală - partea din trup pe care o avea de oferit devenea mai importantă decât partea care-i lipsea.

IUNIE. ÎNCEPUTUL ANOTIMPULUI de patru luni al musonului îl punea pe gânduri pe orice locuitor rațional din Annawadi. Mahalaua era un cazan pentru inundații, înconjurată cum era de ziduri înalte și mormane de moloz aruncat ilegal. Într-un potop din 2005 care blocase întreg orașul, familia Fatimei pierduse aproape tot ce avea, ca și familia Husain și mulți alți locuitori din Annawadi. Doi rezidenți se înecaseră și s-ar fi înecat mai mulți, dacă o echipă de construcții care lucra la o porțiune suplimentară pentru hotelul Intercontinental nu ar fi adus frânghii și nu i-ar fi tras pe locuitorii mahalalei la loc sigur printre apele inundației.

Anul acesta norii s-au rupt repede și timp de o săptămână picăturile de ploaie s-au revărsat ca niște cuie. În apropiere de Annawadi proiectele de construcții s-au oprit și zilierii erau pregătiți să rabde de foame. Pereții colibelor s-au înverzit și s-au înnegrit de mucegai, conținutul toaletei publice s-a revărsat pe maidan și picioarele au început să se umple de ciuperci ca niște mici sculpturi - un chin mai ales pentru cei ale căror tradiții includeau inele pe degetele de la picioare.

— Or să mă omoare picioarele astea, a spus o femeie a cărei ciupercă se întindea ca aripile unui fluture, în timp ce stătea la coadă la apă în ploaie.

— La cum mănâncă copiii mei, orezul pe care l-am strâns nu mă ține nici două săptămâni, a spus femeia din spatele ei, în timp ce tânguielile de sezon prindeau putere.

— Nu vreau să rămân blocată în casă cu soțul meu atâtea luni.

— Măcar nu ești măritată cu domnul Kamble... valvă la inimă ziua și noaptea.

Dar tocmai când femeile intrau în ritmul jeluirii pentru muson, ploile s-au oprit, înlocuite de un soare galben dens. Apoi femeile și-au dorit ca ploile să reînceapă; părea nefiresc să se oprească atât de mult.

Copiii vedeau altfel întreruperea ploilor. Dacă anul școlar avea să se reia în curând, un cer senin îngăduia o ultimă orgie de joc. Fratele lui Abdul, Mirchi, a pornit un joc imens de aruncat cu cercul pe maidan, folosind catargul și camere stricate de bicicletă din magazia lui Abdul.

— Ce bulan ai, i-a spus Mirchi lui Rahul, a cărui cameră se rotise până la baza catargului.

— Ce bulan? a protestat Rahul, în timp ce alți băieți chiuiau și îl băteau pe spate. Fii atent – mai fac o dată la fel!

Zehrunisa a ieșit să se uite la joc, ștergându-și o lacrimă cu ochii la fiul ei exuberant. Mirchi părea să fi uitat pacostea pe care o adusese peste familie când nu reușise să termine clasa a noua. Îl socotea cel mai inteligent copil al ei, își închipuise chiar că avea să se facă doctor. Acum eșecul lui neașteptat ridicase numărul crizelor familiei Husain la trei. Soțul ei era la spital, respira cu greu, și fiica ei cea mai mare, Kehkashan, fugise de la soțul cu care era măritată de un an.

Veselia lui Mirchi avea legătură cu întoarcerea surorii lui. Toți copiii Husain fuseseră încântați să o vadă. Nu doar

că putea să gătească şi să facă curăţenie în locul mamei lor, care-şi petrecea cele mai multe zile la spital. Pentru fraţii şi surorile ei mai mici, Kehkashan fusese o a doua mamă - o versiune mai organizată, mai puţin epuizată a originalului. Dar se întorsese acasă cu inima frântă oglindită în priviri.

Soţul lui Kehkashan era şi vărul ei; Zehrunisa şi una dintre surorile ei puseseră la cale această căsătorie când copiii aveau doi ani. Dar Kehkashan a simţit că fotografiile intime din telefonul mobil al soţului ei - fotografii ale unei femei care nu era mai frumoasă decât ea - erau răspunsul la o întrebare care o chinuise de la nuntă. De ce noul ei soţ nu voia să facă dragoste?

— Odată mi-a spus „Fiindcă te culci prea devreme", aşa că stăteam trează până târziu, i-a spus mamei ei. Apoi a început să nu mai vină acasă noaptea. Îmi spune: „Nu mă certa, nu ai niciun drept asupra mea". Ce viaţă-i asta?

Femeile din familia soţului ei respectau cu stricteţe practica purdah - nu ieşeau din casă decât însoţite de un bărbat.

— Aşa că stau acasă, depind în întregime de acest bărbat, a spus ea, şi până la urmă inima lui nu a fost niciodată alături de mine.

Zehrunisa spera că sora ei avea să-l aducă pe soţ la ordine. Dar la întrebarea presantă a fiicei ei - „Cum pot obliga pe cineva să mă iubească?" - nu avea răspuns, pentru că printre defectele propriului ei soţ nu se număra şi absenţa iubirii.

Jucătorii hinduşi de cricket au observat întoarcerea lui Kehkashan şi au hotărât că înfăţişarea splendidă a fetei musulmane punea în umbră stigmatul dat de carnea de capră pe care o mânca şi de gunoaiele printre care locuia, mai ales acum când se presupunea că nu mai era virgină.

Băieții se holbau în coliba ei. Kehkashan își ferea privirea. Uneori și-ar fi dorit, de dragul liniștii, să fie mai comună.

Zehrunisa dădea vina pe Fatima că atrăgea asemenea câini în călduri la ușa familiei. Reușise să-l izgonească bătându-l pe unul dintre amanții Fatimei, care făcea ocolișuri ca să-i arunce priviri pofticioase fiicei ei, dar acela era slăbit din cauza dependenței de heroină. Alți bărbați ar fi putut riposta. Și i-ar fi venit și Fatima pe cap. Cu Kehkashan distrusă, Mirchi ratat, sugari după care trebuia să fugă, soțul în spital și o febră de care nu reușea să scape, Zehrunisei îi lipsea energia să se lupte cu Un Picior.

Zehrunisa încerca să nu judece moralitatea personală pe care și-o crease Fatima; știa că femeia tânjea după afecțiune și respect. Dar mai ales când se gândea la copiii Fatimei, Zehrunisei îi pierea respectul. De curând, Fatima îl lovise pe fiul ei de opt ani, Noori, atât de tare cu cârjele, încât Zehrunisa și altă femeie trebuiseră să o oprească. Și apoi era fiica de doi ani a Fatimei, Medina. După ce fetița făcuse tuberculoză, Fatima devenise obsedată să nu ia și ea boala. Apoi Medina se înecase într-o găleată.

— Eram la toaletă când s-a întâmplat, susținuse Fatima în fața Zehrunisei.

Însă prin pereții comuni secretele se scurg, iar unul dintre ele era că, atunci când Medina se înecase într-o colibă foarte mică, Fatima și mama ei erau acolo. Fiica de șase ani a Fatimei, Heena, fusese și ea în apropiere și spunea după aceea:

— Medina a fost o soră foarte drăguță până în ziua aceea.

Zehrunisa plătise giulgiul funerar și locul de îngropare și încercase să se convingă singură că moartea Medinei fusese de fapt un accident. Se gândea la proprii copii și la faptul că jumătate din timp nu știa unde erau.

Poliția venise într-o zi în Annawadi ca să întrebe de moartea Medinei, o anchetă închisă repede. Mureau mereu fete din mahalale în condiții dubioase, de vreme ce cele mai multe familii de mahala nu-și permiteau sonogramele prin care familiile mai înstărite puteau să scape de răspunderile femeiești înainte de a naște. Oamenii scăpau adesea de copiii bolnăvicioși de ambele sexe, din cauza costurilor strivitoare ale tratamentului.

Danush, în vârstă de un an, care locuia la două alei de familia Husain, luase o infecție din spitalul public mizerabil unde se născuse. Pielea i se cojea și copilul țipa la atingerea cearșafului. Familia lui a făcut împrumut după împrumut cu dobânzi cămătărești și a cheltuit cincisprezece mii de rupii în încercarea de a-l vindeca. Apoi, într-o seară de martie, tatăl lui își îmbrâncise nevasta și golise o oală de linte fiartă peste bebeluș în leagănul său făcut din cureaua unui sari. Fiul lui Rahul nimerise în mijlocul acestei scene de groază – fugise să cheme poliția. Zehrunisa îl admira al naibii de mult pe Rahul pentru asta. Danush ajunsese la un spital și supraviețuise. Acum pe Zehrunisa o durea de fiecare dată când îl vedea: ochiul acela grav, care nu clipea, pe un chip însemnat de arsuri.

După ce se înecase Medina, Fatima păruse eliberată într-un mod ciudat. Alte femei spuneau ce-i mai rău despre ea și ea și-a dat seama că nu-i prea păsa. Își desena sprâncene negre dramatice, își zugrăvea obrajii cu pudră – „cheltuia cincizeci de rupii ca să devină o femeie albă", spuneau în șoaptă băieții Husain – și își luase un set nou de amanți.

— Ai văzut cum se uită tipul ăla și prietenul lui la mine? îi spunea Zehrunisei. Ești geloasă? La tine nu se uită nimeni.

Bărbații pe care îi invita la ea o găseau foarte frumoasă, îi spunea vecinei ei. Spuneau că nu-i femeie ca ea în toată India. Spuneau că merită o viață mai bună.

Celor din familia Husain le era milă de soțul Fatimei, care sorta gunoi în altă mahala și câștiga o sută de rupii pentru paisprezece ore de muncă pe zi. Mirchi o spusese direct:

— Se poartă cu bătrânul ca și cu un gunoi.

Gunoiul venea adesea în vizită să se plângă de soția lui capricioasă, iar într-o seară Zehrunisa îl necăjise:

— Idiotule, trebuia să mă întrebi pe mine înainte să te însori. Îți găseam eu o femeie musulmancă drăguță cu două picioare care să-ți crească copiii și să se ocupe cum trebuie de casă.

Greșeală. Pereți subțiri. Fatima i-a sărit în față, fluturând cârjele.

— Cine ești tu să-mi spui că sunt o soție rea!

Și totuși, când Fatima și soțul ei se certau, o striga pe Zehrunisa. Și Zehrunisa se ducea, oftând, să despartă cuplul nefericit, la fel cum ofta și de Eid*, și de alte sărbători musulmane când îi invita să mănânce cu ei korma** de oaie. Familia Fatimei care-și maltrata copiii, familia dubiosului proprietar de bordel: asta era societatea musulmană pe care o avea în Annawadi.

— E ușor să frângi un băț de bambus, dar când legi bețele împreună, nu poți nici măcar să le îndoi, le spunea copiilor ei. La fel e și cu familia și cu oamenii de aceeași credință cu noi. În ciuda micilor diferențe, musulmanii trebuie să fie alături în marile greutăți și de Eid.

NORI NEGRI SE ÎNGRĂMĂDEAU peste dealurile de la vest de oraș, dar nu se rupeau. Copiii din Annawadi continuau să-și arunce camerele spre catarg și într-o

* Eid al-Fitr, sărbătoarea islamică ce marchează sfârșitul Ramadanului.

** Fel de mâncare din sudul Asiei, constând din carne sau legume în sos de iaurt sau pastă de semințe.

dimineață de iulie tatăl lui Abdul privea jocul din prag, radios. Cămașa îi atârna ca de obicei pe umeri, dar Fatima și ceilalți vecini s-au minunat când i-au văzut chipul. Câștigurile din gunoi finanțaseră o ședere de două săptămâni la un mic spital particular, unde respirase oxigen în locul aerului stătut al mahalalei. Karam strălucea. Arăta *naya tak-a-tak,* nou-nouț.

— Nu-mi vine să cred, îi tot spunea proprietăreasa tamiliană a magazinului de alcool Zehrunisei. I-au dispărut de pe față zece ani, dintr-odată. Parcă e un erou de la Bollywood - Salman Khan.

— Ar fi și cazul să arate bine, spunea Zehrunisa. Dar e adevărat că a întinerit așa de tare - ca un băiat! Îl văd cu coada ochiului și îmi spun, căcat, am uitat că mai am un copil. Acum o să trebuiască să mai aranjez o căsătorie! Allah știe că am destule căsătorii de făcut și așa.

Următoarea căsătorie avea să fie a lui Abdul. Deși detaliile financiare mai trebuiau puse la punct, ea și soțul ei se hotărâseră pentru o fată, fiica de șaisprezece ani a unui vânzător de resturi din Saki Naka, mahalaua industrială unde își vindea Abdul marfa. Fata era drăguță, fără alunițe la vedere. Esențial, era obișnuită cu bărbații murdari. Venise la ei de trei ori, sfioasă în burqa ei, cu sora mai mică după ea. Din ce observase Mirchi, sora asta mai mică era mișto rău și, în cinstea ei, pictase o inimă mare roșie pe coliba familiei.

Mirchi spunea că era pregătit de căsătorie. Într-o zi, departe de urechile tatălui său, spusese:

— Mamă, vreau o soție ca tine - ea o să facă toată treaba și eu n-o să fac nimic.

Dar Abdul era la fel de precaut în privința căsătoriei ca și în privința celorlalte lucruri.

— Aud așa de des de iubirea asta că mi se pare că o cunosc, dar nu o simt, și chiar nu știu de ce, se frământa.

Oamenii ăştia care iubesc şi apoi iubita le pleacă – se taie cu lama pe mâini, își sting țigara în palmă, nu dorm, nu mănâncă, cântă – cred că au inima altfel decât a mea.

Le spunea părinților lui:

— Nu ții o bucată de fier încins în mână, nu? O laşi să se răcească. Te gândești pe îndelete.

— Nu, eu zic că ar trebui să-l însurăm repede, i-a spus Zehrunisa soțului ei în timp ce gătea cina, la câteva zile după ce se întorsese el acasă.

Ceruse carne ca să se întărească şi ea stătea ghemuită pe jos și îl alăpta pe Lallu în timp ce amesteca într-o tocană cartilaginoasă.

— O căsătorie l-ar face fericit, cred eu. E atât de tulburat – cred că n-a avut o zi fericită în Annawadi.

— Cine e fericit aici? a răspuns soțul ei, pescuind o folie de prednison dintr-o pungă de plastic cu medicamente pe care o agățase de perete. Ce, eu sunt fericit? De jur împrejur oameni de mâna a treia și nimeni cu care să leg o vorbă. E vreunul pe aici care să fi auzit măcar de războiul american în Irak? Tot ce știu e ograda lor. Dar eu nu mă plâng la tine. Abdul de ce se plânge?

— Nu-ți cunoști propriul fiu? Nu spune nimic, își face doar treaba, face tot ce-i spunem. Dar de ce doar mama lui vede că e trist?

— O să fie mai fericit când ne-om duce în Vasai, a răspuns el.

— Mai fericit în Vasai, a repetat ea ușor, cu un sarcasm pe care el a ales să-l ignore.

Bucata de pământ pentru care plătiseră prima rată în ianuarie era la o oră şi jumătate de oraş, într-o comunitate de furnizori în construcții și reciclatori industriali. Mulți dintre locuitori erau musulmani din regiunea Uttar Pradesh în care copilărise Karam, la granița cu Nepalul. Auzise de comunitatea din Vasai de la un dezvoltator musulman atât

de înclinat către disertații religioase încât Mirchi și Abdul îi spuneau imamul și dădeau ochii peste cap.

Prima dată când Karam vizitase locul fusese surprins de un grup de bărbați care strângeau ziare în mâini și discutau aprins la un salon de ceai. S-a gândit că vorbeau despre bărbatul negru din Statele Unite care încerca să ajungă președintele țării. Karam auzise că acest Obama era în secret musulman și îl susținea.

Străzile noroioase care se bifurcau în sus de la salonul de ceai roiau de găini, ceea ce-i amintise de satul lui natal. Nu era legat afectiv de acel sat, dintr-o regiune unde se găsea puțin de lucru în afara câmpurilor de trestie de zahăr și rata mortalității copiilor era una dintre cele mai ridicate din India. Dar simțea că mahalalele urbane înconjurate de afluență îi făceau pe copii să-și disprețuiască părinții – „pentru că nu putem să le dăm haine de firmă, mașini". Se bucura că Mirchi era doar un leneș, și nu un consumator obraznic de Eraz-ex, dar mai erau șase copii după Mirchi. Pentru Karam, Vasai era hibridul ideal între sat și oraș: un loc unde oportunitățile și respectul față de părinți nu se excludeau reciproc.

— Cel puțin acolo nu vor fi insultați din cauza religiei lor, îi spusese soției lui.

Zehrunisei i se părea prematur să-și investească visele pentru copii într-o bucată de pământ pe care o dețineau în parte și care nu avea nici măcar patru pari de bambus și o prelată sub care să doarmă. „Casa noastră fantomă" începuse să numească proprietatea. Îi dăduse voie să plătească avansul. Mereu se consulta cu ea în privința deciziilor financiare, de vreme ce în cele două rânduri când îi ignorase sfatul rezultatele fuseseră crunte. Dar o deranja că nu o dusese încă să vadă terenul.

— Cum aș putea să te duc cu toți copiii ăștia de care trebuie să ai grijă? spusese tot anul.

Dar Kehkashan era acum aici ca s-o ajute și tot nu văzuse locul. Se întreba dacă nu cumva comunitatea era atât de asemănătoare cu satul lui natal încât îl făcuse să gândească la fel ca musulmanii conservatori care trăiau acolo.

Înainte de internarea soțului ei, dezvoltatorul venise în vizită să discute plata pentru proprietate. Purtase burqa, servise ceaiul, apoi se ghemuise într-un colț, cum făcea mama ei în Pakistan. Acoperită și nevăzută de bărbații din afara familiei ei, așa se așteptase Zehrunisa să-și trăiască viața de adult. Dar la puțin timp după ce căsătoria o dusese în Uttar Pradesh lucra în câmpurile de trestie-de-zahăr - noaptea, printre bărbați. Se rugase tot timpul ca tuberculoza soțului ei să dea înapoi, ca să se poată întoarce la purdah.

— Nu puteam nici să vorbesc pe atunci, le-a spus copiilor ei. Îmi era teamă de toată lumea.

Un bărbat care să se ocupe pentru ea de acea lume i se păruse un lucru bun.

Nu se mai rugase pentru întoarcerea la purdah după ce se născuse Kehkashan. Credea în rugămințile concentrate către Allah, nu-L deranja decât cu un lucru o dată. Așa că s-a rugat pentru sănătatea lui Kehkashan și apoi pentru sănătatea lui Abdul, care venise pe lume într-un morman de gunoi lângă hotelul Intercontinental. Soțul ei adusese familia la Mumbai în speranța de a găsi o muncă mai puțin obositoare decât cea agricolă. Închirierea unui cărucior cu care să transporte deșeuri la reciclatori fusese munca pe care o găsise.

Abdul fusese un copil ursuz - refuza sânul mamei de fiecare dată când îl atingea. Dar supraviețuise, spre deosebire de următorul băiat. Apoi venise Mirchi, gras și frumos, urmat de alți șase copii, sănătoși și ei. Nimic din viața Zehrunisei nu o bucura mai mult decât faptul că toți copiii ei semănau cu ea, nu cu soțul ei, în privința robusteții. Niciunul singur prea mic, după Abdul.

În puțin timp, unul dintre băieții mai mici avea să se dovedească suficient de isteț încât să preia rolul lui Abdul în afacere - să negocieze cu gunoierii, hoții și poliția. Atunci avea să stea bucuroasă în casă. Dar să se întoarcă la purdah? Își dăduse cu întârziere seama că poate asta se aștepta de la ea în Vasai. Avea să exacerbeze condescendența soțului ei, o însușire atât de supărătoare încât din când în când trebuia să-i facă tărăboi.

— Doar fiindcă nu știu să citesc le spui tuturor că tu ești eroul familiei și eu sunt un nimic, îi spusese de curând. De parcă n-aș fi ieșit din burta mamei dacă nu erai tu să mă scoți! Dă-i drumul, poartă-te ca marele baștan, dar eu mă ocup de toate!

Absența musulmanilor rigizi, conservatori, din Annawadi îi permitea să-l pună la punct pe soțul ei când era nevoie, la fel cum îi permitea să muncească pentru a-și hrăni copiii. Ar fi fost dureros să renunțe la asemenea libertăți.

— În mintea ta, tu te-ai mutat deja în Vasai, i-a spus soțului ei în timp ce scotea tocănița din oală cu polonicul și i-o întindea cu acea economie de mișcări pe care o învață oamenii când trăiesc în colibe mici, suprapopulate.

— Poate ar trebui să-ți strângi lucrurile și să te duci. Și apoi să te duci în Arabia Saudită - o, acolo chiar poți să te relaxezi! Dar asta-i casa în care trăiesc nevasta și copiii tăi. Uită-te la ea. Și ție ți-a fost rușine când a venit imamul ăla.

Pereții erau umflați și cu urme de apă de la inundații. Podea neregulată de piatră, cu grămezi de reciclabile în fiecare colț și alte reciclabile sub un pat de fier pe care-l achiziționaseră de curând, căci Karam respira mai bine când dormea la 30 de centimetri deasupra gunoiului. Dar, chiar dacă ar fi dormit pe tavan ca liliacul, nu putea scăpa de miros: gunoi, fum stătut de la gătit și urmele olfactive

a unsprezece oameni care nu aveau suficientă apă ca să fie curați.

— Și eu aș vrea să plec din locul ăsta, a spus Zehrunisa. Dar unde să crească copiii tăi? În casa-fantomă?

S-a uitat la ea, nedumerit. Toată seara trecută, toată dimineața, fusese afecțiunea întruchipată.

Dar Zehrunisei îi venise o idee și simțise că e un moment oportun când soțul ei ieșise din spital. Nu avea nicio legătură cu poziția lunii și a stelelor. Avea legătură cu scurtimea vieții și cu ploile care se opriseră.

— Îți amintești cât te temeai în spital? a spus. Când te gândeai ce o să se întâmple dacă lași familia în urmă.

Îi spusese, atunci: „Mă tem că mă cheamă Dumnezeu".

Karam a dat din cap, încruntat:

— Și?

— Ți-a dat drumul de data asta.

A făcut o pauză.

— Muncesc din greu pentru familia asta? Îți cer bijuterii?

— Nu, a recunoscut el. Nu-mi ceri.

Era din ce în ce mai puțin sigură că voia să meargă la Vasai, din ce în ce mai puțin sigură că soțul ei avea să trăiască pentru a ajunge acolo. Voia o casă mai igienică aici, în numele vitalității copiilor ei. Voia o poliță pe care să gătească fără intervenția șobolanilor - o poliță de piatră, nu o bucată aruncată de placaj. Voia o ferestruică prin care să iasă fumul de la gătit care-i făcea pe cei mici să tușească la fel ca tatăl lor. Pe jos voia dale de ceramică, ca cele din reclama de pe peretele cu Frumusețe Perenă - dale care să poată fi curățate în locul betonului spart care strângea mizerie în fiecare crăpătură. Cu aceste mici îmbunătățiri era de părere că și copiii ei puteau rămâne sănătoși, în măsura în care copiii din Annawadi puteau fi sănătoși.

Încă înainte să-şi încheie cererea, soţul ei consimţise, punând în mişcare lanţul de întâmplări care avea să afecteze pentru totdeauna două familii. Familia Husain avea să-şi cheltuiască o parte din economii pentru a-şi face o locuinţă decentă. A doua zi, ca de obicei, Karam se purta ca şi cum renovarea ar fi fost ideea lui. În cazul de faţă, o soţie fericită l-a lăsat pe soţul ei să o ţină pe a lui.

șase

GAURA CĂREIA-I ZICEA FEREASTRĂ

COPIII HUSAIN au înțeles cât de importantă era renovarea casei când părinții i-au ținut acasă în timpul orelor de școală care reîncepuseră. În următoarele trei zile, până și pentru mâinile de șase ani aveau să existe lucruri de făcut, dintre care primul era să scoată tot ce era în coliba lor pe maidan. Patul ruginit a ieșit primul și Karam și Zehrunisa și-au ocupat locurile, păzindu-și bunurile de trecători în timp ce-l urmăreau pe Abdul cum își dirijează echipa de frați.

— În sfârșit, bucătăria mea! a spus Zehrunisa sprijinindu-se de soțul ei, cu baticul căzându-i pe umeri.

— Uită-te la Atahar, a spus Karam după o vreme.

Al treilea lor fiu amesteca cimentul cu furie, ca să nu se întărească de la căldura apăsătoare a zilei.

— Mă disperă că nu are cap - e în clasa opta și nu știe să scrie cifra 8. Dar muncește din greu. E ca Abdul, nu-i e frică de muncă.

— O să fie bine, a aprobat Zehrunisa.

Al cincilea ei fiu, Safdar, era copilul pentru care-și făcea griji. Era visător și lipsit de simț practic, ca soțul ei. Îi plăceau broaștele și în urmărirea lor înota uneori în lacul cu apă de canal. Nimănui nu-i plăcea să doarmă lângă el după ce făcea asta.

Soțul Ashei, Mahadeo, și-a făcut apariția lângă pat. Plăpând și uzat, era monosilabic când era treaz, stare în care se afla de când Asha găsise un ascunziș mai bun pentru geanta ei. Sperând să scape de această condiție dureroasă, și-a oferit aptitudinile de constructor familiei Husain în schimbul a o sută de rupii.

Abdul, care nu știa prea bine ce făcea, s-a bucurat de ajutorul lui Mahadeo. Asha era singura din acea familie care îl neliniștea.

— Cred că e nebună cu ambițiile ei, spusese tatăl lui Abdul cu câteva seri înainte. Vrea o viață publică strălucită, vrea să fie mare politician, când viața ei particulară e atât de rușinoasă. Ea crede că ceilalți nu o aud seara când se ceartă cu soțul ei?

Certurile lor erau într-adevăr la fel de zgomotoase ca cele dintre Fatima Un Picior și soțul ei. Se zvonea că Asha câștiga întotdeauna.

În timp ce Mahadeo și copiii Husain munceau, unii dintre elevii lui Manju s-au oprit în dreptul lor, curioși. Manju avea să-i cheme în curând la lecție, dar între timp cercetau bunurile familiei Husain, îngrămădite pe maidan. Au venit și adulți să se uite. Doar câțiva vecini fuseseră în coliba familiei Husain, dar, după mormane, musulmanii cu gunoaiele nu erau chiar așa săraci cum se bănuise.

Mulți locuitori din Annawadi își aminteau câte pierduse familia Husain la potopul din 2005. Fiica lor cea mică aproape se înecase și hainele, rezervele de orez și economiile de cinci mii de rupii fuseseră luate de apă. Acum aveau un dulap grosolan de lemn pentru haine – un dulap de două ori mai mare decât al Ashei. Un mic televizor, cumpărat în rate. Două plăpumi groase de bumbac, una cu pătrățele albastre și albe, alta de culoarea ciocolatei. Unsprezece farfurii de aluminiu, cinci cratițe. Cardamom și scorțișoară proaspete, mai bune decât condimentele

folosite de cei mai mulți locuitori din Annawadi. O oglindă crăpată, un tub de Brylcreem, un sac mare cu medicamente. Patul ruginit. Cei mai mulți oameni din mahala, inclusiv Asha, dormeau pe jos.

— Toată lumea ne invidiază că ne reparăm casa, i-a explicat Kehkashan unei verișoare mai mari care tocmai venise de la țară.

— Lasă-i să ne invidieze, a exclamat Zehrunisa. De ce să nu locuim într-un spațiu mai bun, acum, că ne merge ceva mai bine?

Cu toate acestea, a hotărât să-i încredințeze televizorul proprietarului bordelului în timpul lucrărilor de reparație.

Niciunul dintre privitori nu a întrebat: *De ce să repari o casă când conducerea aeroportului s-ar putea s-o demoleze?* Aproape toată lumea de aici făcuse îmbunătățiri la colibă când putuse, nu doar în scopul unei mai bune igiene și a protecției împotriva musonului, ci ca protecție împotriva conducerii aeroportului. Dacă buldozerele veneau să radă mahalaua, o colibă decentă era privită ca un fel de asigurare. Statul Maharashtra promisese să mute familiile care se stabiliseră la aeroport din anul 2000 în apartamente minuscule de bloc. Pentru locuitorii din Annawadi, o casă dificil de ras creștea probabilitatea ca proprietatea funciară a familiei pe terenul aeroportului să fie luată în calcul de autoritățile de relocare. Și așa băgau bani în ceva ce avea să fie distrus.

Pentru Abdul, reparația colibei familiei era un lucru neînțelept din motive care nu aveau nicio legătură cu conducerea aeroportului. Pentru el, era ca și cum s-ar fi urcat pe acoperiș și ar fi strigat că o familie musulmană câștiga mai bine decât hindușii. De ce să pui paie pe foc? Noua podea de gresie a mamei lui avea oricum să fie acoperită de gunoi.

Dacă fondurile familiei ar fi fost la dispoziția lui, ar fi cumpărat un iPod. Mirchi îi spusese despre acest iPod și, deși Abdul nu știa mare lucru despre muzică, fusese vrăjit de acest concept: un aparat mic la care auzeai doar ce voiai să auzi. Un aparat care să-i acopere pe vecini.

Fereastra pe care avea să iasă fumul de la gătit a fost gata în prima zi, iar a doua zi copiii s-au apucat să spargă podeaua crăpată de piatră și să o niveleze pentru gresie. „Gresie de *ceramică*" îl instruise Zehrunisa pe soțul ei, care se simțea destul de bine ca să meargă la cumpărături. Lallu, în vârstă de doi ani, nemulțumit că fusese exclus de la lucrările de construcții, a lipit o cârpă de încălțările tatălui său pentru glorioasa ieșire. Puțin după prânz, Karam a băgat două mii de rupii în buzunar și a plecat spre un mic magazin de gresie din Saki Naka. Abdul s-a bucurat să-l vadă plecând. Întârzierile erau una dintre specialitățile tatălui său și Abdul spera să termine lucrul până la lăsarea nopții.

— Bateți prea tare! Nu aud radioul! a strigat Fatima prin perete după o vreme.

Băieții Husain mai mici s-au uitat unul la altul, amuzați. În ultimele trei rânduri când făcuseră mici reparații prin casă fusese cuprinsă de celebrele ei accese de furie.

— Spargem podeaua, facem o bucătărie, a răspuns Zehrunisa. Aș vrea și eu ca gresia și polița să se așeze prin farmec la locul lor, dar n-o să se întâmple, așa că o să facem un pic de gălăgie azi.

Abdul a ignorat schimbul de replici, concentrat pe propria lui problemă. Polița de gătit a mamei lui îl scotea din minți. Placa de un metru și un pic era strâmbă, ca și podeaua, deci polița se legăna periculos pe cele două suporturi pe care le făcuse ca să o susțină. Nimic nu era drept în casa asta idioată. Singurul mod de a face polița

să stea și să fie dreaptă era să taie în peretele de cărămidă, el însuși strâmb, și să fixeze acolo cu ciment placa.

Cum soțul Ashei era prea mahmur pentru a lucra, alt vecin se oferise să-i ajute, cu plata în avans. Nici omul ăsta nu părea să se țină bine pe picioare, dar Abdul și-a alungat gândul când au început să spargă amândoi cărămida. Zehrunisa a spus:

— Acum s-o auzi pe Un Picior.

Peste treizeci de secunde, Fatima a început să urle.

— Ce se-ntâmplă cu peretele meu?

— Nu te agita, Fatima, a răspuns Zehrunisa. Punem polița acum. Lasă-ne doar azi - și noi vrem să terminăm repede, înainte să înceapă ploile.

Abdul a continuat să lucreze. Împărțea oamenii în categorii, cum făcea și cu gunoaiele, și oricât de aparte ar fi arătat Fatima, o socotea genul comun. În esență, caracterul ei rău, ca multe caractere rele, era probabil rezultatul invidiei. Și esența invidiei era probabil speranța - că norocul altora ar putea într-o zi să devină al ei. Mama lui susținea că, pe când toate viețile din Annawadi erau cam la fel de mizerabile, certurile între vecini nu o luau razna, deși se știa că Zehrunisa era sentimentală când vorbea despre trecut.

— Nenorociților! O să-mi dărâmați zidul!

Fatima, din nou.

— Zidul *tău*? a spus Zehrunisa enervată. Noi am construit zidul ăsta și nu ți-am cerut un ban. N-avem voie să batem și noi un cui din când în când? Ai răbdare. Dacă se întâmplă ceva, reparăm noi după ce punem polița.

Fatima a tăcut, până când cărămizile au început să cadă pe partea ei.

— Am moloz în orez! a strigat. Mi-ați distrus cina! E nisip peste tot!

Abdul era consternat. Fragilitatea cărămizilor, de mult bănuită, se confirma acum. Fuseseră făcute cu prea mult nisip și mortarul dintre ele se deteriorase. Cărămizi de rahat, care nici măcar nu erau lipite între ele – mai puțin un zid decât un morman instabil. În timp ce se gândea cum să instaleze prichiciul fără să dărâme toată casa, Zehrunisa a ieșit. Fatima a făcut același lucru și cele două femei au început să se îmbrâncească. Vecinii au ieșit să se uite, iar copiii dezbăteau care dintre cele două semăna mai mult cu Marele Khali, un luptător indian din franciza Federației Internaționale de Wrestling.

— Dacă-mi mai dărâmi casa, zdreanță, îți pun capcane, a urlat Fatima.

— Dărâm peretele meu, târfă, a urlat Zehrunisa înapoi. Dacă am fi stat după tine să construim peretele, ne-am vedea în continuare în pielea goală!

Abdul a ieșit în fugă și le-a despărțit pe cele două femei. A luat-o pe mama lui de gât și a târât-o acasă.

— Nu ai copii? a spus, dezgustat. Nu ești cu nimic mai bună decât Un Picior, să stai să te cerți afară în fața lumii!

Asemenea scene încălcau primul lui principiu din Annawadi: nu atrage atenția asupra ta.

— Dar ea a început să vorbească urât, a protestat mama lui.

— Femeia asta vorbește urât cu propriul soț, a spus Abdul. Credeai că pe tine n-o să te înjure? Dar nu trebuia s-o înjuri înapoi. Îi lipsește o doagă – nu e zdravănă, știi bine.

Fatima încă mai înjura când a traversat maidanul și a ieșit din Annawadi. Abdul a auzit cum râdeau vecinele de ea în timp ce pleca, dar nu-l interesau lucrurile de care râdeau femeile. A reținut doar că absența Fatimei îi dădea șansa să termine de instalat prichiciul în liniște. Doar că

vecinul pe care-l angajase ca să-l ajute se prăbușise și trăsese placa după el.

— *Ești* beat! l-a acuzat Abdul pe vecin, care era ținut la pământ de piatră.

Omul nu putea nega. Avea tuberculoză avansată și a explicat:

— În ultima vreme, dacă nu beau, nu am putere să ridic nimic.

Lui Abdul i-a venit să plângă când a văzut noile stricăciuni la perete. Din fericire, piatra nu se spărsese în cădere și vecinul părea că se trezise în urma accidentului. L-a asigurat pe Abdul că puteau să termine treaba într-o oră. Abdul s-a liniștit singur închipuindu-și că, dacă mama lui avea o casă mai frumoasă, poatea avea să învețe și să vorbească mai frumos.

Însă acum o vecină a sosit ca să anunțe o priveliște nemaivăzută. Fatima, o femeie cu doar câțiva bănuți, fusese văzută plecând într-o ricșă.

Altă relatare, cincisprezece minute mai târziu: Fatima era la secția de poliție și o acuza pe Zehrunisa că o atacase.

— Allah, a spus Zehrunisa. Când a ajuns așa o mincinoasă?

— Du-te repede, i-a spus Kehkashan mamei ei. Dacă nu ajungi repede la secție, n-or să știe decât varianta ei.

Karam s-a întors acasă când soția lui pleca. Gresia fusese mai scumpă decât se așteptase și îi lipsiseră două sute de rupii. Ea i-a spus:

— Nu mai pierde timpul. Ia banii și cumpără gresia. Dacă vine poliția și vede tot ce avem afară, ne curăță.

Băieții mai mici luau deja bunurile familiei și le înghesuiau în magazie.

— Nu-ți face griji pentru mine, i-a spus Zehrunisa lui Abdul. Vezi-ți de lucru, termină ce ai de făcut.

Când Zehrunisa a ajuns la secție, gâfâind de la alergătura de aproape un kilometru, Fatima stătea la un birou și îi spunea povestea ei unei polițiste înalte pe nume Kulkarni.

— Asta-i cea care m-a bătut, și vedeți că sunt infirmă, am doar un picior, a spus Fatima.

— N-am bătut-o! a protestat Zehrunisa. Era o grămadă de lume afară și nimeni n-o să spună că am bătut-o. Ea a venit și a început să facă scandal.

— Mi-au dărâmat peretele! Mi-au băgat nisip în orez!

— A zis că ne pune capcane! Când noi nu facem decât să ne vedem de treaba noastră...

Fatima plângea, așa că Zehrunisa și-a declanșat propriile arteziene.

Polițista a ridicat mâinile.

— Sunteți nebune, femeilor, să ne deranjați așa? Credeți că poliția nu are nimic mai bun de făcut decât să vă asculte pe voi cum vă certați pe o nimica toată? Protejăm aeroportul. Du-te acasă și fă-ți cina și vezi-ți de copii, i-a spus Fatimei.

Zehrunisei i-a spus:

— Tu stai jos aici.

Zehrunisa s-a așezat într-un fotoliu cu picioare dintr-un șir și s-a îndoit din mijloc. Acum lacrimile ei erau adevărate. Fatima îi pusese o capcană, cum amenințase. În curând avea să fie înapoi în Annawadi și să le spună tuturor că poliția o reținuse pe Zehrunisa ca pe un infractor.

Când și-a revenit din criza de plâns, Asha era în fotoliul de lângă ea.

Asha îi ajutase pe câțiva polițiști să găsească un apartament plătit de guvern în care să desfășoare o afacere separată – o muncă de intermediar pentru care spera să câștige bani adevărați. Profitul potențial care putea fi obținut din aplanarea disputei între doi musulmani avea să fie mic. Totuși, dacă nu se ocupa de micile conflicte din Annawadi,

oamenii aveau să înceapă să se ducă la o femeie din Partidul Congresului căreia toată lumea îi spunea „sari alb" și Delegatul Subhash Sawant avea să afle.

Asha a privit-o în ochi pe Zehrunisa. Pentru o mie de rupii, a spus Asha, avea s-o convingă pe Fatima să nu mai facă necazuri. Banii nu ar fi fost pentru Asha. Avea să-i pună - o parte din ei - în mâna Fatimei.

Asha nu era mereu așa de directă în privința banilor, dar simțea că trebuia să fie așa cu Zehrunisa. Mirchi fusese înhățat odată de poliție pentru că cumpărase bunuri furate și Zehrunisa o implorase pe Asha să o ajute. Asha îi impresionase pe polițiști spunându-le că Mirchi era un copil și bolnav pe deasupra - ceea ce întâmplător era adevărat, pentru că avea șase mușcături de șobolan infectate rău pe fund. Când Asha îl adusese acasă pe Mirchi, Zehrunisa îi *mulțumise*, de parcă nu știa că ajutorul Ashei devenise o afacere.

Narator

Dar Zehrunisa avea la fel de puțină încredere în Asha ca Asha în ea. Asha era de la Shiv Sena, antimusulmană, ca mulți polițiști de la secție.

— Rezolvăm noi cu soțul Fatimei, i-a spus Zehrunisa Ashei, încheind discuția. Mulțumesc, dar va fi bine.

După o oră a început să creadă că *avea* să fie bine, când polițista Kulkarni i-a oferit o cană de ceai și un sfat:

— Trebuie s-o bați pe Un Picior asta de să se cace pe ea, să pui odată lucrurile la punct.

— O, dar cum s-o bat când e infirmă?

— Dar dacă nu-i bați pe oamenii ăștia o să ai mereu de furcă cu ei. Altoiește-o și mă ocup eu dacă depune plângere. Nu-ți face griji.

Zehrunisa s-a gândit că atitudinea prietenoasă a polițistei ar putea fi tot o cerere de plată. Un polițist pe nume Thokale a fost mai puțin subtil. Cerea regulat mită

de la familie, de vreme ce locuitorii de pe terenul aeroportului nu aveau voie să facă afaceri.

— Îmi ești datoare pentru multe luni, a spus când a văzut-o. Te-ai ascuns de mine? Acum, că ești aici, poți să-ți plătești datoria.

Zehrunisa avea mai mulți bani decât Fatima. Extorcarea unei părți din acei bani era probabil motivul pentru care ea, și nu Fatima, fusese reținută la secție. Avea să trebuiască să-l plătească pe Thokale; altfel le-ar fi închis afacerea. Dar s-a hotărât să-i arunce polițistei Kulkarni o privire umedă care exprima o imensă recunoștință pentru sfatul de a-și bate vecina. Apoi și-a întors atenția către o cană cu ceai și lapte.

SE LĂSASE AMURGUL și, în Annawadi, Kehkashan fumega de furie. Așezată în poieniță, de pază la lucrurile familiei, îi vedea pe frații ei panicați cum săpau cimentul, încercând să termine înainte să apară poliția și să ceară bani. Kehkashan vedea și prin ușa deschisă a Fatimei, care se legăna pe cârje pe o casetă cu muzică de film indiană, dată tare. Odată întoarsă de la secția de poliție, Fatima se boise mai țipător decât de obicei: avea un bindi lucios pe frunte, creion negru în jurul ochilor, ruj. Arăta de parcă urma să urce pe scenă.

Kehkashan nu a putut să-și țină gura.

— Poliția o reține pe mama din cauza minciunilor spuse de tine și tu te gătești și dansezi ca o vedetă de film?

O nouă ceartă a izbucnit pe maidan.

— Nenorocito, pot să te bag și pe tine la secție, a strigat Fatima. Nu mă las – o să-ți arunc familia într-o capcană!

— N-ai făcut asta deja? S-o aresteze pe mama din cauza ta! Ar trebui să-ți rup celălalt picior pentru asta!

Publicul format din vecini s-a strâns din nou pentru această *tamasha* încinsă. Nimeni n-o văzuse vreodată pe

Kehkashan furioasă; de obicei era o mediatoare între femeile din Annawadi. Acum cu ochii ei scânteietori, lucind de lacrimi, arăta ca Parvati în telenovela *Kahaani Ghar Ghar Ki*.

— Mi-oi rupe tu piciorul, dar eu o să-ți fac ceva mai rău, a spus Fatima. Zici că ești măritată, dar unde e soțul tău? Știe că te prostituezi cu alți bărbați?

Auzind cum era defăimată virtutea fiicei lui, Karam a ieșit din casă. Faptul că fusese făcută târfă nu era principala grijă a lui Kehkashan. I-a spus tatălui ei:

— Nu vezi cât e ceasul? E aproape noapte și mama e tot la secție.

— Fugi și vezi ce face mama ta, l-a instruit Karam pe Mirchi.

Fatimei i-a spus:

— Ascultă, cerșetoareo! Terminăm cu ce avem de făcut, apoi nu mai avem niciodată nicio treabă unul cu altul.

În colibă, Abdul strângea resturi de cărămidă; polița pentru gătit era acum instalată. Timp de câteva zile, Abdul își închipuise cum avea să se bucure mama lui când avea s-o vadă terminată. În loc de asta, era reținută la poliție. Podeaua era jumătate moloz, jumătate ciment umed, care aștepta gresia pe care tatăl lui nu o cumpărase încă. Televizorul luat în rate, depozitat în casa proprietarului bordelului, fusese spart de fiul omului. Frații și surorile mai mici ale lui Abdul se speriaseră de țipete și tatăl lui părea să-și fi pierdut mințile privindu-și rămășițele casei.

Deodată Karam a dat buzna înapoi în pragul Fatimei.

— Proasto, a strigat, ai mințit și ai spus că soția mea te-a bătut, așa că acum o să-ți arăt eu ce-i aia bătaie!

S-a gândit mai atent și a hotărât că nu avea s-o lovească el.

— Abdul, și-a strigat fiul. Vino și bate-o!

Abdul a înghețat. Deși l-a ascultat toată viața pe tatăl lui, nu avea de gând să dea într-o femeie infirmă. Din fericire, a intervenit sora lui mai mare.

— Tată, liniștește-te, a poruncit. Mama o să se ocupe de asta când vine acasă!

Kehkashan înțelegea unde rezida autoritatea familiei în momente de criză.

În timp ce-l ducea pe Karam acasă, el a strigat peste umăr:

— Un Picior, să-i spui lui bărbată-tu că, dacă așa vă purtați după ani de zile în care am fost drăguți cu voi, vreau jumătate din banii pe care i-am cheltuit să facem peretele ăsta.

— Da, o să ai nevoie de ceva bani pentru înmormântare, a răspuns Fatima. O să vă fac rău tuturor.

Mirchi s-a întors după puțin timp din recunoașterea de la secția de poliție. Mama lui, aparent nevătămată, stătea în liniște cu o polițistă. Ușurată, Kehkashan a început să se ocupe de cină.

La ora aceasta, focurile la care se gătea se aprindeau peste tot în Annawadi și aburii formau o coloană mare de fum deasupra mahalalei. La Hyatt, cei cazați la etajele de sus aveau să înceapă în curând să sune la recepție. „Un mare foc se îndreaptă spre hotel!" Sau: „Cred că a avut loc o explozie!". Plângerile în legătură cu cenușa de balegă de vacă ce cădea în piscina hotelului aveau să înceapă peste jumătate de oră.

Și acum mai era un foc, în coliba Fatimei.

Fiica de opt ani a Fatimei, Noori, venise acasă la cină, dar ușa nu s-a deschis când a împins-o. Înăuntru răsuna un cântec de dragoste și s-a gândit că mama ei era așa de ocupată cu dansul că uitase cât era ceasul. Noori a dat fuga să o aducă pe prietena mamei ei, Cynthia. Cynthia nu a putut nici ea să deschidă ușa, așa că a ridicat-o pe

Noori în dreptul unei găuri de lângă acoperișul colibei – o gaură căreia Noori îi zicea mândră fereastra lor.

— Ce vezi, Noori?

— Își toarnă kerosen în cap.

— Nu, Fatima, a țipat Cynthia, încercând să se facă auzită peste muzică.

După câteva clipe cântecul din film a fost acoperit de un *vuuf*, o mică bubuitură și o fată de opt ani strigând:

— Mama! Arde!

Kehkashan a scos un țipăt ascuțit. Proprietarul de bordel a fost primul care a traversat maidanul, cu trei băieți alergând în urma lui, s-au izbit cu toată greutatea de ușă până s-a spart. Au găsit-o pe Fatima izbindu-se de podea, cu fumul revărsându-se din pielea ei. Lângă ea era un recipient din plastic de kerosen, răsturnat, alături de un vas de apă. Își turnase combustibil de gătit în cap, aprinsese un chibrit, apoi stinsese flăcările cu apă.

— Salvați-mă! striga.

Proprietarul de bordel s-a încordat. Undeva jos, pe spatele Fatimei, ceva încă mai ardea. A luat o pătură și a înăbușit flacăra, în timp ce în fața colibei se strângea o mulțime mare.

— Zilele astea musulmanii cu gunoiul s-au certat foarte tare.

— Nu s-a gândit la fiicele ei când a făcut asta?

— E bine acum, a anunțat proprietarul de bordel și a dat la o parte câteva cratițe pe care le răsturnase peste ea în graba de a stinge focul. E vie, nicio problemă!

A ridicat-o pe Fatima. Când i-a dat drumul, s-a prăbușit la loc, urlând.

Oamenii au observat vasul de apă răsturnat.

— Atunci e o proastă, a spus un bătrân. A vrut să se ardă un pic, să facă tam-tam, și de fapt s-a ars mai mult.

— Am făcut-o din cauza oamenilor ăstora, a strigat Fatima, cu vocea uimitor de limpede.

Toată lumea știe despre ce oameni vorbea.

Kehkashan s-a oprit din plâns cât să le poruncească fraților și tatălui ei.

— Fugiți! Haideți! A zis că o să ne prindă în capcană. Poate zice că noi i-am dat foc!

— Un caz pentru poliție - sunt terminați, a spus un vecin, privindu-i pe băieții Husain cum o rupeau la fugă pe lângă toaleta publică, în direcția hotelului Leela, cu apartamentele lui de opt sute de dolari.

— Apă! implora Fatima.

Fața îi era roșie și neagră.

— Dar, dacă moare în timp ce-i dai apă, duhul ei va intra în tine, a spus cineva.

— Duhurile femeilor sunt cele mai rele. Trec anii și tot nu te lasă în pace.

O adolescentă fără noroc pe nume Priya a adus în sfârșit apa. Priya, una dintre cele mai sărace fete din Annawadi, o ajuta uneori pe Fatima să gătească și să aibă grijă de copii, pentru ceva de mâncare. Se spunea că avea deja două duhuri în ea.

— Oameni proști. Se spune că nu-i bine să-i dai cuiva apă după ce s-a ars.

Era o voce nouă, mai aspră decât celelalte: vocea Ashei. Stătea în spate în mulțime.

Oamenii s-au întors.

— Spune-i să nu bea, Asha! Oprește-o!

— Dar cum să i-o iau? a spus Asha. Dacă sunt ultimele ei clipe, nu vreau să iau asupra mea blestemul unei femei muribunde. Dacă moare chiar atunci?

A apărut și Manju. Mama ei i-a poruncit să plece. Prietena cea mai bună a lui Manju, Meena, s-a apropiat. Era incredibil ce vedea. Fatima se zvârcolea într-un

deux-pieces maro cu flori roz în față și în spate, cele mai multe flori arse. Unde fuseseră florile atârnau fâșii de piele. Meena a fugit ca să vomite, a simțit că avea să-i fie rău toată viața, după ce văzuse.

— Cum să ajung la spital? spunea Fatima. Soțul meu nu-i aici!

— Cineva ar trebui să ia o ricșă și s-o ducă la Spitalul Cooper. Toți idioții ăștia stau și se uită - o să moară sub ochii noștri.

— Dar, dacă o duci la Cooper, poliția o să spună că tu i-ai dat foc.

— Asha ar trebui s-o ducă pe Un Picior la spital, a spus cineva. E de la Shiv Sena. Poliția n-o să se pună cu ea.

Ochii Fatimei au fixat-o pe Asha.

— Doamna profesoară, a strigat. Cum să mă ridic și să mă duc când sunt așa?

— O să plătesc ricșa, a răspuns Asha. Dar am lume care mă așteaptă. Sunt prea ocupată să mă duc eu.

Ceilalți locuitori din Annawadi au privit cum s-a întors Asha la coliba ei.

— M-am oferit să plătesc ricșa, dar de ce să mă fi dus eu? i-a spus Asha mai târziu acasă soțului ei. Era o ceartă între oamenii ăia cu gunoiul și cine știe ce se întâmplă dacă te bagi. Oricum, Zehrunisa ar fi trebuit să accepte oferta mea de a o ajuta la secția de poliție. Nu înțelege un lucru elementar: dacă plătești din timp, te costă mai puțin mai târziu. Îi pui bani în mână lui Un Picior ca unei cerșetoare. Termini toată treaba înainte să se ajungă la istericale. Acum va fi un caz al poliției și o să aibă nevoie de avocat. Crede că avocatul o să-și facă treaba înainte să primească banii? Ce, moașa așteaptă după bani? Chiar dacă moare copilul, moașa își ia plata. Dar mă spăl pe mâini de ea, de familia aia și de banii lor murdari. *Haram ka paisa.*

A zâmbit:

— Un Picior ar trebui să spună la poliție: „M-am născut hindusă și musulmanii ăștia m-au batjocorit și mi-au dat foc pentru că sunt hindusă". Atunci ăștia ar sta pe veci la pușcărie.

Era opt seara de acum, cu cerul de deasupra maidanului albastru ca o vânătaie. Toată lumea hotărâse că, atunci când avea să se întoarcă de la sortarea gunoiului, soțul Fatimei își putea duce soția la spital.

Adulții se întorceau la cină, în timp ce câțiva băieți așteptau să vadă dacă fața Fatimei avea să cadă. Asta pățise o femeie care închiriase o cameră de la Asha. O părăsise soțul și ea, spre deosebire de Fatima, își dăduse foc temeinic. Pielea carbonizată de pe fața femeii se lipise de podea și Rahul susținea că pieptul ei parcă explodase și că i se vedea inima.

șapte

DESPĂRȚIREA

CE MAI RĂMĂSESE DIN PĂRUL FATIMEI se dezlipise de bobina în care-l pusese înainte de a aprinde chibritul. Acum avea fața neagră și lucioasă, ca și cum un artist însărcinat să lăcuiască ochii unei statui a lui Kali fusese luat de val și lăcuise toată fața. În Salonul pentru Arși nr. 10 de la Spitalul Cooper, marele spital pentru săracii din suburbiile vestice ale Mumbaiului, nu erau oglinzi, dar nu avea nevoie de oglindă ca să-și dea seama că e mai mare. Pe de o parte se umflase, dar focul o făcuse să crească și din alte puncte de vedere.

În timp ce pleca din Annawadi, cărată în spate de soțul ei deșirat, începuse să fie tratată ca o persoană importantă.

— Vai, ce mi-am făcut? strigase către privitorii plini de compasiune de lângă Hyatt. Dar acum nu mai pot schimba nimic și o să-i fac să plătească!

Niciun conducător de ricșă nu voise să transporte o femeie în asemenea stare, ținând seama de potențialele pagube produse acoperămintelor scaunelor. Dar trei tineri interveniseră și o duseseră la spital, amenințându-l pe un conducător cu moartea.

Și aici, la Cooper, unde luminile fluorescente bâzâiau ca niște muște, se simțea în continuare ca o persoană cu

greutate. Deși micul salon pentru arși mirosea a tifon fetid, era un loc bun în comparație cu saloanele generale, unde mulți pacienți zăceau întinși pe jos. Împărțea camera doar cu o altă femeie, al cărei soț jura că nu el aprinsese chibritul fatal. Stătea întinsă pentru prima dată pe o saltea cu spumă, îmbibată acum de urină. Avea un tub de plastic în nas, neatașat de nimic. Avea o perfuzie cu o seringă folosită, pentru că asistenta spunea că e o risipă să folosești de fiecare dată o seringă nouă. Avea un mecanism din metal ruginit pe piept, pentru ca cearșaful pătat să nu i se lipească de piele. Dar din toate noile trăiri pe care le avea Fatima în salonul de arși, cea mai surprinzătoare era fluxul de femei respectabile din Annawadi care o vizitau.

Prima care venise fusese fosta ei prietenă cea mai bună, Cynthia, pe care Fatima o învinovățea pentru situația în care se găsea. Soțul Cynthiei avusese o afacere cu gunoaie care dăduse faliment când afacerea familiei Husain începuse să prospere și Cynthia era cea care o încurajase pe Fatima să facă ceva dramatic care să provoace o anchetă a poliției împotriva familiei care o depășise pe a ei. Fatima își dădea seama acum, când era prea târziu, că fusese un sfat foarte prost, deși lassiul* de banane adus de Cynthia fusese bun.

Zehrunisa a venit și ea: Fatima a văzut-o cu coada ochiului într-o dimineață, ascunsă chiar în fața camerei. Apoi apăruseră alte patru vecine, cu Asha în frunte. Fatima se simțea onorată că venise Asha. În Annawadi, membra Shiv Sena se uita la ea fără s-o vadă. Acum, după ce i-a adus suc dulce de lămâie verde și apă de cocos, Asha a șoptit în urechea înnegrită a Fatimei.

I-a amintit Fatimei că ce se întâmplase între ea și familia Husain fusese văzut de sute de oameni de pe maidan și

---

* Băutură tradițională indiană pe bază de iaurt.

că Fatima nu trebuia să mintă că a fost bătută sau că i s-a dat foc.

— La ce bun atâta *ghamand*, atâta orgoliu? voise să știe Asha. Ai pielea arsă, ai făcut prostia asta și inima ta încă mustește de răzbunare?

Asha încerca să intermedieze o împăcare care să evite implicarea poliției. Dacă Fatima recunoștea că familia Husain nu o atacase, Zehrunisa avea să-i plătească un pat într-un spital particular și să le dea niște bani fiicelor Fatimei. Fatima înțelegea că Asha urma să ia un comision de la Zehrunisa pentru târg. Era arsă, nu proastă. Dar era prea târziu să spună adevărul. Deja depusese plângere la poliție.

După ce sosise la Cooper, Fatima spusese că Abdul, Karam și Kehkashan îi dăduseră foc - declarația care-i făcuse pe polițiști să meargă în Annawadi după miezul nopții și să-l aresteze pe Karam în timp ce Abdul se ascundea în gunoaiele lui. Dar până dimineața polițiștii de la secția Sahar aflaseră că declarația Fatimei era mincinoasă. Fiica ei de opt ani, Noori, povestise foarte limpede: că văzuse printr-o gaură din coliba familiei cum își dăduse mama ei singură foc.

Pentru ca acuzația împotriva Husainilor să fie menținută și să se obțină bani de la familie, era nevoie de o declarație mai verosimilă a victimei. Pentru a o ajuta pe Fatima să dea o asemenea declarație, poliția detașase la Cooper un reprezentant al autorităților drăguț și grăsuț - o femeie cu ochelari făcuți la comandă cu ramă de aur care plecase de lângă patul Fatimei puțin înainte să vină Asha.

Poornima Paikrao, delegată specială executivă a guvernului din Maharashtra, avea sarcina de a lua declarații victimelor de pe patul de spital. Cu blândețe, o ajutase pe Fatima să născocească o nouă descriere a evenimentelor care duseseră la arderea ei. Chiar când Fatima

recunoscuse că nu știa să citească ce scrisese reprezentanta guvernului, nici să semneze în josul paginii, femeia cu ochelari cu rame aurii își păstrase atitudinea respectuoasă. O amprentă avea să fie de ajuns.

După cum înțelegea foarte bine delegata specială executivă a guvernului, incitarea la sinucidere e o infracțiune gravă în India. Britanicii scriseseră codul penal și prevederile lor stricte împotriva suicidului urmăreau să pună capăt unei practici istorice a familiilor de a încuraja văduvele să se arunce în rugul funerar al soților lor – o practică ce scutea familiile de cheltuieli cu întreținerea văduvelor.

În noua relatare Fatima a recunoscut că își dăduse foc, apoi a repartizat cu atenție vina pentru acest sacrificiu de sine. A menționat blestemul real din amurg al lui Kehkashan, care spusese că-i va rupe celălalt picior. A menționat amenințarea reală a lui Karam, care spusese că o s-o bată, și solicitarea lui ca soțul ei să plătească pentru peretele care le despărțea colibele. Nu a pomenit nimic de Zehrunisa, care avea cel mai bun alibi din lume, pentru că fusese la secția de poliție când arsese Fatima. În schimb Fatima îl acuzase cel mai dur pe Abdul.

Abdul Husain o amenințase și o strânsese de gât, a spus în declarația ei. Abdul Husain o bătuse.

Cum să distrugi o familie pe care o invidiezi dacă nu dai numele băiatului care muncește cel mai mult?

„Cum sufăr de un handicap la piciorul stâng, nu am putut să mă răzbun pe ei. Furioasă, am turnat pe mine kerosenul din casă și mi-am dat foc", se încheia declarația ei.

Delegatul Special Executiv Poornima Paikrao a adăugat în relatare „Declarație luată la lumina clară a neonului" și a părăsit camera de spital pentru a-și începe munca propriu-zisă. Cu această declarație îmbunătățită și alte câteva declarații ale unor martori pe care spera să-i influențeze în

Annawadi, se gândea că poate să scoată un profit frumușel de la familia Husain.

ÎN A TREIA ZI PETRECUTĂ ÎN SPITALUL PUBLIC, pielea înnegrită de pe fața Fatimei făcuse cute, transformându-i ochii migdalați în două cercuri. Părea surprinsă, ca și cum nu ar fi știut ce avea să se întâmple când aprinsese chibritul.

— Cu cât vorbesc mai mult, cu atât mă doare mai tare, i-a spus soțului care stătea la capul patului.

În ciuda durerii, simțea nevoia să țipe la el din când în când, deși avea vocea un pic mai gravă decât înainte.

Soțul ei avusese mereu o față alungită, dar acum părea să se lungească în fiecare zi câte un pic. Și, deși era foarte organizat, ca om care se ocupa cu sortarea gunoiului, nenorocirea care-l lovise îl transformase într-un împiedicat. Îi mărunțea Fatimei medicamentele și părea copleșit de complexitatea sarcinii. Fărâmița pâinea pe care o adusese pentru ea.

Nu-i era prea foame, din fericire. Mâncarea nu făcea parte din ofertele de la Cooper, spitalul de cinci sute de paturi de care depindeau milioane de săraci. Nici medicamentele. „S-au epuizat pe ziua de azi", era explicația oficială a asistentelor. Neoficial, fuseseră furate și revândute din stoc. Familiile trebuiau să cumpere din stradă și să aducă singure ce le trebuia pacienților. Un tub mic de sulfadiazină de argint, crema pentru arsuri recomandată de doctori, costa 211 rupii și se termina în două zile; soțul Fatimei a trebuit să se împrumute ca să ia altul. Când aplica crema, se temea să nu-i provoace dureri soției lui, mai ales când atingea zona lipsită de pigment de pe pântece. Se gândise că îl vor ajuta asistentele, dar se fereau de contactul fizic cu pacienții.

Pe doctorul înalt și tânăr nu-l deranja să-i atingă pe pacienți. A venit într-o seară și i-a întins un braț Fatimei, apoi pe celălalt, și bandajele care se îngălbeniseră și se înnegriseră s-au desprins.

— Ceva nu e-n regulă, i-a spus ea. Mi-e foarte frig.

— Bea trei sticle de apă pe zi, a spus el și a pus la loc bandajele pline de mizerie.

Soțul Fatimei nu avea bani să cumpere apă îmbuteliată după ce cumpărase crema pentru arsuri. Doctorul îl făcea pe bătrân iresponsabil pe la spate, pentru că nu-i dădea soției lui ce-i trebuia.

Când soțul ei s-a întors la muncă pentru a-și putea permite medicamentele, mama Fatimei a preluat rolul de îngrijitoare.

— Familia de alături mi-a dat foc, i-a spus Fatima mamei ei, apoi a povestit altceva despre ce se întâmplase și mama ei a rămas nedumerită.

Fatima însăși era de acum nedumerită și nu a vrut să mai explice totul de la capăt. Treaba ei era să se vindece. Poliția putea să se descurce cu punctele sensibile din acuzațiile ei, acum, că Abdul și Karam Husain erau la secție.

PRIMA DATĂ când ofițerul cu buze de pește a lovit cu cureaua de piele, Abdul a strigat înainte să-l atingă - un urlet care crescuse în el de dimineață devreme, când fugise să se predea la secția de poliție.

În timp ce alerga prin aeroport, sperase să poată explica ce se întâmplase cu o seară înainte cu Fatima, sau cel puțin să-și poată oferi propriul trup pentru a-l proteja de violențe pe tatăl lui. Poate, aplecat peste o masă de lemn, încasa lovituri pe care altfel le-ar fi primit tatăl lui. Nu era sigur. Singurul lucru limpede era că polițiștii nu ascultau. Nu-i interesa o poveste cu creiere încinse și un perete din

cărămidă de doi bani. Păreau să vrea ca Abdul să mărturisească singur că turnase kerosen pe o femeie handicapată și că aprinsese un chibrit.

— O să moară și o să fie 302, îi spusese un polițist lui Abdul cu ceea ce băiatului i se păruse a fi încântare.

Abdul știa că în codul penal indian 302 înseamnă crimă.

Cândva în timpul bătăii - când exact, nu-și dădea seama - a fost readus la simțiri de vocea mamei lui. Părea să fie chiar în fața a ceea ce polițiștii numeau recepția secției.

— Nu-i faceți rău, implora cu un volum considerabil. Faceți-vă treaba cu blândețe! Fiți oameni de treabă!

Abdul nu voia ca mama lui să-l audă țipând. A încercat să-și recâștige autocontrolul. N-avea niciun rost să se uite la cătușe. N-avea niciun rost să se uite la ofițerul cu buze groase sau la cutele pronunțate de pe pantalonii lui kaki regulamentari. A închis ochii și a încercat să-și amintească niște cuvinte-cheie din ultima rugăciune pe care o spusese.

Strădaniile nu l-au ajutat să rămână tăcut. Țipetele, apoi plânsul s-au auzit până în stradă. Dar după aceea, în timp ce privea pantofii lucioși maro cum se îndepărtau, a încercat să-și spună că nu scosese un sunet. Deși tânguielile mamei lui deveniseră asurzitoare în timp ce era bătut, în sine acest lucru nu era relevant. La cum era mama lui, probabil că se tânguise toată ziua.

Partea bună era că jalea ei se auzea acum dintr-un loc mai îndepărtat. Poate că ofițerii o târâseră cu forța de acolo pentru că făcea atâta gălăgie. Conducerea aeroportului adusese îmbunătățiri terenului vechiului bungalou care găzduia secția de poliție - pusese în față flori roz și plante tropicale, cu frunzele la fel de lucioase ca noile mașini de teren ale poliției parcate în apropiere. Abdul spera că mama lui se retrăgea departe de această fâșie de grădină. Spera să fie acasă.

Celula mare în care era ținut găzduia alți șapte prizonieri, inclusiv pe tatăl lui, care luase la rândul lui bătaie în fața lui Abdul. Locul nu semăna deloc cu celulele sărăcăcioase din filmele pe care le văzuse Abdul la sala video de la Saki Naka. Avea scaune de metal, o masă mare și frumoasă de lemn laminată deasupra și patru dulapuri noi de oțel - cele mai frumoase dulapuri pe care le văzuse Abdul în viața lui. Marca Godrej. Pictate în culoarea bronzului și azuriu și albastru-fumuriu. Două dulapuri aveau oglinzi lucioase pe uși. Era ca la o expoziție de dulapuri, în afară de încordare și de țipete.

Secția Sahar avea și un țarc mai obișnuit în alt loc din secție. Încăperea în care erau ținuți Abdul și tatăl lui era ceea ce locatarii obișnuiți numeau „celula neoficială" - un birou mare în care ar fi trebuit să se redacteze actele poliției. Oficial, membrii familiei Husain nu fuseseră arestați, nu erau reținuți. Ce se întâmpla în acest birou nu apărea în acte. Cei reținuți erau cu toții de acord că cel mai bun lucru la această încăpere era o ferestruică prin care prietenii sau rudele puteau să le ofere țigări și mângâieri.

Abdul tot aștepta să vină Sunil sau Kalu hoțul de gunoi sau alt băiat, să-l întrebe ce face. Își închipuia cum avea să le răspundă. Nu făcea bine. Își imagina cuvintele de încurajare. Însă nimeni nu a venit să-l vadă în afară de mama lui. După trei zile, nu se mai aștepta să vină altcineva.

— De ce i-ai făcut așa ceva unei schiloade?

Polițiștii îi repetau mereu aceeași întrebare.

Abdul avea un răspuns jalnic.

— Domnule, sunt așa un pămpălău că v-aș fi spus, după atâtea palme, dar nu am făcut-o. Doar ne-am înjurat cu toții.

Avea și alt răspuns jalnic:

— Vă rog, duceți-vă în Annawadi și întrebați. A fost atâta lume de față. Nici n-am atins-o. De ce m-aș bate cu

o femeie? Cu o femeie cu un picior? Întrebați pe oricine dacă am necăjit vreodată vreo fată. Nu mă bat. Nu vorbesc cu nimeni. Fratele meu Mirchi e singurul pe care-l necăjesc. Nu am dat niciodată în el – în propriul meu frate mai mic, în care știam că pot să dau.

Însă se temea că poliția nu avea să meargă în Annawadi să întrebe. Asta-i inspira răspunsul resemnat:

— Și-a dat singură foc într-un acces de furie. A pornit de la o mică ceartă cu mama mea și a făcut din țânțar armăsar. Dar la ce bun? Acum, că a făcut-o, că a spus ce a spus, o s-o ascultați pe ea pentru că e arsă. N-o să mă ascultați pe mine.

Polițiștii îi puneau tatălui său întrebări mai interesante, cum ar fi:

— De ce ai făcut atâția copii, musulmane? Acum n-o să poți să le dai de mâncare și să-i dai la școală. O să stai atât de mult în închisoare, că nevastă-ta n-o să mai știe cum arăți.

— Mai degrabă aș lua eu bătaie decât să-i văd că te bat pe tine, i-a spus Abdul tatălui său, care i-a răspuns același lucru, în timp ce zăceau împreună în cătușe într-o noapte fără somn.

Efectul salutar al oxigenului pe care-l primise Karam cu două săptămâni mai înainte la spitalul particular dispăruse.

Pe când stăteau întinși pe gresie, Karam încerca să-l convingă pe fiul lui că poliția nu credea cu adevărat că încercaseră s-o omoare pe Fatima. Până acum, a șoptit, polițiștii au măcar o idee despre ce s-a întâmplat cu adevărat, cu sutele de oameni care fuseseră de față. Dar ce se întâmplase sau nu se întâmplase cu o femeie handicapată nu reprezenta punctul de interes al polițiștilor. Ce-i interesa, i-a spus fiului său, erau banii care puteau fi scoși din tragedie.

— Deci ai făcut bani grei acolo, în Annawadi, îi tot spunea un polițist lui Karam.

Ideea era să-i convingă pe prizonierii îngroziți să-și dea toți banii pe care-i aveau și pe care-i puteau scoate de la un creditor pentru ca o acuzație falsă să nu fie înregistrată. Bătăile, deși interzise în carta drepturilor omului, erau practice, căci creșteau prețul pe care cei reținuți erau dispuși să-i plătească pentru a fi eliberați.

Abdul înțelegea acum că sistemul penal indian era o piață ca cea de gunoi. Nevinovăția și vinovăția erau de vânzare, la fel ca un kilogram de pungi de poliuretan.

Abdul nu știa exact câți bani mai avea familia lui după ce reparase casa și îi plătise tatălui său internarea în spital. Dar era de părere că ce mai rămăsese trebuia dat, ca să fie nevinovați. Voia să meargă acasă în locul pe care-l ura.

— Dar ce se-ntâmplă dacă Fatima moare mâine, a spus Karam.

Abdul știa că tatăl lui nu-i cerea sfatul, ci vorbea singur. Dacă plăteau acum și Fatima murea, economiile lor aveau să fie pierdute și poliția tot ar fi putut să-i pună sub acuzație. Cum și-ar fi permis atunci un avocat? Vocea tatălui său se schimba de fiecare dată când rostea acest cuvânt aducător de faliment, *avocat*. Alt bărbat reținut neoficial fusese în fața instanței și îi avertizase că dacă foloseau un avocat din oficiu aveau să fie închiși pe viață.

Odată cu trecerea zilelor, Abdul și tatăl lui nu au mai vorbit, ceea ce lui Abdul i s-a părut firesc. Oricum, ce ar fi putut să spună? Că dacă părinții lui ar fi fost la fel de paranoici și atenți ca el, și-ar fi ținut gura cu Un Picior cea nebună? Mai bine se prefăceau că erau amândoi prea obosiți ca să vorbească, după ce răspunseseră tuturor întrebărilor principalului anchetator, inspectorul adjunct

Shankar Yeram, despre ale cărui buze Abdul hotărâse între timp că semănau mai degrabă cu ale unei maimuțe decât cu ale unui pește.

În fiecare zi, uneori de două ori pe zi, Zehrunisa apărea trasă la față la ferestruica celulei și le spunea care era prețul cumulat al libertății. Asha spunea că pentru a scăpa de acuzațiile poliției trebuiau să plătească cincizeci de mii de rupii. Nu că ar fi băgat ea banii în buzunar, sigur că nu. Avea să-i plătească pe polițiști și să-l împace pe soțul Fatimei cu o sumă mai modestă.

În primele zile după întâmplări Zehrunisa se simțise recunoscătoare față de Asha. În ciuda antipatiei ei politice pentru musulmani și imigranți, Asha lucrase din greu pentru familia Husain, și o făcuse gratis. Pe lângă faptul că îi ceruse Fatimei să-și retragă declarația mincinoasă, o însoțise pe Zehrunisa la secția de poliție pentru a-i convinge pe polițiști că Fatima își dăduse singură foc. Această încercare dăduse greș. Un polițist urlase:

– Ce? Cine vă credeți, poliția? Plecați de-aici! Ne facem singuri ancheta!

Pe cât de puternică era Asha în Annawadi, pe atât de neputincioasă dincolo de granițele mahalalei.

La fereastra celulei, Zehrunisa i-a spus soțului ei:

– Ideea e că timp de câteva zile Asha m-a ajutat pe gratis, dar acum spune că am o grămadă de bani și trebuie să desfac baierele pungii. Aș face-o ca să vă scot de aici, dar nu sunt sigur că e de ajuns să o plătesc pe ea.

Zehrunisa îl plătise deja pe polițistul Thokale, cel care-i ceruse să-și rezolve „datoria" pe care o avea la el pe când era la secție după ce se certase cu Fatima. După evenimente, îi spusese că o putea ajuta să fie sigură că ancheta era „corectă" și că soțul și fiul ei nu aveau să fie loviți prea tare în timpul interogatoriului.

— I-am spus că pentru asta aș plăti oricât și cred că ne compătimește sincer, i-a spus soțului ei. Știe că e o înscenare. Ar fi putut să ceară mult mai mult.

Delegata executivă care îi luase Fatimei declarația la spital voia și ea bani. Trecuse pe la Zehrunisa ca să-i spună că acea declarație și declarațiile altor martori din Annawadi erau la ea. Fusese la fel de blândă cu Zehrunisa cum fusese cu Fatima și îi spusese, cu palmele deschise:

— Ce vrei să fac? Declarații bune sau rele? Lucrez pentru guvern, deci ce spun eu va fi decisiv. Tu hotărăști și va trebui să hotărăști repede.

Zehrunisa i-a spus soțului ei:

— E ca Asha. Spune că ce îi vom da nu va fi pentru ea - că îi va da banii soțului Fatimei. Dar i-am spus deja lui direct că o să-i ajut fetele și o s-o duc pe Fatima la un spital privat - și să-i plătesc totul, patul, medicamentele, mâncarea. Mi-e frică s-o plătesc pe femeia asta cu declarațiile martorilor. Dacă îi fură banii soțului ei și Fatima rămâne la Cooper?

— Ce spune soțul ei când îl întrebi de spitalul privat?

— Nimic. E supărat și nu poate să se hotărască. E o nebunie. Oare vrea să moară, ca să-și ia altă nevastă? Spitalul Cooper o s-o termine pe ea și toată avuția noastră...

Zehrunisa îl auzise pe Mirchi cântând un distih: „Cine se duce la Cooper, se duce la *upar*". Se duce sus, în ceruri. Dacă Fatima se ducea la upar, soțul, fiul și fiica Zehrunisei aveau să stea zece ani și mai bine în închisoare.

Karam a fost de acord ca Fatima s-o ignore pe delegata specială executivă și să continue să insiste cu spitalul privat pe lângă soțul Fatimei.

— Așa o să fac, a spus și a început să plângă. Dar îți dai seama ce o să se întâmple. Femeia asta de la guvern o să se înfurie și o să-i convingă pe anchetatori să ia declarații

de la oamenii care vor să ne fută. Dacă ar fi satul nostru, cu oamenii noştri, am putea spera că martorilor le pasă de noi şi vor spune adevărul. Dar suntem atât de singuri în acest oraş.

A început să plouă uşor şi, auzind stropii pe acoperişul secţiei într-o seară, Abdul şi-a amintit de un film de acţiune pe care îl văzuse cu Kalu. *Zinda*. Viu. Personajul principal stătuse închis ani întregi, fără să ştie de ce şi înnebunit că nu ştia.

Lui Kalu îi plăcuse partea de la sfârşit, când tipul scăpase, aflase de ce fusese închis şi îi omorâse cu un ciocan pe toţi cei responsabili, deşi avea un cuţit înfipt în spate. În partea pe care şi-o amintea acum Abdul, omul era încă în celulă, dar, după ani buni în care scobise un perete de cărămidă care părea mai solid decât cel dintre familia Husain şi Fatima, reuşise să facă o mică gaură. Prizonierul scosese mâna prin ea şi se bucura de ploaia care-i cădea pe piele.

Cât era acasă, Abdul nu se gândise niciodată prea mult la viitor, în afară de nişte fantezii vagi legate de viaţa în Vasai şi de griji ceva mai concrete legate de sănătate. Oare plămânii i se stricau ca ai tatălui său? Nu cumva i se strâmbase umărul drept? Era firesc după un deceniu petrecut ghemuit peste resturi.

Acceptase de timpuriu viaţa de sortator de gunoaie şi se socotea o specie diferită de Mirchi sau de fata cea-mai-cea, Manju, sau de ceilalţi tineri din Annawadi, care credeau că aveau poate să ajungă altceva. Abdul îşi dorea un viitor la fel ca trecutul, dar cu mai mulţi bani. Nu luase în calcul furia unei vecine cu mai puţini bani.

Nu ştia dacă mama lui avea dreptate când povestea despre vremuri de demult, paşnice, în care săracii îşi acceptau soarta pe care zeii le-o scriseseră în frunte şi în schimb se purtau mai frumos unii cu alţii. Ştia doar că

Zehrunisa nu-şi dorea cu adevărat să se asemene şi să se adune cu alţi nefericiţi. Cunoscuse abjecţia, şi-o amintea cu groază, şi îşi creştea fiul pentru vremurile moderne ale concurenţei fără scrupule. În aceste vremuri, unii se ridicau şi alţii cădeau şi încă de când era mic îi dăduse de înţeles că el trebuia să se ridice. Pierduseră mult la inundaţiile din 2005, dar şi mulţi alţi locuitori din Annawadi pierduseră. Simţea că mama lui nu-l pregătise pentru acest sentiment, însingurarea.

Ce zi era? De când era aici? Era bătut şi telefoanele sunau în camera de alături, despre care Abdul ajunsese la concluzia că era un fel de centru de control, din cauza hârâielilor radio. Poliţiştii vorbeau toţi marathi, pe care el o înţelegea greu. Încercarea de a-i înţelege pe poliţişti era o preocupare în afară de grija firească produsă de faptul că era nevinovat şi bătut într-o celulă de închisoare.

Poliţiştii îl loviseră peste mâini, partea corpului cu care îşi câştiga pâinea. Mâinile mici, cu vene ieşite în afară, pete portocalii de rugină şi tăieturi vindecate nu suferiseră decât o singură dată grav – o spiţă de bicicletă pătrunsese adânc.

Mintea lui a făcut o pauză. Convorbirile telefonice din camera de alături s-au pierdut în depărtare. Abia mai târziu, când vocile au revenit, şi-a dat seama că unul dintre poliţişti vorbea despre el.

— Cei care au atacat-o pe schiloadă... Nu tatăl, băiatul... Nimeni nu bate pe nimeni, Asha... Nu, nici vorbă.

La telefon era Asha din Annawadi. Abdul s-a îngrozit. Pesemne că suna ca să-l bată mai tare, ca mama lui să se răzgândească şi să-i dea bani.

Poliţistul Thokale şi-a făcut apariţia în celula neoficială.

— Asha spune că băiatul ăsta n-a dat foc nimănui, nu face probleme în Annawadi, deci n-are rost să dăm în el, le-a spus colegilor cu curele.

Lui Abdul i s-a dat voie să se ridice și nici el, nici tatăl lui nu au mai fost loviți. Lui Abdul i-au dat jos și cătușele.

Abdul a încercat să înțeleagă acest răgaz. Rahul, fiul Ashei, era cel mai bun prieten al lui Mirchi. Poate că Rahul o convinsese pe mama lui să-l protejeze pe Abdul. Sau poate că Asha îl urmărise pe Abdul de-a lungul anilor cum sorta gunoiul pe maidan – văzuse că era un copil care muncea din greu, un ratat liniștit care nu merita să fie bătut.

Tatăl lui Abdul a nimerit-o mai bine. Totul fusese probabil o demonstrație făcută tatălui și fiului, de la care se aștepta să-i povestească Zehrunisei. Asha și Thokale lucrau adesea împreună. Acum Thokale își arăta puterea ca să se asigure că Abdul și tatăl lui nu aveau să fie grav răniți în custodia poliției - ce îi promisese Zehrunisei în schimbul banilor. În privința Ashei, demonstrația avea să dovedească familiei Husain că chiar *avea* relații la secția de poliție Sahar și să crească posibilitatea ca și ea să fie plătită.

Dar Karam nu avea de gând să-i explice rațiunile economice ale răgazului fiului său traumatizat. Și-a spus că era mai bine pentru băiat să creadă că cineva îi observase munca asiduă depusă pentru familie și se hotărâse să-l apere din bunătate.

LA AMURG, LA PATRU ZILE DUPĂ incidente, un fachir musulman a venit în Annawadi cu o mătură din pene de păun pentru a aduce binecuvântare și a goni duhurile rele. Fachirii veneau rar în Annawadi, pentru că în mahala erau prea puțini musulmani, adică oamenii cei mai dispuși să le plătească serviciile supranaturale. Sora lui Abdul, Kehkashan, a tresărit când l-a văzut pe bătrân. Mama ei, temându-se de ce ar fi putut să pățească o tânără frumoasă la secția de poliție, îl rugase pe polițistul Thokale să o ferească de arestare cât mai mult cu putință, dar acum

Kehkashan primise ordin să se predea. Își dorea cu disperare binecuvântarea unui fachir.

A scos o bancnotă de zece rupii din sân și a închis ochii în timp ce fachirul o atingea pe creștet cu mătura. A fost ușurată că nu a bătut-o cu mătura, așa cum făceau unii fachiri în timpul invocației *jhaad-phoonk*. Spera că motivul era că nu simțea duhuri necurate plutind deasupra ei, și că adoptase pur și simplu o tehnică modernă care să-l mulțumească pe client. În timp ce Kehkashan stătea nemișcată pentru a permite binecuvântării să îi pătrundă mai bine în trup, fachirul a mers mai departe până la ușa Fatimei.

Soțul Fatimei a dat buzna din colibă, cu ochii în flăcări.

— N-ai mâini? N-ai picioare? Vii la *mine* să cerșești? Pentru numele lui Dumnezeu! Câștigă-ți pâinea, muncește!

Fachirul a privit spre cer, a pus mâna pe firele aurii de zari din buzunarul kurtei și s-a îndepărtat.

Acum Kehkashan era tulburată.

— Allah! Cum să gonești un fachir, să fii blestemat de el?

Soțul Fatimei chemase nenorocirea asupra lui vorbindu-i astfel fachirului, iar nenorocirea care avea pesemne să se abată asupra lui avea să însemne și ruina familiei Husain.

— Ce a pățit omul acesta? a vrut să știe fachirul.

— Soția lui și-a dat foc, a spus Kehkashan cu voce scăzută.

— Și când a murit?

— Nu! Nu! a izbucnit Kehkashan. Roagă-te să trăiască, altfel va fi rău de noi.

Noori, fiica Fatimei, s-a sprijinit de Kehkashan. Fata se lipise de Kehkashan de când o văzuse pe mama ei arzând.

— Astăzi mă joc de-a băiatul, a spus Noori. Și vorbea ca un băiat.

— Ca sora mea Tabu, a răspuns Kehkashan distrată. Nu vrea să se îmbrace decât cu haine băiețești sau începe să plângă.

Kehkashan era hotărâtă să nu înceapă și ea să plângă.

— Adu-mi orezul să-l curăț, i-a spus lui Mirchi în timp ce se ridica și își alunga gândurile. Și cine e de rând la cișmea?

Fratele ei cel mai mic, Lallu, era suficient de mare ca să înjure ca mama lui:

— Dați-mi repede cina, crăpa-v-ar ochii!

Sora ei mică avea o criză pentru că nu-și primise partea de biscuiți Parle-G.

Când fachirul și-a terminat slujbele și a plecat din Annawadi, scena ce putea fi văzută prin ușa familiei Husain era un pic diferită de cea din spatele celorlalte uși pe unde trecuse. Pe când noaptea își arunca mantia peste mahala, unii își încropeau cina, alții se certau, alții erau consolați cu un sărut. A doua zi de dimineață, Fatima s-a întors acasă într-o cutie albă de metal.

O INFECȚIE O OMORÂSE. Un doctor a modificat dosarul pentru a scuti spitalul de orice răspundere. Arsurile care acopereau 35% din suprafața corpului Fatimei la internarea la Cooper s-au transformat în 95% la moartea ei – moarte sigură, un caz irecuperabil. „Formațiuni cu lichid galben-verzui cu miros greu peste toate arsurile", scria în certificatul de autopsie. „Congestie cerebrală, congestie pulmonară. Inima slabă." Dosarul Fatimei a fost legat cu o sfoară roșie și trimis la registratura morgii, unde câini vagabonzi dormeau printre mormanele de dosare de pe jos și prin fereastră se auzea cântecul păsărilor. Un stol de turturele pestrițe colonizase palmierul din față și guguitul unei păsări răspundea la chemarea alteia.

Fatima se micșorase din nou când murise – ocupa mai puțin de jumătate din cutie. Toți locuitorii din Annawadi au ieșit din case, ca atunci când arsese, dar de data aceasta privitorii au rămas la distanță. Mahalaua s-a liniștit și a devenit și mai tăcută când Zehrunisa și Kehkashan eu ieșit din colibă, cu capetele acoperite, ca să spele leșul.

Doar alte femei musulmane puteau să împlinească acest ritual esențial, spălarea păcatelor Fatimei. Orice-ar fi, spunea mereu Zehrunisa, musulmanii trebuie să fie alături la sărbători și în durere. Tradiția era să-i spună Fatimei că murise și urma să fie îngropată, deci femeile Husain au murmurat cuvintele în timp ce înmuiau bucăți de vată într-un vas cu apă și ulei camforat. Au luat un cearșaf de muselină albă și au început să spele trupul Fatimei. I-au spălat piciorul lung, apoi pe cel scurt, înaintând încet spre fața neagră lucioasă.

— Închideți-i gura, a spus cineva. Intră muștele.

Odată Fatima curățată și spălată de păcate, Kehkashan a închis cutia și a acoperit catafalcul cu cea mai bună plapumă de bumbac a familiei Husain, cea cu mici puncte albastre. Fatima avea să fie dusă acum la un loc de îngropăciune musulman aflat la un kilometru și jumătate depărtare, iar Kehkashan avea să se ducă la închisoare. Aveau să se formuleze acuzații, probabil în baza ultimei declarații a Fatimei conform căreia cei din familia Husain o bătuseră și o împinseseră să se automutileze, iar Abdul fusese cel mai violent. La secția de poliție, un polițist îi spusese Zehrunisei că avea să trebuiască să mai plătească cinci mii de rupii pentru a vedea actul de acuzare.

Zehrunisa s-a întors în coliba ei și a plâns, strângând în continuare în mână cârpa cu care o curățase pe vecină. Nu plângea soarta soțului, fiului și a fiicei ei sau din cauza mării de corupție pe care trebuia să plutească acum, sau din cauza unui sistem în care cei mai nenorociți încercau

să-i pedepsească pe cei cu un pic mai mult noroc adresându-se unui sistem de justiție atât de malefic încât îi distrugea pe toți. Plângea pentru partea practică – pierderea unei plăpumi frumoase, un dar de despărțire pentru o femeie care-și folosise propriul trup ca armă împotriva vecinilor.

Doar bărbații aveau voie să meargă la cimitirul musulman. Mirchi stătea lângă soțul Fatimei, care ținea unul dintre cei patru stâlpi ai catafalcului. Cutia de metal cu miros de camfor a pornit-o pe Șoseaua Aeroportului la ora de vârf.

Procesiunea de locuitori îndurerați ai mahalalei părea chiar mai mică decât era în comparație cu entuziasmul disproporționat al orașului din jurul aeroportului. Afișe imense anunțau lansarea apropiată a unei versiuni indiene a revistei *People*. Limuzine negre conduse de șoferi ieșeau de la hotelul Hyatt – participanții la o convenție farmaceutică făceau o pauză și vizitau orașul. La hotelul Leela, reprezentanții americani ai parcurilor tematice Universal erau optimiști în privința planurilor de divertisment pentru piața din India.

– Procentajul bogaților din India este mic, dar priviți cifrele absolute. Sunt destui cât să facem treaba asta să meargă. Și să nu aud de Disney – noi suntem cea mai bună marcă. Omul Păianjen, Răzbunarea Mumiei și acum avem rezultate bune și cu Harry Potter. Știu, mi se spune să mă duc la Disney World, să văd ce face rivalul, dar nu pot. Sunt prea competitiv – n-am de gând să-i dau concurenței niciun ban...

Cutia albă a traversat o intersecție aglomerată, a trecut de Școala Municipală Marol, printre aleile înguste ale mai multor mahalale, până când a ajuns la o moschee verde pătată de apă, la un arbore papaya și la un cimitir plin de porumbei.

Fatima a coborât în același pământ unde se afla fiica ei de doi ani care se înecase. După câteva zile, celelalte două fiice i-au fost încredințate surorii Paulette.

Soțul Fatimei își iubea fiicele și suferise când le trimisese la orfelinat. Dar muncea paisprezece ore pe zi la sortarea gunoiului și bețivii locali le tâlhăreau uneori pe fetițele rămase singure acasă în Annawadi.

Opt

STĂPÂNUL

ACUM TURNA, o ploaie apăsătoare. Pe înălțimile orașului lichid, bogații vorbeau despre aerul romantic al musonului: sex languros, terapie prin cumpărături și jalebi cald, la trecerea lui iulie spre august. În Annawadi, lacul cu apă de canalizare se târa ca o vietate. Bizonii de apă bolnavi adulmecau după mâncare prin mormane de gunoi ud, fără valoare, și căcau consecințele alegerilor greșite cu un debit pe care cișmelele de apă din Annawadi nu-l atinseseră niciodată. Oamenii, bolnavi și ei, își scuturau noroiul de pe picioare și spuneau:

– Mă arde stomacul, mă arde pieptul.

– Toate noaptea m-a durut piciorul, ba sus, ba jos.

Broaștele din lacul cu apă de canal cântau înțelegătoare, dar în case nu se auzea cântecul lor. Ploaia izbea acoperișurile de metal ca și cum zebrele din mahala ar fi gonit deasupra lor.

Cineva îi spusese odată lui Sunil că ploile spălau relele din oameni. Cu siguranță spălau dungile zebrelor. Timp de săptămâni întregi animalele s-au dovedit a fi mârțoage costelive și gălbejite, până când administratorul în declin, Robert, le-a împrospătat dungile negre cu vopsea de păr Garnier Nutrisse.

Circuitul gunoaielor era diminuat în timpul musonului în comparație cu celelalte anotimpuri, pentru că traficul pe aeroport scădea și proiectele de construcții se opreau. Terasa de beton a lui Sunil de deasupra râului Mithi era curățată de vânt și ploaie. Și-a găsit o mică mângâiere în spatele unuia dintre pereții care încadrau Șoseaua Aeroportului. Pe acest loc umed, plin de vegetație, au înflorit șase lotuși violeți. A ținut descoperirea secretă, pentru că se temea că alți băieți ar fi cules florile și ar fi încercat să le vândă.

Pe când Sunil umbla pe străzile din jurul lotușilor lui secreți, în căutare de șlapi stricați, sticle de plastic și alte lucruri care pluteau, trecea uneori pe lângă Zehrunisa Husain, care, în mod neobișnuit, purta burqa. Mergea nesigură, în încercarea de a se mișca prea repede prin bălțile noroioase care se formaseră pe stradă.

Alți gunoieri șopteau că vânduse camera din fund a colibei familiei ca să poată plăti un avocat. Sunil spera că ce făcea pentru Abdul avea să-l scape de detenție, pentru că Mirchi nu era bun de nimic ca înlocuitor al lui Abdul la cântar. Băiatul mai mic al familiei Husain nu cunoștea valoarea lucrurilor și când Sunil și ceilalți colectori de deșeuri încercau să-l ajute râdea de bubele lor.

Gunoierii țineau la bubele lor și la valoarea bunurilor pe care le vindeau. În consecință, afacerea concurentului familiei Husain, bărbatul tamilian cu salonul de jocuri video, creștea.

Zehrunisa își dădea seama că lipsa de experiență a lui Mirchi afecta afacerea, dar era prea ocupată cu dosarul penal ca să mai și negocieze cu gunoierii. Era prea ocupată cu îmbăierea sau hrănirea copiilor mici. Și acești copii au trecut în grija lui Mirchi, pentru că rudele în fața cărora trebuia Zehrunisa să facă temenele erau împrăștiate în mahalalele unui oraș devastat de ploaie:

— Vă rog mult să strângeți banii de cauțiune, ca să-i scot din închisoare pe soțul meu bolnav, pe fiul și pe fiica mea.

În fiecare colibă trebuia să asculte câte o oră de cuvinte de mângâiere și scuze, înainte de a pleca spre următoarea vizită umilitoare. O singură sesiune de cerșit fusese scurtă. Trebuise practic să înoate prin mahalaua Saki Naka îmbrăcată în blestemata de burqa, pentru a ajunge la coliba celei care avea să fie în curând fosta logodnică a lui Abdul. Tatăl fetei s-a uitat la ea de parcă și-ar fi petrecut dimineața la cârciuma locală și asta a fost tot.

Problema ei era că nu avea cele necesare pentru cauțiune. Cum nu știa să citească, Mirchi trecuse în revistă documentele oficiale pe care soțul ei le pusese într-o cutie de plastic gri alături de câteva poezii Iqbal și de un roman licențios de suspans în limba urdu. Mirchi scosese câte un document pentru fiecare dintre cele cinci proprietăți care formau averea familiei. Un căruț cu care tatăl lui putuse duce gunoi la centrele de reciclare, devenind astfel cumpărător al bunurilor gunoierilor. Coliba familiei, achiziționată de la un emigrant care renunțase la Mumbai. Depozitul de lângă colibă, datorită căruia familia nu era obligată să-și vândă bunurile când prețurile erau mici. Rabla cu trei roți și benă în care încăpeau mai multe decât în căruț. Avansul pentru terenul din Vasai. Pe aceste documente era doar numele lui Karam Husain.

— Mamă, stai liniștită. Îmi e bine aici, a mințit Kehkashan când mama ei s-a dus la aripa pentru femei a închisorii Byculla ca să-i explice de ce nu putea plăti cauțiunea.

Karam a fost mai puțin înțelegător când a ajuns la închisoarea Arthur Road, cel mai mare și mai cunoscut centru de detenție. Trebuise să stea la coadă patru ore ca să-l vadă și îi plătise pe paznici și pe polițiști mult înainte să intre pe poartă. În spatele porții erau de patru ori mai mulți deținuți decât permitea capacitatea oficială.

— Sunt disperat, i-a spus soțul ei.
În celula lui erau atâtea trupuri încât nimeni nu putea să stea întins. Nu putea respira din cauza înghesuielii. Nu putea să înghită mâncarea. A țipat la ea pentru că se luase la ceartă cu Fatima, apoi a țipat la ea să-l scoată de acolo. De parcă nu ar fi încercat. De parcă nu el ar fi fost idiotul care o amenințase pe Fatima cu bătaia. De parcă nu el ar fi fost cel care nu pusese numele soției lui pe documentele familiei.

La plecarea din închisoare fusese furioasă pe soțul ei, dar n-o ținuse mult. Închisoarea Arthur Road era un nume care-l îngrozea pe orice locuitor sensibil al Mumbaiului, și chiar și pe Zehrunisa, care în acel moment nu era tocmai sensibilă. Faptul că soțul ei bolnav avea să se bage într-o ceartă și să ajungă la Arthur Road, amenințat cu o pedeapsă de zece ani pentru crimă, era o eventualitate pentru care niciunul dintre ei nu fusese pregătit.

Într-o dimineață stătea în fața porții închisorii în mijlocul unei ploi torențiale pâcloase, cu Lallu înjurând pentru că burqa îl împiedica să ajungă la sânul ei. L-a mutat pe celălalt braț, ca să răspundă la telefonul mobil al soțului ei, care acum îi rămăsese ei: era polițistul Thokale, singurul ei aliat de la secția de poliție Sahar, mai furios decât Lallu. De unde auziseră oamenii din Annawadi că luase bani de la ea ca s-o ajute?

Și ce putea să-i spună Zehrunisa? Trăncănise cu toată lumea în timp ce rătăcea pe jumătate nebună în săptămânile scurse de la arestare. După ce-l auzise pe fiul cel mare țipând când era bătut la secția de poliție. După ce o văzuse pe blânda ei fiică escortată de polițiști la închisoare - clipă în care singurul cuvânt din mintea Zehrunisei era *qayamat,* sfârșitul lumii.

Nu mai putuse dormi după aceea. Nu putuse dormi înainte. Abia dacă știa în fața cărei închisori se afla în acea

dimineață. Odată cu ploaia se lăsase și o ceață albă șerpuitoare. Lallu spunea:

— Mânca-te-ar câinele ăla!

Băieți pe bicicletă goneau prin dreptul ei, le duceau prânzul angajaților din birouri. Ambulanța de Zi și Noapte Saifee părea să aibă pană de cauciuc.

Polițistul continua să urle în telefon.

— Da, dar nu, sa'ab, i-a spus lui Thokale, agitată. Sunt afară. Sunt la spital. Cine a spus asta? Nu, sa'ab, nu. Îți spun ei povestea asta mincinoasă, inventează, te întărâtă împotriva mea. Sunt la spital și mi-e foarte rău. Te rog, ascultă-mă: sunt așa de supărată cu fiul meu, cu fiica mea. Nu, domnule, îți sunt datoare. E nebun cine spune asta. Nu, domnule, n-am spus nimic.

La apus, când norii s-au umflat și cerul musonului s-a înfășurat în roșu, îngenunchea în fața secției de poliție și îi cerea iertare polițistului. Allah știa ce ar fi putut să-i facă un polițist furios familiei ei.

Până la proces mai puteau trece ani și cheltuise tot ce luase din vânzarea camerei din spate a colibei. Ce câștiga Mirchi din gunoi ajungea pentru hrană și cam atât. Să vândă și depozitul? Cu soțul ei în închisoare, ea lua hotărârile și toate alegerile pe care le făcuse păreau să fi fost greșite. Poate că, în ciuda celor pe care i le spunea mereu soțului ei, chiar *nu era* bună de nimic.

Ar fi trebuit s-o plătească pe Asha s-o liniștească pe Fatima în acea zi, la secția de poliție. Trebuia s-o fi plătit pe delegata specială executivă care susținea că avea controlul asupra declarațiilor martorilor. Ar fi trebuit să-și țină gura în privința banilor dați lui Thokale ca să pună capăt bătăilor și să amâne arestarea fiicei ei. Era sigură de o singură hotărâre, cea pe care o luase pentru Abdul.

POLIȚIA AVEA SĂ-L PUNĂ sub acuzare pe Abdul ca adult, pentru că arăta ca un adult și pentru că Zehrunisa

nu avea nicio dovadă a vârstei lui. Deci avea să fie trimis la închisoarea Arthur Road împreună cu tatăl lui.

Nici Zehrunisa nu știa câți ani avea Abdul. Șaptesprezece, așa spusese înainte de evenimente când o întreba lumea, dar poate că avea douăzeci și șapte. Nu stai să numeri anii unui copil când te lupți să nu moară de foame, așa cum făcuseră ea și multe alte mame din Annawadi când copii lor erau la începutul adolescenței.

Asha inventase zilele de naștere ale copiilor ei și acum le serba cu petreceri și tort. În ianuarie Manju împlinise a doua oară optsprezece ani – unul dintre tertipurile Ashei pentru a menține valoarea de mireasă a fiicei ei. Abdul nu ceruse niciodată o petrecere de ziua lui. Își dorea doar o zi și un an. Mama lui nu-i putea spune decât ce știa:

— Înainte să te naști, Saddam Hussein a omorât mulți oameni pe undeva. Poate cu un an înainte, poate cu doi, nu știu. O, mă loveai când erai în burta mea, mai rău decât toți frații și surorile tale mai târziu, și urlam așa de des că lumea a început să spună că am un alt Saddam în burtă. Când ai ieșit, erai foarte mic, ca un pui de șobolan, nu ca vreun Saddam. Și totuși ți-am ales un nume pașnic, pentru că ne temeam să nu fie adevărat ce spunea lumea. Abdul Hakim, cineva care-i vindecă pe alții doar înțelegându-i. Când ai mai crescut, am răsuflat ușurată că n-aveai nimic din Saddam.

Dacă Abdul ar fi semănat mai mult cu Saddam, nu i-ar fi pricinuit atâta groază ideea că avea să fie închis la Arthur Road alături de asasini plătiți, pedofili și șefi ai mafiei. Dar se temea că din cauza unei certe pe care ea o pornise avea să fie persecutat, poate violat la Arthur Road. Singurul mod în care putea preveni acest lucru era să plătească pe cineva să-i măsluiască niște acte, ca să se asigure că avea să fie pus sub acuzație ca minor.

A traversat maidanul până la proprietarul de bordel care de-a lungul anilor fusese acuzat de trafic de droguri, proxenetism, tâlhărie și cine știe câte și mai câte, dar nu fusese închis decât de două ori. Se gândea că trebuie el să știe ceva despre mita eficientă.

Proprietarul de bordel a recunoscut că era una dintre specialitățile lui și s-a arătat dornic să dea o mână de ajutor în schimbul unei remunerații. Însă actele legate de vârstă nu făceau parte din repertoriul lui.

Cine altcineva ar putea ști pe cine și cum să mituiești pentru un asemenea dosar? Bineînțeles: poliția de la Sahar. Și-a dat seama cu întârziere că un polițist îi făcea aluzii de câteva zile.

La sfatul lui și-a trimis banii la Școala Municipală Marol și în buzunarul polițistului. S-a întors acasă cu ce își dorea: o foaie matricolă falsă care dovedea că Abdul Hakim Husain, fost elev, avea șaisprezece ani. Fiul ei, care nu fusese aproape niciodată copil, avea acum să fie socotit unul de sistemul de justiție.

CENTRUL DE DETENȚIE PENTRU MINORI din Mumbai era la Dongri, un cartier aflat la douăzeci de kilometri spre sud de Annawadi. Pe prima porțiune a drumului, Abdul fusese înghesuit cu alți douăzeci de oameni într-o dubă de poliție. Dar după oprirea de la o instanță din Bandra, unde fusese înregistrat ca minor, ajunsese la Dongri cu taxiul, escortat doar de o femeie plictisită îmbrăcată în civil. Peste umărul ei putuse privi viața de seară a unui cartier musulman înfloritor de clasă mijlocie.

Pe ambele laturi ale unei moschei verde-închis magazinele erau pline de clienți, în ciuda ploii. Măcelar halal. Negustor musulman de mobilă. Farmacist Nazir. Spital Habib. Restaurante de gătit cu polonice atârnate de cârlige. Un restaurant cu ușa de un galben strălucitor.

Fanioane zdrențuite pe stâlpi cu reclame la cursuri pregătitoare și politicieni musulmani aspiranți. Un bărbat vânzând morişti la un stand, chiar înainte ca viața de stradă să dispară.

Ziduri imense de piatră umplute de muşchi încercuiau un bloc. În zidul din față era o singură poartă de fier. Poarta către centrul de detenție Dongri era ciudat de mică - de dimensiunea unui copil, presupunea Abdul.

Ar fi putut să fugă în loc să se aplece și să treacă prin ea; cea care-l escorta părea să aibă mintea în altă parte și abia îi simțea mâna care-o ținea pe a lui. Dar a trecut prin uşă şi a mers de-a lungul unui culoar întunecos cu un sanctuar hindus din lemn în perete. La capătul lui a avut surpriza să descopere o curte frumoasă cu un palmier.

Centrul pentru minori era o adunătură de clădiri elegante de gresie ridicate de britanici la începutul secolului al XIX-lea, cărora li se adăugau construcții mai noi, pe jumătate bungalou, pe jumătate depozit. Criminalii indieni și britanici erau spânzurați aici în perioada colonială și oasele lor erau îngrămădite în subsoluri, sau cel puțin așa i-au comunicat alți deținuți minori lui Abdul la sosire. Se spunea că duhurile morților ieșeau în fiecare noapte. Deși lui Abdul îi era la fel de frică de fantome ca celor mai mulți băieți din Annawadi, aceste relatări nu l-au tulburat. Teroarea venită din partea celor vii părea să-i fi atenuat teama de morți.

După ce i-au fost confiscate hainele, Abdul a primit o uniformă prea mare și a fost escortat până la una dintre clădirile asemănătoare cu un depozit, unde a fost închiat într-o încăpere ticsită de alți nou-sosiți. Ferestrele aveau obloanele trase, aerul era îmbâcsit de putoarea ieșită din guri și trupuri și după o oră Abdul se simțea atât de sufocat încât mintea a început să i-o ia razna. *Dacă mai stau aici, o să tai un copilaș în bucăți și o să-l mănânc.* Mai târziu a

fost uimit că i-a trecut așa ceva prin gând. Când în sfârșit s-au deschis ușile și au primit pâine prăjită, îi era prea rău ca să mănânce.

Apoi a mers la biroul directorului, pentru a fi înregistrat ca deținut minor. Aici, din fericire, ferestrele erau deschise și directorul chel, cu pieptul umflat, părea încordat, nu crud. Un ziar de mare tiraj, *The Times of India*, tocmai publicase un reportaj despre centrul de detenție cu titlul „Dongri e un iad". Activiștii pentru drepturile omului făcuseră investigații legate de copii fără chiloți care fuseseră obligați să bea apă din toalete. Condițiile se îmbunătățeau în grabă.

Abdul s-a așezat pe jos în fundul camerei cu alți băieți, așteptând ca directorul să-i strige numele și să-i introducă coordonatele într-un dosar maro. De-a lungul peretelui, în spatele directorului, erau portretele unor personalități indiene, iar din cinci chipuri Abdul era sigur de numele a trei. Gandhi, bineînțeles, deși în portret avea ochii mai agitați decât pe bancnote. Abdul știa despre acest Gandhi că îi păsase de săraci, că îi plăcuseră și musulmanii, și hindușii, că se luase de britanici și eliberase India. Abdul l-a recunoscut și pe Jawaharlal Nehru, întemeietorul Indiei independente, care era alb ca neaua și nu semăna cu niciun indian văzut de Abdul în realitate. Bhimrao Ambedkar era bărbatul cu cravată roșie și ochelari cu ramă neagră - cel care luptase pentru dreptul celor din castele de neatins de a fi socotiți oameni. În Annawadi, multe familii dalite aveau variante prăfuite ale acestui portret la intrarea în colibe.

Celelalte chipuri de pe perete îi erau la fel de necunoscute ca zeii și zeițele hinduse ale căror statui umpleau biroul directorului. S-a gândit că Mirchi ar fi fost în stare să recunoască toate personalitățile indiene. Era genul de

informație pe care o reținea un băiat suficient de norocos încât să meargă la școală.

Odată înregistrat, Abdul a fost dus la o baracă unde stătea întins cu alți 122 de băieți pe o podea rece de gresie. Printr-o fereastră se auzea zgomotul hotărât al obloanelor de fier; în cartierul din fața zidurilor de piatră, magazinele se închideau peste noapte. Trebuie să fi dormit, pentru că următoarele sunete percepute au fost chemările răsunătoare la rugăciune - azanul din zori al moscheilor din vecinătate. *Allah-u Akbar.* Dumnezeu e mare.

Tatăl lui Abdul era de părere că e necuviincios să te rogi la Allah când ești murdar, așa că Abdul își făcea rar naamazul.

— Și, chiar când mă rog, mă gândesc la muncă, îi mărturisise de curând lui Kehkashan.

Cu toate acestea, simțise mereu o alinare când îi auzea pe muezini chemându-i pe credincioși sau anunțând că la moschee erau copii pierduți în cămăși verzi care așteptau să fie recuperați. Își închipuia că, îngrijiți de oameni cu asemenea voci, toți copiii pierduți vor fi în siguranță.

În privința lui Allah însuși, Abdul își formase în timp o dovadă cu baze economice, de vreme ce existența lui nu i se dezvăluia printr-o puternică simțire lăuntrică. Vedea lucrurile astfel:

— Înțeleg lucrurile mai greu decât alții, dar mulți oameni deștepți cred în Allah - imamii, cei care strigă azanul, musulmanii bogați care fac milostenie. Oare oamenii ar depune acest efort și ar cheltui banii pentru un Dumnezeu care nu există? Asemenea oameni mari nu și-ar arunca rupiile pe geam.

Deci cu siguranță Allah exista și avea el un motiv pentru care Abdul fusese închis pentru o crimă pe care nu o comisese.

Un paznic ciupit de vărsat scula pe toată lumea, împărțea cârpe și găleți și îi așeza pe deținuți în fața unui rând lung de cișmele. Aici era apă mai multă decât în Annawadi și Abdul s-a simțit un pic mai bine după ce și-a spălat sudoarea care se strânsese în celula poliției. Dar în a doua dimineață petrecută la Dongri, când i s-a ordonat să facă o baie, s-a opus.

Nu văzuse niciun motiv să se spele zilnic în Annawadi, de vreme ce avea să se murdărească din nou din clipa în care se ștergea. Uneori era așa de îngălat încât mama lui îi flutura o cârpă în față:

– Prostule, e plăcut să fii spălat!

Poate era plăcut pentru alții. Lui, personal, ritualul băii nu i se părea doar fără rost, ci și amăgitor. Să te speli pentru o nouă zi, în care poate se va întâmpla ceva nou! I se părea mai bine să înceapă ziua cu înțelegerea faptului că avea să fie la fel de anostă ca zilele anterioare. Așa, erai scutit de dezamăgiri.

Abdul i-a comunicat paznicului că nu avea să facă baie. Paznicul a răspuns:

– Nu faci baie, nu mănânci de dimineață.

Asta era regula la Dongri. Abdul a hotărât să rabde de foame. Mai târziu toanele astea aveau să i se pară nesăbuite. Însă, de când arsese Fatima, fusese lipsit de toate punctele de reper cunoscute. Murdăria era rămășița unei existențe trecute de care trebuia să se agațe.

În a treia dimineață, paznicul i-a spus că, dacă nu face baie, va rata micul dejun *și* va fi dus în celula fără aer care-l făcuse să vrea să mănânce copii mici. A hotărât să accepte regulile privitoare la baie de la Dongri. În a patra dimineață avea genunchii și urechile și gâtul mai curate ca oricând. Mesele de dimineață primite în schimbul acestei capitulări eroice erau jalnice. Orez cu pietre. O pâine așa de rea încât dacă i-ar fi dat-o mama lui ar fi băgat-o în

buzunar până când ar fi putut să le-o strecoare porcilor. Cei mai mulți băieți din baraca lui erau musulmani - în India musulmanii erau majoritari în sistemul penal - și, când se așezau pe jos să mănânce, râdeau de mâncarea groaznică. Îi spuneau Căminului Copiilor căminul *chillar*, adică mărunțiș, monede fără valoare.

Dimineața baraca era descuiată și chillar-ul scos. În curte, băieților li se poruncea să alerge în cerc, apoi să cânte imnul, pe care-l cântau din toți rărunchii. Apoi erau trimiși înapoi în baracă, unde stăteau pe jos și nu făceau nimic. În biroul directorului era afișat ostentativ un orar zilnic de activități de învățământ și vocaționale. Pe Abdul nu-l deranja discrepanța. Orice i s-ar fi întâmplat - sau nu i s-ar fi întâmplat - la Dongri, era în mai mare siguranță decât la închisoarea Arthur Road.

Ceilalți deținuți își petreceau timpul spunând povești și dându-și unul altuia sfaturi legate de situația lor. O povață revenea mereu:

— Spune că ai făcut ce spun ei că ai făcut și or să-ți dea drumul.

Avocații care veneau din când în când le spuneau același lucru celor de care se ocupau. Recunoaște, cazul va fi închis și o să poți să te duci acasă.

Abdul își dorea atât de tare să meargă acasă încât s-a gândit să spună că o bătuse pe Fatima înainte să se sinucidă. Încă i se părea ciudat să se gândească la ea ca la o moartă, pentru că în Annawadi nu o socotise cu totul vie. Ca mulți dintre vecinii lui, îi evaluase stricăciunile fizice și emoționale și o plasase nepăsător într-un plan redus al existenței. Dar, după cum aflase la secția de poliție, una era să fii stricat, cu totul altceva să fii mort.

Într-o noapte, în baracă, un băiat de șaisprezece ani le-a mărturisit celorlalți că-l înjunghiase pe tatăl lui. Fusese o chestiune de onoare, a spus, după ce tatăl lui o

sugrumase pe mama lui. Însă poliția dădea vina pe el pentru ambele crime.

Pentru Abdul părea un scenariu de film. Pentru ceilalți deținuți vinovăția sau nevinovăția băiatului era mai puțin interesantă decât faptul că susținea că familia lui era bogată - avea douăzeci și cinci de *lakh*, adică cincizeci și șase de mii de dolari, în bancă.

— Deci acum, că părinții tăi sunt morți, ești bogat, i-a atras atenția un băiat ucigașului de tată.

Chiar după ce le-a explicat că o condamnare pentru două crime avea să stea în calea moștenirii, ceilalți copii au continuat să vorbească fără întrerupere despre mașinile și hainele pe care putea să și le cumpere.

Mulți dintre copii fuseseră reținuți pentru că fuseseră prinși la muncă. În general era ilegal să-i pui pe copii să muncească încă de când era Abdul mic, dar acum, din când în când, legea era aplicată.

Doi băieți care păreau să aibă șapte ani fuseseră înhățați în timp ce ștergeau podelele într-un hotel ieftin. Îi aminteau lui Abdul de frații lui mai mici și se emoționa în preajma lor. Nu înțelegea de ce îi luase statul de la părinții lor. Nu le ajungea că erau așa de săraci încât trebuiau să muncească de mici?

Abdul fusese tăcut în primele zile petrecute la Dongri, conștient de neîndemânarea sa în arta conversației, dar arestarea băieților de șapte ani l-a pus pe jar.

– Ce rost are să-i țină aici? a izbucnit într-o zi. Uită-te la chipurile lor. Au atâta poftă de viață că or să dărâme zidurile închisorii. Cei din guvern ar trebui să-i lase să muncească, să fie liberi.

Abia în captivitate îi trecuse prin gând că munca grea dintr-o fundătură ca Annawadi putea fi socotită libertate. S-a bucurat că băieții din alte fundături erau de acord.

În timp ce Abdul cânta imnul într-o dimineață, o tânără femeie tamiliană și-a lăsat fiul de doi ani în fața biroului directorului, pentru că nu-și permitea să-l mai țină. Lui Abdul îi era greu să o privească – cu fața umflată de durere. Nu era compătimitor de fel. Văzuse lucruri mai rele în Annawadi, dar nu-și dăduse seama, copleșit cum era de propria muncă și de propriile griji.

Când era mic, coliba familiei se prăbușise și-i rănise pe toți în afară de Abdul. Mama lui spunea mereu că egoismul îl salvase. Prăjise o frunză cărnoasă la cină și când tatăl lui îi mușcase din porție, Abdul se speriase. Fugise din colibă cu ce-i mai rămăsese din frunză chiar înainte ca pereții să se surpe.

În captivitate nu era nimic de protejat – nimic de vândut, de cumpărat sau de sortat. Mai târziu și-a dat seama că a fost prima perioadă de odihnă mai lungă din viața lui și că, în timpul ei, în inima lui se petrecuse ceva.

Într-o dimineață el și alți deținuți fuseseră duși la un mic spital din subordinea poliției, unde un doctor fusese însărcinat să verifice vârstele unor presupuși minori. Un control medico-legal avea să lămurească lucrurile și cei de peste optsprezece ani aveau să fie trimiși la Arthur Road.

În salonul de consultații, Abdul a fost cântărit de o asistentă: 49 de kilograme. A fost măsurat: 1,55 m. A fost întins gol pe o masă și părul pubian i-a fost declarat normal, părul facial în categoria „sub-adult", iar o cicatrice ieșită în evidență deasupra sprâncenei drepte a fost înscrisă în dosar. Apoi în cameră a intrat un doctor cu rezultatul examinării medico-legale. Abdul avea șaptesprezece ani, dacă plătea două mii de rupii, și douăzeci, dacă nu.

Abdul s-a ridicat în picioare, furios. Nu avea două mii de rupii și ce-i venise doctorului ăstuia bogat, să-i ceară unui băiat arestat bani? Doctorul a ridicat mâinile, abătut.

— Da, e o prostie să cerem bani de la băieți săraci ca tine, dar guvernul nu ne plătește îndeajuns cât să ne creștem copiii. Suntem obligați să luăm mită, să fim *kamina*.

I-a zâmbit lui Abdul:

— În zilele noastre am face aproape orice pentru bani.

Abdul nu și-a putut reprima mila pentru acest doctor prietenos, mai ales după ce tipul s-a înmuiat și a declarat că are 17 ani. Peste câteva zile Abdul avea chiar să-și facă griji pentru un polițist din Mumbai.

Un polițist supraponderal, care adusese un grup de copii la casă, a început să-i povestească unuia dintre paznici despre problemele lui cu inima.

— Zici că ți-ar plăcea să fii copoi, dar nu-i așa, te ucide, a spus polițistul ștergându-și fruntea.

Apoi a povestit despre alt polițist cu o problemă la plămâni și despre unul care avea cancer și despre alții bolnavi de stres și despre cum niciunul dintre ei nu câștiga cât să-și permită un doctor decent. Înainte, Abdul nu-i vedea pe polițiști ca pe oameni cu inimă și plămâni care-și făceau griji din cauza banilor sau a sănătății. Lumea părea plină de oameni cărora le mergea la fel de rău ca lui și asta l-a făcut să se simtă mai puțin singur.

Într-o după-amiază, băieții de la Dongri au aflat cu surprindere că aveau treabă, poate pentru că tot apăreau tipi cu drepturile omului cu carnețele după ei. Șaizeci de nou-sosiți au fost adunați într-o cameră de beton cu tablă și un afiș care avertiza împotriva pericolelor fumatului și li s-a spus să aștepte profesorul – un individ căruia i se spunea cu entuziasm Maestrul.

Când Maestrul și-a făcut apariția, Abdul a fost un pic dezamăgit. Tipul nu era atât de impunător pe cât părea după titlu. Era un hindus mic și îndesat, între două vârste, cu părul pieptănat în sus, ochi apoși roz care îi aminteau

lui Abdul de ai mamei lui și pantaloni care lăsau să se vadă ciorapii lungi. Dar apoi Maestrul a început să vorbească.

A început cu o poveste despre un băiat care nu ascultase de părinții lui și ajunsese la închisoarea Arthur Road. În timp ce enumera lucrurile cumplite pe care le pățise în închisoare băiatul, ochii Maestrului s-au umplut de lacrimi. Abia a reușit să descrie totul în detaliu, era foarte tragic. Apoi a vorbit despre alți băieți: băieți care nu respectau legea, băieți care îi chinuiau pe alții, băieți ca cei pe care îi vedea aici.

— Dacă ați fi fost băieții mei... n-o să vă mint. V-aș fi dat afară de mult, a spus Maestrul.

Apoi a plâns pentru viitorul lor, pe care parcă l-ar fi putut prevedea.

Câțiva băieți din cameră, băieți aleși pe sprânceană, aveau să își revizuiască atitudinea și să trăiască admirabil, a spus Maestrul. Dar viața avea să fie cumplită pentru ceilalți băieți, care aveau să meargă mai departe pe căi rele. Familiile dezgustate aveau să renunțe la a-i vizita în închisoare și, la ieșire, bătrâni, terminați, aveau să moară în stradă, neiubiți.

Maestrul a plâns pentru părinții care-și băteau copiii în loc să-și facă timp să stea de vorbă cu ei. În mod ciudat, a plâns și din cauză că divorțase și soția lui fusese o ticăloasă cu mama lui și la partaj pierduse o mașină mare. S-a înveselit când a vorbit despre noua lui prietenă drăguță.

De fiecare dată când bărbatul plângea, fie că era din cauză că-și pierduse mașina sau pentru soarta deținuților de la Dongri, băieții începeau și ei să plângă. Abdul nu lăcrimase atâta în viața lui. Lacrimile nu erau ca cele pe care le vărsase după ce-l bătuse poliția din Sahar. Erau lacrimi de inspirație. Nu întâlnise niciodată un om atât de fin și de onest ca acest Maestru.

Abdul șovăia să spună ce simțea când îl asculta, pentru că putea fi interpretat greșit. Dar sentimentul pe care-l nutrea pentru Maestru era puternic. Acest bărbat îi dăduse ocazia să devină elev.

Nu un elev strălucit. Nu pricepea prea bine mitul hindus despre regele Shibi care i-a oferit unui vultur propriul lui trup și care părea să semene cu o poveste pe care i-o spunea tatăl lui când făcea prostii, despre un alt rege și copiii lui nemernici și despre o maimuță. Dar povestea tatălui său îl făcuse să se simtă vinovat. Cuvintele Maestrului dezvăluiau o cale virtuoasă. Fii generos și nobil. Dăruiește-ți trupul, acceptă să fii mâncat de vulturii lumii și la vremea potrivită ți se va face dreptate. Era un drum greu prin viață, dar pe Abdul îl atrăgea finalul fericit.

Conform propriei evaluări, fusese virtuos într-un fel. Rezistase ispitelor Eraz-ex, rachiului desi, vizitelor la bordel sau altor diversiuni despre care simțea că i-ar fi afectat vigilența și puterea de muncă. Refuza să-i încurajeze pe ceilalți băieți să fure lucruri, chiar dacă asta însemna să piardă în fața proprietarului tamilian al salonului de jocuri, care își sporea profitul împrumutând instrumente de tăiat sârma. Abdul nu se bătea niciodată, mințea doar din când în când și spunea rar cu voce tare că-i poartă pică tatălui său. Dar ar fi putut să fie mai bun și mai cinstit. Încă putea.

Avea să refuze categoric să cumpere orice despre care credea că ar fi furat, chiar dacă era doar gunoi furat. Nu avea să recunoască un lucru pe care nu i-l făcuse Fatimei, nici dacă-l scotea de la Dongri, chiar dacă venitul familiei lui era afectat în absența lui.

Pentru familie, ceea ce contase fusese capacitatea fizică a lui Abdul. Era calul de povară și principiile lui morale nu interesau pe nimeni. Nici măcar nu era sigur că *avea*

principii morale. Dar, când Maestrul vorbea despre *taufeez* și *izzat*, cinste și onoare, lui Abdul i se părea că privirea lui trecuse peste rândurile de capete și se oprise doar la el. Nu era prea târziu, la șaptesprezece ani sau câți o fi avut, să se opună influenței corupătoare a lumii și a firii lui. Un băiat stângaci, neînvățat, putea totuși să fie drept: avea de gând să-și amintească acest lucru sau orice alt adevăr rostit de Maestru.

partea a III-a

un pic de sălbăticie

N-o să vinzi nimic dacă vorbești despre moarte.

– Manju Waghekar

ÎN IULIE, CÂND ASHA și familia ei s-au dat jos din tren după o călătorie de treisprezece ore spre nord, în regiunea Vidarbha din Maharashtra, rudele lor din sat le-au studiat chipurile pe care au găsit dovezi ale traiului bun din mahalalele Mumbaiului.

– Sunteți toți mai albi decât când erați mici, a observat un văr al lui Manju, Rahul și Ganesh. Netezi. *Chikna.* Înainte erați foarte negri și timizi.

Ca să o privească îndeaproape pe Asha, femeile mai în vârstă trebuiau să întindă gâtul, căci aveau trupuri cocoșate de zecile de ani de munci agricole. Străbunica Ashei mergea în patru labe. Privind-o pe bătrâna încărcată de ani, Asha stătea dreaptă ca bradul. Se simțea ca o soție de uriaș întoarsă acasă.

În Annawadi plângea de mama focului când pe canalele în limba marathi erau difuzate filme cu viața la sat. Chiar și cea mai banală poveste despre inundații și foamete o ducea înapoi la începuturile ei, când lucra pământul îndărătnic din Vidarbha. Când le povestea uneori copiilor din amintirile ei, păstra tonalitatea absurdă: o variantă agitată, aflată la vârsta adolescenței a Mamei India, care trăgea singură la plug după ce muriseră boii. Femeile din sat și-o aminteau cu respect pe Asha din acele vremuri.

Ieșea în evidență prin capacitatea de a munci ca un catâr chiar când nu mânca mai multe zile.

— Era slabă ca un țâr și pe jumătate moartă de foame când lucram la portocali, le-a șoptit una dintre rudele ei celorlalți. Acum n-ai spune asta. E plinuță și, la cum vorbește, ai spune că n-a umblat niciodată prin noroi.

Asha se bucura că era subiectul pălăvrăgelilor admirative și că scăpase de necazurile din Annawadi. Venise acasă ca să-și negocieze frumoasa fiică și propria ei prosperitate relativă printre oamenii din casta ei de fermieri, kunbi. Soțul ei, Mahadeo, avea să joace rolul de om treaz; ea avea să joace rolul de soție supusă; Manju avea să-și joace propriul rol; și cererile în căsătorie aveau să curgă cu siguranță, în ciuda pretextului vizitei.

Acest pretext era o nuntă austeră în familie: fără muzică, fără dans, fără jalebi. Mirele, un nepot al lui Mahadeo, purta încă doliu după fratele lui mai mare care murise de SIDA la puțin timp după ce-și infectase soția. Boala făcea ravagii în Vidarbha și toată lumea nega acest lucru. Dacă ar fi ieșit vorba că una dintre rudele lui Manju murise de ea, i-ar fi diminuat valoarea ca mireasă. Dar sătenii nu erau prea interesați de moartea tânărului, nici de văduva ascunsă în timpul festivităților, nici măcar de poveștile despre oraș ale Ashei. Țăranii priveau mereu spre cer.

Răgazul dintre ploi, cum i se spunea în Annawadi, avea un alt nume la țară: secetă. În iunie plouase puțin și milioane de răsaduri de bumbac plantate cu o lună mai devreme se uscaseră. Sătenii plătiseră mult pentru semințe: erau dintre cele modificate genetic, numite „hibrizi", concepute teoretic pentru clima schimbătoare din Vidarbha. Acum trebuiau semănate alte semințe și făcute alte împrumuturi pentru a le plăti.

Unii kunbi spuneau că iulie e luna când zeii dorm. Rudele Ashei sperau că zeii își schimbaseră programul anul acesta și stăteau treji și noaptea, îngrijorați.

În cele două decenii de când Asha și soțul ei plecaseră din satele lor, aflate la treizeci de kilometri distanță între ele, multe se schimbaseră în bine. Unele case erau mai mari și mai trainice, datorită banilor trimiși acasă de cei plecați la oraş. Banul public modificase la rândul său peisajul: printre fermele dezafectate erau răspândite școli, colegii și birouri guvernamentale elegante, cu peluza tunsă la fel ca la hotelul Hyatt de pe Șoseaua Aeroportului. Guvernul construise și mai multe instalații de apă, dar acestea nu reușeau să compenseze declinul sistemelor de irigare naturală din Vidarbha. Ploile rare și sifonarea ilegală epuizau resursele de apă; pâraiele secau; râurile își inversau cursurile. Odată cu moartea peștilor și eșecul recoltelor, cămătarii au devenit conducătorii neoficiali ai satelor.

Rușinați și îndatorați, unii agricultori se sinucideau - o poveste veche, tipică pentru filmele în limba marathi. Dar filmul încă rula. În noul secol, guvernul număra o medie de o mie de sinucideri pe an între agricultorii din Vidarbha; activiștii numărau mult mai multe. Indiferent de număr, sinuciderile transformaseră regiunea în simbolul internațional pentru disperarea provocată de sărăcia din India rurală.

Paginile care strângeau praf în arhivele birocrației din Vidarbha arătau că metodele moderne de sinucidere - în special ingerarea de pesticide - înlocuiseră autosacrificarea. Pe mii de pagini mucegăite, rudele descriau suferința celor dragi.

Anul trecut recolta s-a stricat. Nu a putut să-și restituie împrumutul. Apoi a luat foc coliba. Toate semințele au ars - floarea-soarelui, grâu, distruse toate. Nu-și permitea să-și însoare al doilea fiu și lumea tot întreba când o să fie nunta...

Avea o familie foarte mare și după ce s-a uitat peste documentele de la bancă s-a tulburat și a băut insecticid. Împrumutul era foarte mare și nu știa cum să-l plătească.

Era încet, nu-l ducea prea mult capul, și lucra la câmp, apoi a făcut împrumuturi ca să-și mărite fata și s-a simțit prins în cursă.

A spus: „Tată, dacă nu-mi iei telefon mobil, mă sinucid", apoi s-a dus și a băut otrava.

Prim-ministrul Manmohan Singh venise de la Delhi ca să-și exprime îngrijorarea pentru greutățile fermierilor și hotărârea guvernului central de a le ușura. Familiile unora dintre sinucigașii îndatorați aveau să primească compensații de la guvern și începuse un program pentru restructurarea datoriilor și renunțarea la dobânzi pentru agricultorii care se împrumutaseră de la bănci în loc de cămătari. O schemă națională cuprinzătoare pentru a crește veniturile din mediul rural care le garanta sătenilor șomeri o sută de zile pe an de muncă subvenționată era de asemenea în desfășurare. Una dintre speranțele guvernului era să-i împiedice pe săteni să-și abandoneze fermele și să inunde în continuare orașe ca Mumbaiul, dar rudele Ashei nu știau nimic despre aceste mult lăudate programe de ajutor.

Printre indienii puternici, distribuirea oportunităților era în general un schimb cu circuit închis. În alte părți, în acea vară, licențe publice de telefonie care valorau echivalentul a zeci de miliarde de dolari erau vândute pe sub masă corporației care oferea cel mai mult; fondurile publice destinate construirii unor săli de sport de clasă mondială pentru Jocurile Commonwealth-ului din 2010 erau redirecționate către particulari; cei care se opuneau în parlament viitorului tratat nuclear crucial între India și Statele Unite erau îmblânziți de valize cu bani; și averile celor mai bogați o sută de indieni însumau un sfert din PIB.

Pe o fâșie împădurită din Vidarbha, la est de locul unde copilăriseră Asha și soțul ei, mulți cetățeni nu mai credeau

în promisiunile de viață mai bună ale guvernului. Cu pământul și îndeletnicirile istorice răpite de marile corporații și de proiectele de modernizare ale guvernului, contribuiseră la renașterea unei mișcări vechi de patruzeci de ani de revoluționari maoiști. Cu mine de teren, lansatoare de rachete, grenade și puști îndreptate împotriva capitalismului și a statului indian, gherilele acționau acum în aproape o treime dintre cele 627 de districte din India, inclusiv într-o zonă subdezvoltată din India centrală și de est cunoscută sub numele de „Centura Roșie". Vara aceasta maoiștii fuseseră deosebit de productivi în statul Orissa. Scufundaseră un vas cu militari, omorând treizeci și opt dintre aceștia, și bombardaseră o dubă de poliție, ucigând alți douăzeci și unu de oameni.

Totuși în cele mai multe sate oamenii nu vorbeau încă despre revoluție. Așteptau să vadă dacă îmbunătățirile infrastructurii și tehnologiei agricole aveau să le schimbe perspectivele. Anul acesta, pe când lucra în câmpurile de bumbac și soia, Anil, vărul de șaptesprezece ani al lui Manju, ducea în spate un produs al acestor schimbări: o canistră grea de metal plină de pesticid Dow.

Câmpurile pe care lucra erau ale unui politician bogat care le plătea lucrătorilor o mie de rupii, adică douăzeci și unu de dolari, pe lună. În timp ce recolta și profitul politicianului sporeau datorită noilor chimicale, sarcina lucrătorilor, niciodată ușoară, devenea extrem de grea din cauza greutății canistrelor și a inhalațiilor toxice. Cu puțin timp în urmă, la sfârșitul unei zile de lucru, unul dintre colegii lui Anil își lăsase jos canistra, se urcase într-un copac de lângă o fermă și se spânzurase. Familia lui nu primise nicio compensație de la guvern.

Noaptea, Anil avea multe discuții imaginare cu politicianul pentru care lucra, în care îi spunea cu blândețe că munca mai grea ar trebui răsplătită un pic mai bine. Însă

un lucrător care se plângea era ușor de înlocuit. Anil își ținea gândurile pentru el, inclusiv pe cele sinucigașe.

Încearcă-ți norocul în Annawadi, îi sugerase Asha cu un an înainte, așa că Anil devenise unul dintre cei aproape cinci sute de mii de indieni de la sate care veneau anual în Mumbai. În zori se ducea cu alți oameni în căutare de lucru la Marol Naka, o intersecție din apropiere de aeroport unde șefii de șantier veneau cu camioanele să caute zilieri. În fiecare dimineață o mie de femei și de bărbați șomeri veneau la această intersecție; câteva sute erau aleși să lucreze. Anil nu știa că speranța de viață în Mumbai era cu șapte ani mai scăzută decât media națională. Știa doar că la intersecție, când încerca în zadar să concureze cu toți ceilalți imigranți, se simțea de parcă ar fi avut pieptul plin de paie. După o lună de eșecuri se dusese acasă.

— Oamenii au râs când m-au văzut, i-a spus acum lui Manju. Le spusesem că o să câștig bani și o să văd orașul și n-am făcut nici una, nici alta. Singurul lucru deosebit pe care l-am văzut au fost avioanele.

În noaptea dinaintea nunții, Manju, în calitatea dată de faptul că era cea mai mare dintre fetele generației ei, a dus un vas cu grâne prin sat până la templu, unde aveau să fie spuse rugăciuni pentru mire și mireasă. Îmbrăcată într-o tunică de șifon de culoarea piersicii, cu paiete, de care mătușa ei de la oraș se săturase, a condus o paradă de rude și vecini pe drumuri nepavate, pline de măgari în căutare de hrană. A trecut de niște case de chirpici vopsite într-o nuanță de verde ce nu mai exista pe câmp și a luat-o în sus pe o potecă abruptă către templul lui Hanuman, zeul-maimuță.

Mai devreme îl dăduse pe mire pe față cu pudră și-i dăduse sclipici pe la ochi cu o perie de dinți. Dar chiar și în templul întunecat, fără lumină electrică, simțea cum ochii oamenilor erau ațintiți spre ea, nu spre mirele boit.

O fată de la oraș, elevă de colegiu, era ca un foc de artificii pentru sat. Dar pe care dintre bărbații kunbi avea să-l aleagă Asha ca soț? Unii dintre ei avea s-o socotească pe Manju prea învățată ca să fie supusă; alții erau prea săraci ca să slujească intereselor mamei sale.

Manju nu a reușit să urmărească mișcările Ashei la nunta mohorâtă de a doua zi, dar la puțin timp un tânăr soldat a apărut la ușa casei unde stătea familia. Asha a ieșit să stea de vorbă cu el între patru ochi. Din când în când Manju auzea râsul răgușit al mamei ei.

Cu puțin timp în urmă, în Annawadi, Manju văzuse cum negociase Asha o căsătorie între o fată sfioasă din vecini și un băiat din altă mahala. Manju se bucurase de ocazia de a trage cu ochiul la tipul de negociere care avea să-i hotărască într-o zi viitorul. Lucrurile păruseră să meargă bine până când fata ridicase capul. „Nu-i frumoasă!", obiectase familia băiatului și îi reproșase Ashei că o făcuse să-și piardă timpul.

Pragmatismul aspru al acelei după-amiezi o pregătise pe Manju, deci, când Asha a strigat-o să aducă ceaiul, și-a netezit părul, a plecat ochii și a încercat să-și stăpânească inima. Soldatul a luat ceașca, s-a uitat prelung la ea și a spus:

– Nu sta la soare – o să te înnegrești.

Nu arăta rău, în ciuda mustății, și ochii lui Manju nu erau atât de plecați încât să nu-i observe pe ai lui alunecând de-a lungul trupului ei. A simțit ca o atingere. Uneori o tulbura cât de mult își dorea să fie dorită; se simțea aproape pregătită pentru căsătorie, pentru sex. Dar, dacă Asha aranja vreo căsătorie care s-o condamne la viața din Vidarbha, Manju hotărâse să fugă.

Cu o seară înainte de întoarcerea familiei în Annawadi, Anil le-a povestit verilor săi un vis. Fugea de la fermă și Manju, Rahul și Ganesh alergau cu el.

— O ştergeam cu toţii şi mamele noastre erau furioase. Spuneau „Dacă plecaţi, n-o să vă mai primim înapoi". Şi noi spuneam: „Nu ne chemaţi înapoi! Nu vrem să ne întoarcem! Ne ducem într-un loc mai bun!". Râdeam de ne prăpădeam în timp ce alergam.

ODATĂ ÎNTOARSĂ LA ANNAWADI, Asha şi-a scos drama sordidă a Fatimei din minte şi i-a închis uşa agitatei Zehrunisa. Voia să dedice restul anotimpului musonului rezolvării propriilor probleme. În primul rând trebuia să se înscrie la câteva cursuri la colegiu, altfel şi-ar fi pierdut slujba cu jumătate de normă de educatoare la grădiniţa Şcolii Municipale Marol. Guvernul regiunii Maharashtra încerca să crească nivelul şcolilor şi unii dintre profesori erau somaţi să arate că încearcă să înveţe la rândul lor. Din fericire, profesorul Ashei de la Universitatea Deschisă Yashawantrao Chavan îi asigurase pe profesorii din clasa lui că avea să le dea răspunsurile la lucrări şi examene.

Dar Asha voia să fie politician, nu educatoare prost plătită. Pentru a-şi atinge acest scop, era de părere că avea să trebuiască să lase în urmă obiceiurile de mahala, aşa cum le lăsase pe cele din sat. Era o a doua migraţie - de clasă. Cheia succesului, i-a spus lui Manju, este „să-i studiezi pe oamenii de calitate. Vezi cum trăiesc, cum merg, ce fac. Apoi faci şi tu acelaşi lucru".

Asha o învăţase pe fiica ei să se socotească diferită de ceilalţi copii din Annawadi, superioară chiar şi fraţilor ei. La paisprezece ani, Ganesh era blând şi şovăielnic, în timp ce Rahul, cu toată încrederea pe care o avea în el, era lipsit de ambiţii. Renunţase la slujba de la hotel şi era perfect mulţumit cu noul serviciu temporar, debarasator de mese la o cantină pentru angajaţii aeroportului. Asha îşi vedea din ce în ce mai mult soţul în băieţi. După ce i-a învăţat ce a crezut că-şi pot însuşi - erau acum unii dintre cei mai

rapizi tăietori de ceapă masculini din Annawadi – i-a lăsat în pace. Doar ea și Manju păreau capabile să facă planurile inteligente care să le introducă în clasa mijlocie în expansiune din India.

Asha își amintea cum fusese când vecinii aflaseră că primise un post la grădiniță, deși avea doar șapte clase. Îi spuneau în batjocură „Profesoara". Însă cu timpul numele rămăsese și ironia dispăruse. Tot așa puteai să te porți ca un locuitor al orașului de sus, să înduri comentariile răutăcioase și să devii unul. Era o altă formă a învățatului pe de rost de la școala lui Manju.

– Și nu te teme să vorbești direct cu oamenii din înalta societate. Unii dintre ei sunt foarte cumsecade, îți vor răspunde, a învățat-o Asha pe fiica ei. Întreabă-i cum să arăți mai bine, ascultă-le sfaturile.

De curând, Asha îl rugase pe un membru Shiv Sena să-i analizeze critic imaginea.

– Spune să nu porți pantof cu toc dacă ești înaltă, pentru că te fac să arăți mai ieftin, i-a povestit lui Manju. Nu ieși în rochie de casă. Pune-ți mai bine un sari pe tine. Poartă-ți mangalsutra* pe un lanț lung, nu pe unul scurt. Nu arăta că ești îngrijorată, chiar dacă ești – nimeni n-are chef să-ți vadă cutele pe față. Și nu umbla cu oameni care arată mai rău decât tine.

Membrul Shiv Sena fusese un pic grosolan când îi dăduse acest ultim sfat. Mergea cu el într-o seară acasă la Delegat, iar el îi spusese:

– Eu arăt bine, tu arăți prost și urâțenia ta mă afectează și pe mine.

Manju a venit cu câteva informații suplimentare de la colegiu: cercei mari, care atârnă, clasa de jos; inele mici în

* Colier indian pe care bărbatul îl pune în jurul gâtului miresei și prin care aceasta se va identifica din acel moment cu o femeie măritată.

urechi, clasa superioară. Femeile din înalta societate poartă și ele blugi, i-a spus mamei ei, care în consecință a aprobat o pereche de evazați. Într-o zi, uitându-se în oglindă la cum se potriveau blugii cu tunica de culoarea piersicii la mâna a doua, cu paiete, Manju și-a spus cu voce tare:

— Efectul Marquee.

Învățase termenul la ora de informatică, în timp ce lucra în Photoshop.

Efectul Marquee s-a diminuat un pic când sora Ashei le-a tuns pe mamă și pe fiică cu breton în șuvițe. Din cauza umidității, șuvițele se ridicau și se încrețeau. Dar era plăcut să-ți petreci anotimpul musonului devenind mai modern. Simțind că mama ei o trata deodată de pe picior de egalitate, Manju a deschis un nou subiect: că mulți oameni din înalta societate se căsătoreau în afara propriei caste cu parteneri pe care ei, și nu părinții lor, îi alegeau.

— Toți bogații gândesc așa, a spus Manju.

Asha nu voia să urce chiar atât de sus în societate.

Ashei îi plăcuse soldatul din Vidarbha, care venea dintr-o familie destul de înstărită, dar soțul ei se opusese logodnei pe motivul incredibil că cei din armată erau de cele mai multe ori bețivi ca el. În Annawadi, sora Paulette o vizitase de două ori ca pețitoare în numele altui potențial mire, un bărbat de vârstă mijlocie care trăia în Mauritius.

— E fratele meu, spusese călugărița, clipind des.

Asha bănuia că sora Paulette lucra pentru un comision. Și Asha făcea același lucru, într-un fel.

Cei mai mulți locuitori din Annawadi socoteau că fiicele înseamnă obligații, dată fiind povara financiară stricătoare a zestrei. Dar Ashei îi trecuse de mult prin gând că o fată așa de frumoasă, de capabilă și de altruistă ca Manju putea să obțină o căsătorie atât de avantajoasă încât să ridice toată familia. Se părea că bărbatul din Mauritius era bogat, dar Ashei nu-i venea la îndemână să-și trimită

singura fiică în Africa, unde auzise că fetele frumoase erau vândute ca sclave. Luase decizia să nu ia o decizie, deocamdată. În schimb o încuraja pe Manju să-și lărgească cercul de cunoștințe, ceea ce avea să sporească șansele unei oferte superioare.

Asha era de părere că cineva care caută să-și îmbunătățească situația trebuie să încerce cât mai multe căi, de vreme ce era greu de spus care avea să funcționeze. Prima idee a lui Manju fusese să vândă asigurări, așa cum făcuse unul dintre colegii ei. Corporația pentru Asigurări de Viață din India oferea cursuri gratuite potențialilor agenți, într-o clădire de birouri de lângă hotel Leela.

Ashei îi captaseră interesul reclamele televizate pentru această asigurare, care îi ajuta pe cei care și-o permiteau să se ferească parțial de nesiguranța vieții din India. Tânărul soț dintr-una din reclame fusese destul de atent încât să cumpere o asigurare medicală pentru soția lui înainte de accidentul de mașină. Acum, în mod miraculos, femeia se ridica din scaunul cu rotile! Asigurarea pe viață transforma înmormântările în petreceri! Vânzarea unor asemenea polițe avea s-o pună în contact pe Manju cu oameni înstăriți și să aducă mai mulți bani în casă.

Copiii de la școala din colibă a lui Manju veneau devreme să o susțină când învăța numele englezești ale polițelor: Future Confidence II, Wealth Confident, Invest Confident, Aspire Life. Vocabularul copiilor s-a îmbogățit o vreme cu termeni ca *valoare de răscumpărare; rider premium* și *retragere parțială*.

La cursurile de formare Manju a învățat că nu avea să vândă nimic dacă făcea referire directă la tragedii sau la moarte. Trebuia să pui accentul pe partea cu profitul - să spui povestea celui care cumpărase patruzeci de polițe și își lăsase familia înotând în bani.

Manju și-a exersat tehnicile de vânzare până când a dobândit ușurință și a luat examenul de absolvire cu note mari. Apoi: nimic. Pe cine cunoștea ea care să-și permită să cumpere o asigurare?

— Fiecare caută doar profitul, le-a spus copiilor într-o zi, dând din cap. Fiecare spune: dacă fac asta, ce-mi iese? La colegiu așa vorbesc fetele, chiar dacă vorbesc despre una dintre ele. „De ce să stau de vorbă cu ciudata aia, Pallavi? Ce am de câștigat? La ce-mi folosește?"

Zubbu, fiica de unsprezece ani a proprietarului de bordel, înțelegea îngrijorarea lui Manju față de obsesia pentru câștig mai bine decât ceilalți copii. Părinții ei încercau să o vândă și fata simțea că înnebunește. Manju nu putea decât să se roage ca părinții lui Zubbu să aibă tot atât de puțin succes în această întreprindere ca în toate celelalte.

Cu eleve ca Zubbu, Manju își dădea seama cât de norocoasă era. Primăvara următoare, dacă-și lua examenele, avea să primească diploma de bacalaureat. După încă un an de studii, ce avea să fie finanțat prin vânzarea uneia dintre camerele închiriate din colibă, avea să fie profesor calificat, cu diplomă de suplinitor. Nu avea nicio șansă să obțină un post permanent la o școală de stat, de vreme ce asemenea posturi presupuneau în general mită grasă dată oficialilor din învățământ. Școlile mici private erau o variantă mai probabilă, deși cele mai multe dintre ele plăteau atât de puțin încât colegele ei de studii începuseră să-și spună îngrijorate că investiseră prostește în această profesie. Una dintre fete avea de gând să lucreze la un call-center după absolvire; alta se gândea că avea să facă mai mulți bani ca bucătăreasă. Din tot grupul doar Manju încă mai voia să predea. Dar școala din coliba din Annawadi unde își dezvolta aptitudinile o enerva din ce în ce mai mult pe mama ei. Asha nu vedea niciun beneficiu pe termen lung în lucrul cu copii de condiție joasă.

Guvernul central finanța „școala-punte" a lui Manju și sute de altele la fel prin contracte cu organizații non-profit. Deși banii publici pentru învățământ erau mai mulți de când în India domnea bunăstarea, în general circulau între membrii elitei politice. Politicienii și autoritățile locale își ajutau rudele și prietenii să înființeze asociații non-profit ca să pună la adăpost banii guvernului. Îi interesa prea puțin dacă școlile funcționau cu adevărat.

Școala lui Manju era sub patronajul unei asociații caritabile catolice, Reach Education Action Programme sau REAP, care își lua obligațiile față de elevii săraci mai în serios decât alții. Preotul din fruntea organizației refuza să plătească comisioane ilegale și școlile lui din Mumbai erau închise una câte una. Școala din Annawadi era una dintre supraviețuitoare și cam o dată pe lună un superior venea să asiste la ore și să verifice dosarele. Își dăduse seama că școala pe care ar fi trebuit să o conducă Asha era de fapt în sarcina lui Manju, dar trecuse acest lucru cu vederea, pentru că elevii ei chiar învățau.

Într-o după-amiază, copiii învățau cuvintele englezești *chariot, knee, mirror, fish* și *hand**.

– Și ce faceți cu mâinile? a vrut să știe Manju.

– Mănânc!

– Spăl rufe!

– Dansez!

– Le ridic ca să-i arăt unuia că o să-l bat...

Capetele s-au întors. În prag stătea Asha, turbată.

– Cât de importantă e ora asta? a urlat la Manju. Ce-i mai important? Copiii ăștia sau să strângi în casă pentru mine?

Copii murdari stăteau întinși pe jos. Peste tot erau împrăștiate caiete. Nu era prea potrivit pentru casa uneia

---

* Car, genunchi, oglindă, pește, mână

care era aproape administrator de mahala și aspira să devină ales local. Petiționarii aveau să sosească dintr-o clipă într-alta ca să-i înfățișeze Ashei problemele lor. Rufele de dimineață erau umede.

— Minunat, i-a spus Asha lui Manju pipăind un prosop. Pui rufele pe frânghia din casă când afară e soare. Nu ești în stare să faci nimic ca lumea cât sunt eu plecată?

Manju s-a întors pentru ca elevii să nu-i vadă fața.

De atunci Manju a început să-și țină orele o dată la două zile sau o dată la trei zile. Copiii înțelegeau că nu era alegerea ei. Când o nouă școală s-a deschis în templul roz de lângă lacul cu apă de canal, mulți dintre ei s-au mutat acolo, însă s-a închis imediat cum șeful organizației non-profit a făcut destule fotografii cu copii învățând ca să-și asigure finanțarea de la guvern.

În timpul liber pe care îl avea acum, lui Manju i-a venit o nouă idee pentru a-și lărgi cercul social. A intrat în Corpul de Apărare Civilă din India, un grup de cetățeni din clasa de mijloc antrenați să salveze oameni în caz de inundație sau atac terorist.

Ca mulți alții din Mumbai, era din ce în ce mai îngrijorată de terorism. În iulie, în Bangalore explodaseră bombe, apoi în Ahmedabad - nouăsprezece explozii în inima orașului. Făptașii nu erau maoiști: maoiștii erau problema zonelor rurale din India. Pericolul urban era reprezentat de militanții religioși, dintre care unii acționau în numele lui Allah, cum scriau în e-mailurile pe care le trimiteau ziarelor.

Mumbai, capitala financiară, era o țintă clară, așa că forțele de securitate de la hotelurile de cinci stele aveau acum și câini antrenați pentru detectarea de explozibil. La aeroport apăruseră buncăre din saci de nisip. Pe autostrada Western Express afișajele electronice îndemnau populația să fie vigilentă: AI OBSERVAT UN STRĂIN ÎN ZONA TA? SUNĂ LA POLIȚIE. Corpul de Apărare Civilă i se părea

lui Manju un mod mai concret de a-și apăra orașul decât să sune la poliție când vedea străini.

Într-un subsol cavernos, ea și alți patruzeci de locuitori din Maharashtra - femei de vârstă mijlocie și doi elevi idealiști - simulau crize și exersau tehnici de salvare. *În cazul unui atac cu bombă, asigură-te întâi că te afli în siguranță. Apoi liniștește-i pe ceilalți și du-i la loc sigur. În cazul unei inundații spontane, dovlecii și sticlele de plastic goale pot fi folosite pentru a te ține la suprafață. Leagă o persoană care nu poate să înoate cu dupatta și trage-o după tine.*

Dintre toți membrii, Manju era cea mai slabă și nu avea putere pentru foarte importanta „ridicare a fermierului", așa că de obicei sarcina ei în timpul exercițiilor era să fie balastul - obiectul accidentat al operațiunii de salvare. Prăbușită pe podeaua de linoleum, cu părul răvășit, făcea toate mișcările disperate pe care și le amintea din filmele hindi, de la pieptul săltat până la privirile îngrozite și clasicele suspine și tremurături. Apoi era aruncată peste umărul cuiva și dusă în siguranță. Aici aveai voie să te lași atins și era foarte plăcut când își relaxa trupul în brațele lui Vijay, un elev de colegiu serios, cu maxilarul pătrat, care conducea batalionul. Aprecia eforturile sincere ale lui Manju de a juca rolul victimei.

Într-o seară, pe când Manju pleca de la antrenament în noii ei blugi și tunica de culoarea piersicii, Vijay a strigat-o. În timp ce traversau împreună strada spre stația de autobuz, a luat-o de mână. Era prima dată pentru ea. Speranțele lui Manju se luptau cu realismul ei bine antrenat, care-i spunea că Vijay-ii din oraș aveau variante mai bune decât o fată care încă nu făcea parte din înalta societate.

ÎN MAHALA E GREU SĂ PĂSTREZI un secret. După cum înțelesese Asha, secretele păstrate bine erau un fel de monedă. Oamenii puteau să spună ce pofteau despre unde

se ducea noaptea și ce și cu cine făcea, dar atât timp cât n-o vedeau ei, avea să nege.

Acum era seara în care împlinea patruzeci de ani - lună palidă între nori joși, fără ploaie. Manju împărțea felii de tort, cu un morman de cartofi tăiați felii alături, iar Asha își îmbrățișa fiii. Până și soțul ei, Mahadeo, era într-o dispoziție sărbătorească și dădea iama într-unul din darurile ei, un cufăr din plastic cu monede de ciocolată în ambalaj auriu.

Telefonul mobil a sunat din nou. Tot suna de cincisprezece minute, iar ea îl înfășura din ce în ce mai adânc în sariul ei albastru închis. Un polițist pe nume Wagh era nerăbdător să o vadă.

— Vreo urgență? a întrebat Manju după o vreme. Sună de atâtea ori.

— E femeia aia, Reena, treabă *shakha*, a mințit Asha.

Treabă pentru aripa feminină a Shiv Shena. Apoi, după un minut, a spus nesigură:

— Poate că o să trebuiască să mă duc.

— Ce? Spune-i că nu poți să vii - e petrecere de ziua ta, a poruncit veselă Manju, chiar înainte ca Asha să răspundă la telefon.

— Nu pot, a spus în receptor.

Pauză lungă.

— Nu, nu se poate. Mâine? Vezi tu...

Pauză lungă.

— Ascultă, eu...

Deodată era în fața oglinzii, își pudra obrajii cu talc, își aranja sariul, își scotea cu pieptănul părul gros din ochi. Îi vedea pe soțul ei și pe Manju în oglindă cum se uitau lung la ea.

— Cred că colierul meu pare autentic, a aruncat, agitată. Azi un tip de la gară mi-a spus să-l ascund sau o să mi-l fure careva. Știați că la piața Ghatkopar coriandrul e doar

cinci rupii? M-am dus mai devreme la ceai acolo, la prietena mea, și am pierdut autobuzul. Coriandru bun, proaspăt, mai bun decât ăsta de aici...

– Mamă, a spus blând Manju. Nu pleca.

Telefonul mobil a sunat din nou.

Asha a spus:

– Da, am spus că vin. Da, mă grăbesc. Dar unde?

Telefonul mobil era plin de pudra de talc care i se scurgea și pe gât. Transpira. Ochii soțului ei se umpluseră de lacrimi.

– Mamă, a spus Manju din nou, luând-o de mână. Te rog. Mamă.

Dar Asha s-a eliberat din strânsoarea fiicei ei, a traversat repede maidanul, a trecut de băieții de stradă de la salonul video, de Hyatt, fără oprire, până când a ajuns la stația de autobuz din fața măreţului hotel Grand Maratha.

Acest hotel roz era cel mai scump dintre toate. Roz-auriu acum, când sute de lumini împodobeau curbele fațadei din piatră de Jaipur. Asha strălucea și ea, de partea cealaltă a gardului, cu o dungă albă de talc pe obraz.

Bănuia corect că acasă lacrimile lui Manju se scurgeau pe o felie de tort cu ciocolată. Ani de zile sperase ca fiica ei să nu-și dea seama de treaba cu bărbații. Acum își dorea să-i fi dat lui Manju o educație suficient de mondenă încât să înțeleagă. Nu avea nicio legătură cu pofta trupească sau cu dorința de a fi modernă, deși știa că mulți oameni din înalta societate își înșelau partenerii. Și nu era nici doar dorința de a se simți iubită și frumoasă. Era vorba despre bani și putere.

Mintea îi mergea mai repede decât a altora. Politicienii și polițiștii își dăduseră seama în cele din urmă de acest meșteșug, ajunseseră să depindă de el. La douăzeci de ani era o refugiată săracă și neînvățată din zonele secetoase, al cărei soț nu avea chef de muncă. În seara aceasta, la

patruzeci de ani, era educatoare de grădiniță și cea mai influentă femeie din mahalaua ei. O femeie care-i dăruise fiicei ei posibilitatea de a merge la colegiu și avea să-i aranjeze în curând, așa spera, o căsătorie strălucită. Numai dacă se uita la propășirea lui Manju și tot meritase compromisul. Chiar și coșmarurile în care murea de SIDA.

Trebuia să-și facă analizele. Știa asta. Trebuia să se uite pe Șoseaua Aeroportului ca să vadă când venea polițistul. Dar o nuntă șic tocmai se revărsa pe peluza de la Grand Maratha. Era o zi de bun augur în calendarul hindus, declarată de astrologi bună pentru nunți. Uitase. O fanfară cânta un cântec pe care nu-l știa. Paparazzi se înghesuiau la fotografii și îi blocau vederea miresei. Confetti roșii și roz au zburat peste gard și au aterizat la picioarele ei, înainte ca vântul să le mături. O dubă albă de poliție a tras în dreptul ei. După ea. Asha a întors încet spatele luminilor și orchestrei și petrecerii, iar ușa din spate a dubei s-a deschis.

zece

PAPAGALI, PRINȘI ȘI VÂNDUȚI

ÎNTR-O ZI SPRE SFÂRȘITUL LUI IULIE, Sunil a dat peste un coleg gunoier zăcând în noroi, în locul unde rigola drumului din Annawadi se întâlnea cu strada spre aeroport. Sunil îl cunoștea un pic pe bătrân; muncea din greu și dormea lângă piața de pește Marol, la aproape un kilometru. Acum omul avea piciorul strivit și însângerat și striga la trecători după ajutor. Sunil s-a gândit că fusese lovit de o mașină. Pe unii șoferi nu-i interesa în mod deosebit să-i evite pe strângătorii de gunoaie care cutreierau marginile drumurilor.

Lui Sunil îi era prea frică să se ducă la secția de poliție și să cheme o ambulanță, mai ales după ce se zvonea că pățise Abdul. În schimb s-a dus la teatrul de operațiuni al celor care se ocupau de tomberoane pe Șoseaua Mărfii, în speranța că vreun adult avea să aibă curajul să meargă la poliție. Mii de oameni treceau pe aici în fiecare dimineață.

După două ore, când Rahul a plecat spre școală din Annawadi, omul rănit cerea apă.

– Ăsta-i chiar mai beat ca tac-tu, l-a necăjit unul dintre prieteni pe Rahul.

– Mai beat ca *tac-tu*, a replicat Rahul lipsit de imaginație în timp ce se îndreptau spre Șoseaua Aeroportului.

Rahul nu se temea de poliție; se dusese să ceară ajutor când vecinul lui turnase linte fierbinte pe Danush, copilul

lui bolnăvicios. Însă omul de pe şosea nu era decât un gunoier şi Rahul trebuia să prindă autobuzul ca să ajungă la ore.

Când Zehrunisa Husain a trecut pe acolo după o oră, gunoierul ţipa de durere. S-a gândit că piciorul lui arăta ca naiba, dar îi ducea mâncare şi medicamente soţului ei, care arăta şi el ca naiba, undeva, la capătul oraşului, în închisoarea Arthur Road.

Domnul Kamble a trecut un pic mai târziu, cu ochii împăienjeniţi şi cu dureri, în turul magazinelor şi organizaţiilor caritabile, în continuare în căutare de ajutoare pentru valva la inimă. Cândva trăise şi el pe stradă ca cel rănit. Acum domnul Kamble nu-şi vedea decât propria durere fără sfârşit, pentru că ştia că în noua Indie miracolele erau posibile şi el nu putea avea parte de unul.

Când Rahul şi fraţii lui s-au întors de la şcoală la începutul după-amiezii, gunoierul rănit zăcea nemişcat şi gemea stins. La 2:30 după-amiaza, un membru Shiv Sena i-a telefonat unui prieten de la secţia de poliţie din Sahar în legătură cu un cadavru care-i tulbura pe copiii mici. La 4 după-amiaza poliţiştii au strâns alţi gunoieri ca să urce trupul într-o dubă de poliţie şi ei, poliţiştii, să nu ia bolile pe care se ştia că le au strângătorii de gunoaie.

Cadavru neidentificat, a hotărât poliţia Sahar fără să caute familia gunoierului. Mort de tuberculoză, a stabilit fără autopsie patologul de la morga spitalului Cooper. Thokale, poliţistul care se ocupa de caz, voia să se mişte repede, pentru că avea afaceri cu Colegiul Medical B.M. Patil din Bijapur. Departamentul de anatomie avea nevoie de douăzeci şi cinci de cadavre nerevendicate pentru a le diseca, iar cu acesta comanda era completă.

După câteva zile, un tânăr gunoier care lucra în ploaie a descoperit alt cadavru la aeroport: un bărbat handicapat zăcea pe drumul spre terminalul internaţional, cu o cârjă

improvizată lângă el. Neidentificat, fără autopsie. Un al treilea cadavru a apărut pe malul îndepărtat al lacului cu apă de canal, într-o gaură unde oamenii se duceau să se cace. Toți cei care foloseau toaleta în aer liber observaseră că putoarea era mai rea decât de obicei. Cadavrul descompus era al unui conducător de ricșă pe nume Audhen, însă și el a fost socotit necunoscut, iar în dreptul cauzei morții s-a scris „boală". În tufărișul de la aeroport, peste drum de Hyatt, a apărut un al patrulea cadavru, cu capul strivit: un bărbat din Annawadi care căra bagaje la aeroport.

Locuitorii din Annawadi bănuiau că Un Picior lăsase în urmă un blestem și că tot locul era acum ruinat, putred, *barbad*. Se zvonea că Annawadi și alte mahalale de lângă aeroport aveau să fie demolate după alegerile parlamentare din anul următor.

Unii locuitori din Annawadi aveau încredere în faptul că Delegatul Subhash Sawant putea întârzia sosirea buldozerelor. Dar la o intersecție din apropiere flutura în vânt un afiș politic care sugera că se fac înțelegeri. „Tu te prefaci că mă lovești. Eu mă prefac că plâng. Voi, cei care trăiți pe domeniul aeroportului, cunoașteți această făcătură. Acum celălalt partid spune că va împiedica aeroportul să vă distrugă casele. Atunci de ce oamenii lui se întâlnesc pe ascuns cu guvernul și cu dezvoltatorii?"

SUNIL ERA TERIFIAT de morți și de zvonuri, dar o grijă mai presantă era faptul că sora lui mai mică mai crescuse cu doi centimetri și jumătate, sporind diferența de înălțime dintre ei. În perioada musonului nu era nici pe departe atâta gunoi cât să-l ajute să crească. A fost mai abătut decât oricând atunci când l-a văzut pe alt băiat gunoier din Annawadi, înalt și mândru, cărând un sac sub greutatea căruia se îndoia.

Era Sonu Gupta, băiatul clipicios. Locuia la șapte colibe de Sunil și era cu doi ani mai mare. Cu câțiva ani în urmă, când nu era atâta concurență la strânsul gunoaielor de pe aeroport, lucraseră împreună pe Șoseaua Mărfii - o colaborare care se sfârșise când Sunil îi rupsese din greșeală nasul lui Sonu. În ultima vreme însă, Sonu părea să dea semne că l-ar fi iertat. Sunil îl găsea uneori zăbovind pe aleea lor înainte de ivirea zorilor, cu o expresie care spunea „hai să lucrăm împreună".

Fața în sine era respingătoare: uscățivă, cu unul dintre ochii ce clipeau des rostogolindu-se în sus. Sonu era și pe jumătate surd, iar în zilele foarte călduroase îi curgea sânge din nas - o afecțiune ereditară pe care o avea din naștere. Sunil era destul de mare acum pentru a ști ce aveau să spună ceilalți băieți dacă reînnoia această alianță sub standarde. Totuși era curios cum făcea rost băiatul clipicios de atâta gunoi. În orice anotimp și cu atât mai mult în cel al musonului, vederea proastă era un dezavantaj serios pentru un gunoier.

Într-o zi, Sunil l-a urmărit pe Sonu la muncă. A fost surprins să constate că un puști fără niciun prieten în Annawadi avea relații profitabile în afara mahalalei - mai ales cu agenții de pază de la o intrare a marelui complex Air India. În întunericul dinainte de ivirea zorilor, Sonu aștepta în fața unor porți de pe Șoseaua Mărfii, cu o mătură ponosită în mână. Într-un târziu, un paznic de la Air India îi dădea drumul înăuntru și el începea să mături cu o furie comică. Curăța trotuarele, ghereta paznicilor, iarăși trotuarele, își ștergea urmele mici și se apleca atât de mult încât inhala praful pe care-l ridica măturând.

Era o priveliște atât de abjectă încât Sunil o privea cu dispreț, până când paznicul a golit două coșuri mari de gunoi la picioarele lui Sonu. Atunci Sunil a priceput smecheria. În mijlocul Șoselei Mărfii, sălbatică, crudă, un

băiat abia intrat în adolescență avea totul pentru el, în spatele porților închise, o bogăție de pahare de plastic, cutii de Coca-Cola, ambalaje de ketchup și tăvi de aluminiu de la o cantină unde mâncau muncitorii de la Air India.

Într-un fel sau altul – aspectul lui jalnic? –, Sonu cel clipicios reușise cu paznicii complexului ce nu reușise Sunil cu femeile bogate care veneau la orfelinat. Sonu se detașase din masa zdrențăroasă. Puțin după aceea, Sunil ieșea din Annawadi alături de el, doar ușor stânjenit.

Sunil trebuia să țipe ca să-l audă Sonu și la început nu și-a dat prea mult silința. Pentru rutina zilnică era suficientă o comunicare monosilabică: măturau la Air India, făceau rost de sticle și gunoi de la șefii de bar și restaurant, apoi se despărțeau ca să acopere o zonă mai extinsă. Sunil excela la escaladat ziduri și fugit de paznicii din aeroport care-l surprindeau prea aproape de terminal. Sonu n-avea de gând să fie bătut de paznici. Calitățile lui erau constanța și planificarea sistematică. Prima dată îi plătise pe paznicii de la Air India ca să-i dea gunoiul, dar mai târziu nu-i mai ceruseră bani.

Gunoierul al cărui loc îl luase Sonu la Air India îl bătuse și continua să-l înjure când li se încrucișau drumurile, dar lui Sonu, care atrăsese toată viața batjocurile celorlalți, nu-i păsa de părerile lor. Când își termina rondul zilnic, stătea pe Șoseaua Aeroportului cu fața la trafic, lega viguros sforile sacului umflat și radia tot de mândrie.

– Tu m-ai învățat cum să fac treaba asta ca lumea, i-a spus Sunil lui Sonu într-o zi.

Sonu era bun și împărțea câștigurile pe din două: în cele mai multe zile, patruzeci de rupii sau un dolar de căciulă.

Pe măsură ce munceau au început să vorbească mai mult. La început lucruri mărunte: că degetele de la picioare erau aproape la fel de utile ca cele de la mâini pentru a

aprecia dacă un bun era reciclabil; că familia lui Sonu avea un radio care te curenta la mână când îl dădeai mai tare. Apoi lucruri mai importante, căci lui Sonu îi plăcea să țină scurte prelegeri în timp ce strângea gunoaie. Dacă bei apă din lacul cu apă de canal faci icter, a replicat la afirmația lui Sunil că dacă-i necăjești pe oameni cu icter faci icter. Sonu te sfătuia de asemenea să eviți orice contact cu turiștii care stăteau la hotelurile de lux, ținând seama de ce pățise fratele lui mai mic. I-a sugerat de asemenea lui Sunil să se spele pe dinți mai des decât o dată la o mie de ani, de vreme ce respirația lui mirosea mai rău decât a porcilor mâncători de resturi stricate din mahala.

Într-o zi, lângă râul Mithi, Sonu a găsit un chiștoc înainte ca Sunil să apuce să-l bage în buzunar. Târându-se pe jos, Sonu a început să izbească prețiosul chiștoc cu o piatră. Tutunul a ieșit, filtrul s-a scămoșat și el a făcut semn din cap către rămășițele pulverizate.

— Dacă te mai văd fumând, Sunil?, te bat cu o piatră, așa.

Sonu se opunea la fel de pătimaș fascinației lui Sunil pentru Kalu, hoțul de gunoaie care punea filme pentru băieții care nu și le putea permite.

— Stai jumătate de noapte să-l asculți pe Kalu ăsta și eu trebuie să pierd o grămadă de timp ca să te trezesc dimineața.

Sonu se plângea. Sonu nu înțelegea cum e să dormi mai mult. Spunea:

— În fiecare dimineață ochii mi se deschid singuri.

Sunil nu era obișnuit să aibă cineva grijă de el, și îi plăcea.

Tatăl lui Sonu era un bețiv mai aparte decât tatăl lui Sunil. Din când în când rupea bancnotele pe care le câștigase în ziua respectivă reparând drumuri și spunea:

— Mă piș pe ele! Ce contează banii?

Însă Sonu avea noroc cu mama lui. Noaptea, ea și cei patru copii scoteau rămășițele de material textil de pe cârlige de rufe roz - pentru o fabrică din apropiere. Ziua vindea pachete de ketchup și borcănașe de gem expirate pe un trotuar din apropierea hotelului Leela. Firmele de alimentare a liniilor aeriene îi donaseră gemul și cutii învelite în plastic cu firimituri de prăjituri surorii Paulette, pentru copiii ei nevoiași. Însă călugărița le vindea bunurile expirate femeilor și copiilor săraci, care încercau să le vândă la rândul lor. Sonu o ura pe sora Paulette chiar mai mult decât Sunil.

Sonu era înscris în clasa a șaptea la Școala Municipală Marol. Deși nu putea merge la ore din cauza muncii, se înscria anual, învăța noaptea și se ducea la sfârșitul anului să dea examene. Sonu era de părere că Sunil ar trebui să facă același lucru. Într-o dimineață și-a înclinat capul de parcă ar fi vrut să scurgă surzenia din ureche și a proclamat:

– Să învățăm și o să facem atât de mulți bani pe cât e de mult gunoiul!

– Tu o să faci, șefu', a spus Sunil râzând. Și eu o să fiu săracul, bine?

– Dar tu nu vrei să *fii* ceva, Motu? a întrebat Sonu.

Sonu se obișnuise să-i spună lui Sunil „Motu" - Grăsuțul -, descriere care i se potrivea lui Sunil doar în comparație cu Sonu.

Sunil voia să fie ceva, dar nu i se părea că orele la o școală municipală le ofereau șanse mai bune băieților din Annawadi. Cei care terminau șapte sau opt clase ajungeau să strângă gunoaie, să repare drumuri sau să ambaleze loțiune Fair and Lovely în vreo fabrică. Doar cei care învățau la școli particulare aveau șansa să termine liceul și să meargă la colegiu.

Când se întorceau în Annawadi de la colectarea de gunoi, Sunil și Sonu nu mai vorbeau și șoldurile nu le mai săltau în același ritm în timp ce mergeau. Erau niște puști slăbănogi care făceau niscaiva bani – pradă. Pe drumul ud mărșăluiau băieți mai mari și deodată Sunil și Sonu se trezeau aruncați cu capul în jos, cu nasul în rahatul de bizon. Un fiu al lui Robert Omul cu Zebrele s-a oferit să-i apere de băieții mai mari pentru treizeci sau patruzeci de rupii pe săptămână. Când nu plăteau, îi tăbăcea chiar el.

Sunil îi invidia pe copiii care păreau foarte bine protejați. Era de la sine înțeles că o gașcă Shiv Sena avea să rupă cu bătaia pe oricine se lua de copiii Ashei, așa că nimeni nu o făcea. Copiii Husain aveau un altfel de spate, o familie cât o echipă de cricket. Băieții hinduși spuneau că musulmanii se fut non-stop, ca să facă suficienți copii cât să-i depășească pe hinduși. Lui Sunil familiile mari, indiferent de religie, i se păreau un lucru bun, de vreme ce el o avea doar pe Sunita cea mare și enervantă.

Kalu hoțul de gunoaie avea grijă de Sunil când era prin preajmă, deși Kalu era la rândul său destul de mic. Spre sfârșitul după-amiezii, mergea uneori cu Sunil la un morman de cauciuc încălzit pe latura îndepărtată a lacului cu apă de canal, unde unghiul luminii dinainte de amurg făcea ca umbrele ambilor băieți să pară gigantice. Aici, departe de privirile băiatului clipicios, Sunil putea să-și savureze în liniște țigara zilnică. Kalu fuma și el, în ciuda tuberculozei pe care o luase cu câțiva ani în urmă.

Celor doi băieți le plăcea să studieze mahalaua dintr-un punct de observație ascuns, peste apă. De pe stânci vedeau cât de aiurea și de strâmbe erau toate colibele în comparație cu liniile drepte ale hotelurilor Hyatt și Meridien care se ridicau în spatele lor. Colibele păreau să fi căzut din cer și să se fi comprimat la aterizare.

Celelalte minunății de pe malul îndepărtat al lacului erau o mică fermă care părea ca un secret al orașului și un arbore de jamun în care-și aveau cuibul mai mulți papagali. Unii dintre băieții de stradă prindeau papagalii unul câte unul și-i vindeau la Piața Marol, dar Sunil îl convinsese pe Kalu că păsările trebuiau lăsate în pace. Sunil le asculta țipetele în fiecare dimineață când se trezea, ca să se asigure că nu fuseseră răpite peste noapte. Sunil îl socotea pe Kalu papagalul băieților de stradă, deși băiatul mai mare fusese retras în ultima vreme. Chiar și filmele pe care le punea erau mai întunecate.

Kalu era specializat în coșurile de gunoi din complexurile alimentare aeroportuare. Firmele de salubritate private goleau aceste tomberoane în mod regulat, dar Kalu învățase programul mașinilor de gunoi. În seara dinaintea colectării, Kalu sărea gardurile de sârmă ghimpată și se ocupa de coșurile care se revărsau. Reușise să facă rost de tăvi de aluminiu de la Chef Air, Taj Catering, Oberoi Flight Services și Skygourmet. Spunea că tomberoanele Oberoi erau cel mai bine păzite.

Însă obiceiul lui Kalu ajunsese să fie cunoscut de polițiștii locali. A fost prins de mai multe ori, până când polițiștii i-au propus o altfel de înțelegere. Kalu putea să păstreze resturile de metal dacă dădea informațiile culese pe stradă despre traficanții locali de droguri.

Un traficant de cocaină în costum alb pe nume Ganesh Anna făcea afaceri excelente la aeroport și de două ori pe săptămână își trimitea câțiva dintre distribuitori – bărbați din Annawadi de douăzeci și ceva de ani – să ia cocaina din altă suburbie. Deși Ganesh Anna îi plătea pe polițiști ca să-l lase în pace, aceștia nu erau mulțumiți de partea lor. În schimbul unor informații bune despre ora și locul vânzării de droguri, îl lăsau pe Kalu să-și vadă de găinăriile cu gunoi. Kalu avea o bucată de hârtie cu numerele de telefon

mobil ale ofiţerilor în buzunarul lateral al pantalonilor trei-sferturi - pantaloni de camuflaj roşu cu maro, aruncaţi de Mirchi.

Lui Kalu îi era frică şi de poliţie, şi de Ganesh Anna. Se simţea ca o momeală. Tot aducea vorba despre filmul *Prem Pratigyaa*, în care un golan dintr-o mahala simte că felul lui de viaţă este lipsit de ieşire şi hotărăşte să se sinucidă cu băutură - moment în care apare salvatoare glorioasa Madhuri Dixit*. Kalu se întâlnea adesea cu fetele care aşteptau la cişmea şi nici lui, nici lui Sunil nu li se părea probabil să apară vreo fată nouă, gen Madhuri, care să-l scoată din belea. Varianta mai sigură era să plece din Mumbai, iar tatăl lui cu care rupsese orice legătură îi oferise o şansă de scăpare.

Tatăl şi fratele mai mare, instalatori itineranţi de ţevi, aveau o colibă într-o mahala din apropiere, atârnată periculos de marginea unui deal; Kalu se plângea uneori că nu se simţise dorit în acea casă înainte să vină să trăiască pe stradă în Annawadi.

— M-am maturizat într-o secundă când a murit mama, i-a spus lui Sunil. Tatăl şi fratele meu nu mă înţelegeau.

Totuşi a fi neînţeles era mai bine decât a fi prins între un traficant de droguri şi poliţie. Tatăl şi fratele lui se mutau temporar ca să lucreze la un proiect de construcţii în zona deluroasă de lângă Karjat, la două ore de Annawadi. Kalu învăţase să instaleze ţevi când era mic şi avea să aibă de lucru pe şantier.

Sunil şi-ar fi dorit ca prietenul lui să nu trebuiască să plece. Annawadi avea să-şi piardă din culoare fără el. Avea să piardă imitaţiile dramatice, cu mişcări din şolduri ale lui *Om Shanti Om* şi amuzamentul mai subtil produs de

* Madhuri Dixit, născută pe 15 mai 1967, cunoscută actriţă de filme în limba hindi.

tunsoarea lui Kalu, care se schimba în funcție de filmele lui preferate. De curând începuse să poarte părul lung și netezit, ca elevul nebun de colegiu jucat de Salman Khan într-un film vechi, *Tere Naam*.

Mai mult decât atât, hoții precum Kalu aveau un statut pe care culegătorii de gunoaie nu-l aveau și, odată cu plecarea lui Kalu, Sunil avea să fie mai rigid încadrat în identitatea lui de gunoier, ca Sonu, băiatul clipicios – genul de om pe care ceilalți îl lăsau să sufere neajutorat și să moară singur pe stradă.

Cu câteva zile înainte să plece, Kalu i-a spus lui Sunil:

— Numele meu adevărat e Deepak Rai. Să nu spui nimănui. Și zeul meu principal e Ganpati.

Era de părere că Ganpati, zeul-elefant, cel care înlătură obstacolele, ar fi trebuit să fie și zeul principal al lui Sunil. Ca să-l convingă, Kalu l-a dus într-un pelerinaj de paisprezece kilometri în picioarele goale la templul Siddhivinayak din centrul Mumbaiului.

Mulți băieți de stradă aveau convingeri ferme în privința zeilor și sfinților pe care trebuiau să-i urmeze. Unii spuneau că Sai Baba e mai rapid decât grasul Ganpati. Alții susțineau că Shiva putea să-și deschidă al treilea ochi și să-i arunce în aer pe amândoi. Mama lui Sunil murise înainte să apuce să-l învețe despre zei, iar el era prea nesigur de calitățile fiecăruia ca să se poată hotărî asupra unuia. Însă, din ce observase în Annawadi, faptul că un băiat auzise de zei nu însemna că zeii aveau grijă de băiat.

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ, mama lui Abdul a ajuns la centrul de detenție Dongri udă leoarcă de la ploaie, cu pielea de sub ochi neagră ca fructele de mango. Abdul a ieșit îmbufnat din baracă – cu capul plecat, a lovit un bolovan de noroi cu piciorul. Venise să-l ia acasă. Un judecător hotărâse că nu era genul care să fugă înainte de procesul

de la instanța pentru minori și îi dăduse drumul cu instrucțiuni stricte: până la proces, prezintă-te la Dongri în fiecare luni, miercuri și vineri, ca să dovedești că nu ai fugit.

Abdul a urmat-o pe mama lui de-a lungul unui coridor lung și rău mirositor plin de copii, a traversat curtea și a ieșit în stradă. Mai picura doar și se vedea un soare slab, jos și palid.

— Deci când e procesul? a întrebat-o. Când e procesul tatei?

— Nu se știe, dar nu-ți face griji, a spus Zehrunisa. Lasă totul în seama lui Allah și continuă să te rogi. Acum avem un avocat care va spune ce trebuie și apoi totul se va sfârși, pentru că judecătorul o să găsească adevărul.

— O să găsească adevărul, a repetat el sceptic.

De parcă adevărul era un ban aruncat pe drum. A schimbat subiectul.

— Ce face tata?

— Nu le dau medicamente la Arthur Road și nu are loc să doarmă. Of, e groaznic să-l văd acolo – are fața atât de micșorată. Dar Kehkashan spune că în închisoarea ei nu e prea rău. Se roagă mult, pentru noi toți. Spune că așa vrea Allah, să fim loviți de necazuri din toate părțile.

— De ce nu l-ai scos întâi pe tata? a întrebat. Nu e drept să ies eu înaintea lui.

Oftând, Zehrunisa i-a povestit de toate rudele și prietenii care refuzaseră să o ajute cu cauțiunea și despre umilirea ei în fața familiei presupusei lui logodnice.

— Pentru ăștialalți, ce ni s-a întâmplat e doar o distracție – ceva despre care să vorbească dacă se plictisesc, a spus Abdul încruntat. Acum știm sigur că nimănui nu-i pasă de noi.

A urmat o tăcere densă. Apoi a întrebat-o pe mama lui despre afacerea cu gunoaie.

Sub coordonarea lui Mirchi, se prăbușise. Toți gunoierii îi vindeau bărbatului tamilian cu salonul de jocuri.

Abdul a scos un sunet ca un sughiț amplificat. Ar fi trebuit să-și dea seama. Părinții îl crescuseră pe Mirchi pentru ceva mai bun decât munca cu gunoiul. Chiar și Abdul își dorise ceva mai bun pentru Mirchi.

Bine, a spus după o vreme, apăsându-și cu un deget buza de jos care zvâcnea.

Doar părea o situație deznădăjduită. Avea s-o ia de la capăt, să muncească mai mult decât înainte și să încerce să nu se supere prea tare că pierdea trei zile pe săptămână cu drumurile la Dongri. Veniturile suplimentare aveau să fie sacrificate deciziei de a merge pe calea virtuții recomandată la Dongri de Maestru și de a se ține toată viața departe de celulele pentru interogatorii ale poliției. Nu avea să mai cumpere bunuri furate.

Mama lui părea de acord cu decizia. Spera că îl și ascultase. Părea pe jumătate absentă, epuizată cum era, și cu siguranță nu ascultase mai târziu, când o întrebase dacă suferința i-ar putea fi recompensată cu un iPod.

GUNOIERII AU OBSERVAT că Abdul era mai vorbăreț de când se întorsese de la Dongri. La cântar îi tot întreba dacă obținuseră pe căi cinstite bunurile. Între rundele de cumpărături precedate de noile interogatorii, spunea fraze scurte ciudate:

– Pot să-ți spun ceva?

– Asta am de spus.

După care vorbea la nesfârșit despre un profesor de la Dongri, care văzuse în natura lui un *taufeez*, o finețe anume.

Abdul pretindea că vorbea mereu cu Maestrul – că individul fusese atât de fascinat de Abdul încât îi dăduse numărul de telefon mobil. Toată lumea știa că sortatorul de gunoi mințea. Pe băieții de stradă nu-i deranja

minciuna; ticluirile fantastice făceau timpul să treacă. Li se părea doar amuzant că mințea că e prieten cu un profesor. Singurul băiat care mai spunea asemenea minciuni de ratat era Sunil, căruia îi plăcea să susțină în fața băieților noi că era în clasa a cincea, între primii din clasă.

Abdul a avut un nou auditoriu pentru poveștile lui despre Maestru când semiprietenul său Kalu s-a întors de la șantierul din Karjat la jumătatea lui septembrie. Kalu se îngrășase, datorită penuriei de Eraz-ex din afara orașului.

Zehrunisa, surprinsă că-l vedea pe Kalu întors atât de curând, l-a chemat în casă la o farfurie de resturi, mai multe decât de obicei, pentru că familia Husain ținea Ramadanul. Zehrunisa ținea la Kalu, era de părere că avea nevoie de mamă. Kalu nu o contrazicea. Îi spunea Zehrunisei *Amma*, Mamă, de un an - un alint care îl stânjenea un pic pe Abdul.

— Tatăl tău e tot la munte? l-a întrebat ea.

— Da, dar Amma, a trebuit să plec. Nu voiam să fiu la țară acum.

Mumbaiul era în mijlocul unor festivități frenetice în cinstea iubitului său Ganpati. În două zile, în sunet de tobe și urale, milioane de oameni din Mumbai aveau să aducă idoli meșteșugiți cu dragoste ai zeului-elefant la apă, pentru a-i scufunda. Era un ritual pe care protectorii mediului nu-l vedeau cu ochi buni, însă pentru Kalu era punctul culminant al întregului an.

— Trebuia să rămâi, l-a admonestat Zehrunisa. Abia te-am recunoscut, așa de sănătos arăți. De ce să-l lași așa pe tatăl tău? O să-ți reiei vechile obiceiuri aici.

— Nu mă apuc iar de furat, i-a promis. Sunt bun, îmi e mai bine acum, nu vezi?

— Da, ești bun, îți e mai bine, a fost de acord Zehrunisa. Dar oare hoții pot să se schimbe cu adevărat? Dacă da, eu încă n-am văzut.

A doua zi, Kalu a strâns gunoi de la aeroport cu Sunil. Seara, după ce i-au vândut gunoiul lui Abdul, au zăbovit cu el în fața salonului de jocuri. Cei trei băieți stăteau de vorbă despre lucrurile obișnuite - mâncare, fete, prețul deșeurilor - când un handicapat pe nume Mahmoud, drogat și cu ochii sticloși, l-a izbit pe Abdul în piept din motive doar de el știute. Alt Un Picior furios. Evident, Abdul nu avea de gând să se bată cu el. S-a dus acasă să se culce. Sunil la fel.

Kalu nu avea casă unde să se retragă. S-a hotărât să meargă la aeroport, traversând strada către afișajele albastre luminoase care indicau drumul spre terminalul internațional. SOSIRI, jos. CĂLĂTORIE PLĂCUTĂ.

A doua zi de dimineață, Kalu zăcea în fața porților roșu cu alb ale Air India: un cadavru fără tricou, cu o freză ce semănase cândva cu a lui Salman Khan, chircit în spatele unui gard înflorit.

unsprezece

SOMN PE SĂTURATE

O MATAHALĂ MUSTĂCIOASĂ DE POLIȚIST pe nume Nagare a intrat în Annawadi pe motocicletă, cu drogatul handicapat care-l lovise pe Abdul cu o seară înainte legănându-se în spatele lui. Motocicleta a frânat brusc în fața Zehrunisei, care se tocmea cu un gunoier. A început să tremure la vederea chipului polițistului. Nagare ăsta nu avea fața pe care o aveau de obicei polițiștii când veneau să ceară bani. Avea o față încordată, rea, în spatele căreia nu reușea să deslușească nimic. Deci avea să vină cu noi necazuri în completarea celor pe care le avea deja familia.

Nu, era paranoică, la fel ca Abdul. Polițistul voia doar să știe unde pot fi găsite rudele lui Kalu, iar Mahmoud, drogatul handicapat, îi spusese că ea trebuie să știe. Zehrunisa a răsuflat ușurată, până când Nagare i-a spus de ce îl interesa.

– Băiatul a murit, i-a spus încruntându-se, și abia a avut timp să se întristeze când polițistul a plecat în viteză, pentru că l-a auzit imediat pe Abdul cum se prăbușea.

Timp de săptămâni în șir fiul ei cel mare încercase să uite ce i se întâmplase în celula poliției. Acum, într-o clipă, ceva pecetluit înăuntrul lui se deschisese. Nu-și mai amintea mecanica respirației și a început să vorbească cu o

voce întretăiată, agitată. Kalu, singurul lui semiprieten: mort. Deci acum urma să fie arestat pentru crimă. Poliția avea să-i întindă o capcană, cum făcuse și Fatima.

— Știu că așa va fi, repeta mereu.

Drogatul, Mahmoud, trebuie să le fi spus deja polițiștilor că Abdul fusese pe stradă cu Kalu în seara anterioară. Aceasta avea să fie dovada pentru condamnarea lui Abdul. Aveau să urmeze alte bătăi la poliție și după aceea decenii la închisoarea Arthur Road. S-a târât pe jos și a înghițit în sec, apoi s-a ridicat și a alergat în colibă, unde nici măcar Kehkashan, ieșită pe cauțiune, nu a putut să-l consoleze. Simțea nevoia să se ascundă din nou, dar de data aceasta nu în mormanul de gunoi...

— Kalu a fost ucis! I-au scos ochii! I-au băgat o seceră în cur!

Alți băieți, mai puțin traumatizați de viață, dăduseră fuga să vadă cadavrul și poveștile lor zburau acum prin aleile mahalalei. Sunil nu a vrut să le creadă, trebuia să vadă cu ochii lui. A pornit-o, evitând mașinile de pe Șoseaua Aeroportului.

Ceilalți băieți spuseseră că trupul lui Kalu era în grădină, dar care grădină? De doi ani, de când cu transformarea estetică a aeroportului, coordonată de conglomeratul GVK, tot locul era sufocat de flori. Grădini erau și lângă hotelul Leela, nu? În supărarea lui, harta mintală a zonei de aeroport i s-a inversat.

Când a ajuns în sfârșit la grădina corectă, se strânseseră funcționari de la Air India și GVK, iar poliția îi ținea pe toți ceilalți la distanță. Alt băiat i-a spus lui Sunil că ciorile îi luaseră ochii lui Kalu și îi lăsaseră să cadă în arborii de cocos.

Sunil a privit de la depărtare cum cadavrul pe jumătate dezbrăcat al lui Kalu a fost băgat într-o dubă a poliției. A privit cum pleca duba. Nu mai avea la ce să privească

decât la banda galbenă a poliției - o panglică banală de plastic care trecea printr-un strat de heliconii portocalii, cu florile ca ciocurile deschise ale unor pui de pasăre.

Sunil s-a întors și a plecat acasă, printre pilonii imenși ai autostrăzii suspendate care construia în mijlocul Șoselei Aeroportului, pe lângă un rând de semne înfipte acolo de *GVK* pe care scria *NE PASĂ NE PASĂ NE PASĂ*, pe lângă zidul lung cu reclamă la plăci de gresie de o frumusețe perenă. *Se simțea mic și trist și inutil. Cine să-i fi făcut așa ceva prietenului său? Dar vălul de șoc și durere nu-i acoperea cu totul înțelegerea ierarhiei sociale în mijlocul căreia trăia. Pentru băieții din Annawadi, Kalu fusese o vedetă. Pentru autoritățile din orașul de sus era o pacoste de care trebuiau să scape.*

OFICIAL, JURISDICȚIA POLIȚIEI Sahar era unul dintre cele mai sigure locuri din regiunea Mumbai. În doi ani, în toată jurisdicția, care cuprindea aeroportul, hotelurile, clădirile de birouri și zeci de șantiere și mahalale, se înregistraseră doar două crime. Ambele cazuri fuseseră rezolvate prompt.

– Descoperim toate crimele, succes sută la sută, îi plăcea să spună inspectorului-șef Patil, care conducea secția Sahar.

Dar poate că exista un truc în spatele acestui procentaj: nu erau detectate uciderile celor neînsemnați.

Răpus de o „boală incurabilă", a fost concluzia la care a ajuns repede Maruti Jadhav, inspectorul care se ocupa de cazul lui Kalu. La morga spitalului Cooper s-a hotărât și natura „bolii incurabile". Deepak Rai, în vârstă de cincisprezece ani, cunoscut sub numele de Kalu, murise de tuberculoză - aceeași cauză a morții ca și cea atribuită gunoierului însângerat care se stinsese încet pe stradă.

Băieţii activi, care sar garduri, nu mor deodată de tuberculoză. Un lucru pe care locuitorii din Annawadi îl ştiau la fel de bine ca patologii era că moartea de TBC era chinuitor de lentă. Dar dovezile de pe trupul lui Kalu au fost făcute repede scrum pe un rug de la Crematoriul Parsiwada de pe Şoseaua Aeroportului, iar cauza morţii notată conştiincios într-un registru oficial ars la mijloc de o ţigară uitată. Apoi fotografiile cu trupul mort al băiatului, făcute în conformitate cu regulile poliţieneşti, au dispărut din dosarul de la secţia Sahar.

După cum aflaseră deja Abdul şi familia lui, secţia de poliţie nu era un loc unde victimele să fie ajutate şi siguranţa publică pusă la mare preţ. Era un bazar aglomerat, ca şi multe alte instituţii publice din Mumbai, iar anchetarea morţii lui Kalu nu era o activitate generatoare de profit. În schimb moartea lui a dat poliţiei pretextul pentru a curăţa zona aeroportului de alţi băieţi de stradă din Annawadi.

DUPĂ MOARTEA LUI KALU, cinci dintre băieţii de stradă au fost săltaţi şi duşi la celula „neoficială" a secţiei de poliţie Sahar. Au fost bătuţi în numele unei anchete şi eliberaţi după ce li se sugerase că, dacă se mai apropiau de aeroportul din ce în ce mai elegant, riscau să se trezească acuzaţi de uciderea lui Kalu. Băieţii nu ştiau că poliţia clasase deja cazul ca moarte din motive naturale.

Unul dintre băieţii eliberaţi, pe nume Karan, a fugit din Annawadi, a fugit din oraş şi nu s-a întors niciodată. Altul, Sanjay Shetty, s-a apucat să strângă cu furie gunoi şi l-a dus la familia Husain pentru a-şi finanţa propria fugă.

Zehrunisa a înghiţit în sec când l-a văzut.

— Ce-i cu faţa ta? a întrebat. De ce plângi?

Sanjay, în vârstă de cincisprezece ani, ieşea în evidenţă între ceilalţi băieţi de stradă prin înălţimea neobişnuită, frumuseţe şi accentul său tărăgănat din sudul Indiei.

— Orice cuvânt ai spune, pare încărcat de iubire, îl necăjise cândva Zehrunisa. Îl topești pe om, la cum vorbești.

Acum Sanjay abia reușea să articuleze cuvintele.

— Liniștește-te, i-a spus Zehrunisa. Spune-mi ce s-a întâmplat.

Între suspine, i-a spus că văzuse cum Kalu fusese atacat de un grup de bărbați pe întuneric, lângă poarta Air India. Apoi i-a spus de bătaia pe care o luase el la secția de poliție. Sanjay nu știa de ce să-i fie mai teamă: că agresorii lui Kalu aveau să descopere că fusese de față și să vină după el sau că polițiștii aveau să-l înhațe și să-l supună unui nou interogatoriu.

Nu mai putea să doarmă în șanțurile din Annawadi și se ducea la mama lui, pentru că nu știa unde altundeva să se ducă. După ce coliba de lângă aeroport a familiei sale arsese, femeia se mutase la opt kilometri mai jos, la Dharavi, cea mai mare mahala a orașului.

Zehrunisa era și ea de părere că Dharavi era un loc unde un băiat se putea pierde în mulțime mai bine decât în Annawadi. I-a pus lui Sanjay banii în mână și l-a privit cum fugea.

Când Sanjay a ajuns în Dharavi, sora lui de paisprezece ani, Anandi, făcea chutney de roșii pentru cină. Era să scape bolul când i-a văzut teama de pe chip. Cei doi erau apropiați și, de curând, când avusese în mod excepțional niște bani de cheltuială, își tatuase inițiala ei alături de a lui pe antebraț. Anandi îl dojenea adesea spunând că un frate care-și iubea sora cum susținea el că ar iubi-o ar veni mai des acasă. Dar coliba lor de optsprezece metri pătrați era prea mică pentru trei oameni, iar lui Sanjay îi plăcea să fie în preajma aeroportului - spunea că îl face să simte că are o șansă să scape.

Sanjay a luat-o de mână pe sora lui și, stând pe jos cu genunchii lipiți, i-a spus că văzuse un grup de bărbați dând năvala peste Kalu.

— Mi-au omorât prietenul, tot repeta. Pur și simplu l-au aruncat.

Ca pe un gunoi.

După ce și-a revenit, Sanjay a început să-i țină prelegeri surorii lui: să n-o supere pe mama lor, care era încă la muncă, o îngrijea pe o bătrână dintr-un cartier de clasă mijlocie; să se țină mai serios de carte.

Sora lui îl privea nedumerită:

— Ce vorbești, Sanjay? Carte? Ca și tine, trebuie să muncesc și să câștig bani. Și tu îi faci supărări mamei, nu eu.

— Să și dormi ca lumea, a spus el, fără să o audă. Nu cred că dormi foarte bine.

Anandi nu știa de unde scotea fratele ei tonul părintesc. Era oare de la Eraz-ex? S-a ridicat, nerăbdătoare. Îi părea rău că acest Kalu fusese omorât. Îl întâlnise o dată; o lăudase pentru cum gătea, o făcuse să râdă. Dar nu putea să stea și să-l țină pe Sanjay de mână, când avea de pregătit legumele și orezul. Când s-a întors spre aragaz, Sanjay s-a întins pe jos și a închis ochii, poate pentru a da formă ideii lui despre dormit ca lumea.

Când după o oră a venit mama lui, Sanjay era în picioare și agitat, asculta un duet de pe un album numit *Phir Bewafaai: Dezamăgit în dragoste*. „Muzica de inimă albastră a lui Sanjay", îi plăcea mamei lui să spună, dând ochii peste cap.

„Doar o neînțelegere", cânta soțul vinovat, iar soția lui trădată îi răspundea cântând un plan de răzbunare. Vocea mamei lui Sanjay i-a acoperit pe amândoi.

— Mi-e rău! Of, am mâncat ceva stricat la prânz!

A luat-o la fugă spre toaletă strigând:

— Stai, Sanjay. Nu pleca.

— Nu plec, a promis.

Când mama lui s-a întors, sora lui era isterică și el se contorsiona pe jos. Mama lui l-a ridicat, crezând că are un atac de apoplexie, și a simțit un miros chimic în respirația lui. Sora lui a recuperat o sticlă albă de plastic din colțul camerei. Îl văzuse jucându-se cu ea mai devreme, presupusese că e săpun de făcut baloane - lui Sanjay îi plăceau la nebunie baloanele de săpun. Dar sticla goală de plastic conținuse otravă de șobolani.

Sanjay s-a rostogolit cu fața spre perete și a refuzat apa cu sare pe care mama lui o pregătise ca să-l facă să vomite. A mai trăit două ore după ce a ajuns la spitalul public. La miezul nopții, întorcându-se copleșită de durere în Dharavi, mama lui a aruncat în șanț rețeta pe care i-o dăduse doctorul lui Sanjay. Nu avusese timp să iasă în stradă și să ia medicamentele.

Ancheta poliției privind moartea fiului ei s-a încheiat la fel ca ancheta privitoare la moartea lui Kalu. În actele oficiale, Sanjay Shetty nu era nici martorul vulnerabil al unui omor, nici victima amenințărilor și bătăilor poliției. Era un dependent de heroină care hotărâse să se sinucidă pentru că nu-și permitea o nouă doză.

LA NEW DELHI, POLITICIENII și intelectualii se plângeau în discuții particulare de „iraționalitatea" maselor needucate din India, dar când însuși guvernul dădea răspunsuri false la îngrijorările presante ale cetățenilor, creșteau zvonurile și conspirațiile. Uneori conspirațiile se transformau în alinare.

În încercarea de a înțelege morțile lui Kalu și Sanjay, Sunil și Abdul au devenit mai apropiați. Nu chiar prieteni, ci mai degrabă o categorie fără nume și nu tocmai voluntară de relație în care doi băieți se simțeau legați de doi

băieți morți. Sunil și Abdul petreceau mai mult timp împreună, însă vorbeau cu formalismul ciudat al celor care înțelegeau că multe dintre cele spuse nu aveau nicio importanță și că multe dintre lucrurile importante nu puteau fi spuse.

Sunil era sigur că paznicii de la Air India îl omorâseră pe Kalu când îl prinseseră furând din materialul lor reciclabil. Abdul bănuia că fusese ucis de traficanții de droguri despre care dădea informații.

— A murit ca un câine, oricum, spunea adesea Abdul, ceea ce îl ducea pe Sunil cu gândul la câinele sugrumat din filmul cu Will Smith pe care îl văzuse cu Kalu la Pinky Talkie Town.

Mirchi era de părere că băieții trebuiau să schimbe subiectul.

— Da, a furat gunoi, dar era gunoiul *lor*. Deci era normal să moară așa.

Băieții de stradă dădeau vina pe alți băieți de stradă.

— Mahmoud - eu pe el îl bănuiesc.

— Probabil că a fost Karan, și apoi a fugit.

O lipsă de încredere corozivă, molipsitoare, se lăsa pe aleile mahalalei. Poate că duhul Fatimei avea ceva de-a face cu ea. Sau poate că nu.

Tatăl lui Kalu s-a supărat pe femeia de la al cărei chioșc de lângă aeroport își cumpăra Kalu orez cu pui și chili. Auzise anumite lucruri și tatăl lui Kalu se aștepta să-i spună ce se întâmplase de fapt.

— Ce Kalu? Care Kalu? spusese ea, cu privirea în cratiță.

Până la urmă, când cei de la poliție și morgă refuzaseră să-i spună adevărul despre moartea fiului său, începuse să dea vina mai ales pe femeia cu orezul cu pui și chili.

Mama lui Sanjay nu știa pe cine să dea vina. Timp de câteva săptămâni după sinuciderea fiului ei, mergea

nesigură prin Annawadi și îi întreba pe toți cei pe care îi întâlnea dacă-i puteau spune de ce își luase viața fiul ei.

— Cum pot să dorm fără să știu? o întreba pe fiica ei. Am toată lumea în cap și nu are niciun sens.

Sunil și băieții de stradă erau îndoiți când o vedeau pe mama lui Sanjay. O știau dinainte să se mute în Dharavi. Faptul că acum arăta de trei sute de ani era un indiciu despre cât de mult își iubise fiul. Dar cum să explici moartea lui Sanjay fără să vorbești despre a lui Kalu, fără să vorbești despre poliția Sahar? Chiar și bărbatul tamilian cu salonul de jocuri, care avea legături strânse în poliție, se temea să rostească numele lui Kalu. Așa că mama lui Sanjay nu a aflat decât ce a îndrăznit să-i șoptească altă mamă, care dormea pe stradă:

– Fiul tău a murit cu inima plină de teamă.

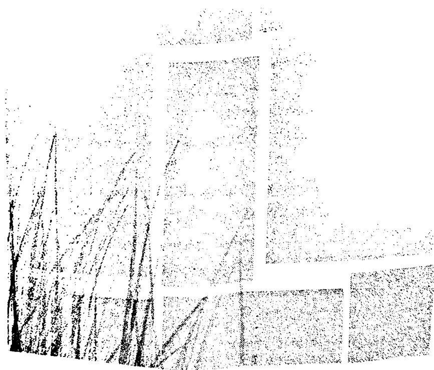
Solul din fața porților roșii cu alb ale Air India era bun și argilos. Încet-încet, cu sprijinul echipei de grădinărit a aeroportului, o formă de trup de mărimea unui băiat dintre flori a dispărut. Într-o după-amiază, Sunil s-a târât până acolo și a studiat scoarța pământului. Nu a găsit nicio urmă.

partea a IV-a

ura și la gară

Nu-ți bate capul cu gândul la asemenea vieți cumplite.

- Zehrunisa Husain

doisprezece

NOUĂ SERI DE DANS

LA SFÂRŞITUL LUI SEPTEMBRIE 2008, Asha era stăpână peste Annawadi. Nu avusese loc niciun eveniment major, nicio încoronare ca şef al mahalalei. Fusese mai degrabă o serie de paşi mici către momentul în care coada de petiţionari se întinsese până în faţa colibei ei, poliţiştii îi răspundeau cu promptitudine la apeluri şi Delegatul Subhash Sawant, înainte să se adreseze locuitorilor, îi oferise scaunul de plastic din dreapta lui. Patronul îşi recâştigase încrederea, acum, că acuzaţia legată de certificatul fals de castă părea blocată la instanţă. Aşezată alături de el pe scena de lângă lacul cu apă de canal, Asha părea aproape egala lui, cu lanţul de aur pe care îl purta, foarte asemănător cu al lui. Al ei fusese finanţat de grupul de autoajutorare şi din împrumuturile cu dobândă ridicată acordate femeilor sărace.

Liniştită datorită puterii, Asha nu a mai inventat scuze complicate în legătură cu bărbaţii cu care se întâlnea noaptea târziu. Când soţul ei a ameninţat-o că se sinucide, l-a mângâiat, dar nu a promis să se schimbe. A luat în greutate aproape cinci kilograme, ceea ce i-a netezit cutele de sub ochi - o ultimă urmă a anilor în care muncise pământul.

Principalul ei regret era că nu avea o confidentă cu care să savureze acest nou triumf. Secretele ei o izolaseră de alte femei; trebuise să închidă uşile care duceau la ea.

— N-am eu prieteni adevărați, îi spunea lui Manju.

Dar acum până și fiica ei părea să se fi îndepărtat. În rarele ocazii când Manju o privea în ochi, aducea vorba de subiectul care Ashei îi plăcea cel mai puțin, Un Picior.

DACĂ MORȚILE LUI KALU și Sanjay îi afectaseră pe băieții care stăteau pe stradă, moartea Fatimei le revenea mereu în minte femeilor din Annawadi. La două luni după spectacolul public al arderii, se insinuase în nenumărate povestiri. Părerea de rău a Fatimei pentru ce făcuse fusese dată uitării, fapta ei era interpretată ca un protest înflăcărat.

Împotriva a ce anume protestase nu era clar. Pentru cei mai săraci, sacrificiul era o reacție față de sărăcia copleșitoare. Pentru handicapați, reflecta lipsa de respect față de cei cu probleme fizice. Pentru cei prinși în căsătorii nefericite, care erau legiune, era un rechizitoriu curajos împotriva uniunilor opresive. Aproape nimeni nu vorbea despre invidie, dale de piatră, pereți prost construiți sau moloz căzut în orez.

Într-o seară, soția proprietarului de bordel se îmbibase în kerosen pe maidan, strigase numele Fatimei și amenințase că va aprinde un chibrit. În altă seară, o femeie bătută de soț chiar *aprinsese* chibritul. Supraviețuise într-o asemenea stare încât Manju și prietena ei Meena începuseră să discute în întâlnirile lor secrete de fiecare seară de la toaleta publică despre metode mai sigure de sinucidere.

Doar Meena cea de cincisprezece ani știa că Manju se gândise să-și ia viața în seara în care Asha plecase de la aniversarea de patruzeci de ani și în alte seri, după aceea. În timp ce Manju era copleșită de rușine și griji din cauza aventurilor mamei ei, Meena nu putea să-i ofere decât o privire detașată. Proprii ei părinți și frați o băteau regulat, tare, iar marile excursii din zilele în care era consemnată erau vizite la cișmeaua publică și la toaletă. După părerea Meenei, o mamă care-i finanța fiicei ei colegiul, o pălmuia

rar și nu-i aranjase căsătoria la cincisprezece ani putea fi iertată pentru alte defecte.

Meena o încuraja pe Manju să-și spună cele mai negre gânduri. Se spunea că acesta e modul modern, sănătos, să le faci față.

– Spui mereu că florile pe care mi le pun în păr nu se veștejesc niciodată, i-a spus lui Manju într-o seară la toaletă. Florile trăiesc pentru că nu am nimic întunecat în inimă. Las lucrurile rele să iasă.

Manju a tresărit. Nu voia ca purtarea mamei ei să iasă mai mult decât ieșise deja.

– Înseamnă că inima mea e neagră, a replicat. Florile din părul meu mor în două ore.

Lui Manju i se părea mai înțelept să nege, cum învățase la ora de psihologie - pur și simplu să nu se mai gândească la mama ei.

– Dacă nu blochez aceste gânduri, n-am să pot învăța, spunea.

Examenele care urmau să hotărască dacă avea să fie prima fată absolventă de colegiu din Annawadi erau peste doar câteva luni.

Bazându-se pe teoria inconștientului, Freud ne spune că o fantezie este o dorință nesatisfăcută care se împlinește în imaginație. Împarte fanteziile în două grupuri:

a. ambiții

b. erotice

Bărbații tineri au mai multe ambiții. Femeile tinere au mai multe dorințe erotice. Oamenilor obișnuiți le e rușine de fanteziile lor și le ascund.

În timp ce învăța pe de rost însemnările de psihologie de la profesorul ei, Manju și-a dat seama că trebuia să blocheze un al doilea subiect dureros: Vijay, eroul din clasa

mijlocie a Corpului de Apărare Civilă, care o luase cândva de mână.

— În următoarea viață poate vei fi soția mea, îi spusese de curând. De data asta, nu.

Sfârșitul lui septembrie era vremea gândurilor romantice pentru multe tinere din Annawadi. Sărbătoarea anuală a cochetăriei, festivalul Navratri, stătea să înceapă.

Sărbătorile pe care băieții le așteptau cu cea mai mare nerăbdare erau Holi și Haandi. De Holi se luptau între ei cu baloane pline de apă colorată; de Haandi făceau scări umane și se aruncau pe burtă în noroi. Fetele din mahala nu aveau voie să se rostogolească prin noroi. Navratri - nouă seri de dans - era festivalul în care puteau fi egale cu băieții sau chiar mai bune decât ei. În aceste nopți de la sfârșitul anotimpului musonului se spunea că zeița Durga se lupta cu răul din univers și biruia. Se sărbătorea divinitatea feminină și până și Meenei părinții îi dădeau voie să danseze și să strălucească.

În prima seară de Navratri din anul precedent, Meena și Manju se gătiseră ore în șir. Un sari albastru închis pentru Manju, care acum, că avea sâni și șolduri ca mama ei, îi venea. Șalvari kameez de un roșu șic pentru Meena, care era tot subțire, indiferent câți biscuiți Good Day înghițea.

Meena nu putea să nu fie uimită de Manju: de silueta, de eleganța ei, de faptul că putea să stea cu spatele și fundul drepte, complet nemișcată. Meena era mai degrabă imaginea neastâmpărului. Dar când își dădea capul pe spate și râdea, cu dinții lucioși, frumusețea ei ieșea mai mult în evidență. Arăta ca o fată care făcea să se întâmple lucruri interesante. Însă nu se întâmpla nimic interesant - cu siguranță nu de Navratri în 2007. Fetele își făcuseră intrarea în prima seară de dans doar cât să le ude leoarcă ultima ploaie a anotimpului. Scena de lângă lacul cu apă de canal era singurul loc fără noroi. Porcii sălbatici care se așezaseră lângă ea puțeau a muson prea lung.

Navratri 2008 avea șanse să fie mai bun, de vreme ce Asha avea să coordoneze coregrafia. Știa ce însemnau aceste nouă nopți pentru fete. Plănuia, printre altele, să aducă o formație, un DJ cu boxe puternice, un templu temporar mare în care să fie un idol al zeiței Durga și luminițe deasupra maidanului, sub care să se desfășoare dansul. Liderii Shiv Sena și cei ai rivalilor, Partidul Congresului, contribuiseră cu bani pentru această extravaganță. Alegerile se apropiau și, în încercarea de a atrage de partea ei milioane de alegători din mahalale, clasa politică era într-o dispoziție generoasă.

Locuitorii din Annawadi aveau nevoie de distracții exuberante, pentru că o recesiune care începuse în Occident tocmai ajunsese în India. Deodată, legături cândva profitabile cu piețele globale îi trăgeau înapoi pe locuitorii mahalalelor. Prețurile bunurilor reciclabile scădeau. Locurile de muncă temporare în construcții dispăreau, căci proiectele care se opriseră în timpul musonului stagnau în continuare din lipsa finanțării externe. Între timp, prețurile alimentelor creșteau năvalnic, mai ales din cauza ploilor rare și a recoltelor slabe din Vidarbha și din alte puncte importante pentru agricultură.

Reacția politică la aceste greutăți - DJ-i și luminițe colorate - era o tradiție încetățenită în Mumbai. În zilele de festival dinaintea alegerilor, mahalalele orașului erau la fel de strălucitoare ca și cartierele bogate cu clădirile lor *pucca* și de zece ori mai zgomotoase. Meenei îi plăceau la nebunie formațiile, amplificatoarele și luminile care clipeau. Avea să fie ultimul ei Navratri înainte să înceapă o viață care o îngrozea, ca mireasă adolescentă într-un sat tamilian Nadu.

CÂNDVA MEENA SE MÂNDREA că fusese prima fată născută în Annawadi. Dar acum, că se pregătea să plece din Mumbai, era îngrijorată că muncile casnice erau

singurul lucru pe care îl învățase de la orașul ei. În Annawadi, nimic din ce curăța o fată nu rămânea curat. De ce oare oamenii priveau acest lucru ca pe un eșec al fetei? De ce țipa mama ei la ea când, ca toți ceilalți, își pierdea două ore din dimineață la coadă la o cișmea din care apa picura.

Toate emisiunile de la televizor anunțau o Indie nouă și mai bună pentru femei. Telenovela ei preferată în limba tamiliană era despre o fată singură cu studii care lucra la birou. În reclamele ei preferate, o sirenă din filmele din sudul Indiei recomanda, împreună cu sucul acidulat de portocale Mirinda, mai multă distracție, un pic de sălbăticie.

Meena nu știa cum să ajungă la această nouă Indie cu femei hotărâte, care sfidau convențiile. Poate Manju să ajungă acolo, cu diploma ei de colegiu. Meena nu-și putea da seama, căci nu cunoștea nicio femeie care să fi terminat colegiul. Dar când se uita la telenovele și la reclamele la Mirinda, simțea uneori că viața ei se desfășura la suprafața existenței. Era obligată să îndure diferite lucruri - bătăi, recenta logodnă. Dar ea hotăra vreodată ceva?

Un băiat, altul decât logodnicul ei, se îndrăgostise de curând de ea. În telenovele, așa ceva ar fi fost senzațional. În viața ei înlănțuită, era o distracție măruntă, dar bine-venită. Băiatul era prieten cu fratele ei mai mare: un muncitor la fabrică dintr-o mahala învecinată care era pe cale să accepte o slujbă de menajeră în Golful Persic - singurul mod, își spunea, să facă destui bani ca să poată întreține cândva o soție și o familie. Într-o seară, când era în vizită la fratele ei, i-a strecurat Meenei numărul de telefon. În altă seară ea l-a format de la un telefon public. La al șaselea sau al optulea apel ilicit, el i-a spus că este viitoarea soție după care tânjea.

Flirtul ajunsese prea departe. Meena i-a dat un răspuns pe care l-a socotit onorabil:

– E în regulă că mă iubești. Mă bucur. Dar mă voi mărita cu altcineva, așa că trebuie să mă consideri doar o prietenă.

Manju a fost ușurată, de vreme ce Meena era o fată foarte transparentă, nepricepută la ascunzișuri. Frații ei o prinseseră de două ori la telefon și o plesniseră.

– Oricum, a subliniat Manju, acum o lună mi-ai spus că îți place de băiatul de la țară.

Meenei îi plăcea băiatul de la țară, care telefona duminica. Își spăla singur farfuria – uimitor pentru Meena și Manju, pentru că i-ar fi putut spune surorii lui să i-o spele. Nu băiatul era problema. Problema era căsătoria aranjată la cincisprezece ani.

Tatăl Meenei vorbea extatic despre ce ar fi trebuit să simtă, odată logodită:

– Prima dată când vi se vor întâlni inimile, nimic altceva nu va mai conta.

Tatăl lui Manju avea o viziune mai cinică:

– Nicio căsătorie nu e fericită după ce are loc. Doar înainte, când te gândești la ea, e fericită.

Dar Meena nu aștepta cu nerăbdare. Nu vedea cum putea schimba iubirea aspectele cotidiene. Dacă dincolo de pragul căsătoriei era o viață de adult mai limitată decât copilăria?

Atât pentru Meena, cât și pentru Manju, căsătoria cu un băiat de la țară era ca o călătorie înapoi în timp. În satul Ashei, cei din casta Kunbi continuau să-i socotească pe daliții ca Meena contaminați: oameni murdari trimiși la marginile orașelor și tolerați în casele kunbiților doar ca să strângă gunoiul și să golească țevile de apă. Într-o asemenea casă, dacă un dalit atingea o cană, trebuia distrusă. Acei săteni ar fi fost oripilați dacă ar fi văzut cum se

sprijinea Manju de prietena ei sau dacă ar fi aflat că cele două fete împărțeau un sari azuriu.

Manju purtase sariul de Anul Nou maharashtrian, primăvara trecută. Meena îl purtase, cu pliuri mai înguste, de Anul Nou tamilian.

— E prea pufos și moale dacă îl port ca tine, i-a spus lui Manju.

Meenei i se cuvenea să-l poarte la ultimul ei Navratri în Mumbai.

— Mi-e teamă că mama va hotărî să mă mărite cu soldatul ăla de la țară, a spus Manju într-o seară la toaletă, unde mereu stăteau intenționat cu spatele la mahala. De când Asha o dusese pe Manju acasă la Vidarbha, Rahul o necăjea în privința viitorului ei rural:

— O să trebuiască să porți capul acoperit și să faci curat și să gătești pentru soacră-ta și soțul tău o să fie plecat la armată, iar tu o să stai singură.

— Și ce o să faci dacă mama ta îți aranjează o asemenea căsătorie? a întrebat Meena.

— O să fug la mătușa mea, cred. Ea o să mă apere. Cum să-mi petrec viața astfel?

— Poate e mai bine să faci ce a făcut Fatima, a spus Meena. Să scapi de toată treaba dacă știi că vei fi nefericită. Dar eu m-aș sinucide cu otravă, nu dându-mi foc. Dacă-ți dai foc, ultima amintire pe care o au oamenii cu tine e cu pielea distrusă și groaznică.

— De ce mai gândești așa? a mustrat-o Manju. Ți-a fost rău o săptămână după ce ai văzut trupul Fatimei zăcând. O să ți se facă iar rău dacă nu alungi asemenea gânduri, cum fac eu.

În timp ce vorbeau în șoaptă, nu se puteau abține să se uite împrejur din când în când, ca să fie siguri că Un Picior nu era prin preajmă. Deși blestemele ei pluteau prin Annawadi și făceau prăpăd în mai multe colibe, despre

duhul ei se știa că stă chiar în aceste toalete. Locuitorii mahalalei și-o aminteau mergând acolo, *ding-ding-ding*, boită cu ruj. Mulți hotărâseră că era mai sigur să se cace afară.

— Nu vă faceți griji, le-a spus Rahul fetelor. Un Picior nu și-a luat cârjele cu ea când a murit, așa că n-o să poată să fugă după voi.

Manju credea un pic aceste lucruri și știa de asemenea că oamenii din înalta societate nu vorbeau despre năluci.

Meena în schimb era extrem de superstițioasă. De curând, mama ei povestise că văzuse un șarpe târându-se pe un tampon pe care Meena îl aruncase neatentă. Mama ei făcuse o criză de isterie - spunea că e un semn că Meenei i se va strânge pântecul.

Manju bănuia că mama Meenei nu văzuse cu adevărat un șarpe și era pur și simplu creativă în încercarea de a o face pe Meena să stea cuminte până la căsătorie. Dar Meena era tulburată.

– O să mă usuc și o să mor, a strigat într-o noapte.

Femeile măritate fără copii erau suspecte în Mumbai. Darămite să fie stearpă într-un sat.

Meenei a început să-i fie frică la toaletă; blestemul șarpelui și năluca Fatimei i se păreau prea mult și prea riscant. Dar tot zăbovea aici, nu putea să nu zăbovească. Minutele petrecute în duhoarea nopții cu Manju erau singura legătură pe care o avusese vreodată cu libertatea.

ÎN ZIUA DINAINTEA SERBĂRII DE NAVRATRI A ASHEI, maidanul a trecut printr-o furie a înfrumusețării. Abdul a fost exilat cu mormanele lui de gunoi și femeile măturau la nesfârșit. Un adolescent s-a cocoțat în vârful catargului pentru a ancora șirurile de lumini, în timp ce alți băieți s-au urcat pe acoperișurile colibelor pentru a fixa capetele

șirurilor de streșinile strâmbe. În seara asta, Manju și Asha aveau să ia idolul lui Durga dintr-un cartier învecinat, iar sosirea lui avea să încheie pregătirile de sărbătoare. Acum, în timp ce se întorcea de la colegiu la începutul după-amiezii, Manju străbătea în viteză maidanul întrebându-se cum va putea să predea, să învețe pe de rost un rezumat la literatură engleză și să facă menajul, într-o zi în care aducerea zeiței avea să dureze cel puțin o oră.

— Vin înainte de cină! i-a strigat Meenei, care-i făcea semn cu mâna din pragul colibei.

Manju nu avea de gând să fie prinsă cu rufele nespălate într-o săptămână în care permisiunea de a dansa putea fi retrasă.

După patru ore, cu rufele întinse și un nou cântecel pentru copii terminat, Manju s-a dus la Meena. Prietena ei stătea în prag și privea maidanul curat. Era ciudat. Părinții Meenei nu o lăsau să stea pe verandă - spuneau că nu e bine pentru reputația unei fete.

Manju s-a așezat lângă ea. Sfârșitul după-amiezii era vremea când multe fete și femei din Annawadi făceau o pauză de la treburile casnice, înainte să înceapă pregătirea cinei. Când erau mai mici, Meena și Manju își petreceau minutele libere jucând șotron în fața colibei, dar adolescentele la vârsta măritișului nu puteau să țopăie de colo-colo. Meena era palidă și nu la fel de neastâmpărată ca de obicei, dar postea, ca de fiecare dată de Navratri, în cinstea zeiței Durga.

Din când în când Meena se apleca și scuipa pe jos.

— Ți-e rău? a întrebat Manju după o vreme.

Meena a dat din cap și a scuipat din nou.

— Atunci ce ai? a spus Manju cu o voce joasă, deodată bănuitoare. Mesteci tutun?

Cu mama ei acolo, în colibă?

— Doar scuip, a spus Meena dând din umeri.

Un pic ofensată că Meena nu o prea băga în seamă, Manju s-a ridicat să se întoarcă la muncă.

– Stai, a spus Meena și a întins mâna.

În palmă avea un tub gol de otravă de șobolani.

Ochii li s-au întâlnit și Manju a dat buzna în colibă, unde mama Meenei măcina orez pentru idlis. Cuvintele i s-au revărsat ca un torent – *otravă de șobolani, Meena, prostie, o să moară.*

Mama Meenei a continuat să macine la orez.

– Liniștește-te. Se preface, i-a spus lui Manju. A spus și acum câteva săptămâni că luase otravă și nu s-a întâmplat nimic.

Mama Meenei era sătulă de fiica ei. Se pare că perspectiva dansului o făcuse pe fată să-și iasă din minți. Meena fusese prinsă vorbind la telefon cu băiatul de la oraș la două dimineața și luase bătaie din cauza asta. La prânz a refuzat să-i facă fratelui ei mai mic o omletă pentru că postea și nu voia să fie ispitită de mâncare. Luase o bătaie și pentru asta. Fratele ei era pe cale să-i dea a treia bătaie a zilei pentru că stătea în fața casei când ticluise povestea asta cu otrava.

Mama Meenei a liniștit-o pentru moment pe Manju. Dar, dacă Meena inventa o poveste, nu i-ar fi spus și lui Manju? Manju a ieșit din nou, s-a apropiat de fața prietenei ei și a adulmecat.

Manju s-a gândit la dragonii din desene animate, care scuipă foc și fum. Mai târziu își tot spunea că *văzuse* cum ieșea foc din gura Meenei – ca și cum fata și-ar fi dat foc pe dinăuntru. Nu, imposibil. Doar otravă de șobolani. Mintea i se învârtea în gol. Dacă striga după ajutor, toată mahalaua ar fi aflat că Meena încercase să se sinucidă, ceea ce i-ar fi distrus reputația. Discreția părea esențială. A dat fuga la un telefon public și a sunat-o pe Asha.

— Mami, a șoptit, Meena a luat otravă de șobolani, mama ei nu crede și nu știu ce să fac!

— O, rahat! a spus Asha. Trebuie s-o obligi imediat să înghită tutun. O s-o facă să vomite tot.

Dar ce ar fi spus lumea dacă o vedea pe Manju cumpărând tutun? Manju a alergat după niște femei tamiliene de pe aleea Meenei, în speranța că vor avea o idee mai bună.

— S-a otrăvit! a șuierat. Ajutați-mă! Nu știu ce să fac!

Au dat din cap.

— Au fost așa de multe certuri în familia aia în ultima vreme, a spus cineva.

— Nu! a strigat Manju, uitând de discreție. Nu stați așa! *Trebuie* să faceți ceva!

Meena venise și ea, stătea lângă ea.

— Chiar ai înghițit otrava? a întrebat una dintre femei.

— Da, a spus Meena cu o voce slabă.

— Ai înghițit-o pe *toată*? a întrebat Manju.

O femeie de pe aceeași alee ingerase de curând jumătate de tub din aceeași marcă de otravă, Ratol, și supraviețuise.

— Pe toată, a spus Meena, apoi s-a aplecat cu mâna la gură și spirale de păr revărsându-i-se pe față.

Când și-a revenit început să vorbească foarte repede. Că Ratolul costă patruzeci de rupii la piața Marol. Că furase mărunțiș de la frații și tatăl ei ca să-l cumpere. Ceva despre cum lua mereu bătaie. Ceva despre fratele ei și o omletă, dar nu doar atât. Nu acționase din furie, cum făcuse Fatima. Se gândise bine – mai luase două tuburi de otravă de șobolani în trecut, dar începuse să vomite și de aceea acum amestecase otrava cu lapte. Spera ca laptele să țină otrava în stomacul ei cât s-o ucidă.

Era o decizie pe care trebuia să o ia în legătură cu viața ei. Nu era o alegere ușor de împărtășit celei mai bune prietene.

Meena s-a așezat din nou, greoi, deși era ușoară. O femeie a apărut cu un vas de apă și sare.

— Asta o s-o facă să vomite, a spus și i-a dat Meenei capul pe spate.

A înghițit. Toată lumea aștepta. Râgâituri. Nimic.

Apă și săpun de rufe, a sugerat altă femeie, apoi a fugit acasă și a tăiat o bară puturoasă de săpun Madhumati. Meena s-a ținut de nas când a doua poțiune i-a alunecat pe gât. În cele din urmă a vomitat un jet de spumă verde deschis.

— Mă simt mai bine, a anunțat Meena într-un târziu. A ieșit.

Cu fața înecată în sudoare, s-a ridicat nesigură și mama ei a dus-o înăuntru, să doarmă până treceau și ultimele efecte ale otrăvii. Când ușa s-a închis în spatele lor, femeile de pe alee au răsuflat ușurate. Discreția feminină evitase o scenă, poate salvase o nuntă. Poate că viitorii socri ai Meenei nu aveau să audă că aleseseră o mireasă aprigă.

Proprietarul magazinului aflat la două colibe vindea mai departe lapte și zahăr, fără să știe nimic. Muncitorii care se întorceau de la muncă au mărșăluit prin voma verde cu clăbuci. Prin valul de istovire, Manju și-a dat seama că e seară și că nu trebuie să stea despletită în fața ușii închise a prietenei ei. Trebuia să se spele pe față și să o aducă pe zeița Durga.

În timp ce ea și Asha plecau după idol, fratele mai mare al Meenei a ajuns acasă, a aflat că sora lui luase otravă de șobolani și a bătut-o. Meena a plâns și s-a culcat. Un pic înainte de miezul nopții a început din nou să plângă. În cele din urmă tatăl ei și-a dat seama că nu erau lacrimi de tristețe.

În prima seară de Navratri, în timp ce tinerii din Annawadi, mai puțin Manju, dansau în poiana iluminată, Meena răspundea întrebărilor unui ofițer de poliție care

venise la patul ei de la spitalul Cooper. O incitase cineva să se sinucidă?

— Nu dau vina pe nimeni, a spus Meena. Am luat hotărârea singură.

În a treia seară de Navratri, Meena nu a mai vorbit, moment în care doctorii de la spitalul Cooper au stors cinci mii de rupii de la părinții ei pentru „injecții importate".

În a șasea zi de Navratri, Meena a murit.

— Era sătulă de ce avea de oferit lumea, au concluzionat femeile tamiliene.

Familia Meenei a hotărât după o perioadă de gândire că influența modernă a lui Manju era de vină.

Luminile de Navratri au fost scoase. Rahul încerca să o facă pe Manju să râdă din nou și i s-a părut că zâmbise un pic în ziua în care el îi arătase că și fratele Meenei pierduse ceva.

— Băiatului ăluia n-o să-i mai trebuiască niciodată omletă.

În lumina unui anumit moment al dimineții, Manju vedea numele MEENA scris șters pe o bucată spartă de ciment, chiar în fața toaletei.

— Doar în lumina aceea, spunea, și chiar și atunci abia se vede.

O altă Meena, mai puțin însemnată, locuia în Annawadi și un bărbat care o iubea pe acea Meena își scrisese cândva numele ei pe interiorul antebrațului. Manju credea că probabil tot el scrisese MEENA pe cimentul umed. Era verosimil. Dar prefera să creadă că Meena făcuse cu degetul ei literele și că prima fată născută în Annawadi își lăsase urma asupra locului.

treisprezece

CEVA LUCIOS

ÎN NOIEMBRIE, CU PIAȚA DE DEȘEURI în cădere liberă, proprietarul tamilian al sălii de jocuri încerca să-i facă să pe gunoieri înțeleagă de ce gunoiul lor valora atât de puțin.

– Băncile din America au avut pierderi, apoi oamenii importanți au avut pierderi, apoi și piața de resturi din mahalale a luat-o în jos.

Așa explica criza economică globală. Un kilogram de sticle goale de apă care cândva valora douăzeci și cinci de rupii acum valora zece și un kilogram de ziare care cândva valora zece rupii acum valora două – așa era înțeleasă criza globală.

Ziarele strânse de Sunil scriau că mulți americani locuiau acum în mașini sau în corturi, pe sub poduri. Cel mai bogat om din India, Mukesh Ambani, pierduse și el bani – miliarde –, deși nu cât să oprească construcția celebrei lui case cu douăzeci și șapte de etaje din sudul Mumbaiului. Etajele mai joase aveau să fie pentru mașini și pentru cei șase sute de servitori necesari familiei lui de cinci oameni. Mult mai interesant pentru tinerii locuitori ai mahalalei era că elicopterele lui Ambani aveau să aterizeze pe acoperiș.

– În curând lucrurile vor merge mai bine, le-a spus Abdul lui Sunil și celorlalți gunoieri, pentru că asta îi spusese tatăl lui.

Deși piețele globale erau volatile, comportamentul turiștilor putea fi prezis. Inundau Mumbaiul iarna. Indienii care trăiau în străinătate începeau să vină în noiembrie, pentru sărbătoarea Diwali. Europenii și americanii veneau în decembrie. Chinezii și japonezii veneau un pic după aceea, iar hotelurile și aeroporturile erau pline până la sfârșitul lui ianuarie. Odată cu valul de turiști, au hotărât locuitorii din Annawadi, pierderile pricinuite de muson și recesiune aveau să fie recuperate.

Într-o seară, la sfârșitul lui noiembrie, Sunil era la sala de jocuri după o zi neprofitabilă de strâns gunoaie și se uita la doi băieți care jucau Metal Slug 3 la una dintre consolele roșii. Pe ecran, rebelii se luptau cu polițiștii și cu niște homari mutanți pe străzile unui oraș bombardat. În fața salonului, alți locuitori din Annawadi deveneau din ce în ce mai zgomotoși. După o vreme, Sunil și-a dat seama că agitația nu era rahatul obișnuit provocat de Eraz-ex. Oamenii se înghesuiau la fereastra colibei proprietarului sălii de jocuri și urmăreau un reportaj la televizorul lui. Mai mulți teroriști musulmani din Pakistan acostaseră cu bărci de cauciuc pe o plajă din Mumbai și erau liberi prin oraș.

Jihadiștii ocupaseră două hoteluri de lux, Taj și Oberoi, ucigând angajați și turiști. Muriseră oameni și într-un loc numit Leopold Cafe, iar de la cea mai mare gară din oraș soseau știri care vorbeau despre cel puțin încă o sută de oameni uciși. După puțină vreme, fotografia unuia dintre teroriști a umplut ecranul. Tricou negru. Rucsac. Pantofi sport. Arăta ca un elev de colegiu, mai puțin arma automată.

Atacurile aveau loc la douăzeci și șapte de kilometri de Annawadi, în zona bogată din sudul orașului - pentru Sunil o distanță liniștitoare. A devenit interesat când cei de la televiziune au spus că teroriștii ar putea avea bombe. Bombele din al doilea joc de pe lista lui de preferințe,

Bomberman, erau negre și rotunde, cu fitiluri lungi. Când explodau, se auzea muzică de circ.

Dar un taxi sărise în aer lângă Șoseaua Aeroportului și băieții mai mari spuneau că însuși aeroportul ar fi o țintă evidentă. Manju specula că, dacă teroriștii invadaseră hotelurile de cinci stele din sudul Mumbaiului, puteau la fel de bine să vină să invadeze hotelurile de cinci stele de lângă aeroport. Puteau chiar să treacă prin Annawadi pentru a ajunge la acele hoteluri. Din fericire, unitatea ei din Corpurile de Apărare Civilă din India nu fusese chemată în ajutor în această criză. Fata a intrat în casă și a închis ușa.

Părinților lui Abdul le era teamă să facă același lucru. Dacă hindușii din Annawadi hotărau că musulmanii din mahala erau părtași la complot? Cu ușa deschisă, Karam Husain a dat drumul la televizor. În timp ce Abdul își acoperea capul cu un cearșaf, unul dintre frații mai mici s-a apropiat de ecran. Arhitectura din partea colonială a orașului i se părea minunată băiatului mai mic – turnurile roșii care se vedeau la Taj în spatele reporterilor, fațada ornamentată a gării. Aici, în Annawadi, casele arătau ca familiile care le construiseră. În schimb, chiar și asediată, această parte de sud a Mumbaiului i se părea maiestuos de coerentă – „ca și cum o singură minte ar fi construit totul".

A doua zi, dimineața devreme, Suni și Sonu, băiatul clipicios, au plecat la muncă doar ca să își dea seama că nu se punea problema să strângă gunoi. Zona aeroportului era închisă, iar pe Șoseaua Aeroportului treceau echipe de militari cu puști lungi și negre. Băieții s-au întors în fugă la Annawadi și la televizorul proprietarului sălii de jocuri. Hotelul Taj arsese, teroriștii și turiștii erau în continuare înăuntru și crainicul spunea că oameni din toată lumea urmăreau evenimentele dramatice. În fața hotelului, oameni bine îmbrăcați își ștergeau lacrimile și le spuneau reporterilor ce însemnase pentru ei Taj.

Sunil a înțeles că oamenii aceștia bogați deplângeau distrugerea unui loc unde se simțiseră relaxați și în siguranță. În ceea ce era pentru el un loc asemănător, sala de jocuri de 30 de metri pătrați, nimeni nu plângea pentru asediul sudului Mumbaiului sau pentru sutele de morți și răniți. În schimb, locuitorii mahalalei își făceau griji pentru ei înșiși. Până să se sfârșească atacul, la șaizeci de ore după ce începuse, mulți locuitori din Annawadi intuiseră corect consecințele economice.

Un oraș în care teroriștii îi omorau în hoteluri pe turiștii străini nu era un loc unde alți turiști străini să vrea să-și petreacă vacanța de iarnă. Iarna aceasta nu avea să fie sezon de vârf în Annawadi. Aeroportul avea să fie liniștit, hotelurile goale. La miezul nopții, pe 1 ianuarie, puțini petrecăreți aveau să strige „La mulți ani!" la hotel Intercontinental.

În schimb, 2009 s-a lăsat peste mahala ca un văl de sărăcie, criza globală suprapunându-se cu o criză a fricii. Mai mulți locuitori din Annawadi învățaseră din nou să digere șobolani. Sonu îl punea pe Sunil să prindă broaște în mahalaua Naupada, pentru că broaștele de Naupada erau mai bune decât cele din lacul cu apă de canal. Gunoierul nebun care vorbea cu hotelurile de lux nu mai acuza hotelul Hyatt că încearcă să-l omoare. În schimb cerea de la fațada lui de sticlă mată:

— Muncesc atât de mult, Hyatt, și câștig așa de puțin. Nu vrei să ai tu grijă de mine?

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ DE IANUARIE, Sunil a făcut o baie într-un puț abandonat de la fabrica de beton. A dat deoparte algele și și-a privit atent reflexia. Era hoț de acum și Sonu spunea că i se vedea pe față.

Sunil știa ce vrea să spună prietenul lui. Văzuse o schimbare pe chipurile altor băieți care se apucaseră de

turat – o schimbare pe care paznicii o recunoșteau imedi-
at. A hotărât că el arăta la fel: aceeași gură mare, copilă-
roasă, nasul lat, pieptul căzut. Același păr des, ciufulit pe
ici, pe colo, dar de care nu se plângea când se gândea la
sora lui, Sunita. Amândoi fuseseră mușcați în somn de
șobolani și mușcăturile se transformaseră în bube pe cap.
Dar ea chelise de curând, pentru că bubele i se umpluseră
de viermi.

Sonu voia ca Sunil să renunțe la noile lui obiceiuri și în acest scop îl pălmuise de curând peste față, de patru ori, tare. Sunil nici nu ripostase, nici nu se răzgândise. Sonu era probabil cel mai virtuos băiat din Annawadi, dar avea și o mamă și frați mai mici care contribuiau la veniturile gospodăriei. Sunil, care nu reușea să se hrănească din ce strângea, trebuise să-și reevalueze terenul de la aeroport, iar localnicii care vindeau bunuri furate îl ajutaseră bucuroși. Pentru prima misiune solo a lui Sunil, un șef adolescent al hoților, care avea și el o soră cheală ca un bec, i-a dat o bicicletă ca să poată fugi repede. Până dimineața, brigada de pompieri a aeroportului nu mai avea robinete de cupru pentru supape. Omul cu sala de jocuri își punea la dispoziție instrumentele de tăiat și suporturile de metal dispăreau sub zeci de capace de canal din beton. În timp ce muncitorii pregăteau o parcare subterană de la aeroport pentru deschidere, Sunil începuse să demonteze părți din ea, șurub cu șurub.

Era potrivit pentru munca de mic sabotor al noii economii. Învățase să se cațere bine pe arborii de cocos de pe Șoseaua Aeroportului, statura lui mică risipea bănuielile, și nu se dădea înapoi de la riscuri calculate, ca cele pe care și le asuma când sărea pe terasa lui plină de gunoi, deasupra râului. Singura problemă era că mâinile și picioarele îi tremurau de fiecare dată când lua o bucată de metal – un tic nervos care celorlalți hoți li se părea amuzant.

Unul dintre ei, Taufeeq, îl tot întreba de o lună:

— Mergem în seara asta în Taj?

Tajul băieților din Annawadi nu era hotelul atacat de teroriști. Tajul băieților din Annawadi era Taj Catering Services, o clădire lată de pe domeniul aeroportului, proprietatea companiei hoteliere. În spatele unor ziduri de piatră cu sârmă ghimpată deasupra se pregăteau mesele care urmau să fie servite în timpul zborurilor. De curând, Sunil observase cum deasupra zidurilor se ridicau plase portocalii și schele de fier: un semn că înăuntru se construia ceva și că jos ar fi putut fi niște metal.

La vremea lui, Kalu escaladase sârma ghimpată ca să golească tomberoanele. Sunil găsise o cale mai simplă la Taj, o gaură mică la baza unui perete, ascunsă de buruieni. Faptul că gaura era la capătul unei alei de pietriș neluminate făcea ca o expediție de jaf să fie aproape obligatorie. Însă Sunil tot amâna misiunea.

Tovarășul lui de furat, Taufeeq, se plângea că alți băieți aveau să descopere gaura dacă mai ezita mult. Dar acest Taj Catering îl ducea pe Sunil cu gândul la Kalu și la moarte, la fel ca militarii cu berete albastre care se târau în ultima vreme în spatele buncărelor, la fel ca poliția Sahar, care părea să se fi înrăit de când cu atacurile teroriste. De curând, un paznic de la complexul Indian Oil îl prinsese pe Sunil iscodind după metal și îl dăduse în mâinile unui polițist beat pe nume Sawant. La secție, polițistul tropăise pe spatele lui și îl bătuse atât de rău încât alt polițist își ceruse scuze de la Sunil și îi adusese o pătură să se învelească.

Date fiind riscurile, Sunil voia să-i urmărească pe paznici prin gaură mai multe nopți și să evalueze șansele de a fi prins. Între timp făcea rost de bani de hrană prelucrând parcarea de trei etaje aproape terminată din dreptul terminalului internațional.

Acum știa care era cel mai bun drum: pe lângă rânduri de bariere strălucitoare roșu cu galben; pe lângă buldozere și un generator, acoperit noaptea; pe lângă un punct de control unde paznici cu lanterne deschideau portbagajele mașinilor; pe lângă un munte grozav de pietriș; pe lângă un migdal amar ale cărui frunze se înroșiseră, ceea ce însemna că migdalele erau coapte; pe lângă două buncăre de pază.

Odată, în ianuarie, la miezul nopții, pe când vizita garajul întunecat, nu și-a dat seama ce animale mișunau pe jos. Poate șobolani sau bandicooți, dar până atunci nu îi văzuse în parcare. Paznici văzuse adesea, dar în noaptea asta nu-și dădea seama unde erau. A pășit cu grijă spre o casă a scărilor din dreptul unui zid exterior din șipci orizontale de metal. Prin zidul de șipci se vedea un pic din lumina alb-albăstruie care scălda terminalul internațional, unde călătorii își luau rămas-bun și se îmbrățișau cu rudele. Apropierea de lumină mărea riscul de a fi văzut de vreun paznic, dar îi permitea să observe mai bine împrejurimile.

Căuta ceea ce locuitorii din Annawadi numeau metal german - aluminiu, obiecte galvanizate sau nichel. În ultima vreme, termenul era rostit cu respect. Prețul la argintul german scăzuse de curând de la o sută de rupii kilogramul la șaizeci, dar prețul la orice altceva scăzuse chiar mai mult.

Sunil a pășit mai departe prin casa scărilor, având grijă ca la fiecare aterizare să se uite printr-o mică gaură din podea. Bănuia că în cele din urmă prin acele găuri avea să treacă o țeavă de apă, dar deocamdată îi permiteau să se asigure că paznicii nu se furișau pe scările din spatele lui. Oamenii de pază nepalezi îl speriau cel mai tare, pentru că erau un fel de chinezi, ca Bruce Lee.

La al treilea nivel, într-un colț, erau două fâșii lungi de aluminiu. S-a dus țintă să le înșface, mirat că nu le găsise

un alt hoț. Se gândea că ar putea fi din cadrul unui geam, deși parcarea nu avea ferestre. Funcționalitatea practică a lucrurilor pe care le fura de la aeroport nu conta pentru munca lui, dar tot se întreba.

A dus fâșiile de metal pe acoperiș, unde singurul argint german pe care-l găsise vreodată era într-un dulap roșu pe care scria FURTUN PENTRU FOC – un adăpost subțire pentru un extinctor, de doi bani. Acoperișul era de asemenea locul unde era cel mai probabil să dea de paznicii care fumau acolo. Și totuși încerca să ajungă pe acoperiș la fiecare vizită. Aflat la etajul patru, era cel mai înalt acoperiș pe care fusese vreodată, dar ce era extraordinar era priveliștea spațiului deschis, o raritate în oraș.

De fapt, acoperișul avea două tipuri de spațiu. Unul când stătea exact în mijlocul lui și știa că nu ar fi atins nimic dacă se învârtea, nici dacă ar fi avut brațele de treizeci de ori mai lungi. Acest tip de spațiu avea să dispară odată ce parcarea avea să se umple de mașini, peste o lună. Spațiul care avea să rămână aici era cel deasupra căruia se sprijinea, peste balustradă.

Îi plăcea să vadă cum decolau avioanele cu coadă roșie ale Air India. Îi plăcea turnul de apă municipal bulbos. Îi plăcea șantierul terminalului nou imens. Nu-l interesa coșul crematoriului Parsiwada, unde arsese trupul lui Kalu. Prefera să caute firma luminoasă a hotelului Hyatt și să încerce să-și dea seama care dintre petele întunecate aflate dedesubt era Annawadi. Cel mai mult însă îi plăcea să se uite la oamenii bogați care intrau și ieșeau din terminal.

Altor băieți care fuseseră pe acest acoperiș le plăcea să se uite la oamenii în mișcare, pentru că păreau așa de mici. Sunil, văzându-i de sus pe oameni, se simțea apropiat de ei. Se simțea liber să-i privească așa cum nu putea face când era jos. Acolo, dacă se holba, aveau să vadă că se holbează.

Cu fiecare lună care trecea, era mai puțin sigur de locul lui în aglomerația din orașul de jos. Cândva crezuse că e deștept și că ar putea ajunge ceva – nu ceva mare, ca oamenii care frecventau aeroportul, însă ceva mijlociu. Pe acoperiș, chiar dacă venise să fure, era altceva decât ce devenise în Annawadi.

Gata, nu mai era timp: trebuia să ajungă acasă cu argintul german. A coborât scările cu fâșiile de aluminiu și, înainte să iasă din clădire, și-a descheiat pantalonii și a strecurat metalul pe cracii izmenelor. Atingerea argintului german era neplăcută, dar când încerca să-l scoată din izmene, îi aluneca.

A șchiopătat, cu picioarele țepene, prin dreptul punctelor de control și al secție de poliție Sahar. A ajuns repede în Annawadi și s-a ghemuit să doarmă în spatele unui camion. A doua zi, după-amiază, a folosit uneltele proprietarului salonului de jocuri ca să fure echipamentele de blocare a roților pe care le folosea poliția din parcarea aeroportului pentru ricșe.

Când s-a întors la sala de jocuri după căderea întunericului, toată lumea vorbea despre o femeie care tocmai încercase să se spânzure și eșuase. Soțul ei îndatorat vânduse coliba și ea nu voia să locuiască pe stradă.

Prea multe femei din Annawadi voiau să moară, i se părea lui Sunil. Îi părea rău în special de Meena, care fusese drăguță cu el. Și totul de la un ou, așa spunea lumea.

Abdul susținea că Meena făcuse un gest curajos. Lumea spusese și despre Kalu că fusese curajos. Acum proprietarul tamilian al sălii de jocuri spunea că el, Sunil, era băiatul curajos din Annawadi: „Hoțul numărul unu!". Sunil intuia interesul din spatele vorbelor. Tamilianul încerca să-i insufle încredere ca să dea lovitura la Taj și să-i vândă lui ce fura. În seara asta Sunil nu era atât de încrezător.

Pe drumul din dreptul sălii, tatăl lui trecea grăbit, iar Abdul vorbea înflăcărat cu alt băiat, care nu asculta. În timp ce vorbea, își tot sucea gâtul într-o parte și într-alta, ca și bizonul de apă din spatele lui. Sunil a început să râdă când s-a apropiat. Era genul de gest caraghios pe care l-ar fi imitat Kalu. Abdul și bizonul încercau probabil să scape de aceiași țânțari ucigași.

— Gândești vreodată când te uiți la cineva, când asculți pe cineva, persoana aia chiar e vie? îl întreba Abdul pe băiatul care nu asculta.

Părea a fi cuprins de unul dintre acele accese pe care le avea uneori, de când fusese închis la Dongri.

— Ca femeia care tocmai s-a dus să se spânzure sau ca soțul ei, care probabil a bătut-o mai înainte? Mă întreb ce viață o fi asta, a continuat Abdul. Mi se face rău doar când mă uit la ea. Dar e o viață. Chiar și cel care trăiește precum un câine tot are o viață. Odată, mama mă bătea și mi-a trecut ceva prin gând. Am spus: „Dacă ce se întâmplă acum, tu care mă bați, va continua tot restul vieții, o să am o viață proastă, dar tot va fi o viață". Și mama a fost foarte șocată. A spus: „Nu-ți bate capul cu gândul la asemenea vieți cumplite".

Sunil era de părere că și el avea o viață. O viață rea, cu siguranță – dintre cele care se puteau sfârși ca a lui Kalu, pentru ca apoi să fie uitate, căci nu însemna nimic pentru cei din orașul de sus. Dar înțelesese ceva pe acoperiș, când se apleca peste balustradă și se gândea ce s-ar întâmpla dacă s-ar apleca prea mult. Înțelesese că viața unui băiat putea încă să însemne ceva pentru el însuși.

În februarie, Taufeeq cel nerăbdător l-a bătut pe Sunil și a preluat controlul asupra operațiunii de jefuire a Taj Catering Services. Sunil a fost ușurat că rămăsese doar unul dintre cei patru soldați. Băieții au intrat prin gaura

din zidul de piatră săptămânal timp de trei săptămâni şi au luat douăzeci şi două de bucăţi mici de fier. Într-o noapte, când paznicii au venit spre ei fugind, băieţii i-au bombardat cu pietre. Acum Sunil avea ce mânca, plus zece rupii ca să-şi cumpere un cercel argintat în formă de craniu pe care îl văzuse la gara Andheri. Mereu îşi dorise ceva lucios.

În parcare şi în depozitele industriale de pe râu mai era argint german. O scară luată de la un post de pază valora o mie de rupii, împărţit la cinci. Au trecut mai multe săptămâni în care, cel mai adesea, Sunil nu a suferit de foame şi în care i s-a împlinit o dorinţă mai mare decât un cercel argintat.

La început nu a crezut - i s-a părut că e o iluzie de la umbră şi de la felul în care cădea lumina pe peretele colibei. Dar s-a pus spate în spate cu Sunita şi a văzut că era adevărat. Era mai înalt. Ca hoţ, Sunil Sharma începuse în sfârşit să crească.

paisprezece

PROCESUL

DEȘI CONVINGEREA PERSONALĂ a tatălui lui Abdul era că singurii indieni care ajungeau la judecată erau cei prea săraci ca să mituiască poliția, îi învățase pe copiii lui să respecte instanțele indiene. Dintre toate instituțiile publice din țară, aceste instanțe i se păreau lui Karam cele mai dispuse să apere drepturile musulmanilor și ale altor minorități. În februarie, odată cu apropierea propriului proces, a început să urmărească procesele din toată India în ziarele de limbă urdu, așa cum urmăreau alți locuitori din Annawadi telenovele. Deși contesta mute hotărâri ale instanțelor și înțelegea că existau judecători corupți, încrederea lui relativă în sistemul juridic a câștigat.

– La secția de poliție nu ne spun decât să tăcem din gură, i-a spus Karam lui Abdul, care își amintea și singur destul de bine acest lucru. În sălile de judecată însă, sunt șanse să fim auziți.

Karam a sperat și mai mult când a aflat că va fi judecat de Instanța de Circuit Rapid.

La instanțele normale, uneori treceau cinci sau opt sau unsprezece ani între formularea rechizitoriului și începutul procesului. Pentru cei fără loc de muncă permanent – marea majoritate a indienilor – fiecare înfățișare însemna pierderea remunerației zilnice. Procesele lungi duceau la

ruina economică. Însă printr-un decret al guvernului, de numeroasele cazuri restante se ocupau acum o mie patru sute de instanțe de mare viteză din toată țara. În Mumbai, verdictele ieșeau așa de repede de la instanțele de circuit rapid încât în tot orașul numărul proceselor aflate pe rol scăzuse cu o treime într-un an. Multe cazuri cunoscute, inclusiv dintre cele legate de crima organizată, intrau direct în circuitul rapid, pentru că se presupunea că oamenii erau nerăbdători să le vadă soluționate. Dar pe lângă cazurile publice, care aduceau carele de televiziune în fața sălilor de judecată din circuitul rapid, mai erau și mii de procese mici, care nu apăreau la știri, ca cel al familiei Husain.

O judecătoare pe nume P.M. Chauhan primise sarcina să hotărască dacă Kehkashan și Karam o împinseseră pe vecina lor la suicid. Abdul avea să fie judecat separat mai târziu la o instanță pentru minori și nu avea să vadă sala de judecată a judecătoarei Chauhan pe dinăuntru. Astfel, i se părea că procesul avea loc peste mări și țări, indiferent ce spunea sora lui despre un drum de șaizeci de minute cu autobuzul și trenul până la un cartier pe nume Sewri din sudul Mumbaiului. Situația era una dintre multele din viața lui asupra căreia era de părere că nu are nicio putere. Pur și simplu se baza pe Kehkashan, o povestitoare mai de încredere decât tatăl lui, ca să-l informeze câte griji să-și facă.

Clădirea instanței din Sewri fusese înainte companie farmaceutică.

— Nu arată a instanță, i-a spus Kehkashan tatălui ei, îngrijorată, în ziua începerii procesului.

Nu erau tribune de lemn; nu era nimic impunător. Coridoarele erau ticsite de mici tabere - familiile altor acuzați care mâncau, se rugau, dormeau, se sprijineau de

un perete unsuros de gresie pe care afișe îi amenințau cu o amendă de 1 200 de rupii pe cei care scuipau. Singurul lucru care îi mai lipsea era o gașcă de gunoieri. În sala de judecată, platforma înaltă de la care prezida judecătoarea Chauhan era înconjurată de sticle și pahare goale de plastic.

– Judecătoarea asta e foarte strictă, spusese un polițist. Nu achită acuzații.

Kehkashan a văzut imediat că această judecătoare era grăbită. A strâns din buzele roșu-închis și a strigat la tatăl ei, care venise în această primă zi fără avocat.

– E un caz *bhaari*, foarte grav! Nu mă ține în loc, hai mai repede, dă-i drumul!

Nerăbdarea era structurală. Asemenea celor mai mulți judecători din circuitul rapid, Chauhan conducea peste 35 de procese în același timp. Un caz nu era analizat de la început până la sfârșit, cum văzuse Kehkashan în seriale la televizor. Ci era ciopârțit în zeci de înfățișări scurte care aveau loc săptămânal sau o dată la două săptămâni. Într-o zi obișnuită, judecătorul auzea bucăți din nouă procese, deci banca acuzaților pe care stăteau Kehkashan și tatăl ei era aglomerată. Erau bărbați judecați pentru crimă, jaf armat și furt de electricitate, mulți dintre ei în cătușe. Karam era cel mai bătrân bărbat de pe bancă, Kehkashan, singura femeie. Locurile lor erau lângă peretele din spate al sălii de judecată, în spatele unui număr mare de scaune albe de plastic pentru martori și observatori și a două rânduri de birouri de metal la care o grămadă de grefieri, procurori și avocați răsfoiau dosare. Lui Kehkashan boxa martorilor și judecătoarea rujată i se păreau foarte departe.

La următoarea audiere rapidă ca fulgerul a apărut avocatul familiei Husain și un funcționar medical de la

morga Cooper a mințit că Fatima avusese arsuri pe 95% din corp. Atât.

— Și acum? Ce urmează? a întrebat judecătoarea scoțând alt dosar și trecând la alt caz.

În săptămâna următoare, un polițist de la secția Sahar a depus mărturie în legătură cu concluziile anchetei secției: că familia Husain o bătuse pe Fatima și o împinsese să se sinucidă.

— Și acum? Ce urmează? a întrebat judecătoarea.

A urmat partea din proces de care familia Husain se temea cel mai tare. Începând cu o zi de martie și continuând nesfârșite săptămâni cu înfățișări scurte, urma mărturia vecinilor din Annawadi pe care poliția hotărâse să-i audieze și pe mărturia cărora se baza parchetul în rechizitoriu.

În mod ciudat, cei mai mulți dintre acești „martori" nu fuseseră de față la cearta dinainte de incendiere. Printre ei erau soțul Fatimei și cele mai bune două prietene ale ei.

Pe banca acuzaților, Kehkashan se bucura că avea burqa ce îi ascundea transpirația abundentă. Făcuse icter în închisoare și o febră stăruitoare o chinuia din nou, lucru pe care îl atribuise anxietății. Era de părere că purtarea familiei ei în ziua cu pricina fusese de neam prost și rușinoasă. Își dorea să nu fi spus, în timpul altercației cu Fatima, că avea să-i rupă piciorul vecinei; își dorea ca tatăl ei să n-o fi amenințat pe Fatima că o s-o bată. Dar nu cuvintele urâte aveau să-i trimită la închisoare. Aveau să ajungă la închisoare dacă se găseau destui așa-ziși martori care să susțină declarația modificată din spital a Fatimei, în care spunea că fusese strânsă de gât și bătută.

Poornima Paikrao, delegat special executiv al guvernului din Maharashtra, ajutase la ticluirea declarației din spital, apoi îi spusese Zehrunisei că relatările altor

martori aveau să fie la fel de grave dacă familia Husain nu îi dă bani. Făcuse a doua încercare de extorcare în acea dimineață, chiar în fața clădirii instanței.

Martorii din Annawadi și-ar putea aminti detalii noi, distrugătoare, despre noaptea cu pricina, îi spusese delegata specială executivă lui Karam. Ea însăși ar putea să fie obligată să depună mărturie despre declarația dată de Fatima muribundă, într-un fel care avea să aducă după sine cu siguranță verdictul „vinovat". Delegata specială executivă nu voia să facă asta. Voia să-i ajute.

– Dar ce pot să fac? a întrebat, cu palmele în sus, ca de obicei. Mai gândiți-vă la ce se poate întâmpla. Tu și copiii tăi o să faceți închisoare. Ce sugerați?

– Nu plătesc, izbucnise Karam. Fiul și fiica mea au văzut deja închisoarea pe dinăuntru – lucrurile groaznice cu care ne amenințí s-au întâmplat deja. Dar îl plătim pe avocat, nu pe tine, ca să schimbe lucrurile. Avocatul îi va arăta judecătoarei adevărul. Și dacă judecătoarea asta nu vede adevărul, încheiase bravând, o să merg până la Curtea Supremă!

Așteptându-și primii vecini într-o sală de judecată plină de gunoaie, tatăl și fiica sperau că această încredere în sistemul judiciar indian avea un corespondent în realitate.

Prima a urcat în boxa de lemn a martorilor una dintre confidentele Fatimei, o fată nevoiașă pe nume Priya. Priya era probabil cea mai tristă fată din Annawadi, iar Kehkashan o cunoștea de ani de zile. În această dimineață, cele două tinere împărțiseră o ricșă din mahala până la gară și stătuseră lipite și transpirate, fiecare în propria ei bulă nefericită. Priya evitase privirea lui Kehkashan, își strânsese brațele în jurul corpului și repetase:

– Nu mă duc, n-o să mă duc.

Priya evitase aproape orice privire de la incendiere.

— Fatima era singurul om care cunoștea durerea inimii mele, spusese odată.

O fată mai dură ar fi putut uita strigătele după ajutor ale prietenei ei, izbiturile ei. Dar în boxă, ca și în Annawadi, durerea Priyei era însemnată pe chipul ei.

Însă nu era genul de durere care să transforme o fată într-o ticluitoare de povești. Tremurând, Priya i-a spus procurorului că nu fusese pe maidan când avusese loc cearta și că o văzuse pe Fatima abia după ce arsese. Fatima provoca multe certuri în mahala, a recunoscut față de avocat înainte să fie lăsată să plece.

Următorul sosit în fața judecătoarei era un bărbat chipeș, coerent, pe nume Dinesh, care încărca bagajele la aeroport. Kehkashan nu vorbise niciodată cu el, dar auzise zvonuri că mărturia lui avea să le dăuneze. I s-a făcut foarte rău când l-a văzut urcând în boxă cu maxilarul rigid și fața lividă. Pentru că vorbea în marathi, a durat câteva minute până când Kehkashan și-a dat seama că furia lui nu era îndreptată împotriva familiei ei, ci a poliției Sahar.

La scurt timp după incident, un polițist înregistrase o declarație în numele lui Dinesh în care era descrisă cearta. Declarația era falsă, i-a spus Dinesh judecătoarei. El fusese acasă, pe o altă alee, nu văzuse cearta și nu înțelegea de ce fusese chemat ca martor-cheie al acuzării. Nu-i păsa de familia Husain, nu-i păsa dacă ajungea la închisoare. Dar îi păsa că trebuise să renunțe la venitul pe o zi din cauza unei afirmații mincinoase a poliției.

Procurorul surprins a terminat repede cu întrebările, audierea a luat sfârșit și Kehkashan și tatăl ei s-au întors în Annawadi aproape amețiți.

În ciuda insinuărilor delegatei speciale executive, primii martori nu mințiseră ca să-i distrugă. Privind înapoi,

Kehkashan avea să-și amintească valul de optimism din acea după-amiază, înainte să înceapă să se vadă din ce aluat era făcută celebra instanță de circuit rapid.

PÂNĂ ÎN APRILIE, PROCESUL familiei Husain s-a tărăgănat în audiențe scurte, iar judecătoarea P.M. Chauhan era iritată. Stenografa ei, care știa bine doar limba marathi, avea mari greutăți cu traducerea hindusei de mahala a martorilor din Annawadi în engleza necesară pentru stenograma oficială. Obosită de atâtea întârzieri din cauza traducerii, judecătoarea a început să-i spună stenografei ce să scrie. Și astfel răspunsurile nuanțate date de un locuitor al mahalalei procurorului deveneau monosilabice – ca să se miște mai repede cazul. La sfârșitul unei audieri foarte plictisitoare, judecătoarea s-a ridicat să se ducă la masă și a oftat către procuror și avocatul apărării:

– Of, certuri pentru lucruri mărunte, prostești, personale - ce ți-e și cu *femeile* astea. Și din toate astea au ajuns să se judece.

Devenea din ce în ce mai clar că rezultatul procesului îi interesa doar pe cei din Annawadi.

Kehkashan și tatăl ei riscau zece ani de închisoare. Dar odată cu trecerea săptămânilor le era din ce în ce mai greu să înțeleagă ce se spunea în favoarea sau împotriva lor în fața instanței. Din cauza căldurii de aprilie ferestrele fuseseră deschise, așa că, în loc să audă mărturia de care depindea libertatea lor, auzeau cacofonia unui drum industrial. Claxoane. Sirene de tren. Motoare înecate. Semnalele sonore ale camioanelor care dădeau în spate. Acest zgomot de afară părea să fie absorbit de ventilatorul de pe tavan, amestecat și aruncat înapoi de lamelele de metal. Audierea s-a încheiat. Următoarea audiere. Acum se întâmplase ceva cu ventilatorul și zbârnâitul lui se transformase într-un huruit zgomotos.

Ce-i spunea polițistul judecătoarei? Ce-i spunea judecătoarea procurorului? Procurorul avea părul portocaliu dat pe spate, cu fixativ, iar când dădea din cap viguros o șuviță o lua rebelă în sus. Mai dădea un pic viguros din cap și i se ridica dreaptă în aer, ca un deget îndreptat spre ceruri. Audierea s-a terminat. Veniți peste o săptămână. Kehkashan nu s-a mai aplecat în față, a început să se lase pe scaun. Era foarte țeapănă în ziua în care a urcat în boxă soțul Fatimei.

Cu câteva luni în urmă, soțul Fatimei, Abdul Shaikh, își adusese fiicele la familia Husain de Eid, cea mai sfântă zi a anului musulman. Abdul cel tânăr tăiase gâtul unei capre pe maidan și Abdul cel bătrân lucrase umăr la umăr cu el, tăiase mușchiul, ca să aibă carne pentru sărbătoare. Cum făcuseră dintotdeauna de Eid. Anul ăsta capra fusese bună, se simțiseră bine. Dar procesul era o chestiune de onoare pentru soțul Fatimei, ca și pentru familia Husain.

Bătrânul sortator de gunoi auzise mai multe decât familia Husain de pe locul lui din mijlocul sălii de judecată. Pe măsură ce procesul avansa, și-a dat seama că relatarea Fatimei de pe patul de moarte despre bătaie și strangulare devenea șubredă. Martorii tot repetau că nu fusese decât un schimb de vorbe grele. Abdul Shaikh era tulburat de această contradicție între prima și ultima declarație a soției sale.

El și Fatima nu fuseseră fericiți, după primul an mai bun. Se certaseră permanent din cauza amanților ei, pentru că bătea prea tare copiii, pentru că el o bătea prea tare când era beat. Nu-i stătea în fire să cosmetizeze istoria lor. Dar, de când murise Fatima, trebuise să trăiască de dimineață până seară lângă familia Husain, s-o audă pe Zehrunisa cum le cânta fiicelor ei, să-l audă pe Mirchi cum

făcea pe toată lumea să râdă. Sinuciderea Fatimei îi răpise șansa, oricât de vagă, de a trăi în pace cu soția lui și de a le dărui fiicelor lui iubite un cămin fericit.

Voia să dea vina pe altcineva decât pe soția lui pentru irosirea acestei posibilități virtuale. Voia ca judecătorul să-i condamne pe Husaini. Problema era că nu era sigur ce îi făcuseră sau nu-i făcuseră Husainii Fatimei și spusese acest lucru în prima declarație dată la poliție. Fusese la muncă și sosise acasă când soția lui era deja mutilată în chip grotesc. Fiicele lui, care fuseseră de față la ceartă, îi spuseseră că nimeni nu lovise pe nimeni. Dar cum rămânea atunci cu aceste fete? Nu voia să crească știind că mama lor își dăduse foc, mințise și murise.

Fiicele lui se întorseseră în Annawadi. Le luase de sub îngrijirea surorii Paulette după ce descoperise că aveau vânătăi pe mâini și pe picioare. Plecaseră bucuroase.

— Trebuia să spunem mereu „Mulțumim, Iisuse" în fața fotografiei unui bărbat alb, a spus fiica lui mai mică. Era așa plictisitor!

De când veniseră acasă, nu întrebaseră o dată de mama lor, dar Noori, care văzuse pe fereastră cum arsese, se schimbase. Stătea pe stradă parcă ar fi vrut s-o lovească mașinile și dobândise un tic nervos - își molfăia baticul.

Astăzi însă fusese bucuroasă că traversase orașul cu trenul până la instanță și se entuziasmase în mod deosebit la vederea camerelor de televiziune din fața ei.

— Probabil că azi are loc un proces important, le spusese Abdul Shaikh fiicelor lui, care alergaseră în fața camerelor, zâmbiseră și făcuseră cu mâna.

Alți locuitori din Annawadi spuneau că fiica mai mică, Heena, zâmbea exact ca mama ei. Abdul Shaikh își spunea că era adevărat, deși nu-și amintea prea multe zâmbete ale Fatimei pentru a putea face comparația.

— Or să ne dea la televizor? întrebase Noori în timp ce trecuseră toți trei printr-o poartă joasă de control.

Când s-a întors să-i răspundă, Abdul Shaikh s-a izbit cu capul de poartă. Încă era amețit după o oră, în boxa de lemn a martorilor.

În mâna dreaptă strângea o pungă mototolită de plastic cu certificatul de deces al soției lui, două fotografii cu ea îmbrăcată frumos – rochia roz și cea albastră – și documentul oficial care-i atesta handicapul și care-i făcuse rost de cârje metalice gratuite. Aceste urme ale prezenței ei puțeau a mucegai și conțineau cuvinte pe care nu știa să le citească, dar voia să le aibă la el când dădea mărturia despre care spera că îi va trimite pe Husaini la închisoare.

Judecătoarea l-a privit cu blândețe când depunea jurământul, dar când procurorul și-a dres glasul, lui Abdul Shaikh i s-au înmuiat genunchii. A trebuit să se prindă de boxă ca să nu cadă. Nu fusese niciodată într-un asemenea loc, nu vorbise cu asemenea oameni înfricoșători. La întrebările elementare ale procurorului – un om despre care înțelegea că e de partea lui – s-a zăpăcit.

— Cu cine locuiți? a întrebat procurorul.

Cu soția lui, a răspuns, ca și cum n-ar fi murit. La următoarea întrebare a insistat că are treizeci și cinci de ani. A nimerit numele fiicelor lui, dar adresa de acasă i-a scăpat. Nu era sigur încotro trebuia să se uite când răspundea. Să se uite la judecătoare, care-l contempla placidă de sus, de deasupra boxei, sau la procuror, care stătea în fața lui, la același nivel? Când s-a uitat la avocatul apărării a rămas și mai nedumerit, pentru că apărătorul rânjea la judecătoare fără vreun motiv limpede.

A hotărât să se uite doar la judecătoare. Ei i-a spus cum o găsise pe Fatima acasă și o dusese la spital.

— Soția a putut să vorbească cu dumneavoastră în seara aceea?

Era prima întrebare importantă la care trebuia să răspundă Abdul Shaikh. Trebuia să se adune și s-a adunat.

— Da, putea să vorbească, a spus răspicat.

A părut ușurat că îi ieșiseră cuvintele.

— Ce v-a spus soția în drum spre spitalul Cooper?

— Mi-a spus că au făcut-o prostituată și i-au spus că îi vor rupe celălalt picior, a început.

Asta spusese și poliției în prima lui declarație, cu nouă luni în urmă, dar nu suna cu adevărat cumplit în această sală de judecată - doar cuvinte obișnuite pentru Annawadi. După o pauză lungă, a continuat.

— Mi-a spus că au bătut-o.

O altă pauză lungă de gândire.

— Mi-a spus că au prins-o de gât și au lovit-o cu o piatră mare.

Asta era. Cuvintele unei femei muribunde, despre care spera că vor schimba soarta procesului.

Procurorul a părut încântat și polițiștii de la Sahar aflați în sală erau și ei mulțumiți. Când avocatul cu o claie de păr și costum în dungi a început să-și pună întrebările, Abdul Shaikh a devenit și mai calm. Nu, soția lui nu fusese deprimată după ce fiica lor, Medina, se înecase într-o găleată. Nu, soția lui nu-și mai turnase de două ori kerosen pe ea. Când a coborât împleticit din boxă și s-a prăbușit într-un scaun alb de plastic, credea că răzbunase pierderea suferită de copiii lui.

— Și acum, ce urmează? a spus judecătoarea Chauhan, chemându-i pe ultimii martori din Annawadi în boxă.

Cynthia Ali, cea mai bună prietenă a Fatimei, pizmuia familia Husain încă de când afacerea cu gunoaie a soțului ei se prăbușise. Târziu în noaptea incendierii, pe când Abdul se ascundea în depozit, ieșise pe maidan și încercase să convingă vecinii să mărșăluiască la secția de poliție și să ceară arestarea întregii familii Husain.

Deși Cynthia nu văzuse cearta dintre Fatima și familia Husain, declarase contrariul a doua zi la poliție. Apoi, prin soția proprietarului de bordel, îi informase pe Husaini că mărturia ei avea să-i bage la pușcărie dacă nu-i dădeau douăzeci de mii de rupii înainte să urce în boxă. Familia Husain refuzase să plătească și aștepta de luni de zile răzbunarea ei.

— Simt că-nnebunesc, îi spusese Zehrunisa lui Abdul cu o zi înainte, când îi așteptau la cântar pe gunoieri.

Avea o privire sălbatică, pe care n-o mai văzuse de când apăruse la fereastra celulei neoficiale a secției de poliție Sahar.

— Dacă minte la proces, ce se alege de onoarea ei? a întrebat Zehrunisa. Dacă-ți pierzi onoarea, cum mai poți să te arăți în Annawadi?

Lui Abdul întrebarea mamei lui i se părea absurdă.

Cynthia se spălase la cap pentru înfățișare și se îmbrăcase cu cel mai bun sari, mov cu margini albastre cu auriu. Cu dinții nu avea ce să facă. În ultimele zile își imaginase mărturia ca pe un moment decisiv și comparase prestația anticipată cu punctele culminante din filmele hinduse cu procese.

O duruse să vadă cum averea familiei Husain creștea, în timp ce a familiei ei dispărea. Își spunea că Zehrunisa fusese norocoasă că dăduse naștere unei mașinării de sortat ca Abdul, dar Zehrunisa se purta de parcă ar fi fost isteață. Mai mult decât atât, Zehrunisa o bârfea pe Cynthia, care era creștină, pentru că lucrase cândva ca dansatoare exotică într-un bar – un capitol de mult încheiat din viața Cynthiei. În ultima vreme spunea despre ea că e asistent social și încerca să se implice în lupta împotriva sărăciei, ca Asha. Era o afacere în care se învârteau mulți bani de la guvern și din străinătate.

Când judecătoarea Chauhan a strigat-o, a stat țanțoșă și și-a rostit încrezătoare numele și noua profesie de asistent social. Doar când procurorul a început să pună întrebări s-a trezit dând nervoasă din cap.

Procurorul ăsta nu avea nicio legătură cu procurorii din filme. Nu o privea intens, în ciuda sariului spectaculos. Părea la fel de plictisit de proces ca judecătoarea.

Cynthia s-a încruntat. I se părea că procurorul o grăbește. Oare judecătoarea nu voia să audă detalii despre cearta pe care pretindea că o văzuse? Sau povestea despre cum ajutase la spargerea ușii ca să-și salveze prietena fumegândă? Abia se încălzise când întrebările procurorului s-au terminat și avocatul particular al familiei Husain s-a ridicat s-o chestioneze la rândul său.

Acesta chiar *semăna* cu avocații din filme. Neobișnuit de vigilent în fața unui martor dubios – ultimul martor dintr-un proces plictisitor –, a pornit tirul.

Da, a recunoscut când a fost întrebată, afacerea familiei ei dăduse faliment când cea a familiei Husain prosperase.

Da, a spus, locuia într-o colibă aflată la ceva distanță de a familiei Husain, pe altă alee a mahalalei.

Da, casa ei era departe de locul unde avusese loc cearta. Da, era acasă, tăia legume pentru cină.

Deci cum ați putut să vedeți ce s-a întâmplat? a vrut să știe avocatul.

– Dar chiar am văzut, a insistat, încruntându-se. Era vecina mea!

– Nu prea cred, a spus avocatul. Ați spus mai devreme că ați văzut cearta, dar nu e adevărat. Ați mințit.

Judecătoarea a repetat pentru stenografa ei ineptă o combinație fără sens între întrebare și răspuns: „Am mințit și am văzut cearta". Cynthia a făcut ochii mari.

Fiul Cynthiei învățase engleza la o școală catolică și prinsese și ea puțin când îl ajutase la lecții. Ce a înțeles a fost că judecătoarea îi spusese stenografei să scrie că recunoștea că era o mincinoasă. Voia o modificare. Voia timp de gândire, timp ca să se adune.

— Stați, a strigat atât de tare încât Kehkashan și tatăl ei au auzit-o peste larma străzii.

Dar aceasta era instanța de circuit rapid - un caz neînsemnat într-o instanță de circuit rapid. Nu avea nimeni de gând să aștepte.

Nu mai era nevoie de serviciile ei de martor. Judecătoarea Chauhan anunța alt caz. Un polițist gesticula spre ușă. Dar cum să plece din boxă dacă fusese înțeleasă greșit? Cum să scoată această consemnare falsă a propriilor ei cuvinte false din computerul stenografei? Tremura de furie. Dar pe cine era furioasă? Pe judecătoare? Pe avocați? Pe sistemul de justiție? A hotărât să dea vina pe Husaini, cocoșați pe banca acuzaților, în fundul sălii.

— Vă arăt eu vouă! a țipat în timp ce ieșea din sala de judecată, cu pumnul ridicat ca-n filme.

Dar reprezentația ei luase sfârșit și nu o filma nimeni. Martorii răstălmăciți și acuzații perplecși s-au urcat cu toții în același tren ca să se întoarcă la viețile lor obișnuite și pline de gâlceavă din Annawadi, unde aveau să rumege ce credeau că s-a întâmplat, fără să poată ști cu siguranță. Pledoariile finale urmau peste două săptămâni.

Cincisprezece

GHEAȚĂ

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ, ABDUL, MIRCHI și părinții lor stăteau cu mâinile la spate și contemplau o grămadă multicoloră de gunoaie îngrămădite în depozit. Încercaseră să amâne drumul la centrele de reciclare, pentru că prețurile erau foarte mici, dar acum nu mai aveau de ales. Vânduseră depozitul ca să plătească avocatul. Deși Abdul muncise ca un apucat în zilele în care nu trebuia să se prezinte la Dongri, făcea puțini bani. Poliția Sahar falimentase pur și simplu familia Husain.

În timp ce procesul continua, întreaga familie încercase să meargă pe calea virtuților propovăduită de profesorul lui Abdul de la Dongri: să nu cumpere nimic furat. Deși această decizie a făcut ca venitul familiei să scadă cu 15%, nu a slăbit vigilența poliției. Acum polițiștii veneau în fiecare zi să ceară bani – „Ne ling ca niște câini, sug tot sângele care ne-a mai rămas", a strigat Zehrunisa într-o după-amiază. Neputând să acuze familia că deține bunuri furate, polițiștii îl amenințau pe Abdul că-l arestează pentru că-și tria gunoaiele pe maidan. Uzurparea spațiului public! O infracțiune împotriva calității vieții celor din Annawadi!

Polițiștii sugeraseră că o nouă punere sub acuzare putea fi folosită pentru a-i arăta judecătoarei că familia

avea un comportament infracţional. Aşa că Zehrunisa plătea mită după mită, în timp ce soţul ei căuta un depozit în zona unei alte secţii de poliţie, unde poliţiştii să nu ştie de proces.

Karam încerca să fie optimist în privinţa a ceea ce aveau să obţină din vânzarea ultimelor bunuri reciclabile.

— Cred că avem cinci kilograme de argint german, a spus. Şi poate două kilograme de cupru.

— Aiurea, a sărit Zehrunisa. Mult mai puţin. Aşa tată, aşa fiu - Mirchi e ca tine. Nu vrea să muncească, doar să mănânce. Amândoi vreţi totul pe degeaba.

Mirchi a tresărit. Când era copil, era primul care recunoştea că e leneş. Îi plăcea să le arate prietenilor o fotografie ştearsă cu el şi Abdul când erau sugari.

— Vedeţi cum se mişcă Abdul în timp ce eu stau? De atunci eram aşa!

Dar catastrofa familiei îl schimbase. Devenise un sortator de gunoaie rapid şi competent şi acceptase şi orice altă slujbă.

Lucrase în construcţii cu cel mai bun prieten al lui, Rahul, şi terminaseră două piscine la un nou hotel-butic de pe Şoseaua Aeroportului. Apoi obţinuse slujba temporară a viselor lui: fusese angajat să se ocupe de aranjarea locului pentru petreceri la hotel Intercontinental. Unui subcontractor îi plăcuse de el şi îi dăduse un papion cu clamă şi un sacou. Materialul din care era făcut sacoul era negru şi lucios ca pana corbului; mama lui nu-şi mai găsise cuvintele când pusese mâna pe el. Însă la sfârşitul săptămânii de lucru subcontractorul îi ceruse înapoi haina superbă şi îi plătise doar o cincime din ce i se promisese. Când Mirchi traversase oraşul până la biroul omului ca să încaseze restul, paznicii îl goniseră.

Următoarea lui slujbă temporară fusese la Skygourmet, care pregătea mâncarea servită în avioane. Când sosea la

muncă, Mirchi intra sub o suflantă care-i risipea murdăria din oraș de pe corp, apoi punea mâncare pe paleți într-un congelator imens. Era o muncă mizerabilă, să care containere grele când nu-și controla mâinile și picioarele de frig. Îi curgea nasul și se formau țurțuri, iar dacă se atingea cu pielea de metal, rămânea lipit. Însă făcea două sute de rupii pe zi, până când conducerea a redus personalul angajat temporar.

Multe dintre afacerile dependente de aeroport își reduceau dimensiunile ca urmare a atacurilor teroriste și recesiunea persista. Partidul Ashei, Shiv Sena, protestase împotriva acestor reduceri, uneori violent. După ce la Intercontinental avuseseră loc concedieri, o gașcă de la Shiv Sena distrusese holul elegant și ceruse mai multe locuri de muncă pentru maharashtrieni - Rahul fusese unul dintre beneficiarii acestui tărăboi. Făcuse rost de un angajament pe șase luni la curățat conductele de aer condiționat. Mirchi se bucura pentru Rahul și era doar un pic supărat că părinții lui nu aveau relații decât printre gunoieri.

– E un tip care numără mașinile dintr-o parcare și spune că a văzut ceva la mine, a spus Mirchi într-o seară acasă, sperând cu înfrigurare ca acest nou contact să-i aducă un serviciu stabil.

Dar în acest oraș mai erau milioane de tineri deștepți, plăcuți și fără nicio experiență.

ÎN TIMP CE FAMILIA HUSAIN aștepta pledoariile finale din cazul ei, restul Mumbaiului urmărea un alt proces din circuitul rapid. Singurul trăgător care supraviețuise după atacul terorist, un pakistanez de douăzeci și unu de ani pe nume Ajmal Kasab, urma să vină în fața instanței într-o sală de judecată specială, de înaltă siguranță, de la închisoarea Arthur Road.

Tatăl lui Abdul spunea că ce făcuse Kasab era rău - Coranul nu le dădea dreptul musulmanilor să omoare civili nevinovați, dintre care unii erau ei înșiși musulmani. Totuși, după părerea lui Abdul, Kasab avea noroc.

— Probabil că îl vor bate mult la închisoare, a spus Abdul într-o zi, dar măcar Kasab știe înăuntrul lui că a făcut ce se spune că a făcut.

Probabil era mai puțin chinuitor decât să fii bătut deși erai nevinovat.

Furia populară îndreptată împotriva lui Kasab nu părea să se abată și asupra altor musulmani din Mumbai, după cum a aflat ușurat Abdul în cele trei zile pe săptămână când mergea cu trenul la Dongri. În trenul umed și aglomerat, era la fel ca toți ceilalți. Hindușii se duceau unde aveau treabă, ca și el. Ca și el, tușeau, mâncau, se uitau pe geam la panouri pe care vedete de Bollywood făceau reclamă la ciment sau la Coca-Cola. Stăteau aplecați protector peste documente de preț din pungi de plastic de preț ca ale lui, pungi pe care scria FĂ O PAUZĂ, IA UN KIT KAT. Totul era la fel ca înainte, ceea ce dădea motive de speranță.

Bogații din Mumbai sperau și ei în lunile de după atacul terorist. Mulți se implicau prima dată în politică, cu intenția de a reforma guvernarea. În general, indienii bogați încercau să se descurce fără ajutorul guvernului nefuncțional. Angajau paznici, filtrau apa de la robinet, plăteau pentru școli particulare. Din alegerile de acest fel se dezvoltase de-a lungul anilor un principiu: cel mai bun guvern e cel care nu-mi stă în cale.

Atacurile de la Taj și Oberoi, în care muriseră oameni sus-puși și celebrități mondene, reprezentau o lecție dură. Bogații vedeau acum că siguranța lor nu putea fi asigurată în particular. Depindeau de același sistem de siguranță publică ce eșua și cu săracii.

Zece tineri terorizaseră unul dintre cele mai mari orașe din lume timp de trei zile – sigur, și din cauza loviturii iscusit puse la cale și cu mai mulți piloni, dar poate și pentru că agențiile guvernamentale funcționaseră ca tarabe particulare, nu ca paznici publici. Unitățile de criză ale poliției din Mumbai nu aveau arme. Polițiștii din gară nu știau să și le folosească și fugiseră să se ascundă în timp ce doi teroriști uciseseră peste cincizeci de pasageri. Alți polițiști chemați să-i salveze pe cei internați la o maternitate stătuseră la adăpost la cartierul general al poliției, patru străzi mai departe. Ambulanțele nu soseau la răniți. Echipelor de militari le luase opt ore să ajungă în inima capitalei financiare – un drum pe care avuseseră parte de un avion prost garat, de o oprire pentru realimentare și de o călătorie lungă cu autobuzul de la aeroportul din Mumbai. Până să ajungă echipele de militari în sudul Mumbaiului, uciderile încetaseră.

La sfârșitul lui aprilie urmau să aibă loc alegeri parlamentare și cei din clasa mijlocie și de sus, în special tinerii, se înscriau în număr record pe listele de vot. Candidați înstăriți și culți veneau cu platforme care implicau schimbări radicale: responsabilitate, transparență, informatizarea guvernării. Dacă India independentă fusese întemeiată de oameni de condiție superioară, cu studii înalte, în secolul XXI oameni de același fel candidau la alegeri sau votau, de vreme ce bogații aveau mijloace nedemocratice de a-și asigura interesele sociale și economice. În toată India, săracii erau cei care luau votul în serios. Era singura lor putere.

UN ALT NEGUSTOR DE GUNOAIE se stabilise în Annawadi și umpluse golul lăsat de eșecul afacerii familiei Husain. Abdul își petrecea acum vremea într-un depozit minuscul închiriat, la marginea mahalalelor Saki

Naka. Nu era prea productiv. Gunoierii din Saki Naka avea vechile lor atașamente. Dar cum stătea leneș în pragul noului depozit, privind la un maidan necunoscut, Abdul și-a dat seama că se simțea ușurat. Tragediile din Annawadi nu contau aici. Nimeni nu auzise de Fatima, de procesul familiei lui, de moartea lui Kalu sau că Sanjay și Meena înghițiseră otravă de șobolani. După-amiaza, un bărbat învârtea o roată mare în miniatură cu manivela și copiii se dădeau în ea pentru o rupie. Poliția venea după mită la alte întreprinderi, dar pe el îl lăsa în pace, probabil fiindcă orice prost își dădea seama că nu face bani. Avea aproape la fel de mult timp de gândire ca la Dongri și, poate din cauza soarelui arzător de aprilie, se gândea la apă și gheață.

Apa și gheața erau făcute din același material. Își spunea că și cei mai mulți oameni sunt făcuți din același material. El avea pesemne o constituție un pic diferită de oamenii cinici și corupți din jurul lui – polițiștii și delegatul special executiv și doctorul de la morgă care măsluise moartea lui Kalu. Dacă ar fi trebuit să trieze toată omenirea după materialul din care era făcută, își spunea că probabil avea să obțină un singur morman uriaș. Dar tocmai aici era partea interesantă. Gheața se deosebea de - și, în viziunea lui, era mai bună decât - materialul din care era făcută.

Voia să fie mai bun decât materialul din care era făcut. În apa murdară a Mumbaiului, el voia să fie gheața. Voia să aibă idealuri. Din motive ce țineau de propriul interes, unul dintre idealurile după care tânjea cel mai mult era să creadă că poate exista dreptate.

În momentul ăsta nu era prea ușor. Avocatul lui Kehkashan și Karam fusese sigur că aveau să fie exonerați de vină după prestația mizerabilă a Cynthiei ca martor al acuzării. Dar chiar înaintea pledoariilor finale,

judecătoarea Chauhan fusese transferată la o instanță din celălalt capăt al statului. Un nou judecător avea să fie numit și, în baza procesului-verbal defectuos, avea să încerce să continue de unde terminase prima judecătoare.

Husainii erau distruși, lucru observat de delegata specială executivă cu ochelari cu rame aurii. A venit a treia oară să încerce să stoarcă bani de la ei, de data aceasta însoțită de soțul Fatimei.

Noul judecător era dur și probabil avea să-i declare pe Husaini vinovați, a spus delegata specială executivă. Din fericire, soțul Fatimei era dispus să renunțe. Avea să-și retragă mărturia și mărturia răposatei sale soții, ceea ce avea să ducă la închiderea procesului. Prețul pentru a pune capăt procesului avea să fie doi lakh – peste patru mii de dolari.

Delegata specială executivă părea să conteze pe ignoranța locuitorilor mahalalei: pe faptul că familia Husain nu înțelegea că procesul împotriva ei era unul penal, deschis de statul Mahrashtra, și că soțul Fatimei nu avea puterea să-l încheie, indiferent cât plătea familia Husain.

Înainte să o refuze pe femeie, tatăl lui Abdul și-a verificat cunoștințele cu avocatul. Voia să se asigure că ce spicuise despre procese din ziarele în limba urdu era corect. Și era. În sfârșit, un mic triumf al informației asupra corupției.

FIECARE ȚARĂ ARE propriile mituri și unul dintre cele care le plăceau indienilor de succes era o poveste despre instabilitate și adaptare – ideea că creșterea rapidă a țării lor era în parte rezultatul imprevizibilului haotic al vieții cotidiene. În America și Europa, se spunea, se știe ce o să se întâmple când dai drumul la robinet sau apeși pe întrerupător. În India, unde puține lucruri erau sigure, se

spunea că nesiguranța cronică modelase o națiune de oameni creativi și iuți la rezolvat probleme.

Printre săraci, fără îndoială, instabilitatea dădea naștere soluțiilor ingenioase, dar, în timp, lipsa unei legături între efort și rezultate risca să ducă la descurajare.

— Încercăm o mulțime de lucruri, cum spunea o fată din Annawadi, dar lumea nu se mișcă în direcția noastră.

Trei zile pe săptămână, când trecea pe poarta de control de dimensiunile unui copil de la Dongri, Abdul scruta curtea după Maestru. Voia să-i povestească despre funcționarul guvernamental care-i păcălise pe părinții lui și despre cât de bine mersese procesul până când femeia judecător fusese schimbată și cum afacerea lui din Annawadi fusese distrusă de poliție. Abdul spusese atâtea minciuni despre Maestru în Annawadi, încât chiar începuse să creadă că omului îi păsa cum îi merge.

Însă Abdul nu l-a găsit pe Maestru. După ce a semnat într-un registru, s-a întors pe stradă întrebându-se cum să amâne revenirea la o magazie din Saki Naka, unde nu reușea să-și întrețină familia. Într-o zi, în încercarea de a-și recupera energia, a mers pe jos o oră de la închisoarea pentru minori până la Haji Ali, celebrul loc de întâlnire al musulmanilor din oraș.

— Nu stau mult, îi promisese mamei lui. Doar cât să-mi umplu inima.

Moscheea și mormântul lui Haji Ali erau pe o insuliță din Marea Arabiei, legată de țărm printr-un promontoriu stâncos. Rafale sărate transformau acoperămintele femeilor musulmane din fața lui Abdul în sute de baloane negre ce pluteau ușor de-a lungul promontoriului spre domul strălucitor al moscheii. De o parte și de alta, negustori cu mese pliante vindeau bijuterii de sticlă și pistoale de plastic cu apă. Deasupra lui cerul era brăzdat de aripile

pescăruşilor. Era minunat - ca şi cum s-ar fi plimbat într-un calendar urdu. Apoi a observat ce nu se vedea niciodată în vreun calendar.

Drumul îngust spre Haji Ali era plin de Un Picior. Şi de Fără Picioare. Pe sute de metri înaintea lui se întindeau cerşetori schilozi, întinşi pe jos, jelindu-se şi smulgându-şi hainele de pe ei. Era ca o mulţime nebună de Fatime.

A plecat în grabă de la Haji Ali. Tulburarea pe care o simţea nu avea să dispară dacă-şi odihnea privirea pe ceva măreţ. Nu avea să fie alinată decât de o instanţă care să decidă că nu atacase o femeie handicapată, nu o strânsese de gât şi nu o împinsese către o sinucidere violentă.

Abdul putea să-şi controleze multe dorinţe, nu şi pe aceasta. Voia să fie socotit mai bun decât apa murdară în care trăia. Voia un verdict de gheaţă.

șaisprezece

ALB ȘI NEGRU

ASHA ÎȘI IMAGINASE o sută de căi de scăpare din Annawadi, dar în primele luni ale lui 2009 toate păreau să fie fundături și a început să se simtă epuizată și tristă. Poate că un șoc electric îi perturbase circuitele mintale normale, optimiste. Poate că domnul Kamble lăsase în urmă un blestem când murise într-un târziu, din lipsă de valvă pentru inimă. Pentru că la puțin timp după incinerare, frumoasa lui văduvă, îndatorată la un cămătar, îi furase Ashei unul dintre cei mai utili parteneri masculini.

Nu era nici pe departe prima dată când Asha era părăsită fără preaviz de un bărbat. Mai demult însă, reușise să-și ascundă dezamăgirea într-un compartiment lăuntric bine pregătit și s-o pornească mai departe în căutarea a ceva nou. Mereu își pusese întrebările: ce să încerc acum, pe cine să încerc? Dar acum asemenea întrebări nu făceau decât să scoată la iveală faptul că vechile răspunsuri fuseseră greșite. Vălul căzuse și caii fermecați se dovediseră niște mârțoage.

Atitudinea slugarnică a Ashei față de Delegatul Subhash Sawant fusese cea mai mare mârțoagă. La scurt timp după spectaculosul ei Navratri, un judecător îl eliberase din funcție pe protectorul ei politic pentru că susținuse că făcea parte din castele inferioare. Dar lista cu

dezamăgiri era lungă. Magazinul alimentar pentru care primise un credit de la stat și de care sperase că soțul ei avea să se ocupe de acasă. Conducerea monotonă și încă fără profit a mahalalei. Ideea că Manju avea să fie agent de asigurări pentru elita din Mumbai. Ideea că Manju avea să fie o mireasă aducătoare de profit. Pleașca ce ar fi trebuit să-i vină pentru că le făcuse rost polițiștilor de la secția Sahar de apartamente pentru afacerile lor. Alte planuri care îi luaseră luni înainte de a eșua.

Se apropiau alegerile parlamentare, iar ea trebuia să distribuie fluturași în mahala. Cei de la Shiv Sena o sunau de cinci ori pe zi ca să-i reamintească acest lucru. Delegatul nou, de la Partidul Congresului, o suna și el. Pentru a câștiga afecțiunea locuitorilor pusese pietre elegante de pavaj pe maidan, plus un monument de marmură neagră al Partidului Congresului. Acum avea nevoie de o Asha. Puterea ei în Annawadi era dincolo de afilierile politice.

Dar Asha nu voia nici să-i jure credință altui politician, nici să împartă fluturași. Voia să stea în casă și să plângă. S-a întors de la grădiniță, s-a înfășurat într-o pătură și a spus în șoaptă o poezie în marathi pe care o copiase de pe un avizier din Mankhurd.

Ce nu-ți dorești te va-nsoți mereu
Ce-ți dorești nu vei avea niciodată
Unde nu vrei să mergi trebuie să te duci
Și când crezi că vei mai trăi,
Atunci o să mori.

Pe Manju a întristat-o să o vadă pe mama ei ghemuită, descurajată, însă știa că nu era cazul s-o întrebe ce are. În schimb i-a spus:

— Nu-ți stă în fire, mami, să stai locului.

A doua zi i-a spus, întinzându-i o cană de ceai fierbinte:

— Și eu sunt obosită, din cauza examenelor.

În ziua următoare a spus:

— O să-ți copiez eu frumos poezia asta.

Cerneala se întinsese de la lacrimile Ashei.

În acea seară, când și-a scos capul din pătură, a găsit oda micilor așteptări tipărită frumos, laminată și atârnată de perete.

Deși Manju credea că suferința mamei ei e pricinuită de o inimă frântă în taină, inima Ashei la patruzeci de ani era încăpățânată și abilă. Mintea îi făcea probleme. Când nu se gândea la cauzele eșecurilor trecute, se frământa pentru lucruri mărunte: un polițist care nu-i mai răspundea la telefon; Reena, o colegă din Shiv Sena care organizase o puja specială și nu o invitase. Asha cea obișnuită ar fi fost bucuroasă că nu trebuie să o viziteze pe Reena, care era morocănoasă și avea o față de vacă. Dar, în starea ei, micile afronturi se legau de mari dezamăgiri și formau o evidență. Ceva luminos dinăuntrul ei fusese eclipsat.

Asha pusese mereu preț pe competitivitatea ei, o calitate pe care nu le-o transmisese copiilor. Poate pentru că ei nu o aveau, o prețuise și mai mult la ea însăși. Dar, cu timpul, nevoia de a câștiga putea deveni înșelătoare. În loc să recunoască lipsa unor progrese semnificative, inventase noi definiții ale succesului. Simțise că înaintează, puțin câte puțin, de fiecare dată când alții eșuau. Îi depășise pe cei din familia Husain, pe de o parte, și într-un fel și pe domnul Kamble. Dar realitatea ei zilnică rămăsese aceeași. Trăia în continuare cu un soț bețiv într-o colibă înghesuită la marginea unui lac cu apă de canal. Orgoliul ei – o calitate pe care *le-o transmisese* celor trei copii – avea de suferit. Nu reușise să pătrundă în orașul mare, iar acasă mulți vecini n-o mai sufereau.

Locuitorii din Annawadi erau de acord în privința momentului când precauția lor respectuoasă față de Asha se transformase în antipatie deplină. Se întâmplase în

timpul încercării ei de a scoate profit din temerea lor: că în 2010 sau 2011 urma să înceapă demolarea mahalalelor de lângă aeroport.

De vreme ce era an electoral și se știa că locuitorii mahalalelor mergeau la vot, mai erau politicieni care spuneau că se vor opune demolării. Dar planurile mergeau mai departe. O mică parte a suprafeței eliberate avea să fie folosită pentru extinderea aeroportului și restul, scos pe piață pentru a fi închiriat. În loc de treizeci și ceva de mahalale aveau să fie mai multe hoteluri, centre comerciale, clădiri de birouri, poate un parc tematic.

Degajarea aeroportului urma să aibă loc în linii mari în conformitate cu programul de stat pentru redezvoltarea mahalalelor. Conform acestuia, antreprenorii privați primeau dreptul să construiască pe terenul mahalalelor numai dacă erau de acord să construiască apartamente pentru locuitorii care puteau dovedi că trăiesc în colibe din 1995 sau 2000, în funcție de mahala. Corupția din interiorul programului era endemică; cartelurile crimei organizate deveniseră unii dintre principalii jucători. Dar programul avea și limite fățișe. Deși în ultimii doi ani fuseseră demolate 122 000 de colibe, două treimi din familiile afectate nu locuiseră în ele suficient de mult ca să se califice pentru relocare. Așa că se înghesuiseră în alte mahalale sau construiseră mahalale noi la marginea orașului.

Eșecul general de degajare a mahalalelor din Mumbai făcea ca eliminarea mahalalelor de la *aeroport* să fie și mai importantă. Era fezabil din punctul de vedere al dimensiunilor și foarte semnificativ din punctul de vedere al ecourilor. Ar fi arătat lumii că liderii indieni erau angajați pe calea obiectivului unui „Mumbai fără mahalale".

Pe Asha o irita că oficialii vedeau în mahalale doar simboluri ale înapoierii.

— Şi dacă au aşa de mare nevoie de spaţiu pentru aeroport, a spus într-o zi, de ce nu intră cu buldozerele peste hoteluri?

Dar nu hotelurile de lux erau problema; piscinele şi peluzele aveau să fie păstrate. Aşa că ce putea ea să facă, în calitate de lider al celor despre care se spunea că ţin în loc destinele unei naţiuni? Să-şi unească vecinii într-o opoziţie fără rost? I se păruse mai realist să-şi vadă de ambiţiile particulare şi să facă nişte bani.

Identificase o posibilitate în speculaţiile cu terenuri, din ce în ce mai numeroase în Annawadi în ultima vreme. Apartamentele oferite locuitorilor deplasaţi din mahala aveau să fie minuscule – 80 de metri pătraţi –, dar aveau apă curentă, ceea ce le dădea valoare într-un oraş lipsit de spaţii locative la preţuri acceptabile. Aşadar, oamenii din oraşul de sus cumpăraseră barăci în mahalale şi falsificaseră documente pentru a dovedi că *ei* locuiau de mult în Annawadi.

Cei mai mulţi speculanţi aveau de gând să folosească apartamentele din programul de reabilitare pentru a le închiria sau ca bază pentru investiţii.

– Apartamentul pe care o să-l primesc o să facă de zece ori cât am plătit pentru asta, a spus omul de afaceri care cumpărase magazia de stocare a lui Abdul.

Un politician mărunt blocase un grup mare de colibe de pe malul lacului cu apă de canal pentru un mare dezvoltator şi angajase golani plătiţi să-i convingă pe locatari să vândă.

Asha se gândise la comisionul ei când aranjase ca un furnizor de vârstă mijlocie al hotelurilor să cumpere coliba unei tinere analfabete, mamă a trei copii, pe nume Geeta. Actele false, care dovedeau că omul de afaceri era un veteran al mahalalei, ieşiseră frumos. Apoi Geeta începuse să-şi exprime regretele cu voce tare.

Ce mai țipete, de-a lungul și de-a latul aleilor mahalalei! Asha o păcălise! Copiii ei aveau să ajungă în stradă. Geeta refuza să-și părăsească coliba și a încercat să depună o plângere la poliție. Asha s-a ocupat de partea cu poliția, bineînțeles. Problemele au apărut când omul de afaceri a trimis o gașcă de bețivi să-i grăbească Geetei plecarea – într-o duminică după-amiază, când putea să-i vadă toată mahalaua.

Asha l-a trimis pe fiul ei Rahul să urmărească cum bărbații au târât-o pe Geeta, firavă și dând din mâini, de păr pe aleile mahalalei, i-au aruncat lucrurile în lacul cu apă de canal, au făcut-o curvă și au turnat kerosen peste ultimul ei sac cu orez. Plângând, copiii mici ai Geetei s-au târât să culeagă boabele stricate de orez, unul câte unul.

Urâte imagini. Dăunătoare pentru ținuta unui administrator al mahalalei, mai ales a unuia care fusese văzut acasă, cu fața nemișcată, în timp ce pe aleile mahalalei se auzea de violențe. Din acea duminică, șoaptele vecinilor o urmăriseră pe Asha ca niște curenți de aer.

— Lăcomia a transformat-o în animal, a spus o femeie nepaleză și și-a pus mâna peste gură.

— Mereu a fost vicleană, dar acum știm că ar face rău oricui pentru bani, a spus o femeie tamiliană.

— Probabil că a făcut zece mii de rupii până la urmă, a spus Zehrunisa.

Asta a durut-o cel mai tare pe Asha. Zece mii ar fi fost extraordinar – ar fi meritat reputația stricată. Însă omul de afaceri o fraierise la comision.

Experiența a fost atât de demoralizantă încât, când un alt om corupt și puternic a abordat-o și i-a promis că de data aceasta eforturile îi vor fi răsplătite cu un procent din câștiguri, a fost sceptică.

Și când crezi că vei mai trăi, atunci o să mori. Și-a menținut cu fermitate acest pesimism până în ziua în care

și-a dat seama că *chiar avea să trăiască*, și anume ziua în care guvernul a verificat banca.

IDEEA CARE I-A ASIGURAT viitorul familiei nu a fost a ei. A fost ideea unui administrator pe nume Bhimrao Gaikwad de la Departamentul pentru Educație din Maharashtra. Sarcina lui era să pună în aplicare în Mumbai un program ambițios al guvernului central numit Shiksha Abhiyan. Scopul lui era generalizarea școlii primare, aducerea pentru prima dată la școală a zeci de milioane de copii muncitori, fete și copii handicapați.

În interviurile din ziare Gaikwad vorbea despre cum căuta copii neșcoliți și despre speranța de a le oferi cunoștințele care să-i scoată din sărăcie. Ambiția lui mai puțin declarată era să deturneze banii federali către conturile lui. În colaborare cu funcționarii responsabili cu dezvoltarea comunităților din oraș, a găsit oameni de paie care să primească fonduri de la guvern pentru școlirea copiilor. Apoi el și complicii lui urmau să-și împartă prada.

Mai târziu, Asha și-a dorit să-i fi atras atenția lui Gaikwad datorită inteligenței sau măcar a aspectului fizic. Dar interesul lui avea baze mult mai pământești: faptul că avea o organizație non-profit. În 2003, alt bărbat cu alt plan înființase organizația non-profit pentru ea, promițând un contract de salubritate publică eșuat.

— Înregistrată regulamentar? a vrut să știe Gaikwad.

— Da, regulamentar.

Și în baza acestui lucru a fost aleasă să-l ajute să fraudeze cel mai important program al guvernului central pentru îmbunătățirea vieții copiilor.

Funcționari guvernamentali au pregătit documentele care să ateste că timp de mai mulți ani organizația ei înființase 24 de grădinițe pentru copii săraci. Guvernul avea să-i plătească 4,7 lakh, adică peste zece mii de dolari,

pentru această muncă fictivă. Mai târziu avea să primească alți bani pentru presupusa administrare a nouă școli-punte pentru foști copii-muncitori. Din această pleașcă, Asha avea să scrie cecuri pe numele de pe o listă lungă de la Gaikwad – teoretic profesori și suplinitori din școli. Ce treabă avea ea să întrebe cine sunt? Treaba ei era să-i dea în mână lui Bhimrao Gaikwad douăzeci de mii de rupii bani lichizi, plus cinci mii de rupii funcționarului pentru dezvoltare comunitară care ajutase la redactarea contractului.

În primul an Asha nu avea să facă prea mulți bani după ce-i plătea pe toți. Dar Gaikwad o asigurase că aveau să fie mai mulți în anii următori.

O problemă minoră s-a ivit când prima rată din banii de la guvern – 429 000 de rupii – a apărut în contul muribundei asociații non-profit. Cecurile care urmau să fie împărțite trebuiau să aibă două semnături, dar vecina pe care Asha o numise de mult secretară a organizației a luat-o razna.

— O să ne îmbogățim? a întrebat femeia, apoi, cu lacrimi în ochi: Dar dacă ne prind?

A refuzat să semneze cecurile, așa că Asha a dat-o afară și a angajat o secretară mai supusă. Cecurile au fost emise și funcționarii publici și-au primit banii.

Triumfătoare, Asha și-a simțit confirmată bănuiala pe care și-o formase în anii de afaceri multidirecționale, vag profitabile. Pentru a avea succes pe marea piață măsluită a orașului de sus era nevoie de mai puțin efort și mai puțină inteligență decât pentru a supraviețui de pe o zi pe alta în mahala. Cele mai importante lucruri erau norocul și posibilitatea de a întreține două convingeri: că ceea ce faci nu e chiar așa greșit, dacă privești lucrurile în mare, și că nu e foarte probabil să fii prins.

— Sigur că e corupție, i-a spus Asha noii secretare respectuoase a organizației. Dar *eu* sunt coruptă? Cum poate să spună cineva că eu fac ceva greșit când cei de sus au făcut toate documentele - când cei sus-puși au spus că e corect?

Noua secretară a dat din cap aprobator la analiza Ashei, dar de când semnase cecurile devenise mai tăcută. Cum putea s-o contrazică? Asha era mama ei.

— Acum nu o să trebuiască să-ți iei un serviciu adevărat după ce termini studiile, i-a spus Asha lui Manju în legătură cu imperiul de școli pe care pretindeau că îl conduc. Îl preiei de la mine. Oricum o să te trec pe tine ca responsabilă, pentru că școlile astea trebuie conduse de cineva cu studii.

Deși pe Manju această moștenire o tulbura, nu avea de gând să refuze computerul la mâna a doua care a ajuns acasă după puțină vreme. Meena fusese oponenta dârză a responsabilităților filiale, nu ea. Asha a făcut rost și de o conexiune la internet prin dial-up, pe care Rahul o folosea ca să intre pe Facebook, deși interesul pentru rețelele de socializare i-a scăzut când a primit motocicleta Honda roșie.

Manju își iubea computerul, la fel și copiii cărora le predase la școala de mahala. Veneau adesea să-i admire splendoarea. Copiii încă îi spuneau „Teacher" și se uitau la ea plini de așteptări, nevenindu-le să creadă că se terminase cu învățătura pentru ei. Dar școlile pe care Asha și Manju pretindeau că le conduc făceau inutile veniturile dintr-o școală reală.

Manju învățase de curând pe de rost un rezumat al piesei *Dr. Faustus*, care vorbea despre o judecată finală - momentul în care „cineva care vrea să fie persoana supremă" descoperea că sosise vremea să plătească pentru o

viață bună dobândită rău. Deși nu-și închipuia foarte bine acest iad creștin, simțea perspectiva pedepsei.

Într-o seară liniștită, cu puțin timp înainte de absolvirea colegiului, a ridicat alarmată privirea de pe tastatură. Doi, nu, cinci eunuci stăteau la ușă! Acești eunuci nu semănau deloc cu cel sprinten și frumos care o fermecase cândva în templul de la marginea lacului cu apă de canal. Acești scopiați aveau păr pe mâini, urme de mustață și obiceiul să vină la ușile familiilor care aveau noroc și să arunce un blestem ca să îl transforme în nenoroc.

Era îngrozită, iar eunucilor le părea rău că o făcuseră să tremure în halul ăsta. Veniseră cu altă treabă. Cum Asha era cel mai puternic om pe care îl cunoșteau, sperau că îi va putea ajuta să se înscrie ca să voteze peste o săptămână. Ca cei mai mulți locuitori din Annawadi, voiau să participe la momentul entuziasmant când politica era scoasă din colțul ei ermetic la aer liber.

ALEGERILE PARLAMENTARE aveau să fie cel mai mare exercițiu democratic din istoria lumii: aproape jumătate de miliard de oameni stăteau la coadă să-și voteze reprezentanții la Delhi, care aveau să-l aleagă la rândul lor pe prim-ministru. Nu existau mari dubii în legătură cu parlamentarul care avea să-i reprezinte pe locuitorii din Annawadi. Avea să fie reprezentanta Partidului Congresului, Priya Dutt, o femeie blândă, la locul ei, întruchiparea a două slăbiciuni istorice ale electoratului indian: pentru oamenii din industria filmului și pentru moștenirile de familie. Părinții ei fuseseră vedete la Bollywood și tatăl ei ocupase un fotoliu de parlamentar înaintea ei.

Cu o săptămână înainte, un camion al Partidului Congresului oprise lângă Annawadi și descărcase opt grămezi de capace din beton pentru canale. O mulțime ieșise în stradă, încântată de darul preelectoral. Datorită partidului Priyei Dutt, pe aleile mahalalei nu aveau să mai fie canale deschise.

După câteva zile, angajații Partidului Congresului s-au întors cu camionul. În loc să instaleze capacele, le-au luat înapoi. Aveau nevoie de ele într-o mahala mai mare a districtului, unde puteau influența un număr mai mare de alegători. Locuitorii mai bătrâni din Annawadi au râs când camionul a plecat. Înșelătoria pe față era revigorantă.

Eunucii, emigranți din Tamil Nadu, nu vedeau mari diferențe între partidele politice, dar tot își doreau să voteze. Problema lor era că responsabilii de alegerile districtuale refuzau uneori să ia în calcul formularele de înscriere ale emigranților sau ale altor minorități disprețuite. În timp ce Asha și soțul ei aveau cărți de alegător și numere personale care le permiteau ambilor să voteze de două ori, în două circumscripții diferite, mulți locuitori din Annawadi care nu erau maharashtrieni încă nu obținuseră dreptul la un vot. Zehrunisa și Karam Husain dețineau recordul local la lipsirea de dreptul electoral, după ce încercaseră fără succes șapte ani să se înscrie pe listele de votare.

Pentru locuitorii excluși din Annawadi, participarea politică nu era prețuită ca instrument puternic al egalității sociale. Important era să voteze. Locuitorii din mahalale, socotiți infractori din cauza locului unde trăiau și a muncii lor în acel loc erau, în acest context, egali cu toți ceilalți cetățeni ai Indiei. Erau membri legitimi ai statului, dacă intrau pe liste.

Cel mai înalt eunuc s-a înclinat în fața Ashei, apoi s-a târât la picioarele ei.

— Doamna profesoară, a spus eunucul, acum un an ne-am dus să ne înscriem la birou, dar n-am primit nici până acum cărțile de alegător. Am făcut tot ce trebuie - și nimic. Alegerile sunt aproape. Ne luați vă rog formularele și le dați cui trebuie și le spuneți să ne dea și nouă un vot?

Asha a luat o oglindă.

Eunucul a tușit.

— Puteți să ne ajutați? Doamna profesoară?

Manju s-a încruntat. Mama ei se purta ca și cum eunucii nici nu ar fi fost acolo. Asha a luat un tub de cremă hidratantă și a început să-și dea cu ea pe față, încet. Și-a pus talc în palme și apoi pe obraji. Se pregătea să meargă în alt loc.

— Ce! Se machiază! a șuierat unul dintre eunuci către altul, prea tare.

Dar, în acel loc spre care părea să fi plecat deja, ea nu l-a auzit.

Asha nu mai era șefa mahalalei. O terminase cu politica. Gata cu eunucii fără drept de vot și cu toți ceilalți locuitori din Anawadi, „gata cu toate măruntișurile astea care mă pun pe drumuri". Că Husainii mergeau ori nu la închisoare ori că o alee întreagă murea de TBC sau că năluca Fatimei se sătura de bântuit și se hotăra să facă singură curățenie în toalete, ceea ce ar fi fost imperios necesar - nu o interesa. Poate că deocamdată Asha trebuia să trăiască în mahala. Dar de acum era parte a orașului de sus: directoarea unui trust caritabil, o organizație filantropică cu număr de înregistrare în oraș și poate, în curând, donatori străini. Era o femeie respectabilă în lumea fățărniciei, care întâmplător tocmai întârziase la o întâlnire.

— La pompa de petrol, spusese bărbatul la telefon. În rochia roz de casă, aia care-mi place mie.

Aşa că, în spatele perdelei dantelate, Asha, zâmbind, s-a înfăşurat într-un sari de mătase cu un imprimeu şic alb-negru. Ce-i plăcea *ei*. Ce devenise.

– Îţi stă bine, a spus Manju după o vreme. Mai bine decât în roz.

– O, frumos, a completat ursuz unul dintre eunuci, în timp ce noua Asha ieşea în întuneric.

Narator

Șaptesprezece

O ȘCOALĂ, UN SPITAL, UN TEREN DE CRICKET

LA JUMĂTATEA LUI MAI AU FOST ANUNȚATE REZULTATELE alegerilor. Până la urmă elitele reformatoare nu ieșiseră la vot. Cei mai mulți parlamentari în funcție au fost realeși, prim-ministrul și-a reluat postul și îmbunătățirile radicale administrative promise înainte de votare au fost uitate pe nesimțite. După câteva săptămâni, buldozerele autorității aeroportuare au început să umble la marginea Annawadi.

Peretele cu Frumusețe Perenă a fost dărâmat și în două zile lacul cu apă de canalizare ce adusese febra dengue și malaria în mahala a fost umplut, nivelat de la un capăt la celălalt, în așteptarea unei noi construcții. Locuitorii mahalalei se consolau între ei:

– Nu-i încă rândul nostru, sunt abia la margine.

Demolarea mahalalelor de lângă aeroport urma să aibă loc în mai multe faze de-a lungul câtorva ani, deci mai era suficient timp pentru rezidenți să se unească pentru a fi siguri că afaceriștii și politicienii care cumpăraseră colibe nu aveau să fie singurii beneficiari ai reabilitării promise.

Între timp, nivelarea pământului de la marginile mahalalei le dăduse ceva de făcut copiilor. Stăteau pe locul unde fusese lacul cu apă de canal, încântați, în timp ce buldozerele de un galben strălucitor răscoleau pământul. Utilajele dezgropau rămășițele reciclabile ale unui oraș mai vechi:

un pantof de piele întoarsă, cândva alb; șuruburi ruginite și alte bucăți de plastic și metal. Marfă vandabilă.

Într-o sâmbătă după-amiază, micii Husaini s-au dus cu fiica Fatimei după alți copii prospectori la marginea șantierului. În timp ce țineau ochii ațintiți la lopeți, copiii dezbăteau ce se va construi pe noul teren.

— O școală, a spus cineva.

— Nu, eu am auzit că o să fie un spital.

— Un spital din ăla unde se nasc copiii.

— Nu, prostule. Ce fac aici e pentru aeroport. O stație de taxiuri. Și vor veni și avioane aici.

— Terenul e prea mic pentru avioane. Vor face doar un loc pe care să jucăm cricket.

Fata mică a Fatimei a tresărit. Ceva lucea la marginea unei crăpături noi în pământ. A luat-o la fugă în direcția unui buldozer, s-a aruncat sub cupa care cobora.

— Nu, a strigat o femeie care trecea prin preajmă.

Însă fetița și-a văzut de treabă: s-a târât și s-a smucit, a sărit înapoi în ultimul moment, cât să nu fie izbită și, după ce buldozerul a trecut mai departe, s-a lăsat pe vine și a continuat să sape. Era ceva întreg - o oală grea de gătit, din oțel! A apucat-o și a dus-o înapoi în Annawadi, radioasă, aruncând nori de pământ din picioarele goale în timp ce alerga.

Vechea oală valora cel puțin cincisprezece rupii și la vederea ei două femei de pe maidan au început să râdă. Măcar un locuitor din Annawadi avea să tragă foloase de pe urma progresului și a modernizării. Fiica Fatimei și-a ridicat în aer comoara, ca s-o vadă toți invidioșii.

DUPĂ CÂTEVA SĂPTĂMÂNI, copiii și-au găsit o distracție și mai interesantă: ziariști cu camere cu obiective lungi și negre. Deodată Annawadi apărea la știri.

Motivul principal era o tradiție veselă, deși ilegală, din luna iunie - o cursă de cai și trăsuri, într-o duminică după-amiaza, pe sclipitoarea autostradă Western Express Highway. Se făceau mici pariuri și oamenii se aliniau la marginea drumului ca să privească.

Stăpânul detronat al mahalalei, Robert Omul cu Zebre, mâna doi cai înhămați la o trăsură neîngrijită, vopsită proaspăt în roșu și albastru. Spre sfârșitul cursei, când frumoasa căruță a ajuns la marginea unui pod, una dintre roți i-a căzut. Trăsura s-a răsucit, hamurile s-au rupt și caii speriați au sărit de pe pod. Fotograful de la un ziar era chiar acolo și le-a capturat aterizarea cumplită pe drumul de dedesubt. Și astfel a început o campanie pentru găsirea și pedepsirea proprietarului neglijent - Robert fugise de la locul accidentului și lăsase o adresă falsă.

Scandalul a devenit public și titlurile ziarelor s-au înmulțit. „Pe urma cailor morți: anchetă exclusivă" „La câteva minute după moartea cailor, polițiștii știau deja; nici până acum nu a fost declanșată ancheta!" „Exclusiv! Unde trăiau cei doi cai înainte să moară în chinuri"

Într-o zi, Sunil, Mirchi și alți copii au văzut cum activiștii dintr-un grup numit Plant and Animals Welfare Society, sau PAWS, au adus presa și pe reprezentanții locali ai Ligii pentru Bunăstarea Animalelor la un „raid" asupra adăpostului pentru cai al lui Robert. S-a stabilit că mai mulți cai erau subnutriți. S-au găsit tăieturi și răni pe zebrele vopsite. Liga pentru Bunăstarea Animalelor a mutat repede animalele cele mai afectate la o fermă pentru tratarea cailor. „Caii salvați!" a fost titlul din ziare de a doua zi.

Activiștii insistenți și-au întors apoi atenția spre pedepsirea lui Robert. Polițiștii de la secția Sahar, care avuseseră o relație lungă și profitabilă cu fostul administrator al mahalalei, au refuzat să îl cerceteze pentru cruzime față

de animale („Făptuitorul scapă basma curată!"). Așa că grupul pentru protecția drepturilor animalelor s-a dus cu probele fotografice la poliția din Mumbai. În cele din urmă, fostul stăpân al mahalalei și soția lui au fost puși sub acuzare în baza Actului pentru Prevenirea Cruzimii împotriva Animalelor, pentru că nu le-au oferit hrană, apă și adăpost adecvate patrupedelor din sarcina lor.

Forțele justițiare ajunseseră în sfârșit în Annawadi. Faptul că beneficiarii erau cai îi amuza pe Sunil și pe băieții de stradă.

Nu se gândeau la morțile niciodată anchetate ale lui Kalu și Sanjay. În mare, băieții din Annawadi acceptaseră adevărurile de bază: că într-un oraș în curs de modernizare, prosper, viețile lor erau belele de izolat în spații mici și că morțile lor nu interesau pe nimeni. Băieții erau pur și simplu nedumeriți de toată agitația, pentru că socoteau că, dintre toate făpturile din mahala, caii lui Robert erau cele mai norocoase și mai îngrijite.

ACTIVIȘTII FUSESERĂ puțini la număr, dar acționaseră împreună și furia lor în privința cailor își atinsese scopul. În Annawadi, fiecare avea un necaz de care se voia scăpat: lipsa de apă, acută de trei luni încoace; anularea solicitărilor votanților la biroul electoral; școlile guvernamentale proaste; subcontractorii fugari care plecau cu banii lucrătorilor. Abdul era unul dintre numeroșii locuitori furioși pe poliție. Se liniștea în secret noaptea concepând fantezii despre cum avea să arunce în aer secția de poliție Sahar. Dar locuitorii mahalalei se înfuriau rar *împreună* - chiar și în privința conducerii aeroportului.

În loc de asta, indivizi fără putere dădeau vina pe alți indivizi fără putere pentru ce le lipsea. Uneori încercau să se distrugă între ei. Uneori se distrugeau și pe ei înșiși în

această încercare, ca Fatima. Dacă aveau noroc, ca Asha, trăiau mai bine distrugând șansele altor săraci.

Ce se întâmpla în Mumbai se întâmpla și în alte părți. În această epocă a capitalismului global de piață, fiecare își avea propriile speranțe și necazuri, ceea ce ducea la lipsa unui sentiment de solidaritate în durere. Săracii nu se uneau; se luptau cu ferocitate între ei pentru câștiguri pe cât de mici, pe atât de trecătoare. Și această vrajbă din orașul de jos nu tulbura aproape deloc apele societății în ansamblul ei. Porțile bogaților, zgâlțâite din când în când, rămâneau neclintite. Politicienii vorbeau la nesfârșit despre clasa de mijloc. Săracii se distrugeau între ei, iar orașele lumii, mari, inegale, mergeau mai departe într-o pace relativă.

CÂND AU ÎNCEPUT PLOILE în iunie, noul judecător care se ocupa de procesul lui Kehkashan și al tatălui ei a început să audieze martorii. Acest judecător, C.K. Dhiran, avea mâini osoase și ochi adormiți în spatele ochelarilor, și trecea prin cazuri chiar mai repede decât prima judecătoare. În drum spre sala de judecată aflată la ultimul etaj al clădirii, Kehkashan și-a întors capul spre o fereastră mică, unde peste o porțiune de acoperișuri de teracotă se vedea Marea Arabiei.

Ce rost avea să încerce să-i citească gândurile altui judecător? Încă era slăbită de icter și de încordare și pe măsură ce se scurgeau săptămânile părea din ce în ce mai fără rost să încerce să înțeleagă ce se spunea sau să prevadă dacă ea și tatăl ei vor merge sau nu la închisoare. Mama ei își făcea destule griji pentru toți, cu visele ei cumplite și obiceiul nou de a alerga pe maidan în somn. Kehkashan s-a așezat pur și simplu pe bancă alături de ceilalți acuzați și a murmurat rugăciuni până când a putut să se întoarcă

la familie și să caute noi modalități de a face bani. După cum spunea Mirchi, acum mâncau tot ce câștigau.

Renunțaseră la ideea de a pune din nou pe picioare afacerea cu gunoaie în Saki Naka. Chiria pentru depozit era mai mare decât venitul lunar al lui Abdul. Așa că acum Abdul își petrecea ziua mergând cu camioneta zornăitoare cu trei roți din mahala în mahala și căuta de lucru, transporta deșeurile altora la reciclatori. Mirchi își lua ce slujbe temporare găsea și vindea pe ascuns gunoaie în Annawadi, când nu era poliția prin preajmă. Fratele lor mai mic, Atahar, s-a lăsat de școală, a plătit pentru niște acte false din care reieșea că avea vârsta ca să muncească și spărgea pietre pe șosea. Atahar spunea că nu-l deranja să se lase de școală ca să ajute familia, dar pe Kehkashan o deranja foarte tare.

În ultima zi a lui iulie procurorul și avocatul apărării și-au ținut pledoariile finale. Judecătorul a privit-o pe Kehkashan, poate pentru prima dată, și a făcut o glumă despre vălul ei:

— Sigur asta e acuzata? Poate e altcineva. Cine s-o recunoască, îmbrăcată așa!

Când judecătorul a terminat de râs și avocații au terminat de spus ce i-or fi spus judecătorului, în engleză, judecătorul le-a spus lui Kehkashan și tatălui ei să se întoarcă în nouăzeci de minute. Avea să fie pronunțat verdictul.

Pe când ieșeau din sală, judecătorul spunea:

— Mai aștept doar să primesc mărirea de salariu și ar trebui să ies la pensie. Maharashtra e un stat așa de îngust la minte - doar aici le cer judecătorilor chitanțe și facturi. În Andhra Pradesh și Gujarat judecătorii primesc banii de benzină odată cu salariul și nu mai trebuie să arate chitanțe...

În fața instanței, o mașină de gunoi a municipalității a călcat un câine. Câinele a scheunat și a murit, iar

Kehkashan și tatăl ei au hotărât că era mai bine să aștepte la cantina instanței. Kehkashan s-a așezat pe jos și s-a holbat la pantofii ei, care erau noi și din plastic și o răneau. Când s-a întors în sala de judecată șchiopăta și era în picioarele goale.

— Cu ce te ocupi?

În boxa martorilor, Kehkashan a răspuns la prima și ultima întrebare pe care i-a adresat-o judecătorul.

— Casnică, a spus.

Nu avea de gând să-i povestească cum își părăsise soțul sau despre fotografiile cu cealaltă femeie din telefonul lui.

— Și care e domeniul tău? l-a întrebat judecătorul pe Karam, care își împreunase mâinile ca să nu mai tremure.

— Domnule, mă ocup de plastic, a răspuns Karam.

I s-a părut că sună mai bine decât „sticle goale de apă și pungi de poliuretan".

— Ei bine, din cauza ta, a spus judecătorul, o femeie nu mai trăiește.

— Nu, sa'ab! a izbucnit Karam. A făcut singură ce a făcut.

O vreme, judecătorul nu a spus nimic, apoi s-a uitat la procurorul cu părul țeapăn portocaliu.

— Deci ce să fac cu ăștia? Să le dau doi ani sau trei?

Kehkashan a înghețat. Apoi judecătorul a zâmbit și a ridicat mâinile.

— Hai, lăsați-i, le-a spus avocaților. *Jao, chhod do.*

I-a declarat pe Husaini nevinovați. Se terminase.

Motivația judecătorului a fost succintă. „Nu există nicio probă care să dovedească faptul că acuzații au instigat-o în vreun fel pe decedată să se sinucidă. Astfel, parchetul a eșuat jalnic în dovedirea vinovăției acuzaților."

Hai, dați-i drumul. Judecătorul mai avea și alte cazuri și voia să elibereze boxa martorilor, de care Kehkashan și tatăl ei păreau lipiți.

— Puteți pleca, a spus avocatul apărării a doua oară, mai apăsat, iar Kehkashan și tatăl ei și-au luat zborul.

Acum mai rămânea doar procesul lui Abdul - judecata privind onoarea *lui* - la instanța pentru minori. În septembrie 2009, grefierul de la instanța pentru minori a spus:

— Probabil o să înceapă peste o lună.

În octombrie:

— Peste trei luni, poate.

Un polițist de la Sahar, cu care Abdul se tot întâlnea la Dongri, era cel puțin consecvent.

— Recunoaște că i-ai făcut acele lucruri lui Un Picior! Pentru toate există o soluție! Cazul tău se va tărăgăna la nesfârșit dacă nu recunoști, iar dacă recunoști, îți vor da drumul azi.

Pe când 2009 se apropia de sfârșit, Zehrunisa a luat măsuri speciale ca să grăbească procesul și reabilitarea lui Abdul. S-a dus la un mistic sufit de pe Reay Road, specializat în schimbarea în bine a viitorului, ușurarea necazurilor, îndepărtarea blestemelor și împăcarea duhurilor - aceasta din urmă era un criteriu important pentru Zehrunisa, care credea că duhul Fatimei ar putea fi pricina blocajului juridic al lui Abdul. Misticul a legat o sfoară roșie de încheietura de la mână a Zehrunisei și a trimis-o să lege altă sfoară roșie de un copac dintr-o curte unde ceilalți pelerini se învârteau și psalmodiau pe ritmul tobelor. Duhurile aveau să fie mai prietenoase acum, promisese misticul și luase banii. Cu toate acestea, Zehrunisa își spusese că nu strică să meargă la moschee și să facă o făgăduință în numele lui Abdul, pentru șapte zile de vineri.

2010 mergea înainte și eforturile Zehrunisei nu dădeau roade, când delegata specială executivă a guvernului din Maharashtra și-a făcut din nou apariția și a sugerat că banii ar putea declanșa procesul mai repede decât rugăciunile. Zehrunisa a răspuns la sugestie cu unele dintre cele mai deosebite înjurături inventate vreodată.

Spre sfârșitul lui 2010, ea și Abdul ajunseseră la concluzia că o stare suspendată între vină și nevinovăție era condiția lui permanentă.

Abdul îl căuta în continuare pe Maestru când mergea la Dongri. Voia să-i spună profesorului că încercase să fie cinstit cât mai fusese băiat, dar nu avea să poată continua acum, când era aproape sigur că devenise bărbat. Un bărbat, dacă era rațional, nu făcea deosebiri mari între bine și rău, adevăr și minciună, dreptate și treaba cealaltă.

– O vreme am încercat să nu las gheața din mine să se topească, spunea. Dar acum mă transform și eu în apă murdară, ca toată lumea. Îi spun lui Allah că Îl iubesc enorm, enorm. Dar Îi spun că nu pot fi mai bun, pentru că așa e lumea.

Cu trei băieți care munceau, familia Husain începuse încet-încet să facă din nou profit, iar când Annawadi a fost dărâmată se gândeau că poate vor primi un apartament din programul de reabilitare: 80 de metri pătrați pentru o familie de unsprezece oameni, departe de aeroport și de gunoaiele lui, dar mult mai bine decât în stradă. Abdul se întuneca la față doar când se gândea la începutul lui 2008, când afacerea era înfloritoare și prima rată plătită pentru o bucată de pământ în afara orașului. Terenul din Vasai fusese de-acum vândut altei familii, iar familia Husain nu-și primise avansul înapoi.

Tatăl lui Abdul își făcuse obiceiul supărător de a vorbi despre viitor ca despre un autobuz:

Trece pe lângă tine şi te gândeşti că o să-l pierzi, apoi spui, stai aşa, poate nu-l pierd – trebuie doar să alerg foarte, foarte repede. Numai că acum suntem toţi obosiţi şi loviţi, cât de repede să mai alergăm? Trebuie să încerci să-l prinzi, chiar dacă ştii că n-o să-l prinzi, când de fapt mai bine-l laşi să treacă...

Abdul n-avea nevoie de starea asta. Din fericire, avea de muncit din greu. Dimineaţa devreme începea să se milogească pe la toţi administratorii depozitelor din marile mahalale industriale:

— Aveţi ceva de dus la reciclare?

Învăţa toate drumurile lăturalnice şi ocolişurile întortocheate din oraş, pentru că vehiculele cu trei roţi ca al lui erau interzise pe unele dintre noile străzi netede din Mumbai.

Erau zile când cheltuia mai mult pe gaz, în căutare de lucru, decât câştiga din comisioane, dar erau şi zile bune, când mergea anevoie, cu camioneta plină ochi de gunoi. S-ar fi dus oriunde pentru bani, cu cât mai departe de Annawadi, cu atât mai bine. Traversa graniţa statului până la Vapi, în Gujarat. Se ducea la Kalyan, la Thane. Dar cel mai mult stătea în Mumbai.

Când îşi făcea circuitul noaptea târziu, uneori îşi închipuia cum ar fi să nu se întoarcă la familie, într-o mahala pe care acum o socotea „o altfel de închisoare" - îşi imagina că merge mai departe şi dispare într-un necunoscut îndepărtat, poate mai bun. În cele din urmă, oraşul îl readucea cu picioarele pe pământ. Autobuzele şi maşinile sport care veneau în viteză spre el şi virau brusc. Copiii care coborau căscaţi de pe trotuar pe stradă, cum făcea mereu fiica Fatimei, ca şi cum nu ar fi ştiut cât le valorează vieţile.

— O greşeală la volan şi sunt terminat, i se plângea Abdul mamei lui la inevitabila întoarcere în Annawadi.

Situația e foarte încordată - n-ai voie să fii cu mintea în altă parte. Trebuie să fii pe fază, clipă de clipă.

De fapt se simțea puternic când se mișca prin traficul de la miezul nopții, cu ochii îngustați ca niște puncte. Dacă acest oraș mare, licăritor, era de nestăpânit, măcar câțiva metri de drum vâscos tot putea să stăpânească.

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ, DEVREME, Abdul stătea pe un sac negru de gunoi lângă sala de proiecții, cu gândul la încă un drum inutil la Dongri și la rutina din seara următoare - „Aveți ceva de mutat?" -, când Sunil s-a ghemuit în sacul de gunoi de lângă el. Nu se mai văzuseră de ceva vreme, de când Abdul tot era plecat, conducea. Sunil s-a aplecat spre el, cum fac uneori cei care-ți sunt aproape prieteni.

— Ai să-mi împrumuți două rupii să-mi iau și eu ceva de mâncare?

Abdul s-a dat înapoi.

— Bleah! Vorbești așa de aproape și nu te-ai spălat pe gură! Groaznic. Și ce față! Du-te și spală-te pe față! Mă sperii doar când mă uit la tine.

— Bine, bine, așa o să fac, a spus Sunil râzând. Abia m-am trezit.

— Devreme pentru un hoț.

— Nu mai fac asta.

Prețurile gunoaielor începuseră să crească din nou, bătăile poliției se intensificaseră și paznicii de la aeroport îl dezbrăcaseră la pielea goală și îl răseseră în cap. Sunil hotărâse să redevină gunoier. De fapt, decizia lui de a strânge gunoaie era motivul pentru care stătea în stradă pe o pungă de gunoi lângă Abdul. Proprietarul tamilian al sălii de jocuri era furios că nu mai primea lucrurile furate de Sunil și nu-l mai lăsa să stea acolo.

Băiatul clipicios, Sonu, aproape îl iertase pe Sunil că devenise hoț, nu și pentru obiceiul de a se trezi mai târziu

de ivirea zorilor. Sunil voia să se asocieze din nou cu Sonu și exersa trezirea timpurie. Concepea de asemenea o nouă formulă ca să nu se urască și să facă în același timp o muncă ce-l scârbea. Sunil descoperise că Eraz-ex funcționa, dar nu pentru foarte mult timp.

— Mereu mă gândeam cum să fac să am o viață mai frumoasă, mai bună, și totul a rămas la fel, a spus Sunil. Așa că acum o să încerc invers. N-o să mă gândesc cum să fac ca lucrurile să meargă mai bine, pur și simplu o să-mi blochez mintea și... cine știe? Poate așa se întâmplă ceva bun.

Abdul l-a lovit.

— Îmi pierd mințile dacă stau să te ascult, a spus.

Se simțea bătrân când stătea lângă cineva care încă mai avea idei. Când mahalaua avea să fie demolată, probabil că nu aveau să se mai vadă niciodată. Sunil voia să-și ia viața de la capăt undeva în afara orașului, într-un loc cu pomi și flori, dar Abdul se gândea că mai degrabă Sunil avea să ajungă să doarmă pe străzile orașului. Ultimele zile ale mahalalei Annawadi erau pesemne cele mai bune zile din viața lui Sunil.

O frunză mare, lucioasă, a zburat peste drum și a aterizat la picioarele lui Abdul. Mizeria din aer nu o înnegrise decât foarte puțin. A luat-o, a scos o lamă ruginită din buzunar, a tăiat frunza în bucățele mici, apoi a suflat în palmă. Confetti verzi au căzut pe sprâncenele lui Sunil, pe gene și în creștetul capului ras.

— Și acum? a întrebat Sunil după o vreme.

— Acum ce? Spală-te pe gură și du-te la muncă! E deja târziu. Ce-o să mai găsești la ora asta?

— Bine, pa, a spus Sunil, a sărit în picioare, a scuturat resturile frunzei și a luat-o la fugă.

Abdul a privit în urma lui. Un puști ciudat și cumsecade – i-a urat noroc băiatului, iar după jumătate de oră

Sunil avea să-l găsească, pe o terasă îngustă, mult deasupra râului Mithi.

În curând taximetriștii care aruncau gunoaie pe această terasă aveau să fie împinși în altă parte, când noul aeroport avea să-și îndeplinească rolul simbolic: să devină o poartă elegantă către unul dintre cele mai importante orașe ale secolului XXI. Dar deocamdată unsprezece cutii, șapte sticle goale de apă și un teanc de folii de aluminiu stăteau pe o limbă lungă de beton și îl așteptau pe primul copil destul de curajos să vină după ele.

nota autorului

ACUM ZECE ANI m-am îndrăgostit de un bărbat indian și am câștigat o țară. El m-a îndemnat să nu o judec după aparențe.

Când mi-am cunoscut soțul, scriam de ani buni reportaje despre comunitățile sărace din Statele Unite și reflectam ce ar trebui făcut pentru a scăpa de sărăcie într-una dintre cele mai bogate țări din lume. Când am ajuns în India, o țară din ce în ce mai înstărită și mai puternică, însă care încă adăpostea o treime din sărăcia și un sfert din foametea de pe planetă, întrebările paralele au continuat să mă frământe.

M-am săturat repede de instantaneele senzaționale cu mizeria din India: copiii costelivi cu muște în ochi și alte simboluri ale abjecției pe care nu ai cum să nu le vezi în primele cinci minute după ce intri într-o mahala. Pentru mine - și aș spune că și pentru părinții celor mai mulți copii săraci, indiferent de țară - întrebarea mai importantă este una la care îți ia mai mult timp să răspunzi. Care este infrastructura oportunităților în această societate? Ale cui capacități sunt încurajate de piață și de politicile sociale și economice ale guvernului? Prin ce mijloace ar putea acel copil costeliv să fie mai puțin sărac când va crește?

Și alte întrebări mă rodeau, legate de inegalitatea contrastantă și profundă – trăsătura definitorie a atâtor orașe moderne. (Oamenii de știință care evaluează nivelul de disparitate între cetățeni bogați și săraci sunt de părere că New York și Washington D.C. sunt aproape la fel de inegale ca Nairobi și Santiago.) Unii consideră această alăturare de bogăție și sărăcie o problemă morală. Ce mă fascinează este că nu e o problemă practică mai mare. În fond, în Mumbaiurile din toată lumea sunt mai mulți săraci decât bogați. De ce locurile ca Șoseaua Aeroportului, unde mahalalele și hotelurile de lux stau nas în nas, nu arată ca jocurile pe calculator cu răzmerițe, de tipul Metal Slug 3? De ce nu fac implozie mai multe dintre societățile noastre inegale?

Voiam să citesc cartea care să înceapă să-mi răspundă la întrebări, pentru că simțeam că nu o pot scrie, nefiind indiancă, neștiind limbile, fără o viață integrată în context. Mă și îndoiam că pot să rezist la muson și la condițiile de mahala după ce ani în șir avusesem mari probleme de sănătate. Am luat hotărârea să încerc în timpul unei nopți absurd de lungi, singură acasă, în Washington. M-am împiedicat de un dicționar mare și m-am trezit pe jos cu un plămân perforat și trei coaste rupte, într-o baltă de Dr Pepper fără zahăr, fără să pot să mă târăsc până la un telefon. În orele scurse am dobândit o anumită limpezime. Cum mă dovedisem nepotrivită pentru coabitarea cu un dicționar mare, nu aveam prea multe de pierdut dacă îmi urmăream interesele în alt domeniu – un loc dincolo de așa-zisa mea specializare, unde riscul de a eșua avea să fie mare, dar interacțiunile ceva mai interesante.

Am simțit o lacună în proza de non-ficțiune despre India: lipsa unor relatări bine documentate care să arate cum își negociau traiul în epoca pieței globale oamenii

obișnuiți cu venituri mici - în special femeile și copiii. Citisem relatări despre oameni care se reinventau și triumfau în domeniul informaticii în India, relatări care uneori treceau sub tăcere privilegiile timpurii de castă, averea familiei și școlile particulare. Citisem povești despre locuitori ai mahalalelor cu aură de sfinți, prinși într-un loc mizerabil fără ieșire - asta până când salvatorii (adesea occidentali albi) veneau în goană să-i salveze. Citisem povești despre gangsteri și baroni ai drogurilor care vorbeau într-un limbaj care l-ar fi făcut invidios pe Salman Rushdie.

Locuitorii din mahalale pe care ajunsesem deja să-i cunosc nu erau nici mitici, nici jalnici. Cu siguranță nu erau pasivi. Pe toată întinderea țării, în comunități cărora în mod evident le lipseau salvatorii, improvizau, adesea cu ingeniozitate, în căutarea noilor oportunități economice ale secolului XXI. Statisticile oficiale dădeau câteva indicii despre cum le mergea unor asemenea familii. Dar în India, ca și în multe alte locuri, inclusiv în țara mea, statisticile despre săraci au uneori prea puțină legătură cu experiența trăită.

Pentru mine, a mă atașa de o țară înseamnă și a pune întrebări incomode despre justiție și oportunitățile pe care le au cetățenii mai slabi. Cu cât cineva îi cunoaște mai bine pe acești oameni, cu atât e mai mare impulsul de a pune aceste întrebări. Deși nu aveam pretenția să judec întregul după o parte, mi-am spus că ar fi util să-i urmăresc pe locuitorii dintr-o singură mahala, deloc ieșită din comun, de-a lungul câtorva ani, ca să văd cine progresa și cine nu și de ce, pe măsură ce India prospera. Cum trebuia să mă obișnuiesc cu ideea că nu sunt indiancă, am încercat să-mi compensez limitările la fel cum fac în zonele americane necunoscute: am stat acolo, am

fost atentă, am făcut documentare, am verificat relatările din mai multe surse.

Evenimentele povestite în paginile de mai sus sunt reale, la fel și numele. Din ziua în care am intrat în Annawadi, în noiembrie 2007, și le-am cunoscut pe Asha și Manju, până în martie 2011, când mi-am încheiat documentarea, am cercetat experiențele locuitorilor prin însemnări scrise, înregistrări video și audio și fotografii. Câțiva copii din mahala, care au învățat să umble cu camera Flip Video, au înregistrat și ei evenimente povestite în această carte. Devo Kadam, unul dintre foștii elevi ai lui Manju, a fost foarte pasionat de această muncă de documentare.

Când, în paginile precedente, descriu gândurile cuiva, acele gânduri ne-au fost spuse mie și traducătorilor mei sau altora în prezența noastră. Când am încercat să înțeleg, retrospectiv, gândirea cuiva la un moment dat sau când a trebuit să fac interviuri repetate ca să înțeleg complexitatea vederilor cuiva – ceea ce s-a întâmplat foarte des – m-am folosit de parafrază. Abdul și Sunil, de pildă, vorbiseră înainte foarte puțin despre viața și sentimentele lor, chiar cu propriile familii. Am ajuns să le înțeleg gândurile insistând în repetate (ei ar spune nesfârșite) discuții și interviuri pentru verificarea faptelor, adesea în timp ce munceau.

Deși am avut grijă să evit interpretările exagerate, mi s-ar fi părut mai distorsionant să-mi dedic atenția celor câțiva locuitori din Annawadi cu o îndemânare verbală ce ar fi putut scoate la iveală citate mai vii. Printre oamenii care muncesc până la epuizare, dintre care mulți își petreceau cea mai mare parte a zilei muncind în tăcere cu deșeuri, vorbirea cotidiană are tendința să fie tranzacțională. Nu redă pe loc inteligențele profunde, idiosincratice, care au ieșit la iveală cu putere în cursul a aproape patru ani.

CÂND MĂ AŞEZ UNDEVA, ascult şi privesc, nu încerc să mă păcălesc singură spunându-mi că poveştile indivizilor sunt argumente în sine. Cred doar că argumentele mai bune, poate chiar politicile mai bune, sunt formulate când ştim mai mult despre oamenii obişnuiţi.

Deşi am stat şi în alte mahalale, în scopuri comparative, am ales să mă concentrez pe Annawadi din două motive: pentru simţul oportunităţii existent acolo, când bunăstarea se ivea din toate părţile, şi pentru că era destul de mică pentru a putea observa gospodăriile îndeaproape – abordarea sociologiei hoinare. Observaţiile m-au ajutat să încep să fac diferenţa între problemele izolate şi cele în mare parte comune, cum ar fi lipsirea de drepturi electorale pentru imigranţii din Annawadi şi cei din casta hijra.

Munca mea nu a fost plăcută, mai ales la început. Pentru locuitorii din Annawadi eram un spectacol ridicol garantat, date fiind căderea în lacul cu apă de canal în timp ce filmam şi conflictele cu poliţia. Însă rezidenţii aveau griji mai mari decât prezenţa mea. După o lună sau două de curiozitate, şi-au văzut mai mult sau mai puţin de treabă, în timp ce eu făceam cronica vieţilor lor.

Mrinmayee Ranade, o femeie talentată şi generoasă, a făcut posibilă această tranziţie. A fost traducătoarea mea în primele şase luni ale acestui proiect şi inteligenţa ei profundă, auzul ascuţit şi prezenţa caldă mi-au permis să-i cunosc pe oamenii din Annawadi şi lor să mă cunoască pe mine. Kvita Mishra, elevă de colegiu, a tradus şi ea foarte bine în 2008. Şi, începând cu luna aprilie a acelui an, Unathi Tripathi, o tânără strălucită care a studiat sociologia la Universitatea din Mumbai, s-a alăturat proiectului în calitate de traducătoare. A privit cu scepticism ideea că un occidental scria despre locuitorii mahalalei, dar ataşamentul ei faţă de oamenii din Annawadi s-a

dovedit mai puternic decât rezervele. A devenit repede un partener iscusit de cercetare și un interlocutor critic; perspectiva ei completează această carte. Împreună, de-a lungul a trei ani, ne-am tot pus întrebarea dacă zilele petrecute în depozitele de gunoaie pline de șobolani din Annawadi și expedițiile nocturne cu hoții la un aeroport nou strălucitor contribuie cu ceva la înțelegerea căutării de oportunități într-o lume inegală, globalizată. Poate, a fost concluzia fermă.

Am fost martoră la cele mai multe întâmplări descrise în această carte. Am scris despre altele la puțin timp după ce au avut loc, folosindu-mă de interviuri și documente. De pildă, relatările despre orele dinaintea autosacrificării Fatimei Shaikh și cele care i-au urmat își au izvorul în discuțiile repetate cu 168 de oameni, precum și în dosarele poliției, ale spitalului public, ale morgii și ale instanțelor de judecată.

Când am scris despre acest aspect și despre multe altele în care faptele erau foarte dezbătute, mi-am dat seama că martorii cei mai de încredere au fost copiii din Annawadi. Nu-i interesau decât foarte vag disputele politice, economice și religioase ale celor mari și nu le păsa cum sună povestirile lor. De pildă, fiicele Fatimei, care au fost de față la cearta care s-a încheiat cu arderea mamei lor, au susținut constant nevinovăția lui Abdul Husain, ca și alți copii din Annawadi, pe care am învățat în timp să-i apreciez pentru privirile și mintea ascuțită.

A fost crucial să fiu de față la evenimente sau să scriu despre ele la puțin timp după ce s-au petrecut, pentru că, odată cu trecerea anilor, unii locuitori ai mahalalei și-au schimbat poveștile de teamă să nu supere autoritățile. (Teama lor nu era lipsită de temei: polițiștii de la secția Sahar i-au amenințat în câteva rânduri pe locuitorii mahalalei care vorbeau cu mine.) Alți locuitori din Annawadi au

modificat povestirile de dragul unei alinări psihologice: privind în retrospectivă, își atribuiau mai mult control asupra unor experiențe din trecut. Era socotit de rău augur și contraproductiv să-ți amintești prea mult timp de lucrurile rele, iar Abdul vorbea în numele multor vecini când, într-o zi, a protestat:

— Nu te duce capul, Katherine? Ți-am spus deja de trei ori și ai scris și în computer. De-acum am uitat toată treaba. Și așa și *vreau* să rămână, uitată. Deci, te rog, nu mă mai întreba, bine?

Cu toate acestea, din noiembrie 2007 până în martie 2011, el și alți locuitori din Annawadi au muncit din greu ca să mă ajute să le descriu viața și îndoielile. Au făcut-o deși au înțeles că le voi arăta atât defectele, cât și calitățile și știind că nu le va plăcea sau nu vor fi de acord cu tot ce aveam să scriu în carte.

Pot să spun cu mâna pe inimă că nu au participat la acest proiect din afecțiune personală. Când nu scoteam la iveală amintiri neplăcute, mă plăceau. Eu îi plăceam și mai mult. Însă m-au suportat în primul rând pentru că împărtășeau unele dintre îngrijorările mele legate de distribuirea oportunităților într-o țară aflată în schimbare rapidă și pe care o iubeau. Manju Waghekar, de pildă, a vorbit deschis despre corupție în speranța, cât de mică, că astfel s-ar putea crea un sistem mai corect pentru alți copii. Asemenea alegeri au fost pur și simplu curajoase, dacă ținem seama de vulnerabilitatea socio-economică a celor care le-au făcut.

Așa cum povestea mahalalei Annawadi nu este reprezentativă pentru o țară atât de mare și de diversă ca India, nu este nicio imagine în mic a stării de sărăcie și a oportunităților din lumea secolului XXI. În fiecare comunitate detaliile diferă, iar asta contează. Cu toate acestea,

În Annawadi am fost surprinsă de punctele comune cu alte comunități sărace în care mi-am petrecut timpul.

În epoca globalizării – o epocă a improvizației, a slujbelor temporare, cu o concurență acerbă – speranța nu e o ficțiune. Sărăcia extremă se atenuează gradual, inegal, dar semnificativ. Dar, odată cu capitalul care circulă cu viteză în jurul planetei și cu ideea de slujbă permanentă devenită anacronică, imprevizibilul vieții de zi cu zi strivește în felul lui speranțele individuale. În mod ideal, guvernul atenuează un pic instabilitatea. Prea adesea, un guvern slab o intensifică și se dovedește mai eficient în promovarea corupției decât a capacităților.

Efectul corupției care mi se pare cel mai subestimat este o contracție nu a posibilităților economice, ci a universului nostru moral. În timpul documentării, sunt mereu surprinsă de gândirea etică a tinerilor, chiar și în condiții atât de disperate încât egoismul ar fi un atu. Copiii nu au posibilitatea să acționeze în conformitate cu acea gândire și când cresc au toate șansele să devină adulții care merg mai departe când un gunoier sângerând moare încet la marginea drumului, care întorc spatele când o femeie arsă se zvârcolește, a căror primă reacție când un adolescent plin de energie înghite otravă de șobolani este o ridicare din umeri. Cum se întâmplă acest lucru? Cum – pentru a folosi formula lui Abdul – ajung copiii care vor să fie gheață să se transforme în apă? Un clișeu despre India spune că aici pierderea vieții contează mai puțin decât în alte țări, din cauza credinței hinduse în reîncarnare și a numărului mare de locuitori. Eu am constatat că tinerii resimțeau acut pierderea vieții. Ce părea a fi indiferență față de suferința altora avea puțin de-a face cu reîncarnarea și chiar mai puțin cu faptul că erau născuți într-un mediu abrutizat. Cred că era un lucru legat de condițiile care le sabotaseră capacitatea înnăscută de a acționa moral.

În locurile în care prioritățile guvernului și imperativele pieței creează o lume atât de capricioasă încât a-ți ajuta un vecin înseamnă a-ți risca posibilitatea de a-ți întreține familia și uneori chiar libertatea, ideea comunităților în care săracii se ajută unul pe altul se prăbușește. Săracii se învinovățesc între ei pentru alegerile guvernelor și ale piețelor, iar noi, care nu suntem săraci, suntem gata să dăm vina fără ezitare pe săraci.

E ușor, de la o distanță sigură, să treci cu vederea faptul că în zonele de la marginea orașelor guvernate de corupție, unde oameni epuizați se luptă pe un pământ limitat pentru un câștig foarte mic, e cumplit de greu să fii bun. Partea uimitoare e că unii oameni chiar *sunt* buni și că mulți alții încearcă să fie – toți acei oameni invizibili care se văd în fiecare zi confruntați cu dileme asemănătoare cu cea a lui Abdul, atunci când avea în mână dalele de piatră, în după-amiaza de iulie când viața i-a sărit în aer. Dacă până și casa e strâmbă și stă să cadă, iar terenul e denivelat, e oare posibil să fii tu însuți drept?

mulțumiri

Le sunt profund îndatorată locuitorilor din Annawadi. Le sunt recunoscătoare pentru sprijin și punctele de vedere exprimate și următoarelor persoane și instituții:

Bharati Chaturvedi, Vijaya Chauhan, Benjamin Dreyer, Naresh Fernandes, Severina Fernandes, Mahendra Gamare, Shailesh Gandhi, Matthew Geczy, David Jackson, James John, Kumar Ketkar, Cressida Leyshon, Fundația John D. și Catherine MacArthur, Nandini Mehta, Sharmistha Mohanty, Sumit Mullick, Shobha Murthy, Kiran Nagarkar, Alka Bhagvaan Nikale, Brijesh Patel, Gautam Patel, Jeet Narayan Patel, Rajendra Prasad Patel, Anna Pitoniak, Vikram Raghavan, Lindsey Schwoeri, Mike și Mark Seifert, Altamas Shaikh, Gary Smith și Academia Americană din Berlin, Hilda Suarez, Arvind Subramanian, M. Jordan Tierney și Madhulika și Yogendra Yadav.

Lui Binky Urban și Kate Medina pentru că au crezut, în ciuda dovezilor clare, că sunt în stare să fac asta.

Lui David Remnick pentru implicarea într-o muncă foarte lentă și nu neapărat atractivă pentru un agent de publicitate.

Lui David Finkel și Anne Hull pentru sfaturile utile la fiecare etapă a acestui proiect.

Lui Unnati Tripathi pentru geniu şi curaj.

Lui Mrinmayee Ranade pentru ce-i învaţă pe alţii, optimism şi intuiţia în privinţa vieţii casnice a femeilor obişnuite.

Lui Luca Giuliani, Joachim Nettelbeck şi echipei de la Wissenschaftskolleg zu Berlin pentru că mi-au pus la dispoziţie limanul în care mi-am revenit după documentare şi am scris prima variantă a acestei cărţi.

Lui Lorraine Adams, Jodie Allen, Evan Camfield, Elizabeth Dance, Ramachandra Guga, Anne Kornhauser, Molly McGrath, Amy Waldman şi mai ales lui Dorothy Wickenden pentru - printre altele - lecturile inteligente şi esenţiale care au făcut această carte mai bună.

Celor din familia mea care, cu ani în urmă, au investit în ideea de a aborda după cuviinţă viaţa şi gândurile lui Abdul Husain şi ale vecinilor săi, şi care m-au îndrumat, din punct de vedere editorial şi emoţional, de-a lungul acestui proiect: răposatul meu tată, Clinton Boo; John şi Nick Boo; Tom Boo şi Heleen Welvaart; Catherine Tashjean; Asha Sarabhai; Kyla Wyatt Leonor; Mary Richardson; Matt Buhr-Vogl, care m-a ajutat să fac legăturile; Jack Boo, cel mai iscusit editor de doisprezece ani; celor două Mary Boo - înverşunata şi strălucita mea soră şi mama mea, care rămâne cititorul meu de încredere şi inspiraţia mea; şi Sunil Khilnani, dragostea mea, lumea mea mai bună.

În această carte uluitoare Katherine Boo zugrăvește o epocă tulbure de schimbări globale și de inegalitate ce devine umană prin povestea dramatică a unor familii care luptă pentru o viață mai bună în Annawadi, o așezare improvizată la umbra hotelurilor de lux de lângă aeroportul din Mumbai. Odată ce India începe să prospere, locuitorii din Annawadi încep să spere cu pasiune. Abdul, un adolescent întreprinzător, vede „o avere nemăsurată” în gunoaiele reciclabile aruncate de cei bogați. Chiar și copiii cei mai săraci, cum ar fi tânărul hoț Kalu, simt că și-ar putea împlini visele.

Ulterior însă Abdul este acuzat pe nedrept în urma unei tragedii șocante; teroarea și recesiunea globală scutură orașul din temelii; tensiunile înăbușite legate de religie, castă, sex, putere și invidie economică ies la iveală în chip brutal. Cu inteligență, umor și o profundă înțelegere a ceea ce-i leagă pe oameni în vremuri tulburi de schimbare, *Dincolo de frumusețea perenă*, o carte bazată pe ani întregi de documentare fără compromis, îl duce pe cititor drept în mijlocul uneia dintre lumile ascunse ale secolului XXI și în inima unor familii cu neputință de uitat.

Documentată precum scandalul Watergate, scrisă precum *Marile speranțe* și, fără îndoială, cea mai bună carte de non-ficțiune din ultimii ani.

New York Magazine

Această carte este deopotrivă un tur de forță în reportajul social și o capodoperă literară.

Din motivația juriului, la acordarea premiului pentru non-ficțiune *PEN/John Kenneth Galbraith Award*

O piatră de hotar.

The Wall Street Journal

Însuflețitoare și irezistibilă... Reușita extraordinară a lui Boo este dublă. Pe de o parte, ne arată cum își găsesc oamenii puterea să rămână oameni în cele mai disperate împrejurări și, pe de altă parte, ne face să ne pese.

People

O carte deosebit de inteligentă (și) umană... Deschizătoare de drumuri.

Junot Díaz, *The New York Times Book Review*

dincolo de frumusețea perenă

KATHERINE BOO

Narator

Genul *nonficțiunii creative* poate fi descris succint astfel: povești reale, bine scrise. Sub numele NARATOR am adunat o serie de întâmplări, istorii și memorii deopotrivă adevărate, tulburătoare și, uneori, amuzante.

NARATOR este o colecție a Editurii Publica ce-și propune, înainte de toate, să dea glas autenticității.

ISBN 978-606-722-221-0